

data och integritet

fentlighets- och sekretesslagstiftnings-
mmittén

1972: 47

nos

Statens offentliga utredningar

1972: 47

Justitiedepartementet

Data och integritet

Betänkande avgivet av Offentlighets- och sekretess-
lagstiftningskommittén
Stockholm 1972

ISBN 91-38-00253-1

Till Statsrådet och chefen för justitiedepartementet

Genom beslut den 11 april 1969 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för justitiedepartementet att tillkalla högst sju sakkunniga för att utreda frågor om offentlighet och sekretess beträffande allmänna handlingar m. m. Med stöd av detta bemyndigande tillkallades den 9 maj 1969 som sakkunniga verkställande direktören Rune Hermansson, tillika ordförande, riksdagsledamoten Erik Adams-son, filosofie kandidaten Allan Eriksson, riksdagsledamoten Kurt Hugosson, chefredaktören Sven-Erik Larsson, riksdagsledamöterna Åke Polstam och Erik Svedberg.

De sakkunniga har antagit namnet offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén (OSK).

Att som experter biträda de sakkunniga tillkallades den 18 juni 1969 numera avdelningschefen Edmund Rapaport och avdelningschefen Per Svenonius, den 6 mars 1970 med verkan från den 1 i samma månad aktuarien Hans-Olof Hansson samt den 10 februari 1972 t. f. rättschefen Hans-Olov Stark. Genom beslut den 9 november 1970

medgav chefen för justitiedepartementet vidare, att OSK mot arvode fick anlita konsulenten Kent Skoog högst 10 timmar per månad.

Till sekreterare förordnades den 27 juni 1969 med verkan fr. o. m. den 1 augusti 1969 assessorn Karl-Olof Lidin. Till biträdande sekreterare förordnades den 9 oktober 1970 numera hovrättsassessorn Jan Freese, som tillträdde arbetet med ingången av år 1971.

Genom beslut av Kungl. Maj:t den 27 maj 1971 ändrades OSK:s direktiv, så att kommitténs uppdrag kom att omfatta utredning av hela frågan om lagstiftning rörande personorienterad ADB-information. De med automatisk databehandling sammanhängande frågorna har av kommittén upptagits med förtur.

OSK får härmed överlämna delbetänkandet Data och integritet, innehållande förslag till datalag jämte ändringar i bl. a. tryckfrihetsförordningen.

Stockholm i juni 1972.

Rune Hermansson

Erik Adamsson

Allan Eriksson

Kurt Hugosson

Sven-Erik Larsson

Åke Polstam

Erik Svedberg

/Karl-Olof Lidin, Jan Freese

Innehåll

Sammanfattning	8	3.1 Handlingar, hålkortsmaskiner och datamaskiner	36
Lagtext	15	3.2 ADB-teknikens möjligheter . .	37
Förslag till ändrad lydelse av 2 kap. tryckfrihetsförordningen	15	3.3 Människan och datamaskinen .	39
Förslag till datalag	19	4 <i>Debatten om ADB och den personli- ga integriteten</i>	41
Förslag till lag om ändring i lagen (1937:249) om inskränkning i rätten att utbekomma allmänna handlingar .	25	4.1 Vad debatten avser	41
Förslag till kungörelse om ändring i kungörelsen (1939:7) med förordnan- de på civilförvaltningens område jäm- likt lagen (1937:249) om inskränk- ningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar	26	4.2 Den svenska debatten i samband med 1970 års folk- och bostadsräk- ning	41
Förslag till lag om ändring i brottsbal- ken	27	4.3 Situationen i några främmande länder	43
1 <i>Direktiv</i>	29	4.3.1 USA	43
1.1 Offentlighets- och sekretesslag- stiftningskommittén	29	4.3.2 Storbritannien	43
1.2 Kreditupplysningsutredningen	31	4.3.3 Västtyskland	43
1.3 Tilläggsdirektiv	32	4.3.4 Frankrike	44
1.4 Datasamordningskommittén .	32	4.3.5 Danmark	44
2 <i>Redovisning av OSK:s arbete hittills</i>	34	4.3.6 Norge	44
2.1 Avgivna remissyttranden . . .	34	4.3.7 Finland	44
2.2 Samarbetet med andra kom- mittéer	34	4.4 Internationella initiativ	45
2.3 Avsikten med delbetänkandet .	34	4.5 Konventionen om de mänskliga rättigheterna	45
3 <i>ADB-tekniken</i>	36	5 <i>Användningen av automatisk databe- handling</i>	46
		5.1 Automatisk databehandling på den offentliga sektorn	47
		5.2 Automatisk databehandling på den privata sektorn	47
		6 <i>Offentlighetsprincipen och dess tillämpning på ADB-material</i>	49
		6.1 Offentlighetsprincipen och dess motivering	49
		6.2 Tryckfrihetsförordningens hand- lingsbegrepp	50

6.3	Remissyttranden över offentlig- hetskommitténs förslag	53
6.4	Sammanfattning av invänd- ningarna mot metoden att låta handlingsbegreppet omfatta även ADB-medier	54
7	<i>Den automatiska databehandlingens inverkan på enskildas integritet</i>	56
7.1	Vad bör skyddas	56
7.2	Den automatiska databehand- lingens möjligheter och deras bety- delse för integriteten	59
7.3	Skydd för integriteten enligt nu gällande lagstiftning	61
7.3.1	Offentlighet och sekretess . .	61
7.3.2	Andra regler för myndigheter- nas handlande	62
7.3.3	Skydd genom straffbestäm- melser m. m.	63
7.4	Sammanfattande bedömning .	63
8	<i>Principförslag</i>	65
8.1	Upptagningar för automatisk databehandling	65
8.2	Tillgängligheten av upptagningar	66
8.3	Tillståndstvång för automatisk databehandling av personuppgifter	68
9	<i>Lagstiftningens utformning</i>	72
9.1	Tryckfrihetsförordningen . . .	72
9.2	Datalagen	80
9.3	Ändringar av sekretessregler . .	94
9.4	Tillägg till brottsbalken	95
10	<i>Datainspektionen</i>	97
10.1	Myndighetens uppgifter . .	97
10.2	Personalbehov	97
10.3	Genomförande	99
10.4	Kostnader	100
10.5	Intäkter	100
	Bilaga: Redogörelser för enkäter	106

Förkortningar

ADB	Automatisk databehandling	RTB	register över totalbefolkningen
AMS	Arbetsmarknadsstyrelsen	SAF	Svenska arbetsgivarföreningen
AMV	Arbetsmarknadsverket	SCB	Statistiska centralbyrån
CBR	Centrala bilregistret	System S	Statens ekonomi-administrativa system
CFD	Centralnämnden för fastighetsdata	SIBOL	Samarbete för integrerat betalnings-system on-line
CFU	Centrala folkbokförings- och upp-bördsnämnden	SIFO	Svenska institutet för opinionsmätningar
CKR	Centrala körkortsregistret	SIV	Statens invandrarverk
CPR	Centrala personregistret	SPP	Svenska personal-pensionskassan
CSN	Centrala studiehjälpsnämnden	SPRI	Sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut
DAFA	Datamaskincentralen för administrativ databehandling	SPV	Statens personalpensionsverk
DAK	Dataarkiveringskommittén	SU	System för utlänningsärenden
DASK	Datasamordningskommittén	SÖ	Skolöverstyrelsen
EON	Exekutionsväsendets organisations-nämnd	TF	Tryckfrihetsförordningen
FCF	Försvarets civilförvaltning	UDAC	Uppsala datacentral
JK	Justitiekanslern	UKÄ	Universitetskanslersämbetet
JO	Justitieombudsmannen/ justitieombudsmannens ämbetsberättelse	VPV	Värnpliktsverket
KLS	Kungl. lantbruksstyrelsen		
KO	Konsumentombudsmannen		
KPA	Kommunernas pensionsanstalt		
KUU	Kreditupplysningsutredningen		
KS	Karolinska sjukhuset		
OSK	Offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén		
PAI	Personaladministrativt informationssystem		
PAR	Postens adressregister		
R	Regeringsrättens årsbok		
RAFA	Riksförsäkringsverkets utredning av den allmänna försäkringens administration		
RFV	riksförsäkringsverket		
RI	Rättsväsendets informationssystem		
RPS	Rikspolisstyrelsen		
RSV	riksskatteverket		

Sammanfattning

I direktiven för OSK ägnades särskild uppmärksamhet åt hur offentlighetsprincipen skulle tillämpas på information, som tagits upp i annan form än som text eller bild. I första hand avsågs härvid upptagningar för automatisk databehandling. I tilläggsdirektiv vidgades perspektivet på den automatiska databehandlingen till att avse även de effekter på enskildas integritet, som den nya tekniken kunde medföra. I konsekvens härmed kom OSK:s uppdrag i denna del att avse användningen av automatisk databehandlingsteknik både på den offentliga och den privata sektorn.

I *delbetänkandet* behandlas frågor, som har samband med kommitténs uppdrag i nu angiven del. OSK lägger fram förslag dels rörande offentlighetsprincipens tillämpning på ADB-lagrat informationsmaterial, dels beträffande skydd för den personliga integriteten gentemot intrång genom användning av automatisk databehandling. Skälet till att dessa frågor utbrutits till särbehandling är att OSK funnit det angeläget att presentera ett förslag till lösning i sådan tid, att ett ställningstagande från statsmakternas sida i den del ändringar krävs i tryckfrihetsförordningen (TF) inte skall fördröjas av den föreskrivna proceduren vid grundlagsändringar. Arbetet har därför bedrivits med den målsättningen att erforderliga ändringar i TF skall kunna beslutas vid 1973 och 1974 års riksdagar.

OSK lämnar en redogörelse för den automatiska databehandlingen (*ADB-tekniken*). Med denna teknik kan man i princip utföra alla tänkbara åtgärder för hantering av uppgifter, alla tänkbara moment av bearbet-

ning av data. Man kan med datamaskin införa uppgifter i olika s. k. minnen och bevara dem där, vilket dock inte sker i visuellt läsbar form utan i s. k. maskinläsbar form. För att människan skall kunna ta del av uppgifterna måste de därför tas fram och återföras till visuellt läsbar form, vilket sker med datamaskinen och dess kringutrustning.

Terminaler av olika slag kan förbindas med en datamaskin genom tele- och radioteknik även på långa håll. Denna on-line-teknik kan göra det möjligt inte bara att hämta information från datamaskinen utan även att mata in uppgifter i denna och att utföra bearbetningar i den. Tekniskt är det också möjligt att koppla samman datamaskiner med hjälp av tele- och radioteknik. Datamaskinerna kan då hämta information från varandra. Med den ena datamaskinen kan också mera invecklad bearbetning initieras i den andra. S. k. samkörning av datamaskiner förekommer f. n. dock mest på det sättet att ett datamedium, vanligen ett magnetband, upprättas vid en datamaskin och överlämnas för bearbetning i en annan.

Även utrustningen för införande av information i datamaskinen undergår f. n. en stark utveckling. Den vanligaste inmatningsmetoden är ännu användning av hålkort och hålremsor, på vilka informationen stansas i form av hål, men den optiska läsningen, som gör det möjligt att direkt från en handling föra in uppgifter i minnen av olika slag, kan beräknas komma att tillämpas i allt mer ökad omfattning. Också mikrofilm, som kräver särskild läsapparat för visuell läsning, kan användas för införande av uppgifter i en datamaskin.

ADB medför dock en viss brist på flexibilitet i informationsbehandlingen och som en följd därav speciella svårigheter för allmänheten att få omedelbar tillgång till lagrade uppgifter. Detta beror bl. a. på att databehandling inte kan utföras i vidare mån än program finns. Vill man utföra andra åtgärder eller bearbetningar än de programmerade måste nya program utarbetas, vilket kan ta lång tid och dra stora kostnader. Vidare måste tillgång finnas till datamaskin för databehandlingens utförande. Tillgodoseendet härav kan medföra kostnader, olägenheter och extra besvär.

ADB-tekniken medför också vissa förändringar i fråga om allmänhetens möjligheter att få tillgång till informationen. Utom de begränsningar som ligger i att program måste finnas och att datamaskin måste stå till förfogande krävs en mera kvalificerad medverkan från myndighetens sida. Denna måste medverka till att uppgifterna överförs till visuellt läsbar form.

För de frågor som behandlas i delbetänkandet är det av intresse att klargöra vilka olika möjligheter till utlämning av uppgifter som ADB-tekniken medför. F. n. rör sig TF endast med två olika sätt för utlämnande av handling, nämligen läsning och avskrivning.

Även med användning av ADB-tekniken måste människan ta del av informationen genom läsning. Uppgifterna måste alltså skrivas ut i för människan läsbar form. Terminalerna gör det dock möjligt att ta del av uppgifterna även på långa avstånd från det ställe där de förekommer. Till terminaler knutna bildskärmar ger en ny möjlighet att läsa uppgifterna i en tillfällig projicering utan utskrift. Uppgifter kan emellertid med automatisk databehandling också tillgodogöras genom samkörning av datamaskiner utan att någon människa tar del av dem. Den vanligaste metoden för detta är att en upptagning, upprättad i en datamaskin, överlämnas för bearbetning i en annan. Tekniskt möjligt är också att utföra samkörning mellan datamaskiner via tele eller radio.

Sammanfattningsvis medför alltså ADB-tekniken enligt OSK följande sätt för utläm-

ning: läsning av utskrift eller på bildskärm och medtagande av utskrift, varvid såväl läsning som utskrift kan ske både på stället och vid en mer eller mindre avlägsen terminal, utlämnande av datamedium och direktförbindelse mellan datamaskiner. Utskrift kan, liksom f. n., ske på mikrofilm och läsas från denna med hjälp av läsapparat. Uppgifterna kan också överföras till hålkort eller hålremsa, vilka med maskinell hjälp kan överföras till visuellt läsbar form.

Debatten om ADB och personintegriteten har på senare år varit livlig. OSK summerar argumenten i den debatt, som i Sverige utlöstes av 1970 års folk- och bostadsräkning, och lämnar kortfattade uppgifter om debatten och lagstiftningsarbetet i vissa främmande länder.

För att få en bild av *användningen av ADB* för registrering av personinformation har OSK genomfört en enkät till den offentliga sektorn och en till den privata. Enkäterna som redovisas i en bilaga till betänkandet, visar på en omfattande databehandling av personorienterad information inom snart sagt alla grenar av samhällslivet.

Vid behandlingen av *offentlighetsprincipen och dess tillämpning på ADB-material* anger OSK de synpunkter som anses ge den väsentliga grunden för strävan efter största möjliga offentlighet inom förvaltningen på följande sätt. Offentligheten ger för det första möjligheter för allmänheten att kontrollera myndigheternas åtgärder, vilket är ägnat att minska risken för att dessa påverkas av ovidkommande hänsyn eller annars blir felaktiga, olämpliga eller otillräckligt genomarbetade. Fel som likväl uppkommer kan tack vare offentligheten lättare påpekas, så att rättelse kan ske. En vidsträckt insyn har för det andra den indirekta effekten, att ogrundad och ovederhäftig kritik får svårare att vinna tilltro, eftersom material för bedömning av den finns tillgänglig hos myndigheterna. Offentligheten är på grund härav ägnad att öka förtroendet för korrekt arbetande myndigheter. En vidsträckt insyn är för det tredje i och för sig önskvärd även därför att den är ägnad att förbättra allmän-

hetens kunskaper om samhällsfrågorna. Den för en demokrati vitala debatten om samhällsarbetets mål och medel kan föras med tillgång till ett rikhaltigare och pålitligare material om myndigheternas handlingar står till förfogande för deltagarna, än vad annars skulle vara fallet.

I fråga om TF:s handlingsbegrepp påpekar OSK att själva handlingsbegreppet inte definieras i TF. Vad som i första hand avses med handling är emellertid uppenbarligen papper med skriven text. På vilket sätt texten framställs är likgiltigt. Något i bokstäver eller siffror uttryckt budskap behöver inte finnas för att en handling skall anses föreligga. Däremot måste en handling vara bärare av ett informationsinnehåll.

Hålkort och hålremsor är i enlighet med detta att betrakta som handlingar. I den mån text förekommer på dem — vilket i fråga om hålkort är vanligt — är detta uppenbart. I övrigt är det placeringen av hålen på kort och remsor som är bärare av information. Hållens utformning och inbördes läge formar en bild, som torde vara av den art att den faller under reglerna för handling.

Beskaffenheten av det underlag på vilket texten finnes är i princip utan betydelse. Även en mikrofilmbremsa, som inte är läsbar för blotta ögat men kan tydas med hjälp av förstoring, t. ex. i en läsapparat, faller otvivelaktigt in under handlingsbegreppet.

Utvecklingen i praxis under de senaste 15 åren har inneburit en utvidgning av handlingsbegreppet, uppenbarligen motiverad av en önskan att slå vakt om offentlighetsprincipen. Datamedier, i varje fall magnetband, torde vara att anse som handlingar i TF:s mening.

OSK sammanfattar invändningarna mot metoden att låta handlingsbegreppet omfatta även ADB-material på följande sätt. Den nu gällande praxis enligt vilken reglerna i 2 kap. TF gäller även för upptagningar för automatisk databehandling, i varje fall i form av magnetband, innebär otvivelaktigt att begreppet handling tillägges en innebörd som är svår att förena med normalt språkbruk.

En för handlingar avsedd reglering blir mycket svår att tillämpa på upptagningarna. Upptagningar för automatisk databehandling är sålunda inte visuellt läsbara. Informationen kan inte tillgodogöras utan överföring till läsbar text. Överföringen kräver normalt också viss sakkunskap och kan inte anförtros åt utomstående.

Den för handlingar gällande regeln, att det för offentlighetsprincipens tillämplighet avgörande är var mediet förvaras, är inte lämplig i fråga om upptagningar för automatisk databehandling. Det är inte ovanligt att sådana upptagningar förvaras av annan än den som svarar för upptagningens innehåll och utnyttjar det material som finns däri. De kan förvaras hos en myndighet som saknar befogenhet att lämna ut uppgifter och inte heller har möjlighet att bedöma offentlighetsfrågor som rör upptagningen. De kan vidare för en myndighets räkning förvaras hos ett privat företag eller organisation som inte är att betrakta som myndighet enligt TF. Med gällande regler skulle en upptagning i sistnämnda fall överhuvudtaget inte falla in under offentlighetsprincipen.

Utöver de mera rättstekniska invändningarna framhåller OSK även det förhållandet, att den automatiska databehandlingen medför särskilda risker för *enskildas integritet*.

Dessa frågor behandlar OSK i ett särskilt avsnitt. Härvid behandlas till en början vad som bör skyddas. I diskussionen har talats om "den personliga integriteten" och i TF används uttrycket "privatlivets helgd". I den internationella debatten har främst det i amerikansk jurisdoktrin utbildade rättsliga begreppet "privacy" kommit till användning. Då man försöker fastställa vad som egentligen avses med dessa uttryck visar det sig mycket svårt att komma fram till någon mera exakt gränsdragning, men grundtanken torde kunna uttryckas så att den enskilde bör ha tillgång till en fredad sektor, inom vilken han kan avvisa sådan inblandning både från det allmänna och från andra som uppfattas som otillbörlig.

Svårigheterna att fastställa vad man me-

nar med integritet sammanhänger med att en rätt att bli lämnad i fred aldrig kan vara absolut i ett samhälle. Gemenskapens krav på insatser från den enskilde i fråga om t. ex. arbete och skatter och på upplysningar erforderliga för gemensamma åtgärder måste begränsa den privata sektorn.

I nära samband med detta anspråk på en fredad privatsektor står kravet från den enskildes sida att bli bedömd efter relevanta kriterier. Om man vet, att en myndighet eller en organisation har tillgång till omfattande information om enskildas personliga förhållanden, ligger en misstanke nära till hands att informationen utnyttjas till ställningstaganden för vilka informationen inte är ägnad. Vidare föreligger risk att ofördelaktiga uppgifter om en persons förflutna i otillbörlig grad kommer att påverka hans möjligheter i framtiden. Samhällets krav på solidaritet och ekonomisk effektivitet måste begränsas, bl. a. genom att övervakningen av den enskilde inte tillåtes bli fullständigt effektiv.

Viktiga och betydande åsiktsskillnader om innebörden av begreppet integritet föreligger mellan olika länder, mellan generationerna och mellan olika befolkningsgrupper inom landet. Uppfattningen förändras också med tiden.

OSK finner, att någon skarp och detaljerad gränsdragning omkring vad som bör vara tillåtet knappast kan göras. Även om det skulle vara möjligt att ange innehållet i den fredade sektorn vid en viss tidpunkt, måste man räkna med att uppfattningen om vad som bör skyddas efter hand kommer att förskjutas. Vissa riktlinjer torde dock kunna dragas upp.

Som utgångspunkt anges, att all information om enskildas förhållanden i och för sig kan beröra integriteten. Detta gäller redan i och med att andra har kännedom om dessa förhållanden. Möjligheten att informationen användes för olika ändamål kan av den enskilde upplevas som ett hot eller en kränkning.

Å andra sidan talar ett stort antal allmänna och enskilda intressen av betydande vikt för att information av skilda slag måste få

samlas och registreras för att användas för olika ändamål. Ur den enskildes synpunkt är det även av betydelse om information blir tillgänglig endast för viss myndighet, för personer som har särskilda kontakter med den som informationen gäller eller för en vidare krets, ev. för var och en som efterfrågar upplysningar.

Med den angivna utgångspunkten diskuteras OSK några olika typer av information men framhåller också, att användningen kan göra att även i och för sig banal information kan bli ett integritetsproblem.

Den automatiska databehandlingens möjligheter består först och främst i att mycket stora kvantiteter information kan sammanföras och överblickas. Man kan på detta sätt samla information om ett mycket stort antal individer och sammanföra ett mycket stort antal uppgifter om varje enskild. Uppgifterna kan hållas aktuella och tillgängliga på ett sätt som tidigare var helt otänkbart. De kan bevaras mycket längre utan att tillgängligheten behöver försämrats. Tekniken möjliggör en centralisering av register, varigenom de praktiska möjligheterna att finna en viss uppgift kan ökas i mycket hög grad.

Vidare kan uppgifterna utnyttjas genom jämförelse, sortering och urval (selektering).

En ytterligare ökning av den information som kan bearbetas uppnås genom att flera informationssystem kan samverka inbördes, utbyta information och sammanställa resultat från olika källor.

Vid behandlingen av de risker för intrång i integriteten som den automatiska databehandlingsteknikens utveckling medför drar OSK slutsatsen, att helt nya faror uppstår för intrång i den personliga integritetssfären. I förhållande till manuell hantering av information är det principiellt fråga om en gradskillnad, men denna är så betydande att situationen måste anses på ett avgörande sätt förändrad. Utöver de reella riskerna för intrång i samband med insamling, bearbetning och utlämnande av information bör särskilt observeras den psykologiska effekt, som vetenskapen om den automa-

tiska databehandlingens möjligheter medför. Kravet på en fredad privat sektor innefattar inte bara att det allmänna och andra enskilda faktiskt respekterar det privata området, utan också att de berörda skall kunna lita på att det förhåller sig så. Förutsättningen härför är insyns- och kontrollmöjligheter gentemot dem som har tillgång till den nya teknikens resurser.

Det skydd för integriteten som gällande rätt erbjuder får enligt OSK:s mening i stort anses tillfredsställande när det gäller handlingar i traditionell mening. Reglerna om offentlighet och sekretess innefattar sålunda en avvägning mellan informationsintresset och — jämte annat — enskildas anspråk på skydd mot att uppgifter om deras personliga förhållanden sprids så att skada eller olägenhet vållas. Myndigheternas rätt att blanda sig i enskildas förhållanden och göra intrång i privatliv, hemförhållanden och korrespondens begränsas av olika offentlighetsrättsliga författningar med rättegångsbalken som det centrala lagverket. Ett generellt skydd bildar straffbestämmelserna i brottsbalken och annorstädes mot olika former av intrång. Det sålunda uppbyggda regelsystemet kommer emellertid till korta gentemot den automatiska databehandlingen och kan knappast heller utan att andra svåra nackdelar uppkommer utbyggas för att möta dess risker. Särskilda regler för att möta det nya hotet mot den personliga integriteten är därför påkallade.

Efter den redovisning av utredningsmaterialet som i huvudsak refererats i det föregående lägger utredningen fram *principföreslag* till ändringar i tryckfrihetsförordningen och tillståndstvång för automatisk databehandling av personuppgifter.

Den principiella utgångspunkten för utformningen av reglerna i TF bör vara, att allmänhetens tillgång till information hos myndigheterna inte får försämrats genom övergången till automatisk databehandling. Sättet för informationens tillhandahållande bör däremot kunna ändras i den mån den nya tekniken gör detta nödvändigt eller önskvärt.

Sekretesslagens (1937:249) inskränkningar i offentligheten bör i princip göras tillämpliga även på uppgifter som lagras med ADB-teknik.

OSK behandlar härafter tillgängligheten av upptagningar för automatisk databehandling och erinrar om att offentlighetskommittén uttalade att TF innefattar endast en rätt att utbekomma handlingar, inte en rätt att genom myndighetens försorg få forsknings- eller efterforskningsarbete utfört.

Det viktiga från offentlighetssynpunkt, när det gäller tillgången till information som finns lagrad med hjälp av automatisk databehandling, är att informationen skall vara tillgänglig för den enskilde i samma utsträckning som för myndigheten. Däremot kan det inte utan vidare anses åvila myndigheten på grundval av offentlighetsprincipen att bearbeta tillgänglig information i den mån detta skulle innebära extra arbete av någon omfattning. Myndigheten är i enlighet härmed inte skyldig att utföra bearbetning som kan vara behövlig för att ställa t. ex. selekterade uppgifter eller s. k. uppdateringsuppgifter till förfogande. Utlämnande av uppgifter som lätt kan överföras till läsbar form, t. ex. om en viss enhet i bilregistret, körkortsregistret eller fastighetsregistret, bör däremot falla under offentlighetsprincipen.

I konsekvens med vad som gäller i fråga om avskrift av handling i traditionell mening, dvs. att rätten att utfå avskrift avser informationen, tankeinnehållet, synes motsvarande skyldighet i fråga om information, lagrad på magnetband, hålkort eller håltremsa, inte gärna kunna avse kopia av bandet, kortet eller remsan utan endast utskrift därav. Ännu mindre bör någon kunna kräva att få ut information, som lagras på ett skivminne, i form av ett magnetband.

OSK anser att offentlighetsprincipen måste anses tillgodosedd om information i upptagning för automatisk databehandling lämnas ut i form av utskrift eller, då så är möjligt, visas på bildskärm eller motsvarande.

OSK erinrar vidare om att offentlighets-

kommittén föreslog att myndighet skulle vara skyldig att ställa särskilt hjälpmedel till förfogande, om det erfordrades för läsning på stället. Detta innebar, att myndigheten skulle vara skyldig att anordna körning med datamaskin, även om myndigheten själv inte förfogade över någon sådan.

OSK anser att en avvägning måste göras mellan å ena sidan de nackdelar som särskild körning i datamaskin medför och å andra sidan önskemålet att tillgodose offentlighetsprincipen.

Avvägningen när det gäller upptagningar för automatisk databehandling torde kunna ske efter samma principer som i fråga om handlingar. Detta blir beroende av tolkningen av uttrycken "så snart ske kan" och "betydande hinder" i 2 kap. 8 § TF.

OSK behandlar här efter frågan om tillståndstvång för automatisk databehandling av personuppgifter och framhåller att begränsningar i utlämnande av material från myndigheternas med automatisk databehandling förda register inte ger ett tillräckligt och tillförlitligt skydd för otillbörligt intrång i personlig integritet. Sådana begränsningar hindrar inte att myndigheterna upprättar personregister för egen användning och inte heller att uppgifter cirkulerar mellan olika myndigheter eller att enskilda register upprättas.

Det är därför enligt OSK:s uppfattning inte tillräckligt att meddela regler för myndigheters personregister. Om offentlighetsprincipen skall upprätthållas, går det inte att förhindra att uppgifter som lämnas ut från offentliga register används för att bygga upp och vidmakthålla enskilda register. OSK finner det därför nödvändigt att de bestämmelser som bör införas till skydd mot de risker som ADB-tekniken skapar för den personliga integriteten också omfattar enskilda personregister.

OSK framhåller att ADB-tekniken medför stora fördelar i olika avseenden. Den ger möjligheter att grunda ställningstaganden och avgöranden av olika slag på fyligare, sakligt riktigare och bättre analyserat underlag än den manuella informationsbehand-

lingen medger. Den möjliggör mera rationell verksamhet och ger fördelar även för enskilda, t. ex. genom förenklat uppgiftslämnande eller säkrare och snabbare besked i olika avseenden. Den begränsar vidare omfattningen av mera rutinbetonade kontorsgöromål.

OSK kan för sin del inte finna att förbud mot personregistrering med automatisk databehandling är en lämplig eller möjlig väg att skydda personintegriteten. OSK förordar i stället att ADB-teknik skall få användas för registrering av personuppgifter när det inte finns anledning att anta att otillbörligt intrång i personlig integritet skall uppkomma.

Detta bör avgöras genom en avvägning av de intressen som talar för upprättande av ADB-register över personuppgifter mot de faror för intrång i den personliga integriteten som kan uppkomma. En sådan avvägning måste enligt OSK:s mening göras från fall till fall, dvs. för varje tillämnat register innan det upprättas. Härvid bör föreskrifter om bl. a. utlämnande och annan användning av upplysningar från registret kunna meddelas, så att registret kan antas uppfylla den angivna förutsättningen. Denna prövning kan dock inte ge fullständig säkerhet mot integritetsintrång. Det är därför nödvändigt att ingripande också kan ske i efterhand gentemot register som medför sådant intrång.

OSK föreslår att tillståndstvång för upprättande av personregister med automatisk databehandling införs. Tillståndstvånget bör avse både statliga, kommunala och enskilda register. Vissa typer av enklare register, vilka regelmässigt kan antas inte medföra intrång, bör kunna undantas från tillståndstvånget och i stället underkastas anmälningskyldighet. Personregistren måste också underkastas en fortlöpande tillsyn.

Prövningen bör anförtros en självständig myndighet, vars sammansättning ger garantier för att den företräder en bred medborgaropinion. OSK föreslår, att myndigheten benämnes datainspektionen.

OSK lägger fram de *författningsförslag* som föranledes av det anförda, nämligen förslag till ändringar i 2 kap. TF, till datalag

och till ändringar i sekretesslagen och brottsbalken.

Enligt förslaget till datalag skall tillstånd att föra register över personuppgifter med automatisk databehandling meddelas, om anledning saknas att antaga att otillbörligt intrång i registrerads personliga integritet skall uppkomma.

Datalagsförslaget innehåller vidare bl. a. föreskrifter om skyldighet för registerförare att kontrollera riktigheten av uppgifterna och att rätta felaktiga uppgifter samt att högst en gång om året på begäran lämna registrerad underrättelse om innehållet i de uppgifter som rör denne.

För att säkra att datainspektionen företräder en bred medborgaropinion på området bör flertalet av dess ledamöter ha nära kontakt med den allmänna opinionen genom arbete i riksdagen, folkrörelserna etc. En ledamot bör ha särskild sakkunskap i data-teknik och informationsbehandling, en särskild erfarenhet av offentlig förvaltning och en av verksamhet inom näringslivet. Med hänsyn härtill föreslås att datainspektionen skall bestå av ordförande och åtta andra ledamöter jämte fem ersättare, vilka alla utses av Kungl. Maj:t för fyra år i sänder.

Datainspektionen föreslås besluta om tillstånd inte bara för enskilda register utan också för statens och kommunernas register. Härigenom betonas vikten av att tillåtligheten av offentliga register bedöms på samma sätt som i fråga om enskilda.

För tillsynen skall datainspektionen ha rätt att inspektera datamaskiner med kringutrustning samt att erhålla uppgifter och upplysningar från registerförare.

Om otillbörligt intrång i personlig integritet uppkommer genom personregister eller dess utnyttjande föreslås det åligga datainspektionen att meddela föreskrifter som behövs till skydd mot sådant intrång. Kan skyddet inte åstadkommas på annat sätt bör inspektionen ha rätt att återkalla meddelat tillstånd.

Lagförslaget innehåller särskilda skadeståndsbestämmelser. Lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 juli 1974. Datainspek-

tionen bör dock inrättas redan den 1 juli 1973.

En särskild sekretessbestämmelse för datainspektionen föreslås.

Slutligen föreslås ett tillägg till 4 kap. brottsbalken för att göra det möjligt att ingripa mot obehörigt intrång och obehöriga ändringar i datasystem som med nuvarande regler inte är straffbelagda. Straffbestämelsen föreslås omfatta att någon olovligen bereder sig tillgång till upptagning för automatisk databehandling eller olovligen ändrar eller utplånar sådan upptagning.

Datainspektionens organisation behandlas mot bakgrund av de uppgifter myndigheten enligt förslaget skall ha. Dessa innebär i huvudsak prövning av tillstånd att inrätta personregister, mottagande av anmälan om register i de fall då sådant får inrättas utan tillstånd, tillsyn över ADB-register och meddelande av föreskrifter för sådana register. Datainspektionen skall dessutom fungera som en dataombudsman eller klagomur dit allmänheten kan vända sig med klagomål och förfrågningar rörande användningen av automatisk databehandling för personregister. Datainspektionen måste samla information och tillförsäkra statsmakterna och allmänheten en tillräcklig insyn i ADB-teknikens utveckling och användning. Vidare förväntas datainspektionen bli remissinstans i frågor som rör personregistrering med automatisk databehandling.

Förslag till ändrad lydelse av 2 kap. tryckfrihetsförordningen

1 § Till främjande av ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning skall, i den ordning nedan sägs, varje svensk medborgare äga fri tillgång till allmänna handlingar och till allmänna upptagningar för automatisk databehandling. I denna rätt må gälla allenast sådana inskränkningar som påkallas antingen av hänsyn till rikets säkerhet och dess förhållande till främmande makt eller i anledning av myndigheters verksamhet för inspektion, kontroll och annan tillsyn eller för brotts förekommande och beivrande eller till skydd för statens, menigheters och enskildas behöriga ekonomiska intresse eller av hänsyn till privatlivets helgd eller enskildas personliga säkerhet.

I särskild av Konungen och riksdagen samfällt stiftad lag skola noga angivas de fall, då enligt nyssnämnda grunder allmänna handlingar och allmänna upptagningar för automatisk databehandling skola hållas hemliga. I lag, stiftad samfällt av Konungen och riksdagen, skola ock noga angivas de fall, då enligt dessa grunder tillgången till sådana handlingar eller upptagningar eljest skall inskränkas.

2 § Allmänna handlingar äro alla hos stats- eller kommunalmyndighet förvarade handlingar, vare sig de till myndigheten inkommit eller blivit där upprättade.

Vad i detta kapitel sägs om handling skall även avse karta, ritning eller bild. Bestämmelserna om handling i kapitlet skola jämväl tillämpas på upptagning, som kan läsas eller avlyssnas med annan teknik än automatisk databehandling.

Upptagningar för automatisk databehandling äro allmänna, när myndighet förfogar över dem.

4 § Minnesanteckning eller annan uppteckning, som hos myndighet verkställtts allenast för måls eller ärendes föredragning eller beredande till avgörande, skall ej hos myndigheten anses som allmän handling, om ej

uppteckningen, sedan målet eller ärendet hos myndigheten slutbehandlats, omhändertagits för förvaring.

Upptagning för automatisk databehandling, vilken utgör endast ett led vid bearbetning med sådan behandling, skall ej anses som allmän, förrän bearbetningen är avslutad.

5 § Handling skall anses inkommen till myndighet, då den avlämnats till myndigheten eller till befattningshavare, som har att mottaga handlingen eller eljest taga befattning med mål eller ärende, till vilket handlingen hänför sig.

Diarier, journaler, register eller andra sådana förteckningar skola anses upprättade, då de färdigställts för anteckning eller införing. Protokoll och därmed jämförliga anteckningar skola anses upprättade, då de av myndigheten justerats eller eljest blivit färdigställda. Andra handlingar, som hänföra sig till visst mål eller ärende, skola anses upprättade, då de expedierats eller, om expedition ej äger rum, då målet eller ärendet blivit av myndigheten slutbehandlat.

Myndighet anses förfoga över upptagning för automatisk databehandling, i den mån myndigheten har befogenhet och möjlighet att överföra upptagningen till läsbar form. Innefattar upptagning protokoll, som föres av myndigheten, eller därmed jämförliga anteckningar, anses myndigheten dock icke förfoga över upptagningen i denna del, förrän de av myndigheten justerats eller eljest blivit färdigställda. Upptagning, som gjorts av myndigheten särskilt för visst mål eller ärende, anses myndigheten förfoga över först sedan utskrift av upptagningen expedierats eller, om expedition ej äger rum, målet eller ärendet blivit av myndigheten slutbehandlat.

6 § Tävlingskrift, anbud eller annan sådan handling, som enligt tillkännagivande skall avlämnas i förseglat omslag, skall ej anses inkommen före den tidpunkt, som bestämts för öppnandet.

Dom eller annat myndighets beslut, som enligt vad därom är stadgat skall avkunnas eller expedieras, samt protokoll och därmed jämförliga anteckningar, som hänföra sig till sådant beslut, skola anses upprättade, först då beslutet avkunnats eller expedierats.

Protokoll hållna hos riksdagens eller allmänt kyrkomötes utskott, riksdagens revisorer eller statliga kommittéer eller hos kommunalmyndighet i ärende, som myndigheten handhar allenast för beredning, skola anses upprättade, först då det ärende protokollen avse hos myndigheten slutförts och, såvitt angår protokoll hos riksdagens revisorer, berättelse däröver offentliggjorts.

Innehåller upptagning för automatisk databehandling något som avses i första, andra eller tredje stycket, skall myndighet ej anses förfoga över upptagningen, förrän vid tidpunkt som anges där.

7 § Vad i detta kapitel stadgas om allmänna handlingar äge ej tillämpning å exemplar av tryckt skrift, som avses i 4 kap. 7 §, eller å enskilda brev, skrifter eller upptagningar för automatisk databehandling, vilka överlämnats till allmänt arkiv eller bibliotek eller eljest till

myndighet uteslutande för förvaring och vård eller forsknings- och studieändamål. Angående tillhandahållande av handlingar *och upptagningar* som nu nämnts gälle vad särskilt är föreskrivet.

8 § Allmän handling *eller allmän upptagning för automatisk databehandling*, som ej skall hållas hemlig, skall på begäran genast eller så snart ske kan utan avgift tillhandahållas den som för läsning eller avskrivning på stället önskar taga del därav, *varvid upptagning skall tillhandahållas i läsbar form*; han äge ock mot fastställd avgift erhålla avskrift av handlingen *eller utskrift av upptagningen*. Skyldighet att tillhandahålla handling *eller upptagning* på stället skall dock ej föreligga, om betydande hinder därför möter *eller, såvitt avser upptagning, om dess innehåll finnes i läsbar form hos myndigheten*. Myndighet vare ej skyldig att för utlämnande framställa kopia av karta, ritning eller bild, om svårighet därför möter och handlingen kan tillhandahållas på stället.

Handling *eller upptagning för automatisk databehandling*, som endast till viss del skall hållas hemlig, skall utan hinder därav tillhandahållas på stället, om det kan ske på sådant sätt att vad i den delen beröres icke uppenbaras. Kan det ej ske, äge den som vill taga del av handlingen *eller upptagningen* erhålla avskrift *eller utskrift* av densamma med uteslutande av den del som är hemlig.

9 § Framställning om *utbekommande av allmän handling* göres hos den myndighet, där handlingen finnes, *och om utbekommande av upptagning för automatisk databehandling hos den myndighet, som förfogar över upptagningen*, och skall av ~~den~~ myndigheten prövas.

Är vården om handlingen *eller upptagningen* enligt arbetsordningen eller givet uppdrag anförtrodd viss befattningshavare, har han att själv besluta i fråga om handlingens *eller upptagningens* utlämnande; dock åligger honom att därvid ställa sig till efterrättelse av myndigheten meddelade föreskrifter samt att, då det kan ske utan omgång, i tveksamma fall hänskjuta frågan till myndighetens avgörande. Vagrar befattningshavaren att utlämna handlingen *eller upptagningen*, skall, om sökanden det begär, frågan hänskjutas till myndigheten.

Om behörighet för viss myndighet att i stället för myndighet, som avses i första stycket, pröva fråga om utlämnande av allmän handling *eller allmän upptagning för automatisk databehandling* stadgas i 14 § andra stycket.

10 § Har myndighet avslagit framställning om utbekommande av allmän handling *eller allmän upptagning för automatisk databehandling* och anser sökanden att beslutet icke är lagligen grundat, äge han, i den ordning nedan sägs, söka ändring i beslutet; beslut, som meddelats av departementschef, må dock ej överklagas.

11 § Ändring, som avses i 10 §, skall sökas hos den myndighet, som har att upptaga klagan över beslut eller åtgärd i det mål eller ärende, till vilket handlingen *eller upptagningen* hör, eller om klagan ej är tillåten i sådant mål eller ärende eller handlingen *eller upptagningen* ej tillhör mål

eller ärende, som myndigheten har att handlägga, hos den myndighet, som i allmänhet har att upptaga klagan över myndighetens beslut eller åtgärder. Vad nu sagts gälla ock angående den ordning i vilken ändring skall sökas. I stället för hos Konungen i statsdepartementen skall ändring sökas hos regeringsrätten.

Finnes enligt vad ovan sagts ej behörig myndighet, skall ändring sökas i fråga om beslut av kommunalmyndighet hos länsstyrelse, beträffande beslut av myndighet, som lyder under länsstyrelse, domkapitel, styrelse, ämbetsverk eller annan Konungen underställd myndighet, hos den överordnade myndigheten samt i andra fall hos regeringsrätten. Angående beslut av myndighet, som tillhör eller lyder under riksdagen, gälla dock vad riksdagen bestämmer.

13 § Vill någon klaga över myndighets beslut, äge han erhålla underrättelse om vad han därvid har att iakttaga.

Mål eller ärende angående utlämnande av allmän handling *eller allmän upptagning för automatisk databehandling* skall alltid behandlas skyndsamt. Expedition skall tillhandahållas klaganden utan avgift. Ej må för fullföljd av talan eller dess prövning gälla särskilda villkor, som erläggande av fullföljdsavgift eller myndighets tillstånd.

14 § *Skall allmän handling eller allmän upptagning för automatisk databehandling* hållas hemlig *eller eljest ej utlämnas* och anser myndigheten särskild åtgärd böra vidtagas *till* beredande av trygghet mot obehörigt utlämnande, äger myndigheten förse handlingen *eller upptagningen* med anteckning därom. Sådan anteckning skall innehålla uppgift å det lagrum, som åberopas, dagen för anteckningen samt den myndighet, som låtit verkställa anteckningen.

Beträffande särskilda slag av handlingar *eller upptagningar för automatisk databehandling*, vilkas hemlighållande för rikets säkerhet är av synnerlig betydelse, äger Konungen förordna att viss myndighet skall pröva fråga om utlämnande. Har sådant förordnande meddelats, skall å handling *eller upptagning* som däri avses, jämte de uppgifter som angivas i första stycket, antecknas den myndighet, som sålunda är behörig att pröva fråga om utlämnande. Framställning hos annan myndighet att utbekomma handling *eller upptagning*, varå dylik anteckning skett, skall ofördröjligen på sökandens begäran hänskjutas till den behöriga myndigheten.

Ej må i annan ordning än i detta lagrum sägs handling *eller upptagning för automatisk databehandling* förse med anteckning därom att den är hemlig *eller eljest ej får utlämnas*.

Utan hinder av de nu beslutade ändringarna skall tryckfrihetsförordningen fortfarande gälla i sin äldre lydelse till utgången av juni 1974.

Förslag till Datalag

Härigenom förordnas som följer.

Inledande bestämmelser

1 § I denna lag avses med

personregister: förteckning eller andra anteckningar som föres med automatisk databehandling och som innehåller namn, personnummer eller annan uppgift med ledning varav upplysning kan hänföras till enskild person,

personuppgift: upplysning om enskild person,

registrerad: person beträffande vilken anteckning förekommer i personregister,

registerförare: den för vars verksamhet automatisk databehandling utföres.

Tillstånd och anmälan

2 § Personregister får icke föras utan tillstånd enligt denna lag.

Tillstånd meddelas av datainspektionen.

3 § Tillstånd skall meddelas, om anledning saknas att antaga, att, med iakttagande av de föreskrifter som meddelas enligt 6 §, otillbörligt intrång i registrerads personliga integritet skall uppkomma.

4 § Tillstånd att i personregister införa uppgift om misstanke eller påföljd för brott eller om tvångsingripande mot enskild enligt barnavårdslagen (1960: 97), lagen (1954: 579) om nykterhetsvård, lagen (1966: 293) om beredande av sluten psykiatrisk vård i vissa fall eller lagen (1964: 450) om åtgärder vid samhällsfarlig asocialitet får endast om

synnerliga skäl föreligger meddelas annan än myndighet som enligt lag eller författning har att föra förteckning över sådana uppgifter.

Tillstånd att i personregister införa uppgift om att någon i övrigt erhållit sjukvård, socialhjälp, nykterhetsvård eller liknande eller varit föremål för åtgärd enligt barnavårdslagen får endast om särskilda skäl föreligger meddelas annan än myndighet som enligt lag eller författning har att föra förteckning över sådana uppgifter.

Endast om särskilda skäl föreligger får tillstånd meddelas att registrera politisk eller religiös uppfattning. Detta utgör dock ej hinder för sammanslutning att förteckna egna medlemmar.

5 § Konungen äger medgiva, att förteckningar över medlemmar, anställda, hyresgäster, försäkrade eller andra kunder och liknande slag av förteckningar får föras som personregister utan tillstånd enligt 2 §.

Sådant medgivande gäller dock endast förteckning som uppfyller följande förutsättningar:

1. såvitt angår annan förteckning än sådan över anställda, att födelsedatum icke ingår i förteckningen,

2. att i förteckningen icke införes annan personuppgift än sådan som lämnats av den registrerade för det ändamål för vilket förteckningen föres eller av myndighet i enlighet med lag eller författning eller som uppkommit inom registerförarens verksamhet eller avser ändring av adress,

3. att i förteckningen icke införes uppgift som avses i 4 §,

4. att registrerad på ändamålsenligt sätt underrättas att förteckningen föres med automatisk databehandling och om de slag av personuppgifter som ingår i denna,

5. att uppgift ur förteckningen icke utlämnas så att upplysning gives om enskild person utom

a) då denne medgivit utlämningen,

b) då utlämningen sker till någon som på grund av tillstånd enligt 2 § har rätt att införa uppgiften i personregister,

c) då utlämningen sker till myndighet enligt lag eller författning eller föreskrift av myndighet,

d) då utlämningen sker till bank eller annan penninginrättning för in- eller utbetalningsuppdrag, eller

e) då utlämningen behöves för att registerföraren skall kunna tillvarata sin rätt gentemot den registrerade.

Konungen äger för visst slag av förteckningar, för att förebygga fara för otillbörligt intrång i personlig integritet, föreskriva att medgivande enligt första stycket gäller endast förteckning som uppfyller förutsättning utöver de i andra stycket angivna.

Innan förteckning som avses i denna paragraf upprättas, skall anmälan därom göras till datainspektionen.

6 § Lämnas tillstånd, skall föreskrift meddelas om

1. ändamålet med registret,

2. vilka personuppgifter som får ingå i den automatiska databehandlingen,

3. vilka bearbetningar av personuppgifter som får göras med automatisk databehandling,

4. vilka uppgifter som får göras tillgängliga så att upplysning om enskild person framgår.

I övrigt får i mån av behov föreskrift meddelas rörande inhämtande av uppgifter för personregistret, utförandet av den automatiska databehandlingen, den tekniska utrustningen, underrättelse till berörda personer, bevarande och gallring av uppgifter, utlämnande till annan av personuppgifter och användningen av sådana uppgifter i övrigt samt kontroll och säkerhet.

Vad avser myndighet får föreskrift rörande utlämning av uppgift dock icke inskränka myndighetens skyldigheter enligt tryckfrihetsförordningen.

7 § På begäran av den som avser att utföra automatisk databehandling skall datainspektionen lämna för inspektionen bindande besked, huruvida tillstånd eller anmälan behöves.

Registerföräres skyldigheter

8 § Förekommer anledning till misstanke att personuppgift som ingår i personregister är oriktig, skall registerföraren utan dröjsmål vidtaga skäligen åtgärder för att utröna uppgiftens riktighet och, om skäl därtill föreligger, rätta den. Kan uppgiften icke bestyrkas, skall den på begäran av den registrerade uteslutas ur personregistret.

Har felaktig uppgift, som skall rättas, eller obestyrkt uppgift, vilken skall uteslutas, lämnats ut till annan än den registrerade, skall registerföraren på begäran av den registrerade underrätta mottagaren om den riktiga uppgiften eller om uppgiftens uteslutande.

9 § Finnes i personregister personuppgifter vilka med hänsyn till förteckningens ändamål måste anses ofullständiga eller innehåller personregister som utgör förteckning över personer icke uppgifter om en person, vilken med hänsyn till förteckningens ändamål måste förväntas ingå däri, och kan förhållandet antagas medföra otillbörligt intrång i den personliga integriteten eller fara för rättsförlust, skall registerföraren införa de uppgifter som saknas.

10 § Registerförare skall på begäran av registrerad utan avgift så snart ske kan underrätta denne om innehållet i personuppgift som ingår i personregistret och innefattar upplysning om honom. Har sådan underrättelse lämnats registrerad, behöver ny underrättelse icke lämnas denne förrän tolv månader därefter.

Bestämmelsen i första stycket gäller icke uppgift som enligt lag eller författning eller myndighets beslut ej får lämnas ut till den registrerade.

11 § Personuppgift som ingår i personregister får icke lämnas ut, om det finnes anledning antaga, att uppgiften skall användas för automatisk

databehandling utan tillstånd enligt denna lag eller i utlandet. Kan det antagas, att utlämnandet icke skall medföra otillbörligt intrång i personlig integritet, får datainspektionen medgiva att uppgift lämnas ut.

12 § Den för vars verksamhet personregister föres eller den som tagit befattning med personregistret får icke obehörigen yppa vad han till följd därav fått veta om enskilds personliga förhållanden.

Har personuppgift i enlighet med föreskrift, meddelad med stöd av 6 eller 18 §, utlämnats på villkor som inskränker mottagarens rätt att vidarebefordra uppgiften, får mottagaren eller den som i hans verksamhet tagit befattning med uppgiften icke obehörigen yppa vad han därigenom fått veta om enskilds personliga förhållanden.

Särskild bestämmelse för myndigheter

13 § Uppgift, som för handläggning av mål eller ärende hämtas från upptagning för automatisk databehandling, skall tillföras handlingarna i målet eller ärendet i läsbar form. Om särskilda skäl föreligger får datainspektionen medgiva undantag härifrån.

Tillsyn m. m.

14 § Datainspektionen utövar tillsyn över att automatisk databehandling icke medför otillbörligt intrång i personlig integritet.

Vid tillsynen skall iakttagas, att större olägenhet icke vållas än som är oundgängligt.

15 § Datainspektionen består av ordförande och åtta andra ledamöter, varav en är ordförandens ersättare. För övriga ledamöter finnes fem ersättare. Ordföranden, ledamöterna och ersättarna utses av Konungen för fyra år i sänder.

16 § Datainspektionen äger för tillsynen erhålla tillträde till lokal där automatisk databehandling utföres eller där datamaskin eller utrustning eller upptagning för sådan behandling förvaras samt få tillgång till handling som rör sådan behandling.

17 § Registerförare skall lämna datainspektionen de uppgifter och upplysningar rörande den automatiska databehandlingen som inspektionen begär för sin tillsyn.

18 § Uppkommer genom personregister eller dess utnyttjande otillbörligt intrång i personlig integritet, skall datainspektionen meddela de föreskrifter rörande inhämtande av uppgifter för den automatiska databehandlingen, dennas utförande, de uppgifter som får ingå däri, den tekniska utrustningen, bearbetning med automatisk databehandling, underrättelse till berörda personer, utlämnande eller annan användning av

personuppgifter, bevarande eller gallring av uppgifter, kontroll eller säkerhet som behöves till skydd mot sådant intrång. Inspektionen får härvid ändra föreskrift som meddelats i tillståndsbeslut. Kan skydd mot otillbörligt intrång i personlig integritet icke åstadkommas på annat sätt, får inspektionen återkalla tillstånd eller förbjuda att personregister som avses i 5 § föres.

Vad avser myndighet får föreskrift rörande utlämning av uppgift icke inskränka myndighetens skyldigheter enligt tryckfrihetsförordningen.

19 § Den som tagit befattning med tillstånds- eller anmälningsärende eller tillsyn enligt denna lag får icke obehörigen yppa vad han därvid fått veta om enskilds personliga förhållanden eller om yrkes- eller affärshemlighet.

Straff och skadestånd m. m.

20 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. för personregister, utan tillstånd enligt denna lag, när sådant erfordras, eller i strid med förbud som meddelats enligt 18 §,

2. för personregister som avses i 5 § utan att hava gjort anmälan till datainspektionen,

3. bryter mot föreskrift som meddelats enligt 6 eller 18 §,

4. utlämnar personuppgift i strid med 11 §,

5. bryter mot bestämmelsen i 12 eller 19 § eller

6. lämnar osann uppgift vid fullgörande av skyldighet att lämna underrättelse enligt 10 § eller uppgift enligt 17 §
dömes till böter eller fängelse i högst ett år.

Allmänt åtal för brott som avses i första stycket 5 får väckas endast om målsäganden anger brottet till åtal eller åtal är påkallat från allmän synpunkt.

21 § Registerförare skall till registrerad utgiva ersättning för skada som vållas denne genom oriktighet rörande honom i personregistret. Vid ersättningens bestämmande skall hänsyn tagas även till lidande som åsamkats den registrerade och andra sådana omständigheter av annan än rent ekonomisk betydelse.

Ersättningsskyldighet åligger registerföraren, även om oriktigheten eller skadan ej uppkommit genom hans eget vållande.

22 § Underlåter registerförare att lämna tillträde till lokal eller tillgång till handling i fall som avses i 16 § eller att lämna uppgift eller upplysning enligt 17 § eller fullgör registerförare inte vad som åligger honom enligt 8, 9 eller 10 § får datainspektionen förelägga vite.

23 § Besvär över datainspektionens beslut föres hos Konungen.

Talan mot beslut, varigenom tillstånd att föra personregister meddelas, eller mot beslut om förhandsbesked, enligt vilket tillstånd ej behöves, får föras av justitiekanslern eller någon av riksdagens ombudsmän.

Övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1973 i vad avser 14–17 §§ jämte därtill knutna bestämmelser i 20 och 22 §§ samt i övrigt den 1 juli 1974.

Har personregister, som enligt lagen icke får föras utan tillstånd, tagits i drift före den 1 juli 1974, får det, under förutsättning att ansökan om tillstånd göres före den 1 januari 1975, föras utan tillstånd till dess ansökningen slutligt prövas. De slag av personuppgifter som ingår i registret och de ändamål för vilka uppgifter därur användes får icke utvidgas utan att tillstånd till registret meddelas.

Beträffande personregister som avses i 5 § och som tagits i drift före den 1 juli 1974 skall anmälan till datainspektionen göras före den 1 oktober 1974.

Datainspektionen får före den 1 juli 1974 mottaga och pröva ansökan om tillstånd eller anmälan såvitt avser tid därefter.

**Förslag till
lag om ändring i lagen (1937: 249) om inskränkningar i rätten
att utbekomma allmänna handlingar**

Härigenom förordnas i fråga om lagen (1937: 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar dels att 18 § skall ha nedan angivna lydelse, dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 44 §, av nedan angivna lydelse.

18 §

Handlingar som inkommit till eller upprättats hos tillsynsmyndighet över banker, sparbanker, andra penninginrättningar eller försäkringsanstalter, i vad handlingarna röra enskildas förhållanden till dylik inrättning, ävensom handlingar vilka inkommit till eller upprättats hos tillsynsmyndigheten över fondkommissionsrörelse och fondbörsverk-

samhet, i vad de röra vederbörande yrkesutövares enskilda affärer eller andra personers ekonomiska förhållanden, må icke utlämnas tidigare än tjugu år efter handlingens datum, därest icke vederbörande tillsynsmyndighet för fullgörande av sin uppgift så prövar nödigt.

Handlingar som inkommit till eller upprättats hos datainspektionen må, i den mån de innehålla upplysning om enskilds personliga förhållanden, icke utan hans samtycke utlämnas till annan förrän sjuttio år förflutit från handlingens datum, såvida icke, med hänsyn till det ändamål för vilket utlämnande begäres och omständigheterna i övrigt, trygghet kan anses vara för handen, att det ej kommer att missbrukas till skada eller förklenande för den enskilde som avses eller för hans nära anhöriga, eller ock datainspektionen finner utlämnande nödvändigt för fullgörande av inspektionens uppgift. Vid utlämnande böra erforderliga förbehåll göras.

Handlingar som inkommit till eller upprättats hos datainspektionen i ärenden om tillstånd för eller tillsyn över myndighet enligt datalagen (1973: 000) må, i vad de innehålla upplysningar om förhållanden som skola hållas hemliga hos myndigheten, icke utlämnas tidigare än handlingar hos myndigheten innehållande motsvarande upplysningar.

44 §

Vad i denna lag och med stöd därav föreskrives om utlämnande av handling äger motsvarande tillämpning på upptagning för automatisk databehandling.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1973 i vad avser 18 § och den 1 juli 1974 i vad avser 44 §.

**Förslag till
Kungörelse om ändring i kungörelsen (1939: 7) med förordnan-
de på civilförvaltningens område jämlikt lagen (1937: 249)
om inskränkningar i rätten att utbekomma all-
männa handlingar**

Härigenom förordnas, att 2 § kungörelsen (1939: 7) med förordnande på civilförvaltningens område jämlikt lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar skall ha nedan angivna lydelse.

2 §

Följande handlingar rörande statlig utredning, kontroll eller stödverksamhet med avseende å näringslivet, i vad de innefatta sådana upplysningar om enskilda företags eller sammanslutningars affärs- eller driftförhållanden eller om enskilda personers, företags eller sammanslutningars uppfinningar eller forskningsresultat, vilkas offentliggörande kan lända vederbörande person, företag eller sammanslutning till men, må icke utan samtycke från den som sålunda beröres utlämnas förrän tjuugu år förflutit från handlingens datum, nämligen

46. handlingar i ärenden avseende tillstånd, anmälan eller tillsyn enligt datalagen (1973: 000).

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1973.

1. handlingar i ärenden rörande — — —

45. handlingar i ärenden rörande tidskriftsstöd enligt kungörelsen (1971: 681) om tidskriftsstöd.

**Förslag till
lag om ändring i brottsbalken**

Härigenom förordnas, att i brottsbalken skall införas en ny paragraf, 4 kap. 9 a §, av nedan angivna lydelse.

Den som olovligen bereder sig tillgång till upptagning för automatisk databehandling eller olovligen ändrar eller utplånar sådan upptagning dömes för *dataintrång* till böter eller fängelse i högst två år.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1973.

1.1 Offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén (OSK)

I anförande till statsrådsprotokollet den 11 april 1969 uttalade dåvarande chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling bl. a. följande.

En vidsträckt insyn i myndigheternas verksamhet är en av förutsättningarna både för en väl fungerande demokrati och för enskildas rättssäkerhet. Inte bara myndigheternas beslut utan också handlingar av olika slag som myndigheterna bygger sina beslut och bedömanden på bör därför vara offentliga i så stor utsträckning som möjligt. Hos oss är principen om allmänna handlingars offentlighet grundlagfäst. I tryckfrihetsförordningen (TF) finns ett särskilt kapitel i ämnet (2 kap.), som innehåller, förutom en bestämmelse vari själva offentlighetsprincipen slås fast, bl. a. bestämmelser om vad som skall förstås med allmän handling, om den ordning i vilken framställningar om utfärdande av allmänna handlingar skall prövas och om besvär över avslagsbeslut i sådana frågor.

Enligt 2 kap. 1 § TF skall varje svensk medborgare äga fri tillgång till allmänna handlingar. Denna rätt får dock enligt samma paragraf inskränkas om det är påkallat "antingen av hänsyn till rikets säkerhet och dess förhållande till främmande makt eller i anledning av myndighets verksamhet för inspektion, kontroll och annan tillsyn eller för brotts förekommande och beivrande eller till skydd för statens, menigheters och enskildas behöriga ekonomiska intresse eller av hänsyn till privatlivets helgd, personlig säkerhet, anständighet och sedlighet". De sekretessregler som TF sålunda förutsätter finns inte i själva förordningen utan i lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar (sekretesslagen). Sekretesslagen innehåller ingående bestämmelser för olika förvaltningsområden och för olika slag av handlingar.

1937 års sekretesslagstiftning berördes inte av det reformarbete beträffande tryckfrihetsrätten som ledde fram till antagandet år 1949 av den nu gällande TF. Det har länge stått klart att både TF:s bestämmelser om allmänna handlingar och de med stöd av TF utfärdade sekretessreglerna är i behov av en allmän översyn. Offentlighetskommittén har i sitt betänkande "Offentlighet och sekretess" (SOU 1966: 60) lagt fram förslag till en genomgripande revision av lagstiftningen på området. I kommitténs förslag har de grundläggande bestämmelserna om sekretess tagits in i TF och sekretesslagen ersatts med tillämpningsföreteckningar – av lags karaktär – till TF:s olika bestämmelser om sekretess. I sak innehåller förslaget åtskilliga nyheter. Den omprövning kommittén företagit av sekretessreglerna innebär i flera fall en vidgad offentlighet, men exempel finns också på att förslaget leder till sekretess i fall där offentlighet nu råder.

— — —

Det material som har redovisats i offentlighetskommitténs betänkande och i remissyttrandena över betänkandet utgör en värdefull grund för det fortsatta arbetet på en revision av lagstiftningen om offentlighet och sekretess. En förnyad genomgång av de frågor som offentlighetskommittén har behandlat bör ske under beaktande av synpunkterna i remissmaterialet. I sak bör riktmärket för en reform alltjämt vara att undantag från offentlighetsprincipen skall ske endast i den utsträckning som är nödvändig av hänsyn till viktiga allmänna eller enskilda intressen. Det bör undersökas närmare i ljuset av remisskritiken om kommittén har träffat rätt i sina avvägningar i olika sakfrågor. I formellt hänseende bör prövas på nytt hur sekretessreglerna lämpligen skall fördelas på grundlag resp. annan lag eller författning av lägre statsrättslig valör och hur lagstiftningen bör vara utformad för att tillgodose både anspråken på stadga i principerna och kraven på lättillämplighet. Härvid är bl. a. att beakta de behov som kan uppkomma av att utan omgång kunna jämka lagstiftningen med hänsyn till den snabba utvecklingen i samhället.

Vissa problem behöver också undersökas mer ingående än som har skett i kommitténs betänkande. Slutligen bör vid de fortsatta översynen av offentlighets- och sekretesslagstiftningen tas upp även det hittills i stort sett olösta problemkomplexet om sekretess mellan myndigheter.

— — —

En fråga som har fått allt större aktualitet under senare år är i vilken utsträckning och på vilket sätt offentlighetsprincipen bör tillämpas på informationsmaterial som tagits upp i annan form än som text eller bild. TF:s regler är utformade utifrån den förutsättningen att myndigheternas dokumenterade information utgörs av handlingar. När det gäller andra former av informationslagring, såsom ljudupptagningar och upptagningar vid automatisk databehandling (ADB), har det därför rätt tvekan om vilken ställning upptagningarna skall anses inta i offentlighetshänseende. Offentlighetskommittén har framhållit att det är otillfredsställande om allmänhetens rätt att få del av upplysningar, som är samlade hos myndigheterna, skall bero på vilket medel som begagnats för att lagra upplysningarna. Kommittén har som en förtydligande regel föreslagit att som handling skall anses inte bara framställning i skrift eller bild utan också upptagning som måste återges för att kunna läsas eller avlysnas.

Remissyttranden från myndigheter med särskilda erfarenheter av ADB-teknik, såsom statskontoret, statistiska centralbyrån och centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden, ger vid handen att denna teknik inrymmer en rad problem från offentlighets- och sekretessynpunkt, vilka i allt väsentligt skulle kvarstå olösta även med den av offentlighetskommittén föreslagna förtydligande regeln. Sålunda uppstår svårigheter redan när det gäller att applicera begreppet allmän handling i TF på informationsmaterial som lagrats på ADB-väg. Enligt TF faller en handling under offentlighetsprincipen först i och med att den har karaktären av allmän handling. Allmänna handlingar är dels alla till myndighet inkomna handlingar, dels alla hos myndighet upprättade handlingar. TF innehåller särskilda regler om när en handling skall anses upprättad. Reglerna delar upp handlingarna i tre kategorier. Diarier, journaler, register och andra sådana förteckningar anses upprättade och därmed som allmänna handlingar när de färdigställts för anteckning eller införing, medan protokoll och därmed jämförliga anteckningar får denna karaktär när de justerats av myndigheten eller eljest blivit färdigställda. Andra handlingar, som hänför sig till visst mål eller ärende, anses som upprättade och därmed som allmänna handlingar först när de expedierats eller, om expedition inte äger rum, när målet eller ärendet slutbehandlats av myndigheten.

Vid ADB-teknik lagras uppgifterna på maskinell väg, t. ex. genom magnetisering av magnetband eller genom hålstansning på hålkort eller hållemsa. Sedan uppgifterna väl lagrats kan de bilda underlag för olika bearbetningar i datamaskinen, t. ex. ingå i räkneoperationer eller i sorteringar. Vilka bearbetningar som skall ske och vilken eller vilka delar av den lagrade informationen som skall användas vid

bearbetningen bestäms genom program som tillförs maskinen. I regel innebär ett program (eller en kedja av program) att maskinen levererar resultatet av bearbetningen i läsbar form. Det förekommer emellertid också program som ger endast delresultat avsedda för ytterligare bearbetningar. Sådana delresultat tas normalt inte fram i läsbar form. Ett delresultat kan lagras på ett särskilt ADB-medium, t. ex. ett magnetband eller en hållemsa, som sedan kan användas i samma eller i en annan dataanläggning för ytterligare bearbetningar. ADB-tekniken erbjuder utomordentliga möjligheter att göra sammanställningar, t. ex. register på grundval av lagrade uppgifter. Teoretiskt är dess möjligheter obegränsade, men rent praktiskt ligger det betydande begränsningar i det förhållandet att maskinen utför endast de bearbetningar som den programmerats för. Visserligen är det i stort sett möjligt att sätta samman vilka program som helst, men detta är regelmässigt en omfattande uppgift som kräver högt kvalificerad personal under avsevärd tid.

Den grundläggande frågan när det gäller hur ADB-lagrat informationsmaterial skall betraktas i offentlighets- och sekretesshänseende är om man över huvud taget bör likställa sådant material med handling. Ett nekande svar på denna fråga innebär att offentlighetsprincipen inte blir tillämplig vid informationsupptagning med ADB-teknik förrän upptagningarna materialiserats i handlingsform. Om frågan däremot besvaras jakande, uppstår i sin tur en rad delfrågor, bl. a. om i vilken fas eller vilket stadium av den maskinella bearbetningen som den upptagna informationen skall likställas med handling och när den skall anses ha karaktär av allmän handling. Olika synsätt är här tänkbara. En möjlighet är att anse att det har uppkommit något som skall likställas med handling redan i och med att en uppgift genom magnetisering lagrats på ett datamedium, men man kan också tänka sig att man har att göra med en handling först i och med att myndigheten har program som gör det möjligt att få ut de lagrade uppgifterna i läsbar eller på annat sätt uppfattbar form. Om man finner sig böra utgå från det förstnämnda synsättet, torde det finnas anledning att också pröva, om det inte skulle ställa sig mera ändamålsenligt att i fråga om ADB-lagrat material bygga reglerna om offentlighet och sekretess på ett annat grundbegrepp än handling, t. ex. den magnetiskt lagrade uppgiften. Det sistnämnda synsättet innebär däremot att den ADB-information som blir av intresse i offentlighetssammanhang har stora likheter med den konventionella handlingen. I så fall torde frågan om några mera genomgripande förändringar i de nuvarande grundbegreppen inte aktualiseras.

Det finns både principiella och praktiska aspekter att lägga på frågan i vilken utsträckning ADB-lagrat material skall likställas med allmän handling i offentlighetshänseende. Från principiell synpunkt är det viktigt att nå en lösning som står i samklang med de syften och värderingar som ligger till grund för offentlighetsprincipen. Målet bör vara att intresset av insyn i myndigheternas verksamhet blir tillfredsställande tillgododett vare sig informationsbehandlingen sker med ADB-teknik eller i

konventionella former. På det praktiska planet bör beaktas att offentligt material också i praktiken skall kunna tillhandahållas allmänheten. Att teoretiskt behandla ett informationsmaterial som offentligt men samtidigt tillåta myndigheten att vägra allmänheten att ta del av materialet av kostnads- eller tidsskäl är föga tilltalande.

Problemen kring offentlighetsprincipen och datatekniken består inte bara i hur man skall kunna finna ändamålsenliga grundbegrepp för principens tillämpning på ADB-lagrat material och i hur man rent praktiskt skall kunna göra det offentliga materialet tillgängligt för insyn. Vad som kanske har tilldragit sig mest uppmärksamhet är frågorna om vilka speciella behov av sekretesskydd som ADB-tekniken för med sig. Möjligheterna att med denna teknik föra samman stora mängder av information i en enda enhet och att därur göra olika sammanställningar och analyser har väckt oro för att övergången till ADB inom den offentliga förvaltningen skulle kunna bringa i dagen förhållanden som med konventionell teknik i praktiken är fördolda och som också anses böra vara det. Framför allt har oron gällt riskerna för opå kallade ingrepp i den personliga integriteten. Det är sedan länge erkänt att det kan finnas skäl att hemligstämpla sammanställningar av i och för sig offentligt material rörande enskilda personers förhållanden. Ett exempel härpå är kriminalregistret, som är föremål för sekretess trots att det bygger på offentliga domar. Det är antagligt att ADB-tekniken kan ge upphov till andra sammanställningar som av samma skäl kan behöva bli föremål för sekretess. Riskerna för menliga avslöjanden vid användning av ADB-teknik gäller emellertid inte bara den personliga integriteten. Man kan också tänka sig fall där sammanställningar och analyser av i och för sig offentligt material kan bringa i dagen t. ex. upplysningar som bör hållas hemliga av försvarspolitiska skäl.

Behovet av sekretessregler för ADB-området torde ställa sig olika beroende på hur man ser på offentlighetsprincipens tillämpning på ADB-lagrat material. Sålunda kan det förutsättas att behovet blir större, om man utgår från att det föreligger ett i princip offentligt informationsmaterial så snart en uppgift lagrats på ADB-medium. I så fall torde det också vara nödvändigt att genom sekretessregler hindra att den i och för sig offentliga informationen lämnas ut i form av t. ex. magnetband som kan ligga till grund för ytterligare bearbetningar hos mottagaren, eftersom denne då kan tänkas själv göra de sammanställningar eller analyser som skall hållas hemliga.

Det är inte bara inom den offentliga förvaltningen som användningen av ADB-teknik kan medföra risker för ingrepp i den personliga integriteten. Under senare tid har uppmärksamheten riktats också mot att enskilda genom insamling av offentligt material och bearbetning av detta med hjälp av datamaskin kan skaffa sig ingående kännedom om andra människors förhållanden. I vad mån enskilda skall tillåtas att med hjälp av ADB-teknik göra sammanställningar och analyser på grundval av offentliga uppgifter kan

emellertid inte lösas genom sekretessregler för offentlig verksamhet. Denna fråga bör prövas i annat sammanhang. Jag avser att senare i dag begära bemyndigande att tillkalla sakkunniga för att utreda formerna för kreditupplysningsverksamheten. Inom ramen för den utredningen bör närmare undersökas under vilka förutsättningar enskilda skall få göra sammanställningar och analyser på grundval av offentligt material med hjälp av ADB-teknik.

Problemkomplexet offentligheten och datatekniken har också anknytning till utredningsarbete som redan pågår på andra områden. Dataarkiveringskommittén utreder bl. a. frågorna om allmänhetens tillgång till arkiverat ADB-material. Vidare är samarbetsorganet för ADB inom rättsväsendet sedan ett par år sysselsatt med att bygga upp ett omfattande ADB-tekniskt informationssystem på rättsväsendets område. Det utredningsarbete som nu skall sättas i gång bör bedrivas i kontakt med redan pågående utredningar på närliggande områden.

1.2 Kreditupplysningsutredningen (KUU)

I anförande till statsrådsprotokollet samma den 11 april 1969 uttalade statsrådet Kling bl. a. följande.

Under senare år har utvecklingen på ADB-området skapat helt nya möjligheter att insamla, systematisera och sammanställa information av olika slag. Härigenom har skyddet för enskilda personers integritet fått allt större aktualitet.

Utvecklingen på ADB-området har skapat starkt ökade möjligheter att samla och systematisera stora mängder information. Särskilt kreditupplysningsföretag som begränsar sig till att registrera vissa slag av data, exempelvis vad som finns tillgängligt hos myndigheter, kan utnyttja denna teknik till att avsevärt öka effektiviteten i sin verksamhet. En övergång fullt ut till ADB-teknik kräver emellertid stora investeringar och om verksamheten skall bli lönsam får den inte ha alltför begränsad omfattning.

Samhället har anledning att ägna kreditupplysningsverksamheten uppmärksamhet främst från integritetsskyddssynpunkt.

Förmedling av sådan information som det här är fråga om innebär spridande av upplysningar om enskildas förhållanden, och verksamheten kan därigenom komma i konflikt med vad hänsynen till enskilda personers integritet kräver. Vid insamling och förmedling av information måste en avvägning göras mellan å ena sidan kundens intresse av att få tillgång till alla i sammanhanget betydelsefulla upplysningar och å andra sidan intresset av skydd för den personliga integriteten hos den som upplysningarna avser. Med de metoder för insamling och registrering av information som hittills har tillämpats har möjligheterna att sammanställa så stora mängder upplysningar att den personliga

integriteten lider intrång i realiteten varit relativt begränsade. Den moderna ADB-tekniken öppnar emellertid betydligt större möjligheter i detta hänseende.

Vad nu har sagts aktualiserar frågan om behovet av särskilda garantier mot att ADB-tekniken används på ett sätt som åsidosätter skälig hänsyn till den personliga integriteten, särskilt som det nu synes föreligga planer från flera håll att på allvar utnyttja datatekniken för att effektivisera insamling och sammanställning av olika uppgifter om enskilda personer och företag. Problemet får särskild betydelse i ett land som Sverige som tillämpar en offentlighetsprincip vilken möjliggör en mycket långt gående insyn i de uppgifter som finns hos olika myndigheter. Den nuvarande utvecklingen innebär dessutom att allteftersom olika statliga myndigheter förbättrar sin insamling och registrering av olika uppgifter – bl. a. med hjälp av ADB-teknik – för att skapa en bättre grundval för samhällets aktivitet och reformverksamhet på olika fält, risk föreligger för att också ytterligare information om enskilda personer kan komma att finnas offentligt tillgänglig.

I direktiven för OSK har jag pekat på att utnyttjandet av ADB-teknik inom den offentliga förvaltningen kan medföra behov av nya sekretessregler på detta område. Det kan sålunda finnas anledning att, exempelvis av hänsyn till enskildas personliga integritet, hemligstämpla sammanställningar, som har upprättats med anlitande av ADB-teknik, även om de sammanställda uppgifterna var för sig är offentliga. Sekretessregler av detta slag löser emellertid inte problemet om garantier för integritetsskydd inom kreditupplysningsverksamheten. Genom sådana regler kan man nämligen inte hindra enskilda företag från att själva samla in de offentliga primäruppgifterna och ADB-behandla dem. Lika litet kan man motverka insamlande och registrering av upplysningar från privat håll, exempelvis från avbetalningssäljare och inkassoföretag. Här till kommer att i en marknad, där kreditupplysningsverksamhet bedrivs i fri konkurrens mellan olika privata företag, riskerna är stora för att kundernas krav på en allt utförligare information kommer att driva utvecklingen mot en situation där allt mindre utrymme lämnas för hänsyn till den personliga integriteten hos dem som upplysningarna avser. Det är angeläget att motverka en sådan utveckling.

1.3 Tilläggsdirektiv

I anförande till statsrådsprotokollet den 27 maj 1971 anförde chefen för justitiedepartementet, statsrådet Geijer följande:

I direktiven för OSK och KUU behandlades åtskilliga problem med anknytning till automatisk databehandling (ADB). För OSK:s del bedömdes sålunda frågan om ADB-materialets förhållande till offentlighetsprincipen såsom en fråga av centralt

intresse, och olika möjligheter att säkra intresset av insyn i myndigheternas verksamhet diskuterades i korthet. De risker för ingrepp i den personliga integriteten, som ADB-teknikens användning kan medföra, uppmärksammades också i direktiven för OSK, där möjligheten av en utbyggnad av sekretesskyddet påpekades.

Det framhölls också, att det inte bara inom den offentliga förvaltningen utan också på den enskilda sektorn fanns möjligheter att med ADB-teknikens hjälp skaffa sig ingående kännedom om andra människors förhållanden. En central roll spelade härvid den kommersiella kreditupplysningsverksamheten, som är föremål för KUU:s utredningsarbete. I de båda utredningarnas direktiv angavs, att enskildas rätt att göra sammanställningar och analyser med hjälp av ADB-teknik borde prövas inom ramen för KUU:s arbete.

OSK:s arbete har i första hand inriktats på frågorna om offentlighetsprincipens tillämpning på ADB-lagrat informationsmaterial. Enligt OSK har det därvid visat sig, att frågorna om utlämnande av sådant material från myndigheter och materialets användning står i ett så nära samband med varandra, att de lämpligast torde böra lösas i ett sammanhang. Vid samråd mellan OSK och KUU har enighet rått om att ADB-frågorna med fördel kan behandlas av OSK, medan KUU:s arbete koncentreras till de med kreditupplysning sammanhängande problemen.

I enlighet med vad utredningarna överenskommit om arbetsfördelningen dem emellan förordar jag att OSK – med motsvarande begränsning i KUU:s uppgift – får i uppdrag att utreda hela frågan om lagstiftning rörande personorienterad ADB-information. Självfallet bör OSK:s arbete liksom hittills bedrivas i nära kontakt med KUU. I den mån behovet av grundlagsändringar medför att lagändringar ej kan genomföras tillräckligt snart bör OSK även beakta behovet av provisoriska ändringar med hänsyn till det arbete som redan pågår på ADB-området.

1.4 Datasamordningskommittén (DASK)

Kungl. Maj:t bemyndigade den 18 juni 1971 chefen för finansdepartementet att tillkalla en kommitté för att utreda frågan om samordning och kontroll av databanker m. m.

I direktiven för denna utredning anför chefen för finansdepartementet bl. a. följande:

Den tekniska utvecklingen och det pågående arbetet med uppbyggnaden av databanker har väckt farhågor och oro i olika hänseenden. I den allmänna debatten har det främst gällt förmodade risker för den personliga integriteten. Denna fråga går jag inte in på i detta sammanhang. Farhågor har

emellertid också ofta uttalats beträffande den centralisering av informationen som ADB-utvecklingen skulle föra med sig. Dessa farhågor har framför allt gällt maktförskjutningar inom organisationerna, inbegripet stat, kommuner och företag, där ADB-tekniken skulle medföra ett mera centraliserat beslutsfattande. Det är riktigt att ADB-utvecklingen hittills gått mot en centralisering av informationsbearbetningen. Men den nya tekniken med terminalbaserade informationssystem ger möjlighet till den decentralisering som från skilda utgångspunkter kan framstå som önskvärd. Eftersom tid och rum inte på samma sätt är begränsande faktorer, blir med den moderna datatekniken friheten att utforma arbetsorganisation, former för beslutsfattande och att välja lokalisering mycket stor.

Men självfallet medför den antydda utvecklingen problem i olika avseenden och det är nödvändigt att statsmakterna får ett avgörande inflytande på utvecklingen.

De databanker som hittills byggts upp i Sverige eller är på ett långt framskridet planeringsstadium har primärt tillkommit för att lösa problem inom en viss verksamhet. Ofta har manuella register av motsvarande slag funnits i den tidigare verksamheten och skälet för omläggning till ADB har varit att rationalisera verksamheten. Det finns emellertid också databanker där en mera medveten "databanksfilosofi" spelat en stor roll vid planeringen av ADB-systemen. Detta gäller exempelvis fastighetsdatabanken. Grundtanken i denna databanksfilosofi är att samhällets informationssystem skall utformas så enhetligt att de kan integreras med varandra. Det bör alltså skapas ett nät av integrerbara informationssystem.

Det är flera orsaker till en strävan mot en integrering av informationssystemen. Den kanske tyngst vägande är önskemålen att få till stånd övergripande informationssystem för samhällsplaneringen i vid bemärkelse. Det ligger i sakens natur att sådana informationssystem måste bli mycket omfattande. Med hänsyn till dynamiken i samhällsutvecklingen är också kraven på systemens flexibilitet stora. I det sammanhanget vill jag dock betona att det finns gränser för vilken flexibilitet som kan åstadkommas.

Kraven på samordning härleds främst av önskemålen att kunna integrera informationssystem. Även om behovet av integration i många fall inte f. n. är särskilt framträdande är det väsentligt att skaffa sig handlingsfrihet inför framtiden. Jag kan t. ex. peka på de behov som kan komma att uppstå som en följd av den nyss berörda utvecklingen av planeringstekniken för den övergripande samhällsplaneringen. Men även andra skäl talar för samordning vid uppbyggnaden av informationssystem. Betydande ekonomiska fördelar torde stå att vinna, t. ex. i fråga om minskade utvecklingskostnader genom att dubbelarbete kan undvikas och att välutvecklad och standardiserad styrprogramvara kan anskaffas samt minskade driftkostnader genom gemensam datainsamling och sambruk av linjenät.

Den grundläggande uppgiften för kommittén bör vara att mot bakgrund av dagens situation i

fråga om etablerade eller planerade databanker och med hänsyn till den överblickbara tekniska utvecklingen belysa vilken samordning – främst inom den offentliga sektorn men även i övrigt – som är möjlig och önskvärd såväl i dagsläget som på sikt. Härvid bör ekonomiska lönsamhetsbedömningar spela en viktig roll. Frågan om samordning på dataområdet är mycket komplicerad och påverkas av en mängd faktorer. Ett visst ställningstagande i frågan kan bedömas få betydande konsekvenser på i stort sett alla aktiviteter inom ADB-området. Dessa konsekvenser kan avse standardiseringsfrågor på flera områden, kommunikationslösningar, säkerhets- och sekretessfrågor, driftsorganisation, upphandlingspolitik etc. Det krävs således att alla dessa faktorer och konsekvenser analyseras.

2.1 Avgivna remissyttranden

OSK har efter remiss från vederbörande departement m. fl. avgivit yttranden – såvitt kommitténs arbete berörs – över 23 betänkanden, promemorior och framställningar. Av dessa har följande berört automatisk databehandling.

□ en från justitiedepartementet den 8 december 1970 till OSK remitterad framställning från samarbetsorganet för ADB inom rättsväsendet angående sekretessbestämmelser för rättsväsendets informationssystem

□ en från finansdepartementet till OSK remitterad framställning den 16 september 1971 av riksskatteverket med redovisning av utredningsläget m. m. beträffande centralt personregister (CPR)

□ en från socialdepartementet till OSK remitterad framställning av socialstyrelsen med förslag till åtgärder för en obligatorisk anmälan av alla nyfödda barn till barnhälsovården

□ en från kommunikationsdepartementet till OSK remitterad framställning av bilregisternämnden angående vissa anslutningar med telex och terminal till bilregistret

□ en från justitiedepartementet till OSK remitterad framställning från statens personalnämnd och nämnden för vissa omplaceringsfrågor angående sekretesskydd för vissa handlingar hos ifrågavarande nämnder

□ remiss av 1971 års riksdags närings-

utskott över motion nr 1090 angående ett elektroniskt betalningssystem

□ remiss från Nordiska rådet över ett medlemsförslag om enhetliga regler i Norden om lagring och användning av dataregistrerade uppgifter.

2.2 Samarbetet med andra kommittéer

OSK har under utredningsarbetet haft kontakt med dataarkiveringskommittén (DAK), DASK, grundlagberedningen, integritetsskyddskommittén, upphandlingskommittén och ämbetsansvarskommittén. Ett mer omfattande samarbete har förekommit med KUU. OSK och KUU har sålunda hållit ett gemensamt sammanträde, och OSK:s sekreterare har närvarit vid ett flertal av KUU:s sammanträden. Sekreterarna i de båda utredningarna har fortlöpande stått i förbindelse med varandra. Kontakter har vidare förekommit med det danska Registerudvalget och med de motsvarande kommittéer, som tillsatts i Norge och Finland.

2.3 Avsikten med delbetänkandet

Såsom framhållits i direktiven har användningen av automatisk databehandling för behandling av personuppgifter på senare år medfört särskilda problem i samband med

offentlighetsprincipens tillämpning. På grund av ADB-teknikens snabba utveckling och starkt utvidgade användningsområde har dessa problem fått allt större praktisk betydelse och blivit föremål för stor uppmärksamhet i den allmänna samhällsdebatten. OSK har funnit det vara en angelägen uppgift att presentera en översikt av dessa problem och ett förslag till lösning i sådan tid, att ett ställningstagande från statsmakternas sida i den mån ändringar behövs i TF inte behöver fördröjas av hänsyn till den föreskrivna proceduren vid grundlagsändringar. Arbetet har sålunda bedrivits med målsättningen att erforderliga ändringar i TF skall kunna beslutas vid 1973 och 1974 års riksdagar.

I enlighet med tilläggsdirektiven har OSK även behandlat frågorna om den automatiska databehandlingsteknikens roll som ett hot mot enskildas integritet, och i denna del har arbetet inte begränsats till den offentliga sektorn utan täcker även den enskilda. Debatten om automatisk databehandling har också haft ett mera allmänpolitiskt perspektiv, vari uppmärksamheten riktats mot den nya teknikens möjligheter inom samhällsplaneringen i vidsträckt bemärkelse. Som en tänkbar konsekvens av utvecklingen har framhållits en maktförskjutning till förmån för dem som har tillgång till den automatiska databehandlingens informationsmöjligheter och därmed förmåga till styrning och överblick även i fråga om mycket komplicerade sammanhang och händelseförlopp. Dessa frågor, liksom de mera renodlat tekniska utredningsproblemen om programskrivning, kommunikationsmöjligheter mellan datamaskiner och säkerhetsfrågor, hör inte till OSK:s uppgift utan snarare till det utredningsområde som anförtratts DASK. I det här föreliggande betänkandet tas sådana frågor upp endast i den mån de är nödvändiga som bakgrund för diskussionen om automatisk databehandling som ett hot mot den enskilda.

Den lösning OSK förordar innebär dels en nyreglering ifråga om tillgången till med ADB-teknik bevarad information hos myndigheterna, dels en generell kontroll av

användningen av ADB-teknik för personuppgifter. För att möjliggöra en realistisk diskussion av kontrollmöjligheterna har OSK funnit det nödvändigt att genomföra enkätundersökningar ifråga om ADB-teknikens användning på såväl den offentliga som den privata sektorn, varvid frågor ställts dels om redan förefintliga tillämpningar och dels om sådana system, som planeras för igångsättning inom en nära framtid. Efter en inledande redogörelse för ADB-teknikens innebörd och möjligheter lämnas en kortfattad redogörelse för enkäterna; i bilaga till betänkandet återfinns mera utförliga redovisningar av dessa. Efter en diskussion av den i TF stadgade offentlighetsprincipen och dess hittillsvarande tillämpning på med ADB-teknik behandlat material genomgås de särskilda faror för enskildas integritet och privatlivets helgd, som kan vara förbundna med användning av ADB-teknik för hantering av personorienterad information. Därefter presenteras OSK:s förslag till lösning av de angivna problemen.

Med hänsyn till den vikt OSK fäst vid att nu kunna framlägga ett förslag i fråga om upptagningar för automatisk databehandling har det framstått som ofrånkomligt, att nuvarande regler ifråga om allmänna handlingar i traditionell mening lämnas oförändrade i denna etapp. Den utvidgning till fonetiska upptagningar och andra tekniska nyheter som ägt rum i praxis har dock ansetts kunna lagfästas såvitt ADB-området inte berörs.

3.1 Handlingar, hålkortsmaskiner och datamaskiner

Den hittills vanligaste metoden att fixera ett tankeinnehåll så att det kan bevaras för framtiden och så att andra kan ta del av det på ett formellt entydigt sätt (att lagra data som det heter på den moderna informationsbehandlingsteknikens, datateknikens, språk) är att uppteckna uppgifterna, att anteckna dem i form av skrift på papper eller annat underlag. Man tar alltså del av uppgifterna (återvinner informationen) genom att läsa texten. Söker man en viss uppgift, måste man läsa texten tills man finner det sökta.

Texten kan ställas upp och delas in så att man lättare finner en viss uppgift, t. ex. genom att uppgifterna placeras i alfabetisk ordning, genom att de fördelas på registerkort eller dylikt, genom att text förses med register. Olika mekaniska anordningar kan användas som hjälpmedel för att söka fram önskad uppgift. Men även med sådan hjälp begränsas snabbheten i behandlingen av uppgifterna och därmed också de praktiska möjligheterna att vidta olika åtgärder med dem (informationsbehandlingen, bearbetningen av data) av nödvändigheten att läsa texten visuellt. Detta gäller framför allt sådana bearbetningar av materialet som sammanställningar, jämförelser, urval av uppgifter med gemensamma bestämmningar, statistikproduktion.

Förteckningar och register av olika slag förs med den hittills vanligaste metodiken för hand i form av kort, liggare el. dyl. Eftersom dessa bygger på visuell läsbarhet kräver i varje fall införläggning av nya uppgifter eller ändring av befintliga uppgifter inslag av manuella åtgärder. Registren blir till följd härav arbetskrävande. En viss osäkerhet kommer också att vidlåda dem, inte bara på grund av risken för felskrivning utan även till följd av svårigheten, för att inte säga omöjligheten, att återfinna t. ex. ett felplacerat registerkort. De tar vidare förhållandevis stort utrymme även om mikrofilmtekniken gör det möjligt att starkt begränsa utrymmesbehovet.

Ansträngningar har sedan länge gjorts att göra bevaringen av uppgifter och hanteringen av register enklare och säkrare. Vissa anordningar som bygger på annan teknik än den skrivna texten har framkommit. Så t. ex. kan tal tas upp på band, tråd, platta eller liknande och avlyssnas genom uppspelning. På detta sätt kan utskrift undvikas men i övrigt medför denna teknik ingen rationalisering i förhållanden till den skrivna texten, snarare tvärtom, eftersom det kan vara svårare att finna ett visst avsnitt på ett ljudband än i en utskrift.

Hålkortsmaskiner är däremot ett hjälpmedel för att bevara och hantera uppgifter (lagra och behandla data) med en teknik som inte bygger på skriven text. Informationen

föres över till hålkort genom att hål stansas på dessa efter ett visst mönster som bildar ett slags kod. Korten kan sedan användas för en rad olika bearbetningar. Maskinerna kan läsa den registrerade informationen på elektrisk eller optisk väg och t. ex. ordna och sammanställa uppgifter, sortera dem, ta ut speciella uppgifter, göra sammanräkningar och statistik. Resultatet kan skrivas ut i visuellt läsbar text.

Även om hålkortsmaskinerna medför fördelar, framför allt när det gäller mera rutinbetonad hantering även av större mängder uppgifter, kan de dock knappast sägas utgöra ett revolutionerande framsteg inom informationsbehandlingen på samma sätt som den automatiska databehandlingen (ADB-tekniken) som utförs med datamaskin.

Automatisk databehandling har varit i praktisk användning under 15–20 år. Redan på denna korta tid har den emellertid medfört en radikal omvandling av informationsbehandlingen och kommit att få en sådan betydelse för den industriella och samhällsliga utvecklingen att den inte längre kan undvaras. ADB-tekniken torde alltså befinna sig i ett utvecklingsskede och dess betydelse kan väntas öka allt eftersom tekniken ytterligare förändras och förbättras.

3.2 ADB-teknikens möjligheter

Med ADB-teknik kan man i princip utföra alla tänkbara åtgärder för hantering av uppgifter, alla tänkbara moment av bearbetning av data. Man kan med datamaskin införa uppgifter (inmata data, indata) i olika s. k. minnen eller ADB-medier (primärminnen som ingår i själva datamaskinen eller sekundärminnen som hör till kringutrustningen och kan överflyttas till andra datamaskiner) och bevara dem där (lagra data), vilket dock inte sker i visuellt läsbar form utan i s. k. maskinläsbar form. För att människan skall kunna ta del av uppgifter som ingår i en upptagning på ADB-medium måste dessa därför tas fram och återföras till

visuellt läsbar form (eller ljud), vilket sker med datamaskinen och dess kringutrustning (utmatning, utdata). Ett flertal av de olika uppgifter som matas in kan vara "uppslagsord", s. k. söknycklar eller integrationsnycklar, som används för att återvinna informationen. Bearbetning kan med hjälp av datamaskinen ske genom sortering, sammanställning av olika uppgifter, jämförelse av en uppgift med andra, urval av uppgifter med gemensamma bestämmningar (selektade uppgifter), ändring (uppdatering) av införda uppgifter, vilka alltså kan hållas aktuella, uträkningar och kalkyler, statistikproduktion etc. Långa kedjor av åtgärder kan genomföras, där maskinen anpassar en åtgärd efter resultatet av en föregående. Vid lämpligt val av utrustning kan åtgärderna vidtas med mycket stor snabbhet. Man kan även styra industriella och liknande processer med datamaskinens hjälp.

Vid lagring med automatisk databehandling delas informationen ofta upp på flera "register" i detta ords ADB-tekniska innebörd. Olika delar av en uppgift kan i sådana fall finnas i skilda register och t. o. m. i skilda minnen. För att få fram uppgiften måste alltså dessa delar hämtas från de skilda registren och sammanföras vid bearbetningen i datamaskinen. Den information som finns i ett av registren kan framstå som helt meningslös, om den inte sammanställs med andra delar av uppgiften.

En nödvändig förutsättning för att datamaskinen skall kunna användas är att den försetts med noggranna instruktioner, s. k. program, som anger vilka åtgärder som skall vidtagas. Härav följer att uttryck som "elektronhjärna" och andra benämningar som antyder att datamaskinen har förmåga till tankeverksamhet, motsvarande den mänskliga, är vilseledande. Alla alternativ som åtgärderna kan leda till måste förutses och programmen måste för dem alla föreskriva vilka fortsatta åtgärder som skall vidtagas, om bearbetningen skall fortsätta.

Det betraktas som ett särskiljande kännetecken för datamaskinen att programmet kan modifieras under bearbetningens gång

med hänsyn till uppnådda resultat, något som inte är möjligt med hålkortsmaskinen.

Databehandlingen omfattar i regel bearbetning efter flera än ett program som sammantagna bildar system, s. k. data-system. Större, mera komplicerade data-system kan tillsammans bilda övergripande informationssystem.

Så snart det rör sig om annat än mycket enkla databehandlingar, blir programmeringsarbetet tidsödande och kostnadskrävande. Innan ett program blivit utprovat och rensat från fel kan ett stort antal försöksbearbetningar ha måst göras. På senare tid har många datamaskiner redan av tillverkaren utrustats med ett stort antal färdigprovade standardprogram, som ofta kan anpassas till olika uppgifter med relativt små ändringar. Standardprogram tillhandahålls numera också av specialistföretag. En utvecklingslinje, som för närvarande synes betydelsefull, är att åtskilliga funktioner som förut hört till programmen byggs in i själva datamaskinerna. Detta gör driften säkrare. Det medför framför allt möjligheter att låta personal med begränsad ADB-utbildning utnyttja maskinerna.

Utvecklingen på datamaskinområdet går mot en allt större tillgänglighet till datamaskinerna. Från s. k. sekvensminnen, huvudsakligen magnetband, vilka måste genomskas till ofta stora delar till dess den sökta uppgiften återfinns, har man mer och mer övergått till s. k. direktaccessminnen, skrivminnen, trumminnen o. dyl., ur vilka datamaskinen praktiskt taget omedelbart kan hämta en sökt uppgift. Från "satsvisa körningar", där man samlar en rad arbetsuppgifter för bearbetning vid ett tillfälle, övergår man till "realtidssystem" som möjliggör omedelbar bearbetning vid uppkommande behov.

Datamaskiner kan också användas på så sätt att de utför flera arbetsuppgifter samtidigt (multiprogrammering, timesharing). Härigenom kan olika användare utnyttja datamaskinen samtidigt oberoende av varandra.

Terminaler av olika slag kan genom tele-

och radioteknik förbindas med en datamaskin även på långa håll. Särskilda ledningsnät avsedda för överföring av information mellan terminaler och datamaskiner planeras både inom och utom landet. Denna onlineteknik kan göra det möjligt inte bara att hämta information från datamaskinen utan även att mata in uppgifter i denna och att utföra bearbetningar i den. Terminalerna kan bestå av knappsatser, motsvarande skrivmaskinens tangentbord, för inmatning, av skrivare för utmatning och av bildskärmar, på vilka uppgifter från datamaskinen kan projiceras i läsbar text eller bilder. Skrivare för utmatning kan vara knutna till telexlinjer, på vilka uppgifter sänds ut automatiskt från datamaskinen.

Tekniskt är det också möjligt att koppla samman datamaskiner med hjälp av tele- och radioteknik. Datamaskinerna kan då hämta information från varandra och lämna information till varandra. Med den ena datamaskinen kan också mera invecklad bearbetning initieras i den andra. Praktiskt är denna form av samkörning av datamaskiner relativt oprövad i vårt land. Samkörning förekommer emellertid i icke obetydlig omfattning på det sättet att ett datamedium, vanligen ett magnetband, upprättas vid en datamaskin och överlämnas för bearbetning i en annan.

Även inmatningsutrustningen undergår f. n. en stark utveckling. Den vanligaste inmatningsmetoden är ännu stansning av hålkort eller hålremsa som tidigare användes som minne men numera i regel för införande av uppgifterna i sekundärminnen. Det är numera också möjligt att med ett tangentbord föra över uppgifterna direkt på ett magnetband (magnetbandsinkodning). Den utveckling som är mest intressant, både ur effektivitetssynpunkt och med tanke på tillämpningen av offentlighetsreglerna, rör emellertid den optiska läsningen, som gör det möjligt att direkt från en handling föra in uppgifter i sekundärminnen av olika slag. Användningsområdet är än så länge begränsat. Man kan dock förvänta att denna teknik kommer att tillämpas i allt mer ökad omfattning, då den så småningom beräknas ge

möjlighet att överföra t. o. m. handskriven text. Också mikrofilm, som kräver särskild läsapparat för läsning, kan användas för inmatning. — Utmatning kan f. ö. även ske i form av mikrofilm.

För att kunna kontrollera om uttag av uppgifter förekommit, kan tidpunkten för körning av datamaskin och vad körningen avsett automatiskt registreras, s. k. loggning.

Även om databehandlingstekniken präglas av hög tillförlitlighet förekommer felaktigheter. Dessa fel kan bero på tekniska störningar eller mekaniska defekter på maskinell utrustning eller datamedier. Vanligare är fel som beror på mänskliga faktorer vid programmering, stansning m. m.

3.3 Människan och datamaskinen

Trots datamaskinens kapacitet medför den nya tekniken också en försämrad flexibilitet i informationsbehandlingen och som en följd därav speciella svårigheter för allmänheten att få omedelbar tillgång till lagrade uppgifter. I detta sammanhang skall särskilt pekas på två förhållanden av betydelse härutinnan.

Den första är att databehandling inte kan utföras i vidare mån än program finns. Vill man utföra andra åtgärder eller bearbetningar än de programmerade måste nya program utarbetas, vilket som förut framgått, kan ta lång tid och dra stora kostnader.

Det andra förhållandet som minskar flexibiliteten och tillgängligheten är kravet på tillgång till datamaskin för databehandlingens utförande. Är kapaciteten hos den maskin man disponerar helt utnyttjad för annat arbete får man antingen vänta till den tidpunkt som i planerna avsetts för den ifrågavarande bearbetningen eller — kanske till betydande kostnader eller med avsevärd olägenhet — ändra den planerade bearbetningsordningen eller låta utföra bearbetningen i en annan datamaskin, vilket kan ta tid och ofta medför extra kostnader och alltid extra besvär.

Utom genom behovet av program och till-

gång till datamaskin inverkar den automatiska databehandlingen även i ett par andra avseenden på allmänhetens möjligheter att ta del av ADB-uppgifter. Dels krävs det en mera kvalificerad medverkan från myndighetens sida än när det rör sig om handlingar; någon som är insatt i den tekniska hanteringen måste biträda med att ge datamaskinen de rätta impulserna för uppgiftens framtagande. Dels är det knappast som vid skrivna och manuella register och diaries möjligt att leta sida upp och sida ned till dess man finner den sökta uppgiften; detta ställer större krav på att den som önskar ta del av en uppgift kan ange vilken uppgift det gäller. Dels förändras uppgifterna genom återkommande uppdateringar, varför det kan vara svårt eller kanske omöjligt att bestämma deras innehåll vid en viss förfluten tidpunkt.

Möjligheterna att få del av uppgifter i ett minne kan också vara beroende av tillgång till särskilda nyckelord som måste matas in i datamaskinen innan denna lämnar ifrån sig de eftersökta uppgifterna.

För de frågor som OSK behandlar i detta betänkande är det av intresse att klargöra vilka olika möjligheter till utlämning av uppgifter som ADB-tekniken medför. För närvarande rör sig tryckfrihetsförordningen endast med två olika sätt för utlämnande av handling, nämligen läsning (vartill självfallet också bör räknas avläsning av blindskrift med känseln) och avskrivning, vilka båda förutsätts ske på stället, dvs. där handlingen finns. I undantagsfall, vid fonografiska upptagningar, torde man under läsning också inbegripa avlyssning.

För människan finns såvitt nu kan förutses inte heller i fortsättningen andra möjligheter att direkt ta del av information än läsning (även med känseln) och avlyssning (ett utvecklingsprojekt inom databranschen syftar till att möjliggöra in- och utmatning i talad form, s. k. voice-in och voice-out). Avskrift eller snarare utskrift förblir likaså det naturligaste sättet att på ett för människan tillgängligt sätt bevara uppgifter i en mera permanent form. Men terminalerna gör det möjligt att i den mån sådana finns ta del

av uppgifterna på långa avstånd från det ställe där de förekommer. Bildskärmarna ger en ny möjlighet att läsa uppgifterna i en tillfällig projicering utan utskrift.

Uppgifter kan emellertid med automatisk databehandling också tillgodogöras genom samkörning av datamaskiner utan att någon människa tar del av dem. Den vanligaste metoden för detta är f. n. att uppgifter i ett datasystem överförs till ett magnetband för att användas i ett annat datasystem för ändring eller komplettering av uppgifterna i detta eller för annan bearbetning. Fullt tänkbart är emellertid också att lämna över andra typer av sekundärminnen på motsvarande sätt, naturligtvis under förutsättning att de kan användas i båda maskinerna. Såsom ovan framgått kan samkörning också äga rum via tele eller radio mellan datamaskiner.

Sammanfattningsvis medför alltså ADB-tekniken följande sätt för utlämning. Läsning av utskrift eller på bildskärm och medtagande av utskrift, varvid såväl läsning som utskrift kan ske både på stället och vid en mer eller mindre avlägsen terminal, utlämnande av datamedium (magnetband eller annat sekundärminne) och direktförbindelse mellan datamaskiner. I framtiden kan voice-out och måhända även andra metoder tillkomma.

Utskrift kan, liksom f. n., ske på mikrofilm och läsas från denna med hjälp av läsapparat. Uppgifterna kan också överföras till hålkort eller hålremsa, vilket inte alltid kräver användning av datamaskin.

4.1 Vad debatten avser

I samband med den vidgade användningen av automatisk databehandling har farhågor i många länder uttalats för att den nya tekniken skall leda till intrång i enskildas privatliv eller vad man kallat "den personliga integriteten". Debatten har i skilda länder förts med något olika argument, eftersom man naturligt nog velat anknyta till konstruktioner som tidigare erkänts i den nationella rätten, och i konkreta avvägningsfrågor har bedömningarna varit mycket skiftande inte bara länderna emellan utan också inom länderna mellan olika socialgrupper, inom skilda åldrar och med hänsyn till utbildning och verksamhet. Gemensamt för argumenteringen är emellertid tanken att den enskilde bör tillförsäkras en sfär, som skyddas mot otillbörligt intrång från myndigheter och andra som han uppfattar som utomstående. Genom den automatiska databehandlingen har myndigheters och organisationers möjligheter att inhämta och utnyttja kunskaper om enskildas förhållanden väsentligt ökats, och detta — har det sagts — bör motverkas eller åtminstone kontrolleras genom särskilda åtgärder. Krav på ny lagstiftning har ställts i en rad länder.

4.2 Den svenska debatten i samband med 1970 års folk- och bostadsräkning

I riksdagsmotioner våren 1969 (FK 1969: 30, AK 1969: 332) behandlades frågor angående datateknikens inverkan på den enskildes integritet. Allmänna beredningsutskottet hänvisade i sitt utlåtande över motionerna till de då tillsatta utredningarna, OSK och KUU.

1970 års folk- och bostadsräkning (FoB) kom emellertid att spela rollen av utlösande faktor för en mera allmän och livlig debatt om den automatiska databehandlingen och speciellt dess användning för personregistrering. Detta ansågs av många något överraskande med hänsyn till att de frågor som ställdes vid FoB 1970 inte väsentligt skilde sig från vad som förekommit tidigare — senast vid 1960 och 1965 års folkräkningar.

Den egentliga orsaken till debatten torde emellertid vara den växande oron för den automatiska databehandlingens konsekvenser. Detta antagande vinner stöd av att de synpunkter som dominerade debatten endast delvis hade direkt samband med FoB. Sammanfattningsvis kan följande tankar sägas ha dominerat de flesta inläggen. — Insamlingen av uppgifter om människor, deras attityder och levnadsförhållanden kritiserades såsom ägnad att alltför mycket öka myndigheternas makt och möjligheter att styra enskildas handlingar. I informationsbehandlingen för-

längning anades konturerna av en oangriplig polisstat med en absolut effektiv och till sina verkningar omänsklig förvaltning.

Att automatisk databehandling av personuppgifter är förbunden med risker för personlig integritet torde vara obestridligt — OSK återkommer härtill i avsnitt 7 — men de frågor som ställdes i samband med FoB var knappast i och för sig ägnade att väcka några egentliga farhågor i detta avseende.

Försäljningen från myndigheter (speciellt SCB) till enskilda av personuppgifter utsattes för häftig kritik. I denna del saknade debatten egentligen allt samband med FoB 1970; åtskilliga kritiker torde emellertid åtminstone till en början ha saknat kännedom om att i samband med FoB lämnade uppgifter var skyddade av statistiksekretess och inte kunde beröras av försäljningsverksamheten. Denna avsåg offentliga uppgifter, huvudsakligen härrörande från folkbokföringen. Kritiken i denna del hade betydande inslag av avoghet mot användningen av selektiv reklam, för vilken adressuppgifter, ytterst härrörande från statliga register, användes. Debatten synes ha medfört en mera restriktiv inställning från myndigheternas sida till saluförande av information, speciellt för selektiv reklam och liknande ändamål.

En datalagstiftning med regler om vad som för myndigheter och enskilda skulle vara tillåtet i fråga om utnyttjande av automatisk databehandling efterlystes.

Åtskilliga röster höjdes för en väsentlig utvidgning av sekretesskyddet för alla slags personuppgifter. I detta avseende blev debatten något ensidig genom att de skäl som talar för vakthållning kring offentlighetsprincipen — vilken hittills brukat skattas mycket högt särskilt i pressdebatten — mycket litet framhölls.

Slutligen riktades kritik mot insamlingsmetoderna, särskilt mot att fastighetsägare och fastighetsskötare tjänstgjorde som insamlingscentraler och hade möjlighet att ta del av uppgifter. I denna del hade debatten knappast något intresse för frågorna om automatisk databehandling.

SCB genomförde på hösten 1970 en riksomfattande intervjuundersökning avsedd att ge en uppfattning om allmänhetens inställning till FoB. Undersökningen avsåg ett urval om 1 762 personer, av vilket 9,1 % bortföll. Av de 1 601 personer som besvarade frågorna ansåg 71 % FoB vara till nytta för samhället. 13 % ansåg att några av uppgifterna känts obehagliga att lämna ut, medan 86 % ansåg att det inte spelat någon roll. Krav på sekretess för uppgifter i sammanhanget stöddes av en majoritet endast såvitt avsåg bostadskostnad (55 %). 42 % av de tillfrågade ansåg att uppgifter om utbildning borde vara sekretessbelagda, medan mindre än en tredjedel (21–32 %) önskade sekretess för uppgifter om födelsedatum, adress, civilstånd, yrke, födelseland och arbetsgivare.

Lagstiftningen om FoB 1970 hade antagits utan någon debatt i riksdagen, men under hösten 1970 uttrycktes i ett par interpellationsdebatter (FK 1970: 35 s. 6–22, AK 1970: 35 s. 43–55) oro för den automatiska databehandlingens möjligheter, varvid särskilt förhållandet till offentlighetsprincipen framhölls.

En tanke som framfördes i debatterna var att tillskapa en särskild "dataombudsman", alltså ett organ för parlamentarisk kontroll av speciellt de offentliga datasystemen. Särskild kritik riktades mot användningen av automatisk databehandling för selektiv reklam. Under 1971 års riksdag aktualiserades frågorna om automatisk databehandling och personlig integritet i ett antal motioner samt i en skrivelse från JO i anledning av åtskilliga dit inkomna klagomål i samband med FoB. Motionerna och JO:s skrivelse behandlade av skatteutskottet. I sitt utlåtande (SkU 1971: 62) uttalade utskottet, att vissa användningar av främst formell art kunde riktas mot utformningen av lagen om allmän folk- och bostadsräkning. Bestämmelserna om uppgiftsskyldighetens principiella omfattning borde inte vara sådana, att de kunde ge upphov till tveksamhet. Utskottet konstaterade emellertid, att frågorna var föremål för utredning — i första hand avsågs OSK:s

arbete — varför åtgärder från riksdagens sida inte befanns påkallade. Riksdagen följde utskottet.

Under 1972 har uppmärksamheten i riksdagen främst kommit att inriktas på det planerade centrala personregistret (CPR). Genom riksdagens beslut den 21 april 1972 har inrättandet av CPR skjutits på framtiden i avvaktan bl. a. på OSK:s betänkande.

4.3 *Situationen i några främmande länder*

4.3.1 USA

ADB-teknikens användning har i USA ojämförligt större utbredning än i något annat land. Enligt uppgift var omkring två tredjedelar av de år 1970 existerande datamaskinerna i bruk inom USA. En intensiv diskussion om integritetsfrågor uppstod i USA i anslutning till ett särskilt tillsatt kongressutskotts arbete. Utskottet, som tillsattes 1965, hade ursprungligen sin uppmärksamhet riktad på inhämtande av underrättelser och genomförande av olika personlighetstests i samband med att personer anställdes i allmän tjänst. Från Bureau of the Budget (närmast motsvarande finansdepartementet i Sverige) framlades inför utskottet ett förslag om inrättande av ett omfattande "National Data Centre", där uppgifter insamlade för olika myndigheters räkning skulle sammanställas till en helhet. Den angivna motiveringen för projektet var, att det möjliggjorde ökad effektivitet och betydande besparingar vid framställning och bearbetning av statistik. Kritiken — som var så häftig att projektet ej genomfördes — inriktades i huvudsak på de risker som ansågs föreligga för att den planerade databanken skulle läggas till grund för registrering och övervakning av enskilda individer.

I centrum för diskussionen i USA stod begreppet "privacy", ursprungligen utbildat i den rättsliga doktrinen med utgångspunkt i en berömd uppsats av Brandeis och Warren år 1890. I praxis har ett visst skydd för enskildas rätt att ha sitt privatliv i fred

erkänts i åtskilliga amerikanska stater. Någon samlad lagstiftning rörande ADB-teknik finns dock endast på ett speciellt område, nämligen kreditupplysningens, där kongressen år 1970 antog en Fair Credit Reporting Act. Denna avser alla kreditregister, men eftersom dessa i USA i stor utsträckning drivs med ADB-teknik är den avsedd att motverka bl. a. de därmed förenade riskerna.

4.3.2 Storbritannien

I Storbritannien har ADB-frågorna utförligt diskuterats i en monografi av Warner och Stone, *The Data Bank Society* (Allen & Unwin 1970). ADB-teknikens användning är ännu begränsad, vilket illustreras av att flertalet av de exempel som diskuteras i boken avser planerade tillämpningar, som ännu inte är i verksamhet och som i flera fall inte ens nått projekteringsstadiet. Någon motsvarighet till den amerikanska privacy-doktrinen finns inte i Storbritannien, men den sedan gammalt djupt rotade respekten för den enskilde individens frihet gör att betraktelsesättet i allt fall inte är mindre allvarligt. Ett lagförslag (*Data Surveillance Bill*) framlades motionsvis i parlamentet på våren 1969. I likhet med så gott som alla av enskilda ledamöter i det engelska parlamentet väckta förslag föll även detta utan att ha hunnit fram till egentlig sakbehandling, men det blev föremål för betydande uppmärksamhet. Det innebar främst en mycket omfattande registreringsskyldighet för offentliga databanker (en term som användes i mycket vidsträckt mening) och flertalet privata sådana. En parlamentskommitté tillsattes kort efteråt och kan enligt uppgift väntas lägga fram ett förslag under hösten 1972.

4.3.3 Västtyskland

Den västtyska delstaten Hessen antog den 7 oktober 1970 en *Datenschutzgesetz*, som torde vara den första lagstiftning i världen

som är direkt inriktad på att reglera automatisk databehandling. Lagen, som promulgerades efter ett mycket snabbt förberedelsearbete, täcker emellertid ett mycket begränsat område, nämligen delstatens egna register. Privata databanker liksom system på förbundsplanet ligger utanför delstatsparlamentens lagstiftningskompetens. Även i andra tyska delstater — Bayern, Rheinland-Westfalen, Baden-Württemberg — har lagförslag behandlats. På förbundsplanet har i samband med införande av personnummer år 1971 framlagts förslag till Bundesmeldegesetz, och arbete pågår för att komplettera denna med en Bundesdatenschutzgesetz. I diskussionen har man hittills i rätt stor utsträckning utgått från principerna i den hessiska lagen. En naturlig utgångspunkt i tysk rätt är den grundlagsfästa rätten till "freie Entwicklung der Persönlichkeit".

4.3.4 Frankrike

I en rapport från Conseil d'Etat år 1971 behandlades de konsekvenser informationsbehandlingens utveckling kan få på de allmänna fri- och rättigheterna och på de administrativa avgörandena. En generell reglering, inriktad främst på att skapa ett tillfredsställande sekretesskydd för individuella persondata och en effektiv informationsfrihet ifråga om generella data inom administration och planering, framhölls i rapporten som angelägen. Någon generell lagstiftning föreligger ännu inte, ehuru ett förslag väckts av en enskild ledamot i parlamentet. Under 1970 behandlades två speciella lagförslag, ett rörande ett automatiserat bilförarregister och ett avseende ett omfattande hälso- och sjukvårdsregistreringssystem, och parlamentet visade därvid påtaglig oro för teknikens möjliga konsekvenser. Ifråga om bilförarregistret infördes sålunda ytterligare kontroller, och förslaget om hälsoregister avslogs med hänvisning till att projektet inte var tillräckligt utrett.

4.3.5 Danmark

I Danmark har uppmärksamheten hittills främst riktats mot de privata systemen, vilket delvis beror på att en stor del av statens och kommunernas ADB-verksamhet ombesörjts av ett formellt privat företag, Datacentralen. En särskild kommitté, Registerudvalget, har tillsatts för att behandla de problem, som är förbundna med upprättande och användning av offentliga och privata register, särskilt med hänsyn till den tekniska utvecklingen på området. Ett delbetänkande om tystnadsplikt för anställda vid datacentraler, som behandlar information för den offentliga sektorn, framlades i juli 1971.

4.3.6 Norge

I Norge finns i 390 § strafflagen ett förbud att offentligen lämna uppgifter om annans personliga eller husliga förhållanden. I 1971 års lag om straffregistrering har intagits en bestämmelse att envar kan kräva att få reda på om straffregistret innehåller upplysningar om honom och vad dessa går ut på. Som skäl för bestämmelsen, som tillkom under utskottsbehandlingen, åberopades krav på offentlighet, som ansågs komma att förstärkas vid den planerade överföringen av registret till ADB.

Utredningsarbete pågår även i Norge. I början av 1971 tillsattes en kommitté för att utreda spörsmålet om rättslig reglering av kreditupplysningsverksamhet och andra former för privat registrering och distribution av personupplysningar. På våren 1972 har även tillsatts en kommitté för att utreda frågor i samband med det allmännas användning av ADB.

4.3.7 Finland

En kommission med tekniskt-administrativa uppgifter tillsattes i Finland på hösten 1971. Under våren 1972 tillkom även en kommitté med uppgift att belysa frågorna om ADB och integritet.

4.4 *Internationella initiativ*

Med hänsyn till att ADB-problemen snabbt väckt avsevärd uppmärksamhet i så många länder är det naturligt, att behov av internationellt samråd befunnits föreligga. Två arbetsgrupper inom OECD, som närmast behandlade ADB-frågans tekniska och ekonomiska aspekter, fann sålunda år 1969 att frågorna om privatlivets skydd borde belysas. En enkät till OECD:s medlemsländer gav ett visst material, som bl. a. utnyttjats av OSK. Inom Europarådet tillsattes på våren 1972 efter vissa förberedelser en expertkommitté "on the protection of privacy vis-a-vis electronic data banks". Det första sammanträdet hölls den 13–15 mars 1972 och ägnades huvudsakligen privata register och vilka minimikrav som i lagstiftningen borde ställas på dem.

4.5 *Konventionen om de mänskliga rättigheterna*

Den närmast aktuella utgångspunkten för Europarådets arbete är 1950 års konvention angående skydd för de mänskliga rättigheterna, som ratificerats bl. a. av Sverige. Enligt konventionens artikel 8 har envar rätt till skydd för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens, och inskränkningar i denna rättighet får göras endast för vissa särskilt uppräknade ändamål, som dock är ganska vagt angivna (vad som är nödvändigt för landets ekonomiska välbefinnande, förebyggande av oordning eller brott, hälsovården, skyddandet av sedligheten eller av andra personers fri- och rättigheter). Ett krav i konventionen är emellertid, att undantagen skall vara stadgade i lag. I den skrivelse, som ställföreträdande JO Gustaf Petrén den 7 juli 1971 avlät till riksdagen angående FoB 1970, kritiserade han lagen om folk- och bostadsräkning för att den ej tydligt angav omfattningen av den uppgiftsskyldighet som ålades enskilda.

Uppenbarligen har 1950 års konvention icke avfattats med tanke på automatisk

databehandling, och en strikt tolkning av art. 8 ger ett bräckligt stöd för generella uttalanden om vad man skulle kunna kalla "informationsintegritet". Men själva tanken att enskildas rätt till ett fredat privatliv är en faktor som måste tas med i avvägningen av vad som bör vara tillåtet även på detta område synes väl värd att ta upp.

De första datamaskinerna konstruerades nästan uteslutande för att kunna lösa problem inom en viss avgränsad verksamhet. Den fortsatta utvecklingen har medfört datamaskiner som medger att olika datasystem integreras med varandra. Detta har givit en av förutsättningarna för databanker, som öppnar möjligheter till övergripande informationssystem och i en framtid kan medge en samhällsplanering i vid bemärkelse. Jämsides med denna utveckling mot stora komplicerade datasystem har utvecklats små system som kan vara lönsamma att använda inom mycket begränsade verksamhetsområden, samt standardssystem, som utan att behöva ändras kan användas inom likartade verksamheter.

För att få en bild av datateknikens användning för registrering av personuppgifter har OSK genomfört två enkäter, en till den offentliga och en till den privata sektorn. Vid båda enkäterna användes dels ett formulär för datasystem (ADB-register) som redan var i bruk, dels ett för planerade datasystem, dvs. system som förväntades tas i drift inom de närmaste två åren. Enkäten till den offentliga sektorn, som utsändes den 22 januari 1971, blev i det närmaste en fullständig kartläggning. Enkäten till privatsektorn, som utsändes den 6 november 1971, kom att riktas till ett urval om knappt 700 företag, organisationer m. fl.

Avsikten med enkäterna var att bl. a.

kartlägga förekomsten av datasystem som innehåller personuppgifter och vilka uppgifter som ingår i dem. Den rent datatekniska sidan av systemen berördes därför i mycket ringa omfattning. Huvudsyftet lades vid vad som skulle kunna betraktas som systemens informationsbild. Således beaktades å ena sidan informationens omfattning eller informationsbredden, dvs. antalet registrerade personer, och å andra sidan informationens detaljrikedom eller informationsdjupet, dvs. antalet registrerade uppgifter per person.

Enkätsvaren visar på en omfattande databehandling av personuppgifter. Sådan databehandling förekommer inom snart sagt alla grenar av samhällslivet. Stora användningsområden är direkt personregistrering för vitt skilda administrativa ändamål samt statistikproduktion, planering, redovisning, kontroll och forskning. Indirekt förekommer databehandling av personuppgifter i datasystem över fastigheter, företag, motorfordon m. m.

I följande delavsnitt lämnas endast en mycket översiktlig redogörelse för den automatiska databehandlingen av personuppgifter. I en bilaga till betänkandet redovisas enkätresultaten mera i detalj. Redovisningen är begränsad till frågor som har direkt betydelse för OSK:s förslag. Enkätsvaren torde vid en fortsatt bearbetning kunna ge väsentligt mera information om användningen av datatekniken.

5.1 Automatisk databehandling på den offentliga sektorn

Många myndigheter har i dag egna datasystem i funktion eller under planering. Vid sidan av dessa system förekommer ett antal datasystem (databanker) som är gemensamma för flera myndigheter. Sådana stora datasystem är vanligast på den statliga sidan men förekommer också hos de större kommunerna. Förekomsten av de stora systemen är naturligtvis beroende av myndigheternas ofta omfattande och många gånger komplicerade funktioner i samhällets och de enskildas tjänst. Ett väsentligt skäl till den integrerade databehandlingen är också det utbyte av information myndigheter emellan, som skall förekomma i viss omfattning.

Sammanlagt redovisas på den offentliga sektorn 339 datasystem (ADB-register) som omfattar personuppgifter. Generellt kan sägas att datasystemen på den offentliga sektorn har stor informationsbredd och stort informationsdjup. Informationsdjupet är dock mera begränsat i system som inte enbart används för internt bruk hos myndigheterna.

Knappt en tredjedel av de redovisade offentliga datasystemen är kommunala. Svenska Kommunförbundets datacentral spelar en mycket viktig roll för kommunernas verksamhet på området.

Automatisk databehandling förekommer redan eller är under planering bl. a. inom folkbokföringen, personaladministrationen, rättsväsendet, exekutionsväsendet, försvaret, sjuk- och hälsovården, socialvården, utbildningsväsendet, arbetsmarknadsplaneringen och fastighetsregistreringen. Regelmässigt ingår identitetsuppgifter (namn, personnummer, namn och adress, namn och födelsetid eller befattningsnummer). Exempel på uppgifter som därutöver kan ingå i de olika datasystemen är yrke, titel, civilstånd, omtydighetsförklaring, nationalitet (folkbokföringen), skatteuppgifter (skattemyndigheterna), utbildning, anställningstid, lön, pension (personaladministrativa system), brott, påföljd och verkställighet därav, fingeravtryck

och signalement (rättsväsendet), utmättningsbara skulder, införsel, konkurser (exekutionsväsendet), sjukvårdstider, invaliditetsersättning, pensionsförhållanden (försäkringskassorna), omskolning, omskolningsbidrag (arbetsmarknadsplaneringen), merit- och betygsuppgifter (central intagning till vissa studier), fastighetsinnehav, taxeringsvärde, inteckningar (inskrivning av fastigheter).

Mer än hälften av datasystemen samkörs med andra datasystem. Ytterligare system kan efter smärre förändringar samköras med andra. Samkörning förekommer dock mest mellan datasystem (ADB-register) hos en och samma myndighet.

5.2 Automatisk databehandling på den privata sektorn

Antalet datasystem är väsentligt större på den privata sektorn än på den offentliga. Med ledning av urvalet och enkätsvaren uppskattas antalet system som omfattar personuppgifter till ca 3 000. Den övervägande delen av dem har stor informationsbredd men litet informationsdjup, men det förekommer system med både djup och bred information. Många av systemen är dock standardsystem. Systemen med den största bredden återfinns hos företag som ägnar sig åt att tillhandahålla uppgifter för selektiv direkt reklam. De omfattar vanligtvis hela befolkningen och innehåller bl. a. folkbokföringsuppgifter. Någon direkt motsvarighet till de statliga databankerna förekommer inte ännu. Förutsättningarna för ett datasystem fullt lika stort och komplicerat som databankerna på den offentliga sektorn utreds emellertid f. n. inom bankväsendet (SIBOL-projektet).

De vanligast förekommande datasystemen på den privata sektorn avser personaladministration eller utgör register över medlemmar i ekonomiska eller ideella föreningar, eller är "kundregister" såsom register över prenumeranter, bankkunder, kontokunder, försäkringstagare, hyresgäster m. fl. Regel-

mässigt innehåller de identitetsuppgifter (namn, personnummer, anställningsnummer, medlemsnummer, kundnummer etc). Exempel på uppgifter som därutöver kan förekomma är familjesammansättning, familjemedlemmars ålder, inkomst, fastighetsinnehav, nationalitet (selektiv reklam), inköp, krav, kreditvärdighet (reskontra), sjukdomar, yrkeskategori, yrkeställning, lån (försäkringsregister), tillgodohavanden, lån, kreditvärdighet (banker), lön, yrkeställning, kvarstående skatt, införsel (personaladministration).

Antalet register som endast innehåller uppgifter av mindre känslig art eller från vilka uppgifter ej lämnas ut till utomstående är väsentligt större på den privata sektorn än på den offentliga.

Samkörning förekommer. Enkätsvaren har dock härvidlag varit svårbedömda, men sannolikt är att samkörning är mindre vanlig på privatsektorn. Som ett exempel kan emellertid nämnas, att det förekommer att arbetsgivare via sina branschorganisationer lämnar uppgifter på ADB-medium om sina anställda till arbetstagarorganisationer hos vilka ytterligare maskinell bearbetning av informationen sker. Samkörning förekommer också mellan företag och myndigheter. Detta gäller t. ex. uppgifter från personalregister som myndigheterna behöver för taxering. I motsatt riktning lämnas uppgifter om uppbörd av kvarstående skatt, införsel och adressändringar. Nyligen har också börjat överföras fordons-, ägar- och försäkringsuppgifter från centrala bilregistret (CBR) till ett försäkringsbolag som i sin tur lämnar uppgift om avanmälda trafikförsäkringar till CBR. Flera företag har önskemål om att få i olika former samköra sina register med det planerade centrala personregistret, den planerade fastighetsdatabanken m. fl. datasystem på den offentliga sektorn.

Offentlighetsprincipen och dess tillämpning på ADB-material

6.1 *Offentlighetsprincipen och dess motive- ring*

Offentlighetsprincipen är i vårt land en av de väsentliga garantierna för en väl fungerande demokrati och för de enskildas rättssäkerhet. I anslutning till vad offentlighetskommittén anfört (SOU 1966: 60 s. 72 f) kan de synpunkter som anses ge den väsentliga grunden för strävan efter största möjliga offentlighet inom förvaltningen anges på följande sätt. Offentligheten ger för det första möjligheter för allmänheten att kontrollera myndigheternas åtgärder, vilket är ägnat att minska risken för att dessa påverkas av ovidkommande hänsyn eller annars blir felaktiga, olämpliga eller otillräckligt genomarbetade. Fel som likväl uppkommer kan tack vare offentligheten lättare påpekas, så att rättelse kan ske. En vidsträckt insyn har för det andra den indirekta effekten, att ogrundad och ovederhäftig kritik får svårare att vinna tilltro, eftersom material för bedömning av den finns tillgänglig hos myndigheterna. Offentligheten är på grund härav ägnad att öka förtroendet för korrekt arbetande myndigheter. En vidsträckt insyn är för det tredje i och för sig önskvärd även därför att den är ägnad att förbättra allmänhetens kunskaper om samhällsfrågorna. Den för en demokrati vitala debatten om samhällsarbets mål och medel kan föras med tillgång till ett rikhaltigare och pålitligare material, om

myndigheternas handlingar står till förfogande för deltagarna än vad annars skulle vara fallet. JO har i sitt remissyttrande över offentlighetskommitténs förslag gett uttryck för uppfattningen, att debatten inom de samhällsområden, där sekretess hindrar insyn i myndigheternas göranden och låtanden, icke är lika utvecklingsbefrämjande som inom de områden, där insynen är fullständig.

Offentlighetskommittén framhöll även såsom en önskvärd konsekvens av offentligheten, att dubbelarbete kunde sparas genom att myndigheternas utredningar och andra handlingar är tillgängliga för vem som helst. Myndigheternas forsknings- och utredningsarbeten har nämligen ofta intresse för enskilda eller organisationer, exempelvis såsom hjälpmedel för dem i deras förvärvsverksamhet.

OSK delar visserligen uppfattningen, att resultaten av det i det allmännas regi bedrivna arbetet bör komma hela samhällsgemenskapen till godo för att tjäna som underlag även för den materiella utvecklingen. Men detta innebär inte, att det kan anses motiverat att t. ex. forsknings- och utredningsmaterial som för betydande kostnader åstadkommits av det allmänna i princip skall stå gratis till förfogande för den som önskar utnyttja det. Att förhindra sådana konsekvenser är ett av motiven för de sekretessregler, som är avsedda att slå vakt om statens och menigheters behöriga ekonomiska intres-

se, som saken uttryckes i TF. Offentlighetsprincipen får i åtskilliga fall till konsekvens, att intressant och värdefull information ställs till förfogande för ekonomiskt utnyttjande, men detta bör enligt OSK:s mening inte åberopas som ett självständigt motiv för principen utan är snarare en — stundom mindre önskvärd — bieffekt av densamma. OSK har velat klart deklarera sin inställning i detta avseende med hänsyn till den betydelse den har för problemet om automatisk databehandling och offentlighet.

En begränsning av offentlighetsprincipen, som är viktig att hålla i minnet, är att TF endast stadgar en rätt att taga del av hos myndigheterna förvarade handlingar, inte någon rätt att kräva att myndigheterna utför arbete för att sammanställa eller producera information (arkivforskning o. d.). I den mån sådana mera kvalificerade uppgifter utföres sker det icke på grund av TF:s offentlighetsprincip utan av mera allmänna serviceskäl.

6.2 Tryckfrihetsförordningens handlingsbegrepp

Offentlighetsgrundsatsens innebörd anges i 2 kap. 1 § TF så, att varje svensk medborgare i princip skall äga fri tillgång till *allmänna handlingar*. När handling är att anse som allmän anges närmare i ett antal följande paragrafer (2 kap. 2 § om förvaring hos myndighet, 4 § om minnesanteckningar och dylikt, 5 och 6 §§ om innebörden av uttrycken inkommen och upprättad). Själva handlingsbegreppet definieras däremot ej i TF. I 2 kap. 2 § stadgas visserligen, att vad i kapitlet sägs om handling även skall avse karta, ritning eller bild, men detta är endast en precisering eller utvidgning av ett som givet uppfattat handlingsbegrepp. Ett studium av äldre lagförslag på området bekräftar intrycket att tolkningen uppfattats som självklar. I Herlitz' betänkande med förslag till ändrade bestämmelser rörande allmänna handlingars offentlighet sägs inled-

ningsvis om offentlighetsprincipen: "Då den så att säga lägger all offentlig verksamhet, i den mån *den avspeglas i skrift* (kurs här), öppen för iakttagelser från allmänhetens sida, kan den närmast sägas fullfölja den kontroll över råd, kollegier och andra ämbetsverk, som utfördes av frihetstidens ständer och deras deputationer" (SOU 1927: 2 s. 23—24).

I 1949 års TF tillkom det stadgandet i 2 kap. 2 § andra stycket, enligt vilket kapitlets bestämmelser om handling även skall avse karta, ritning eller bild. Departementschefen uttalade då, att detta icke torde innebära någon ändring i förhållande till förut gällande rätt utan endast ett förtydligande (prop. 1948: 230 s. 125). Offentlighetskommittén diskuterade i sitt betänkande frågan något utförligare. I diskussionspromemoria om offentlighet och sekretess, upprättad i januari 1964 såsom ett led i utredningsarbetet, anfördes följande (SOU 1966: 61 s. 24):

Icke blott skriftliga meddelanden i hävdvunnen mening hänföres till handlingar. Genom 2 kap. 2 § andra stycket TF slogs fast att vad som stadgades om handling skulle avse även karta, ritning eller bild, något som ansetts gälla även tidigare.

Den tekniska utvecklingen har medfört, att handlingar i betydelsen papper med symboler i form av skrivtecken e. d. i vidsträckt omfattning har ersatts med upptagningar av skilda slag. En adresslista kan ha ersatts av ett register bestående av stansade adressplåtar. En arkivhandling kan ha avbildats genom mikrofilmning och därefter förstörts. Förhör med vittnen kan ha upptagits på fonetisk väg och icke återgivits i skrift. Datamaskintekniken rymmer en mångfald olika former för lagring av informationer. Vad som för närvarande kan anses gälla om sådana upptagningar är knappast klart. Under handlingsbegreppet faller tydligen avtryck, kopior och utskrifter av upptagningar. Vissa upptagningar kan möjligen även som sådana hänföras dit, exempelvis hålkort och mikrofilmplåtar. Andra upptagningar torde däremot knappast kunna betecknas som handlingar (se JO 1955 s. 177).

Från principiell synpunkt bör man sträva efter att grundsatsen om offentlighet komma att gälla för allt hos myndigheterna samlat informationsmaterial, vare sig det har skriftlig form eller har fixerats på annat sätt.

Det kan ofta inte bli tal om något utlämnande i rent fysisk mening av upptagningar. I stället får informationen regelmässigt förmedlas genom avlyssning, utskrift, avbildning eller liknande.

I sitt slutliga förslag förordade offentlighetskommittén följande ändrade lydelse av 2 kap. 2 § andra stycket TF: "Som handling anses ej blott framställning i skrift eller bild utan även upptagning, som måste återgivas för att kunna läsas eller avlyssnas". I specialmotiveringen anfördes, att ett utslag av regeringsrätten (1965 ref. 25, det s.k. Paragon-fallet) torde få uppfattas så, att de med 1964 års utkast avsedda registreringarna är att anse som handlingar redan enligt TF:s nuvarande lydelse. Detta borde emellertid i tydlighetens intresse anges uttryckligen.

Vad som i första hand avses med "handlingar" är uppenbarligen papper med skriven text. På vilket sätt texten framställts är likgiltigt; stadgandet i TF 1 kap. 5 §, som begränsar förordningens tillämplighet till skrift framställd i tryckpress, har inte avseende på offentlighetsreglerna. Även preliminära utkast, ofullständiga anteckningar, siffersammanställningar och skrift som avfattats i chiffer eller kod är att anse som handlingar. Detta vinner stöd av 2 kap. 4 § TF, där föreskriften att minnesanteckningar och utkast i viss utsträckning inte skall anses som allmänna handlingar klart utgår från att de är handlingar. Tillägget om karta, ritning eller bild gör det vidare klart, att något i bokstäver eller siffror uttryckt budskap inte behöver finnas för att en handling skall anses föreligga. Offentlighetskommitténs uttryck "framställning" antyder däremot en annan begränsning: en handling måste vara bärare av ett informationsinnehåll. Ett blankt papper är i och för sig inte en handling och blir det inte heller genom att man gnider en blyertspenna mot det för att vassa spetsen. Men redan en ensam bokstav eller en enkel streckgubbe kan räcka för att göra papparet till en handling. Texten kan också ersättas av markeringar eller hål som på ett hålkort.

Liksom textens omfattning och sättet för

dess anbringande är också underlagets beskaffenhet i princip utan betydelse.

Oavsett om text anbragts på ett papper, ett tygstycke, en skinnbit, en näverlapp eller en metallplåt kan en handling anses föreligga. Även en mikrofilmremsa, som inte är läsbar för blotta ögat men kan tydas med hjälp av förstoring t. ex. i en läsapparat faller otvivelaktigt in under handlingsbegreppet.

Med utgångspunkt från lagens ordalydelse och förarbeten är det betydligt tveksammare hur man bör betrakta grammofonskivor, diktafonrullar och magnetband till bandspelare. Ljudupptagningar är ju något principiellt annat än text och bilder. I det ovan omnämnda JO-ärendet, återgivet i 1955 års ämbetsberättelse, uttalade JO (s. 177) att fonogram kan "i och för sig uppenbarligen icke hänföras under allmänna handlingar, som avses i 2 kap. 2 § tryckfrihetsförordningen och som regelmässigt skola vara offentliga". Om utskrift sker är, som JO också påpekade, utskriften däremot att anse som handling, på vilken offentlighetsreglerna kan bli tillämpliga.

Samma betraktelsesätt ligger bakom reglerna om domstols protokoll i 11 och 12 §§ protokollskungörelsen (1947:775). Fonogram skall enligt 11 § återgivas i vanlig skrift, då rätten eller vid fullföljd högre rätt finner det erforderligt eller part eller annan begär avskrift. Enligt 12 § får fonogram förstöras, om det återgivits i vanlig skrift. Bestämmelserna torde utgå från att någon rätt att avlyssna själva fonogrammet icke tillkommer envar.

Utvecklingen i praxis under de senaste femton åren har emellertid inneburit en utvidgning av handlingsbegreppet, uppenbarligen motiverad av en önskan att slå vakt om offentlighetsprincipen. Av intresse är i första hand tre fall från regeringsrätten, 1965 ref. 25, 1969 ref. 11 och 1971 ref. 15. Förstnämnda fall avsåg utlämnande från statistiska centralbyrån av uppgifter ur det på magnetband förda centrala företagsregistret. Utlämnande vägrades av såväl SCB som regeringsrätten med åberopande av sekretesslagen (meningsskiljaktigheter förekom ifråga

om tillämpliga paragrafer). Två av regeringsrättens ledamöter — vilka dock stannade i minoritet — anförde ifråga om handlingsbegreppet följande:

Varken TF eller sekretesslagen innehåller någon närmare bestämning av begreppet handling. Ej heller ger förarbetena någon ledning för tolkningen av detsamma. Av allmänt språkbruk följer, att till handling i de båda lagarnas mening i första hand är att hänföra skriftliga meddelanden i hävdvunnen form jämte avskrifter, avtryck och kopior därav i olika utföranden. Den tekniska utvecklingen har emellertid medfört, att handlingar i dylik form i vidsträckt omfattning ersatts med upptagningar av skilda slag, såsom stansade plåtar, hålkort, diktafonrullar och annan upptagning på mekanisk eller elektrisk väg. Även om ordet handling såsom nyss anförts främst för tanken till skrift i hävdvunnen form ligger i ordet icke med nödvändighet en sådan begränsning, utan under detsamma bör inbegripas även sådana andra av teknikens utveckling betingade former för bevarande av ett informationsmaterial åt framtiden, som nyss nämnts. Vi finner på grund av vad sålunda anförts de magnetband, som innehåller företagsregistret, vara att hänföra till handlingar i TF:s mening.

I fallet R 1969 ref. 11 prövades en begäran om utfående av vissa uppgifter ur 1966 års jordbruksräkning, vilka för bearbetning upplagts på magnetband. Framtagandet av uppgifterna skulle — enligt vad SCB upplyste — ha krävt utformande av ett särskilt maskinprogram. SCB fann jämlikt 16 § sekretesslagen (1937: 249) hinder möta mot uppgifternas utlämnande, och i detta beslut gjorde regeringsrätten ej ändring. En hos Kungl. Maj:t gjord ansökan att utan hinder av 16 § sekretesslagen få uppgifterna utlämnade lämnades utan åtgärd.

I båda dessa fall var det med den ståndpunkt som intogs i sekretessfrågan inte nödvändigt att avgöra om magnetband skall anses som handlingar eller ej. Annorlunda förhöll det sig i fallet R 1971 ref. 15. I detta mål sattes tillämpning av sekretesslagen inte ens ifråga. ITT Data Service i Vällingby begärde hos länsstyrelsen i Göteborg överföring till företagets magnetband av uppgifter från det hos länsstyrelsen förda magnetbandsregistret innehållande persondata för länets befolkning. Länsstyrelsen lämnade framställningen utan bifall med motiveringen att magnetbandsregistret inte utgjorde hand-

ling enligt TF 2 kap. 1 § utan endast var att anse som hjälpmedel för framställning av handlingar som kunde bli offentliga. Efter besvär undanröjde regeringsrätten länsstyrelsens beslut och visade målet åter till länsstyrelsen med följande motivering.

TF innehåller icke någon närmare bestämning av begreppet handling. Av allmänt språkbruk och förarbetena följer, att till handling närmast är att hänföra skriftliga meddelanden, i vilken form de än framträder och hur skriften än åstadkommit — för hand, med maskinskrift, genom tryck, stencilering eller på annat sätt; även återgivande i chiffer, stenografi eller annan snabb- eller täckskrift hör hit. Den tekniska utvecklingen har medfört, att den vanliga skriftliga formen för att uttrycka ett tankeinnehåll i vidsträckt omfattning ersatts med upptagningar av skilda slag, såsom stansade plåtar, hålkort, diktafonrullar och annan upptagning på mekanisk eller elektrisk väg. En dylik upptagning är liksom det skriftliga meddelandet en form för att lagra och bevara upplysningar, och ordet handling behöver ej ges en så begränsad betydelse, att det icke omfattar även sådan upptagning. Utan beaktande kan ej heller lämnas, att om dylik upptagning icke skulle innefattas under begreppet handling den av teknikens utveckling betingade nya ordningen för lagring av upplysningar skulle medföra en stark begränsning i den rätt till fri tillgång till allmänna handlingar, som enligt 2 kap. 1 § TF tillkommer varje svensk medborgare.

Med hänsyn till det sagda får ifrågasvarande magnetbandsregister anses som handling i TF:s mening. Då det upprättats och förvaras hos länsstyrelsen, är det tillika att anse som allmän handling enligt TF.

Regeringsrättens avgöranden i de tre målen står i överensstämmelse med offentlighetskommitténs förslag. Detta förslag byggde emellertid inte på något närmare studium av ADB-tekniken, utan motiveringen inskränktes till uttalandet att det vore otillfredsställande, om allmänhetens rätt att få del av upplysningar samlade hos myndigheterna skulle bero av vilket medel som begagnas för att lagra upplysningarna. Regeringsrättens principiellt hållna motivering avsluter sig nära här till.

Även enligt OSK:s mening måste en huvudsynpunkt vid ställningstagandet vara att slå vakt om offentlighetsprincipen. En närmare analys av konsekvenserna av att handlingsbegreppet anses omfatta de olika formerna av ADB-medier är emellertid nödvändig. Det visar sig då, att redan frågan om

sättet att utlämna på sådant sätt förvarade uppgifter vållar svårigheter. I fallet R 1971 ref. 15 blev följden av regeringsrättens avgörande, att de begärda uppgifterna lämnades ut i form av kopia av magnetband. Det kan ifrågasättas, om regeln i 2 kap. 8 § TF att "avskrift av handlingen" skall utlämnas gjorde detta nödvändigt. Ehuru handlingen av rätts tekniska skäl blivit det centrala begreppet i offentlighetslagstiftningen är det ju normalt informationen, tanke innehåll, som det gäller att hålla tillgängligt. En utskrift av magnetbandet hade därför — kan det med fog hävdas — varit tillräckligt. När det gäller olika typer av direktminnen kan utlämnande av själva minnet (upptagningen) vara oegnomförbart eller i allt fall visa sig meningslöst.

Genom utnyttjande av terminalförbindelser kan information å andra sidan hållas tillgänglig i en utsträckning som tidigare varit helt otänkbar. Begränsningar av offentligheten följer visserligen av att offentlighetsprincipen inte innefattar någon skyldighet för myndigheterna att bearbeta material eller eljest utföra arbete för enskildas räkning, men den närmare tolkningen härav blir mycket besvärlig med hänsyn till de mera avancerade ADB-mediernas förutsättningar.

Regeringsrätten gick i sitt beslut inte in på frågan i vilken form utlämnande skulle ske ens när det gällde de aktuella magnetbanden. Frågan är sålunda i denna del inte avgjord i rättspraxis.

Även i övrigt leder analogien mellan handlingar och ADB-medier till svårigheter, vilket i viss utsträckning belyses av remissyttrandena över offentlighetskommitténs förslag. En kortfattad genomgång av dessa synes därför påkallad.

6.3 Remissyttranden över offentlighetskommitténs förslag

Tanken att TF:s handlingsbegrepp borde utvidgas till att avse ADB-medier och andra tekniska hjälpmedel tillstyrktes uttryckligen av rikspolisstyrelsen, som instämde i offent-

lighetskommitténs uttalande att offentlighetsprincipen måste gälla oberoende av vilket medel som används för att lagra upplysningar hos myndigheten. *Poststyrelsen* delade också kommitténs mening att handlingsbegreppet borde utvidgas men föreslog en mera generell formulering ("dokumentation som upptagits och förvaras med annan teknik"). Instämmande med kommittén uttalade sig också *socialstyrelsen* (äldre), *riksarkivet*, *lantmäteristyrelsen* (som dock önskade att karta även i fortsättningen skulle särskilt nämnas i lagtexten) och *stadsjuristen i Stockholm*. *Kooperativa förbundets* styrelse, som ansåg det otillfredsställande om en ökad tillämpning av modern datateknik skulle försämra möjligheterna att efterforska och ta del av material hos myndigheterna, ansåg den nya situation som datamaskinerna skapat otillräckligt belyst i betänkandet och framhöll behovet av ytterligare utredning. Liknande synpunkter anfördes av *Publicistklubben* m. fl. organisationer i anknytning till massmedia, vilka starkt betonade vikten av materialets omedelbara tillgänglighet. *Justitiekanslern* fann det däremot tveksamt, om inte kommittén i ADB-avsnittet överbetonat offentlighetsintresset på bekostnad av kravet att förvaltningsverksamheten skall vara rationell och ekonomisk. Sålunda borde databehandling av en befolkningslängd inte få hindras av att vissa personer därigenom skulle gå miste om möjligheten att på ett enkelt sätt skaffa sig upplysning om adresser eller yrken, som de kan behöva i sin verksamhet. För ett dylikt ändamål fann JK inte offentligheten särskilt angelägen.

Offentlighetskommitténs förslag ifråga om ADB-material utsattes för en ingående och delvis skarp kritik från en rad myndigheter med särskild erfarenhet av informationsbehandling med hjälp av automatisk databehandling. *Statskontoret* framhöll sålunda, att kommitténs förslag inte lämnade tillräcklig vägledning för tillämpning av offentlighetsprincipen på den automatiska databehandlingens område. Offentlighetsprincipens tillämpning måste fortlöpande anpassas till de snabbt förändrade tekniska

möjligheterna, och krav på tillgänglighet av uppgifter vid viss tidpunkt kunde medföra väsentligt ökad resursåtgång. Material under bearbetning i datamaskin hade inte diskuterats av kommittén, men om konvertering eller bearbetning i flera faser ansågs medföra uppkomsten av nya allmänna handlingar skulle detta förorsaka svårigheter.

Tillgängligheten måste övervägas redan vid planeringen av ett informationssystem, och därvid hade frågan om kostnader och avgifter stor betydelse både för myndigheternas kostnadskalkyler och för möjligheterna att styra allmänhetens efterfrågan till tidpunkter då uttag kunde göras med minsta störning och kostnad.

Försvarets civilförvaltning framhöll, att ADB i stor utsträckning användes inom försvaret och att på ADB-medium fanns lagrade uppgifter, som var för sig var öppna och tillgängliga för allmänheten men som sammanställda och körda i maskin kunde ge upplysningar av hemlig natur. Utlåning av ADB-medier inom försvaret torde därför som regel böra undvikas och allmänheten i första hand hänvisas till utskrifter, i andra hand till beställning av körningar i myndighetens maskinanläggning.

Marinförvaltningen och riksförsäkringsverket betonade särskilt, att beställningar av ADB-arbete från allmänhetens sida med tillgängliga resurser ofta inte kunde efterkommas utan avsevärd tidsutdräkt. Krav på snabb och effektiv offentlighet var därför inte realistiska.

SCB tog särskilt upp den starkt ökade lagringen av uppgifter om individer och företag och möjligheterna att sammanställa och bearbeta dessa uppgifter med hjälp av ADB-teknik. Rätten att erhålla uppgifter och sammanställningar kunde enligt SCB behöva begränsas även i de fall där de olika uppgifterna var för sig måste anses vara offentliga. Obegränsad utlämning av uppgifter ur myndigheternas centrala register betecknades som olämpligt både med hänsyn till individernas och företagets berättigade intressen av integritet och med hänsyn till att dataregister, som med stora kostnader

upprättats av det allmänna, till ringa kostnad skulle kunna utnyttjas ekonomiskt av enskilda informationsföretag.

Även *Centrala folkbokförings- och uppboordsnämnden* (CFU) kritiserade offentlighetskommitténs metod att överföra TF:s handlingsbegrepp till ADB-området och diskuterade de konsekvenser detta kunde få främst för magnetbandens del. CFU drog paralleller mellan bearbetningsband och olika former av minnesanteckningar.

I flera av remissyttrandena framhölls också sambandet med gällande arkivbestämmelser och beklagades bristen på sådana bestämmelser vad ADB-medierna beträffade.

6.4 Sammanfattning av invändningarna mot metoden att låta handlingsbegreppet omfatta även ADB-medier

Offentlighetskommitténs och regeringsrättens extensiva tolkning av handlingsbegreppet gjordes med det klart uttalade syftet att slå vakt om offentlighetsprincipen. Trots det behjärtansvärda syftet kan mot tolkningen göras den invändningen, att innebörden av ordet handling tänjes utöver det språkligt rimliga.

Viktigare än de rättsdogmatiska synpunkterna är emellertid frågan om tolkningen leder till ett sakligt tillfredsställande resultat. Såsom de nyss återgivna remissyttrandena illustrerar kan vid bedömningen härav konstateras, att en rad tolknings- och tillämpningsproblem kvarstår olösta och vållar stora svårigheter att angripa inom ramen för nu gällande lag, om man väljer den diskuterade tolkningen som utgångspunkt. Sålunda kan det inte på ett naturligt sätt avgöras när informationen skall vara i princip tillgänglig och på vilket sätt den skall tillhandahållas. Detta sammanhänger med att informationsbehandling med ADB-teknik skiljer sig så väsentligt från motsvarande hantering med hjälp av traditionella informationsbärare, att bestämmelser utformade för det sistnämnda slaget av verksamhet inte lämnar något besked på avgörande punkter.

Det är främst i följande avseenden som den automatiska databehandlingen skapat en ny situation, som inte tillräckligt kan beaktas inom ramen för den diskuterade tolkningen. Uptagningar för automatisk databehandling är först och främst inte visuellt läsbara.

Informationen kan inte tillgodogöras utan överföring till läsbar text, vilket vanligen kräver tillgång till datamaskin och lämpliga program och ofta till och med sammanställning med register från andra upptagningar för automatisk databehandling. Överföringen kräver normalt också viss sakkunskap och kan inte anförtros åt utomstående ens om denne besitter sådan sakkunskap, eftersom myndighet ansvarar för att dess information inte förstörs eller förvanskas och risken för att så sker i samband med maskinkörningar ofta är påtaglig.

Ifråga om upptagningar för automatisk databehandling är det vidare inte någon lämplig regel, att det för offentlighetsprincipens tillämpning avgörande är var datamediet förvaras. Det är inte ovanligt att driftsansvaret ligger hos en annan myndighet än den som svarar för upptagningens innehåll och utnyttjar det material som finns däri. Uptagningarna förvaras då ofta av den som har driftsansvaret. Denna myndighet saknar emellertid i regel befogenhet att lämna ut uppgifter och har ofta inte heller möjlighet att bedöma offentlighetsfrågor som rör upptagningen. Den som utnyttjar informationen i upptagningen och som har förutsättningar för att bedöma offentlighetsfrågorna är den myndighet för vilkens räkning upptagningen gjorts. Oavsett vem som förvarar upptagningen bör därför prövningen av utlämningsfrågor anförtros sistnämnda myndighet.

Det nu anförda resonemanget äger tillämpning också då en upptagning som innehåller material, avsett att användas av en myndighet, inte ens förvaras av någon myndighet. Driftsansvaret kan nämligen ha uppdragits åt ett privat företag eller en organisation, som inte är att betrakta som myndighet enligt TF. Om det för offentlighetsprincipens tillämpning på en sådan upp-

tagning skulle vara avgörande var den förvaras — vilket torde bli konsekvensen av att gällande offentlighetsregler för handlingar tillämpas — skulle alltså en upptagning som förvaras av den som har driftsansvaret i dessa fall överhuvudtaget inte falla in under offentlighetsprincipen. Svårigheter föreligger även att tillämpa reglerna om den tidpunkt då handling blir allmän. En upptagning för automatisk databehandling är inte beständig på samma sätt som en handling. Den ändras ofta t. ex. genom uppdatering. Vidare kan en upptagning, i motsats till vad som nästan undantagslöst gäller för en handling, fysiskt vara uppdelad t. o. m. på flera minnen, så att delar av den måste hämtas från olika håll för att den skall bli förståelig.

Enligt ÖSK:s mening leder det nu anförda till slutsatsen, att de för handlingar givna reglerna i 2 kap. TF inte bör tillämpas på upptagningar för automatisk databehandling. Datatekniken är ett från tidigare metoder artskitat sätt att bevara uppgifter och kräver därför sin egen lagtekniska reglering.

Ett närmare studium av ADB-teknikens konsekvenser leder till ytterligare invändningar mot den lösning som nuvarande praxis innebär. Den nya tekniken innefattar nämligen möjligheter till åtgärder, som bl. a. med hänsyn till enskildas integritet inte kan godtas men som knappast kan effektivt motverkas inom nuvarande TF:s ram, t. ex. genom kompletteringar av sekretesslagen. Det nu anförda kräver en utförlig utveckling, som lämnas i närmast följande avsnitt.

Den automatiska databehandlingens inverkan på enskildas integritet

7.1 Vad bör skyddas?

Vid diskussionen om ADB-teknikens risker – summariskt återgiven i avsnitt 4 – har huvudsakligen givits uttryck för farhågor för intrång i vad man kallat "den personliga integriteten". Med syftning på ungefär samma förhållanden har också – i anslutning till bl. a. TF – talats om privatlivets helgd. I den internationella debatten har främst ~~det~~ i amerikansk juridisk doktrin utbildade rättsliga begreppet "privacy" kommit till användning. ~~Då~~ man försöker fastställa vad som egentligen avses med dessa uttryck visar det sig mycket svårt att komma fram till någon mera exakt gränsdragning, ~~men~~ grundtanken torde kunna uttryckas så att den enskilde bör ha tillgång till en fredad sektor, inom vilken han kan avvisa sådan inblandning både från det allmänna och från andra som uppfattas som otillbörlig.

Det har framhållits – bl. a. av Strömholm¹ samt av Warner och Stone – att tanken på en fredad sektor för den enskilde är resultatet av en ganska sen historisk utveckling. I förhållande till ätten eller klanen, senare bysamhället och familjen saknar man belägg för att några anspråk på avskildhet från den enskilde kunnat uppfattas som befogade. Å andra sidan torde solidariteten inåt i de små grupperna ha motsvarats av en slutenhet utåt, varigenom gruppens medlemmar sökt hävda sin egenart och avskildhet.

En mera individualistisk syn avspeglades i den nordamerikanska konstitutionens rättighetsförklaringar, och under 1800-talets liberalism fick tanken på den enskildes frihet och oberoende en allt större genomslagskraft. I John Stuart Mills berömda essä *On liberty* (1859) uttalades, att en gräns finns för allmänna opinionens rätt att inskränka enskilt oberoende, och att det är lika viktigt att finna denna gräns och skydda den mot överträdelser som att finna skydd mot politisk despotism. Den amerikanska privacydoktrin, som utvecklades med utgångspunkt från Brandeis och Warrens förut nämnda uppsats i *Harvard Law Review* år 1890, innebar hävdande av en relativt exklusiv "right to be alone". Vad som gav upphov till artikeln var författarnas missnöje med vissa pressorgans enligt deras mening alltför närgångna efterforskningar rörande detaljer ur enskildas privatliv.

Svårigheterna att fastställa vad man menar med integritet sammanhänger med att en rätt att bli lämnad i fred aldrig kan vara absolut i ett samhälle. Gemenskapens krav på insatser från den enskilde ifråga om t. ex. arbete och skatter och på upplysningar erforderliga för gemensamma åtgärder måste begränsa den privata sektorn. Ett försök till sammanfattning görs av Warner och Stone,

¹ Right of Privacy and Rights of the Personality, 1967; jfr SvJt 1972 s. 695 ff.

som ansett integriteten (privacy) omfatta en rätt till ensamhet, till förtrolig samvaro inom en familj, en vänskrets eller ett arbetslag samt till anonymitet och distans i samband med andra kontakter.

I nära samband med detta anspråk på en fredad privatsektor står kravet från den enskildes sida att bli bedömd efter relevanta kriterier. Om man vet, att en myndighet eller en organisation har tillgång till omfattande information om enskildas personliga förhållanden ligger en misstanke nära till hands att informationen utnyttjas till ställningstaganden för vilka den inte är ägnad. Vidare föreligger risk att ofördelaktiga uppgifter om en persons förflutna i otillbörlig grad kommer att påverka hans möjligheter i framtiden. Samhällets krav på solidaritet och ekonomisk effektivitet måste begränsas, bl. a. genom att övervakningen av den enskilde inte tillåtes bli fullständigt effektiv.

En integritetstanke, uttryckt i så allmänna termer som dessa, kan återfinnas i debatten i de flesta länder. Då man från den obestämt deklarerade utgångspunkten övergår till konkreta avvägningsfrågor visar sig emellertid viktiga och betydande åsiktskillnader. Olika heterna yppas mellan olika länder; den i svensk lagstiftning sedan gammalt rådande offentligheten för sådana uppgifter som enskildas adresser, födelsedatum och civilstånd uppfattas sålunda i åtskilliga kontinentala länder som ett närmast chockerande intrång i privatlivets helgd. Den offentlighetsprincip, som gällt i Sverige till skillnad från flertalet andra länder, torde i denna del ha inverkat på värderingarna. Å andra sidan följer de pressetiska reglerna i Sverige en klart restriktivare linje ifråga om namnuppgifter i samband med brottsreportage och i familjerättsliga sammanhang än vad fallet är i de anglosachsiska länderna, särskilt USA. Motsättningar finns också mellan generationerna och mellan olika befolkningsgrupper inom landet. Ett exempel på hur uppfattningen med tiden förändrats är de krav på insyn, som de nutida svenska taxeringsförfattningarna ställer och som knappast skulle ha ansetts möjliga vid sekelskiftet.

OSK finner med hänsyn till det anförda, att någon skarp och detaljerad gränsdragning omkring vad som bör vara tillåtet knappast kan göras. Även om det skulle vara möjligt att ange innehållet i den fredade sektorn vid en viss tidpunkt, måste man räkna med att uppfattningen om vad som bör skyddas efterhand kommer att förskjutas. Vissa riktlinjer torde dock kunna dragas upp. Som utgångspunkt kan anges, att all information om enskildas förhållanden i och för sig kan beröra integriteten. Detta gäller redan i och med att andra har kännedom om dessa förhållanden. Möjligheten att informationen användes för olika ändamål kan av den enskilde upplevas som ett hot eller en kränkning, och i den mån sådan användning faktiskt förekommer kan det ytterligare skärpa konflikten. En konflikt är det nämligen fråga om: ett stort antal allmänna och enskilda intressen av betydande vikt talar för att information av skilda slag måste få samlas och registreras för att användas för olika ändamål. Vid avvägningen är det även ur den enskildes synpunkt av betydelse om information blir tillgänglig endast för viss myndighet, för personer som har särskilda kontakter med den som informationen gäller eller för en vidare krets, eventuellt för var och en som efterfrågar upplysningar. Några typer av information, som haft särskilt intresse för diskussionen i vårt land, kan illustrera det sagda.

En typ av information, vars registrering av den enskilde måste upplevas som ett påtagligt intrång, är sådana fakta som begångna brott, ådömda påföljder, tvångsåtgärder inom nykterhetsvårdens, barnavårdens eller den psykiatriska vårdens ram. På liknande sätt uppfattas ofta uppgifter om genomgångna sjukdomar, mottagen socialhjälp och liknande. Det är här fråga om fakta, som det är ofrånkomligt att vissa myndigheter måste registrera för att kunna fylla sina uppgifter, men som från de enskildas synpunkt upplevs som så ömtåliga, att särskilda åtgärder är påkallade för att informationen inte skall spridas i vidare kretsar.

En andra form av ömtålig information

gäller enskildas åsikter och åskådning, speciellt i politiska och religiösa frågor. Här är det fråga om förhållanden, om vilka utomstående endast kan ha fragmentariska kunskaper och där ändringar inte säkert blir föremål för registrering. En systematisk åsiktsregistrering skulle av många upplevas som i och för sig förkastlig. Å andra sidan förutsätter den allmänna samhällsdebatten att åtminstone en del människor deklarerar sina åsikter, och det är sällan möjligt att anonymt verka för en viss åskådning på ett effektivt sätt.

Till en del är frågorna om åsikter och åskådning ett specialfall av information, som inte består av fakta i egentlig mening utan av värderingar och bedömningar av enskilda. Sådana värderingar är det ofrånkomligt att man ständigt gör i skilda sammanhang, men registreringar och sammanställningar av dem innebär speciella problem. Betyg och andra omdömen som fixerats i skrift har förmåga att ge ett intryck av exakthet och objektivitet, som inte behöver ha någon motsvarighet i verkligheten och som i varje fall med tiden förlorar sin giltighet. En sammanställning av bedömningar från skilda håll — som kan vara beroende av varandra — är ägnad att förstärka denna effekt, likaså det förhållandet att registreringen kan medföra att individuella nyanseringar och förbehåll försvinner.

Ett område, där insamlad information utgöres av fakta och värderingar, blandade på ett delvis intrikat sätt, gäller en persons kontakter med andra. Om en person är medlem i eller sympatiserar med en viss grupp, vilka familjerättsliga och andra relationer han har till andra i personligt hänseende, i förhållande till vem han är arbetsgivare, anställd eller förtroendeman kan ibland avgöras efter entydiga kriterier, men ofta är värderingar och bedömningar inblandade. Information om relationer och kontakter kan missbrukas till enskildas skada, men dess nödvändighet i en mängd skilda sammanhang är uppenbar. Att generellt försöka undertrycka sådan information är närmast meningslöst, men det är viktigt att motverka förekomst av oriktiga eller snedvridna uppgifter.

Uppgifter ägnade att belysa en persons inkomster, förmögenhet, skulder och ekonomiska ställning i övrigt upplevs av många som mycket ömtåliga. Taxeringsuppgifter har dock i vårt land sedan länge varit offentliga i avsevärd utsträckning. Mera ingående sammanställningar och detaljuppgifter har man ställt sig mera restriktiv till att göra allmänt tillgängliga.

Uppgifter om andras ekonomi är ett exempel på information, som torde uppfattas på ett väsentligt annat sätt när det gäller förhållanden, som någon har kännedom om på grund av sin egen verksamhet än när uppgifter — särskilt yrkesmässigt eller eljest mot ersättning — lämnas ut till allmänheten. Det kan t. ex. inte gärna uppfattas som otillbörligt om ett företag använder tidigare erfarenheter av en kunds betalningsvanor för att kräva förskottsbetalning för en ny beställning, i varje fall inte om erfarenheterna är någorlunda färska. Men om uppgiften lämnas ut till andra företag eller meddelas kreditupplysningsföretag för registrering och användning vid förfrågan om vederbörandes solvens, kommer saken i ett annat ljus.

En särställning intar sådana identitetsuppgifter som namn och adress, vilka hos oss sedan gammalt självklart ansetts böra vara offentligt tillgängliga. Även uppgifter om ålder, arbetsplats och civilstånd har hos oss en liknande ställning, men uppfattningen att offentligheten här har vissa nackdelar torde inte sakna förespråkare. I den svenska integritetsdebatten har frågorna om s. k. selektiv direktreklam spelat en inte obetydlig roll.

Den gjorda genomgången av vissa typer av information får inte uppfattas så att informationens art och innehåll skulle vara ensamt avgörande för frågan om integritetsintrång kan uppkomma. Även insamlande och hantering av ett stort antal i och för sig banala uppgifter kan, såsom nedan i samband med den automatiska databehandlingsteknikens möjligheter skall närmare utvecklas, medföra olustiga konsekvenser. Av stor betydelse är vidare vem som får del av information och hur den används, t. ex. om

den blir tillgänglig endast för viss myndighet, för personer som har särskilda kontakter med den som informationen gäller eller för en vidare krets, eventuellt för var och en som efterfrågar upplysningar.

I det föregående resonemanget har framhållits, att viktiga intressen talar för att information om enskilda i avsevärd utsträckning är tillgänglig. Redan de intressen som bär upp offentlighetsprincipen är i stor utsträckning av betydelse, eftersom uppgifter om enskilda är en del av myndigheternas planerings- och beslutsunderlag. Men även vissa uppgifter, som inte kan tillåtas bli allmänt tillgängliga, måste kunna utnyttjas för samhällsplaneringen och för allmän och enskild ekonomisk verksamhet, om denna skall kunna drivas på ett rationellt sätt. Ett annat exempel är tvister mellan enskilda. För att bevaka sin rätt kan en person vara tvungen att skaffa sig upplysningar både om sin motpart och om mer eller mindre utomstående, och detta intresse beaktas också av rättsordningen (jfr t. ex. 38 kap. 2 § rättegångsbalken om skyldighet att förete skriftlig handling, som kan antagas äga betydelse som bevis). Att även enskildas intresse att kunna förbehållas ett fredat område bör beaktas vid avvägningen är emellertid en värdering, som fått klart uttryck i åtskilliga sammanhang, var till OSK återkommer nedan under 7.3.

7.2 Den automatiska databehandlingens möjligheter och deras betydelse för integriteten

Utnyttjande av automatisk databehandling medför möjligheter att sammanföra och överblicka mycket stora kvantiteter information. Ifråga om personuppgifter kan detta utnyttjas både till att samla information om ett mycket stort antal individer och att sammanföra ett mycket stort antal uppgifter om varje enskild; informationerna kan på detta sätt givas avsevärt större både bredd och djup än tidigare. Genom lämplig organisation av ett system kan uppgifterna hållas aktuella

och tillgängliga på ett sätt som tidigare var helt otänkbart. Uppgifterna kan bevaras mycket länge utan att tillgängligheten behöver försämrast. Tekniken möjliggör en centralisering av register, som tidigare var ogenomförbar och varigenom de praktiska möjligheterna att finna en viss uppgift kan ökas i mycket hög grad.

Uppgifterna inom ett system kan vidare utnyttjas genom jämförelse, sortering och urval (selektering). Att ta fram alla uppgifter om en individ eller vissa uppgifter om alla individer med en gemensam bestämning (t. ex. alla 20-åringar, alla med taxerad inkomst över 40 000 kronor år 1971, alla som ingått äktenskap under de senaste sex månaderna) möter i ett modernt uppbyggt system inga svårigheter. Särskilt i system med direktminnen är variationsmöjligheterna i princip obegränsade.

En ytterligare ökning av den information som kan bearbetas uppnås genom att flera informationssystem kan samverka inbördes, utbyta information och sammanställa resultat från olika källor. En av de verkligt stora rationaliseringsmöjligheterna med det planerade CPR var just att adressuppgifter skulle kunna tillhandahållas andra system därifrån. Detta register avsågs f. ö. även medföra lättnader för enskilda. I princip skulle adressändring bara behöva anmälas en gång vid varje flyttning. — Genom s. k. on-lineförbindelser kan man undvika att förvara samma information i flera system och i stället inhämta uppgifterna varje gång de behövs för en bearbetning.

De nu angivna möjligheterna att samla stora mängder data — ett minne kan rymma tecken motsvarande texten på inemot en halv miljon A4-sidor i tät skrift — står alla i nära samband med den utomordentligt stora snabbhet, som utmärker automatisk databehandling. Åtkomsttider för en i datamaskins minne lagrad uppgift räknas i tusendels sekunder och än kortare tidsmätt, och arbetsuppgifter av mycket stor omfattning kan utföras på några få minuter under förutsättning att erforderliga grundfakta finns tillgängliga och systemet är organiserat

för arbetet och försett med lämpliga program. Trots den utveckling mot ökad flexibilitet som ägt rum finns det dock skäl att erinra om att sådant arbete, som inte förutsetts när ett informationssystem konstruerades, kan kräva ett omfattande och tidsödande programmerings- och kontrollarbete. Även maskinarbetet kan i sådana fall bli mycket tidskrävande. Datamaskinernas snabbhet har sålunda sin begränsning, som blir särskilt märkbar i nya och oväntade situationer.

Vilka risker för otillbörligt intrång i integriteten – uppfattad på det sätt OSK angivit i närmast föregående avsnitt – medför då den automatiska databehandlingsteknikens utveckling?

För det första måste det konstateras, att sådana speciellt ömtåliga uppgifter som begångna brott och ådömda påföljder, genomgångna sjukdomar, missbruk av alkohol eller narkotika eller problem och misslyckanden i familje- och arbetslivet med hjälp av den nya tekniken kan registreras effektivare och till lägre kostnader än förr. Risken för att uppgifter av detta slag, som förut ansetts alltför svårhanterliga, i framtiden skall utnyttjas för ändamål som kan uppfattas som otillbörliga ökar därför starkt.

Även information av i och för sig mera banal karaktär kan emellertid uppfattas som hotfull för de berördas integritet, om upplysningar i stora kvantiteter samlas och bearbetas med automatisk databehandlingsteknik. Enskildas förhållanden kan genom sammanställning av sådana informationsmängder kartläggas i starkt ökad omfattning och slutsatser kan med större eller mindre sannolikhet dragas även om sådana särskilt ömtåliga förhållanden, som kanske inte direkt behandlats i primärmaterialet.

De möjligheter till bearbetning, som automatisk databehandling medför, är i detta sammanhang av särskild betydelse. Under rättelseverksamhet har t. ex. sedan gammalt i mycket stor utsträckning bedrivits genom sammanställning av ett stort antal i och för sig banala och ofta offentligt tillgängliga uppgifter, varigenom slutsatser kunnat dra-

gas i frågor omgivna av militär eller kommersiell sekretess. Bearbetningarna kan med datamaskinernas hjälp föras mycket långt i detalj. Ett specialproblem i detta sammanhang är om redovisningen av statistiskt material föres så långt att slutsatser kan dras inte bara om grupper utan också om enskilda individer i statistiken. Dylik redovisning kan emellertid förebyggas genom inbyggda säkerhetsspärar i programmen och genom lämpliga publiceringsregler.

Som redan påpekats kan det – särskilt vid samkörning mellan flera system – förekomma att uppgifter utnyttjas för ändamål som de inte är avsedda eller lämpade för. Resultaten blir inte pålitliga, vilket är en nackdel ur effektivitetssynpunkt, men att uppgifter är oriktiga eller ofullständiga kan också leda till integritetsintrång ur de registrerades synpunkt. Även av andra orsaker kan uppgifter i ett informationssystem vara felaktiga, otillräckligt kontrollerade, ofullständiga, föräldrade eller på annat sätt onyanserade. Dylika brister är så mycket mera betänkliga med hänsyn till det sken av särskild tillförlitlighet, som trots förekommande felaktigheter kan tillkomma information som behandlats med automatisk databehandlingsteknik.

Slutsatsen av det nu anförda är, att den automatiska databehandlingen medför helt nya faror för intrång i den personliga integritetssfären. Sådant intrång kan visserligen förekomma även som en följd av manuell hantering av information, men de nya möjligheter som öppnats genom automatisk databehandlingsteknik stegrar riskerna. Det är principiellt fråga om en gradskillnad, men denna är så betydande att situationen måste anses på ett avgörande sätt förändrad. Utöver de reella riskerna för intrång i samband med insamling, bearbetning och utlämnande av information bör särskilt observeras den psykologiska effekt, som vetenskapen om den automatiska databehandlingens möjligheter medför. Tanken att information om enskilda okontrollerat kan insamlas och bearbetas, utan att de berörda har kännedom därom, är ägnad att väcka oro. Kravet på en fredad privat sektor

innefattar inte bara att det allmänna och andra enskilda faktiskt skall respektera det privata området, utan också att de berörda skall kunna lita på att det förhåller sig så. Förutsättningen härför är insyns- och kontrollmöjligheter gentemot dem som har tillgång till den nya teknikens resurser.

7.3 Skydd för integriteten enligt nu gällande lagstiftning

Det har redan förut konstaterats, att integritetsintrång kan uppkomma även genom manuell informationsbehandling. Enligt gällande rätt finns också möjligheter att reagera mot sådana intrång. En genomgång av dessa möjligheter och deras användbarhet när automatisk databehandling trätt i äldre metoders ställe är påkallad. Skyddsreglerna kan indelas i tre grupper: reglerna om offentlighet och sekretess, regler med ändamål att i övrigt hindra myndigheter från opåkallade eller överdrivna ingrepp i enskildas privatliv samt de huvudsakligen mot andra enskilda riktade regler, som främst återfinns i brottsbalken.

7.3.1 Offentlighet och sekretess

Offentlighetsprincipens motivering och funktion har närmare behandlats i avsnitt 6. Genom att myndigheterna arbetar under insyn och kan utsättas för kontroll tillgodoses den viktiga integritetssynpunkten att insyn i privatlivet inte får möjliggöras i hemlighet. Offentligheten minskar också risken för att uppgifter skall bli ofullständiga och därigenom missvisande, vilket även det kan medföra otillbörliga integritetsintrång. Offentlighetsprincipens integritetsfunktion kan sägas vara en speciell aspekt av den allmänna rättssäkerheten.

Även inskränkningarna i offentligheten bestäms emellertid till en väsentlig del av integritetsskyddssynpunkter. Ett av de i 2 kap. 1 § TF angivna intressen som får

skyddas med sekretess är privatlivets helgd. Både inom folkbokföringen och ifråga om handlingar rörande kriminalvård, nykterhetsvård, barnavård och socialvård förbjöds utlämnande av handlingar, om uppgifterna i dem kan missbrukas till skada och förklenande av enskild — se 10, 13 och 14 §§ sekretesslagen (1937:249). Ifråga om kriminalregistret och andra informationssystem går sekretessen längre.

En förskjutning av sekretessgränserna är en metod att lösa integritetsfrågorna, som direkt antyds i OSK:s direktiv, och i viss utsträckning kan det otvivelaktigt vara en framkomlig väg. I samband med utbyggnaden av rättsväsendets informationssystem (RI) utvidgades sålunda kriminalregistersekreten så att saköreslängdsuppgifterna på datamedium undandros offentlighet, och i samband med uppläggningsen av ett centralt körkortsregister (CKR) kommer körkorts-havarnas kriminella belastning efterhand att avlägsnas från det offentliga CKR och bevaras sekretessbelagd inom RI.

Av tre skäl synes dock en utbyggd sekretesslagstiftning svårigen kunna ensam lösa integritetsfrågorna i samband med automatisk databehandling.

Den första invändningen är, att möjligheterna att utnyttja även relativt oskyldiga uppgifter på ett sätt som leder till otillbörliga intrång skulle medföra behov av så långt gående sekretessbestämmelser, att offentlighetsprincipen skulle kunna bli urholkad.

Det andra skälet är av lagteknisk natur. Den metod för avvägning, som användes i sekretesslagen, är mindre väl ägnad för behandling av stora kvantiteter information. Sekretessprövningen skall ju enligt sekretesslagen göras för varje handling, ja stundom för varje i handling intagen uppgift, och därvid skall bedömas så intrikata frågor som om utlämnande kan medföra att uppgifterna missbrukas till skada eller förklenande för enskild. Vid automatisk databehandling väljar visserligen genomgång av ett stort antal uppgifter inga oöverstigliga svårigheter — jämför däremot för äldre pappersinformation situationen i ärendet JO 1972:306, där

granskning av några hundra avier ansågs praktiskt ogenomförbart – men en programmering av så obestämda kriterier som de flestades i sekretesslagen angivna är desto besvärligare. :

En tredje invändning mot sekretesslagen är, att sekretessbestämmelser aldrig kan lösa frågorna om integritetsintrång genom upprättande av enskilda register. Tillgången på uppgifter kan visserligen bli ett problem om de offentliga registren inte är tillgängliga som källor för enskild registrering, men å andra sidan kan efterfrågan på uppgifter i denna situation öka så att privata registerförare kan finna det lönande att själva samla in även sådan information som i dag inte är lönsam.

7.3.2 Andra regler för myndigheternas handlande

I förhållandet mellan myndigheterna och den enskilde kan rätten till privatliv ses som en komplettering av de klassiska fri- och rättigheter, som proklamerats i många länders konstitutioner och även inom internationella organisationer såsom Europarådet och FN. Kraven på lagstadgat stöd för ingripande i enskilds personliga rörelsefrihet, inträngande i hans hemvist och utövande av fysiskt tvång, utförligast exemplifierade i rättegångsbalken (RB), kan åberopas som förebilder av dem som önskar en motsvarande princip om lagstöd för integritetsintrång av fysiskt mindre påtagligt slag. Exempel på sådana analogier kan hämtas från debatten om 1970 års folk- och bostadsräkning, där det bl. a. gjordes gällande att den lagstiftning som låg till grund för infordrandet av uppgifter noggrannare bort specificera vilka krav som fick ställas ifråga om uppgiftslämnande. Med utgångspunkt från gällande lag måste emellertid konstateras, att skyddskraven knappast sträcker sig längre än till påtagliga fysiska intrång. Som illustration må anföras några centrala lagbestämmelser.

När det gäller frihetsberövanden och ingrepp i den kroppsliga integriteten spelar RB:s regler en dominerande roll. Den som

misstänkes för brott kan häktas endast genom beslut av rätten, och förutsättningarna för ett sådant beslut anges tämligen utförligt i lagen. Kortvarigare frihetsberövanden – anhållande, gripande, hämtning till förhör – kan beslutas och genomföras under mindre stränga förutsättningar, men genom korta tidsfrister och andra kontrollföreskrifter har lagstiftaren velat skapa garantier mot missbruk. – I fråga om frihetsberövanden av annan orsak än misstanke om brott, bl. a. inom barnavårdens, nykterhetsvårdens och den psykiatriska vårdens ram, har under senare år lagstiftningen medvetet inriktats på att skapa rättssäkerhetsgarantier av samma typ som RB:s. Tillämpningen av bestämmelser om frihetsberövanden har sedan lång tid tillbaka varit föremål för speciell uppmärksamhet från JO:s sida, varpå talrika exempel finns i ämbetsberättelserna.

Husrannsakan, kroppsvisitation och kroppsbesiktning regleras för brottmålsförfarandets del i 28 kap. RB. Tvångsmedlen ifråga skall i första hand riktas mot den som är skäligen misstänkt för brott av viss svårhetsgrad, men med undantag för kroppsbesiktning kan de vid synnerliga skäl komma ifråga även gentemot andra. Vidsträcktare möjligheter till kroppsvisitation föreligger vid tullkontroll jämlikt bestämmelser i lagen (1960: 418) om straff för varusmuggling och lagen (1970: 926) om särskild kontroll på flygplats. Ett med husrannsakan jämförligt förfarande regleras i lagen (1961: 332) om handräckning vid taxeringsrevision.

Reglerna i 27 kap. RB om beslag rymmer även bestämmelser om beslag å postförsändelser, och dessa kompletteras med bestämmelser om telefonavlyssning. Sådan kan som ett led i spaningsarbete få bedrivas, dock endast med rättens tillstånd för begränsad tid och då det gäller särskilt allvarig brottslighet. Särskilda regler gäller för spionerimål och efter nyligen införda lagändringar även narkotikamål. Samtliga lagar bygger emellertid klart på principen att särskilt lagstöd krävs för intrång i post- och telehemligheten från myndighets sida.

Den lagteknik som använts är genomgående att man reglerat förutsättningarna för sådana former av intrång, som kunnat bli aktuella. Någon generell regel om fredande av privatlivet finns däremot inte i svensk rätt.

7.3.3 Skydd genom straffbestämmelser m. m.

Skydd för den personliga integriteten är otvivelaktigt syftet med en rad av brottsbalkens regler om brott mot person: misshandel, olaga frihetsberövande, hemfridsbrott, intrång i förvar och brott mot post- och telehemlighet är exempel på brottsbeskrivningar, avsedda att förmå enskilda att respektera varandras rätt och frihet. Även när det gäller intrång från enskildas sida är emellertid tekniken den att de olika intrången snarare än integriteten som sådan varit föremål för lagstiftarens uppmärksamhet. Med hänsyn till att det här gäller straffbestämmelser med de krav på klarhet i gärningsbeskrivningarna som detta medför skulle en annan teknik knappast ha varit genomförbar. Integritetsskyddskommittén har också i sitt betänkande Skydd mot avlyssning (SOU 1970: 47) funnit det erforderligt att föreslå nya bestämmelser för att utsträcka skyddet till att avse intrång med sådana moderna tekniska hjälpmedel som bandspelare, telefonavlyssningsapparat och dolda mikrofoner. En del av dessa bestämmelser avser just skydd mot att upplysningar om enskilda sprids till obehöriga.

Användning av automatisk databehandling för personorienterad information kan i och för sig tänkas falla in under nu gällande straffbud. Distribution av nedsättande uppgifter kan sålunda bedömas som förtal eller annat ärekränkingsbrott, och för andra åtgärder kan exempelvis straffbestämmelserna om illojal konkurrens och otillbörlig marknadsföring tänkas bli åberopade. Effekten härav begränsas dock av det förhållandet, att bestämmelserna utformats utan hänsyn till de speciella risker som just

ADB-teknikens utveckling medfört. — I speciella fall kan integritetsintrång beivras såsom intrång i namnrätt, upphovsrätt eller annan immateriell rättighet.

På liknande sätt förhåller det sig med förfaranden, som innebär intrång i ADB-system för obehörig åtkomst eller förvanskning av information. Alltefter metoderna för intrånget kan bestämmelser om tillgreppsbrott (stöld och egenmäktigt förfarande), bedrägeri, trolöshetsbrott, intrång i förvar eller brott mot telehemlighet tänkas bli tillämpliga. Möjlighet finns dock att undvika kriterierna i samtliga brottsbeskrivningar. Tillgrepp är sålunda inte nödvändigt, eftersom man kan göra kopior av magnetband utan att ägaren berövas förfoganderätten över originalbanden. Obehöriga förfaranden kan vara möjliga för andra än den som har sådan förtroendeställning, att åtal för trolöshet mot huvudman kan komma ifråga. Intrång i förvar förutsätter att man bryter lås eller försegling, och brytande av telehemlighet kan ifrågakomma endast om meddelandet är under befordran genom allmän befördringsanstalt.

7.4 Sammanfattande bedömning

Det system av skyddsregler, som finns i dag, torde i stort sett vara användbart mot integritetsintrång genom informationshantering med äldre metoder. Däremot kommer det till korta gentemot den automatiska databehandlingen och kan knappast heller utan att andra svåra nackdelar uppkommer utbyggas för att möta dess risker. Särskilda regler för att möta det nya hotet mot den personliga integriteten är därför påkallade.

Det kan ifrågasättas, om de speciella reglerna för automatisk databehandling bör utformas så att de ger skydd inte bara för den personliga integriteten utan också för andra i sekretesslagen skyddade intressen. Det kan sålunda befaras, att utnyttjande av datateknik kan äventyra rikets säkerhet, så att regler som kompletterar försvarssekretessen blir erforderliga. Vidare har — bl. a. i en

till OSK överlämnad skrivelse från Svenska arbetsgivareföreningen och Sveriges Industrieförbund — gjorts gällande, att regler erfordras till skydd för enskilda företags integritet.

Någon motsvarighet till den särskilt fredade sektor, som bör tillkomma enskilda för deras personliga förhållanden, föreligger emellertid inte i dessa fall. Enligt OSK:s mening är en översyn av sekretessreglerna, säkerhetsanordningarna för informationssystem med automatisk databehandling och i viss utsträckning brottsbalkens regler de utvägar som i första hand bör väljas för att möta farorna från datatekniken utanför den personliga integritetens område. För företagens del kan också reglerna om illojal konkurrens och otillbörlig marknadsföring bli aktuella. Av nu angivna utredningsuppgifter ankommer frågorna om säkerhetsanordningar närmast på DASK, medan sekretessreglerna kommer att behandlas under OSK:s fortsatta arbete. Enligt vad som uttryckligen angivits i OSK:s direktiv skall även frågorna om information myndigheterna emellan därvid upptagas till behandling.

Den nu aktuella uppgiften att behandla riskerna för den personliga integriteten till följd av automatisk databehandling har OSK bedömt som så angelägen, att den inte bör uppehållas av övriga utredningsuppgifter. Såsom närmare framgår i det följande har de föreslagna ändringarna i TF emellertid utformats så att ytterligare skyddsbestämmelser kan införas utan grundlagsändring, och en komplettering av brottsbalkens regler förordas också.

En särskild fråga i anslutning till debatten om "företagens integritet" är, att det särskilt beträffande mindre företag kan vara omöjligt att skilja på företaget och dess innehavare. I sådana fall kan reglerna om skydd för enskilds personliga förhållanden bli av betydelse. Detta är också enligt OSK:s mening lämpligt och önskvärt.

8.1 *Upptagningar för automatisk databehandling*

De regler i 2 kap. TF som fastslår offentlighetsprincipen avser enligt sin lydelse handlingar, inte själva informationen. Avgörande för offentligheten är att handlingen förvaras hos myndighet, dvs. att den inkommit till myndigheten eller upprättats där. Reglerna bygger på att informationen är visuellt läsbar och att handlingarna kan skrivas av. Allmänhetens rätt att ta del av informationen avser enligt 8 § läsning och avskrivning av handlingarna; den kompletteras av en skyldighet för myndigheten att mot fastställd avgift tillhandahålla avskrift av handlingen (eller kopia när handlingen består av karta, ritning eller bild).

Såsom redan beskrivits och diskuterats i avsnitt 6 har de för handlingar gällande reglerna tillämpats även på upptagningar för automatisk databehandling. På de skäl som där anförts anser OSK att en annan lösning bör väljas för framtiden. Enligt OSK:s mening måste emellertid även den information som förvaras på datamedier underkastas offentlighetsprincipen. Härvid har man att utgå från bedömningen att upptagningar för automatisk databehandling är något annat än handlingar. Särskilda regler om offentligheten av sådana upptagningar bör därför föras in i 2 kap. TF.

Den principiella utgångspunkten för ut-

formningen av reglerna om upptagningar för automatisk databehandling måste rimligen vara, att allmänhetens tillgång till information hos myndigheterna inte får försämrats genom övergången till automatisk databehandling. Sättet för informationens tillhandahållande bör däremot kunna ändras i den mån den nya tekniken gör detta nödvändigt eller önskvärt. Där så är möjligt bör man enligt kommitténs mening utnyttja datateknikens förmåga att förbättra allmänhetens tillgång till information.

De inskränkningar i offentligheten som sekretesslagen (1937:249) stadgar avser handlingar. Om reglerna för handlingar inte anses tillämpliga på information som ingår i upptagning för automatisk databehandling, blir denna följaktligen inte underkastad sekretesslagens inskränkningar. Behovet av sekretess måste emellertid utan tvivel komma att kvarstå även sedan information överförs från handling till upptagning. De ökade riskerna för den personliga integriteten och möjligen även andra intressen påkallar därutöver vissa speciella regler för upptagningarna; härtill återkommer kommittén under 8.2. Den enskilda uppgiftens känslighet påverkas emellertid i och för sig inte av bevaringsmetoden. Särskilda sekretessregler behövs alltså för uppgifter som lagras med ADB-teknik. De bör i princip omfatta samma uppgifter som handlingssekretessen.

Reglerna om offentlighet och inskränk-

ningar i denna kan enligt OSK:s mening tekniskt utformas så, att man vid sidan om reglerna om allmänna handlingar i 2 kap. TF inför regler om upptagningar för automatisk databehandling.

8.2 Tillgängligheten av upptagningar

Tillgodogörande av information som bevaras med automatisk databehandling kräver i regel att datamaskin används för att överföra informationen till läsbar form. I vissa fall är det tänkbart att utan hjälp av datamaskin överföra en upptagning på ett magnetband till exempelvis hålkort och att använda dessa för att framställa en utskrift. Detta torde dock knappast förekomma i praktiken. Däremot kan uppgifter överlämnas i form av ett magnetband eller annan upptagning eller genom tele- eller radioförbindelse från en datamaskin till en annan och utnyttjas för bearbetningar och sammanställningar i den andra maskinen. I dessa fall får dock ingen del av uppgifterna förrän de tas ut i läsbar form.

Offentlighetskommittén uttalade (SOU 1966: 60 s. 212; jfr prop. 1948: 230 s. 134) att TF innefattar endast en rätt att utbekomma handlingar, inte en rätt att genom myndighetens försorg få forsknings- eller efterforskningsarbete utfört. Offentlighetsprincipen medför alltså inte skyldighet för myndighet att bearbeta ett material för att tillhandahålla önskade detaljuppgifter. Anspråk i detta avseende kan enligt offentlighetskommittén inte heller, i fråga om statliga myndigheter, stödjas på de s. k. servicecirkulären. Det sagda åberopades av offentlighetskommittén till stöd för att skyldighet inte skulle föreligga för en myndighet att lämna ut uppgifter ur ett magnetbandsregister som registret inte är programmerat för att tillhandahålla.

OSK har samma grundinställning som offentlighetskommittén till innebörden av offentlighetsprincipen i detta avseende. Det viktiga från offentlighetssynpunkt när det gäller tillgången till information som finns

lagrad med hjälp av automatisk databehandling är att informationen skall vara tillgänglig för den enskilde i samma utsträckning som för myndigheten. Det är den information som myndigheten har tillgång till som är av betydelse för kontrollen av myndigheterna, för bedömningen av kritik mot myndigheterna och för att tillgodose behovet av underlag för samhällsdebatten, dvs. för de skäl som bär upp offentlighetsprincipen.

Principen att allmänheten skall ha tillgång till databehandlad information i samma utsträckning som myndigheten bör enligt OSK:s mening leda till följande praktiska konsekvenser. Har uppgifter matats in i datamaskin och lagras de i oförändrat skick i ett dataminne, finns i praktiken alltid möjlighet för myndighet som förfogar över den upptagning som har ägt rum att ta del av uppgiftsinnehållet. Samma möjlighet bör den enskilde ha. Om uppgifterna inte finns kvar oförändrade utan har gjorts till föremål för bearbetning — exempelvis på det sättet att de sammanställts på särskilt sätt eller sammanförts med andra utom eller inom myndigheten tillgängliga data — är det resultatet av bearbetningen som allmänheten har anspråk på att få ta del av under förutsättning att detta finns bevarat på datamedium. Däremot kan det inte utan vidare anses åvila myndigheten på grundval av offentlighetsprincipen att bearbeta tillgänglig information i den mån detta skulle innebära extra arbete — manuellt eller maskinellt — av någon omfattning. Myndigheten är i enlighet härmed inte skyldig att utföra bearbetning som kan vara behövlig för att ställa t. ex. selekterade uppgifter eller s. k. uppdateringsuppgifter till förfogande. Inte ens om program finns utarbetat bör det utan vidare åvila myndigheten att utnyttja detta. Situationen blir en annan om den begärda bearbetningen är förberedd för myndighetens eget behov och de uppgifter som den enskilde önskar lätt kan överföras till läsbar form. Den bearbetning som detta kräver bör falla inom myndighetens skyldigheter till uppfyllande av offentlighetsprincipen. Uppgifterna om en viss enhet i t. ex. körkortsregistret, bilregist-

ret eller fastighetsregistret bör sålunda kunna begäras.

Såsom OSK redan framhållit i avsnitt 6 synes skyldigheten att lämna ut uppgifter, som bevaras på ADB-medium, enligt gällande rätt inte sträcka sig längre än till utlämnande i utskrift (resp. kopia av karta, ritning eller bild). Liksom när det gäller handlingar i traditionell mening bör man utgå från, att rätten att utfå avskrift avser informationen, dvs. tankeinnehållet. I den mån sådana saker som textens uppställning, typsnitt eller underlag saknar betydelse för tankeinnehållet, kan inte skyldigheten för myndighet att tillhandahålla handling i avskrift innebära att avskriften skall ha exakt samma utformning som handlingen. Skyldigheten att göra avskrift bör i fråga om text på specialbehandlat papper otvivelaktigt kunna fullgöras genom skrift på vanligt skrivmaskinspapper. En tavla, målad på duk, kan lämnas ut i form av en kopia på papper. I konsekvens härmed synes motsvarande skyldighet i fråga om information, lagrad på magnetband, hålkort eller hålremsa, inte gärna kunna avse kopia av magnetbandet, kortet eller remsan utan endast utskrift därav. Ännu mindre bör någon kunna kräva att få ut information, som lagras på ett skivminne, i form av ett magnetband, en operation som f. ö. kräver bearbetning.

Beträffande handling i traditionell mening finns även möjligheten att taga del av handlingen i original hos myndigheten och själva skriva av den. I fråga om upptagningar för automatisk databehandling synes motsvarighet här till föreligga endast i sådana fall då informationen kan tagas fram på bildskärm.

Oavsett om den nu anförda tolkningen av gällande rätt godtages eller icke — som tidigare anmärkts har frågan inte slutligt avgjorts i praxis — anser OSK att offentlighetsprincipen måste anses tillgodosedd om information i upptagning för automatisk databehandling lämnas ut i form av utskrift eller, då så är möjligt, visas på bildskärm eller motsvarande.

Även de nu angivna formerna för tillhandahållande av information, som bevaras med

automatisk databehandling, förutsätter normalt, att vederbörande myndighet ställer datamaskin till förfogande och medverkar vid dess körning. Offentlighetskommittén föreslog att i motsvarigheten till 2 kap. 8 § TF skulle tas in en regel enligt vilken myndighet skulle vara skyldig att ställa särskilt hjälpmedel till förfogande, om det erfordrades för läsning eller avlysning på stället. Detta innebar, att myndigheten skulle vara skyldig att anordna körning med datamaskin, även om myndigheten själv inte förfogade över någon sådan. Avgift för utskrift skulle kunna bestämmas med hänsyn till kostnaderna härför. I remissyttrandena riktades kritik mot utformningen av förslaget, då det ansågs alltför betungande för myndigheterna i vissa fall.

OSK delar uppfattningen att myndigheterna måste ställa datamaskin till förfogande i den mån det behövs för att offentlighetsprincipen skall tillgodoses. Såsom nyss anmärkts anser OSK emellertid principen endast omfatta sådant material, som myndigheten själv har tillgång till.

Överföringen till läsbar form kan kräva särskild körning i datamaskin, förenad med olägenheter och kostnader. En avvägning måste göras mellan å ena sidan dessa nackdelar och å andra sidan önskemålet att tillgodose offentlighetsprincipen.

Avvägningar av nu angivet slag kan bli aktuella även ifråga om handlingar. Jämlikt 2 kap. 8 § TF skall sådana tillhandahållas på stället genast eller så snart ske kan. Skyldighet att tillhandahålla handling på stället föreligger dock inte om betydande hinder därför möter.

Avvägningen när det gäller upptagningar för automatisk databehandling torde kunna ske efter samma principer som i fråga om handlingar. Har myndigheten ledig kapacitet eller omedelbar tillgång till uppgifter — t. ex. på bildskärm — bör begäran om utbekommande av uppgift efterkommas genast eller så snart den berörda personalens övriga arbetsuppgifter medger det. Kan myndigheten med ringa besvär och utan extra kostnad få tillgång till datamaskintid hos annan

myndighet, bör den möjligheten utnyttjas för att skaffa fram uppgiften. Om myndighetens maskin är fullt utnyttjad men körning, i vilken ingår framtagning av den begärda uppgiften, planerats inom den närmaste tiden, bör denna körning kunna avvaktas. Men har sådan körning inte planerats inom rimlig tid, torde myndigheten kunna bli tvungen att göra en extrakörning för att få fram den önskade uppgiften. Hur snart detta måste ske blir beroende av tolkningen av uttrycken "så snart ske kan" och "betydande hinder" i 2 kap. 8 § TF. Behovet av extrakörningar torde dock i väsentlig grad kunna begränsas genom vad kommittén i det följande föreslår för det fall att uppgiften finns hos myndigheten i handling och genom den regel att bevara vissa uppgifter i form av handling som föreslås i den särskilda datalagen. Det arbete som offentlighetsprincipens tillgodosedd kräver bör i övrigt enligt OSK:s mening räknas in i kalkylen för de myndigheter, som planerar att övergå till automatisk databehandling.

Samma principer torde kunna tillämpas beträffande myndigheter, som inte har tillgång till datamaskin. Om en sådan myndighet innehar upptagningar för automatisk databehandling — en situation som i första hand torde kunna bli aktuell för arkivmyndigheter — kan den inte tillgodogöra sig information från upptagningarna utan att hyra datamaskintid och få informationen överförd till läsbar form. I vilken utsträckning detta blir möjligt är till huvudsaklig del en anslagsfråga. När informationen väl överförs till handling blir offentlighetsprincipen fullt tillgodosedd genom att allmänheten kan ta del av handlingen. Så länge myndigheten själv inte har tillgång till informationen kan man tänka sig möjligheten, att en person som önskar ta del av den själv ställer datamaskinkapacitet till förfogande. I sådant fall bör myndigheten medverka till utskrift av upptagningen.

Offentlighetsprincipen bör medföra, att avgift inte tas ut av den som tar del av upptagning genom utskrift eller läsning av bildskärm på stället, även om körningen av

datamaskin drager kostnader för myndigheten. Endast om utskrift eller avskrift, upprättad av myndigheten, skall tillställas sökanden bör avgift utgå.

8.3 Tillståndstvång för automatisk databehandling av personuppgifter

I avsnitt 7 har konstaterats, att begränsningar i utlämnande av material från myndigheternas med automatisk databehandling förda register inte ger ett tillräckligt och tillförlitligt skydd för otillbörligt intrång i personlig integritet. Sådana begränsningar hindrar inte att myndigheterna upprättar personregister för egen användning och inte heller att uppgifter cirkulerar mellan olika myndigheter eller att enskilda register upprättas. En viss spärr mot upprättande av enskilda register uppnås visserligen, eftersom sådana register hittills i stor utsträckning byggts upp och hållits aktuella med uppgifter från myndigheternas register. Om sådana uppgifter utlämnas enbart i form av utskrifter måste de åter överföras till maskinläsbar form, vilket i dagens läge oftast kräver stansning på hålkort eller hålremsa eller magnetbandskodning. Utvecklingen av optisk läsning som inmatningsmetod torde dock snart minska betydelsen härav, och därtill kommer att uppgifter kan insamlas utan anlitande av myndigheters biträde. En utökad sekretessbeläggning av myndigheternas register kan rentav förbättra förutsättningarna för privat insamling genom att priset på information stiger.

Det sist sagda visar enligt OSK:s uppfattning att det inte är tillräckligt att meddela regler för myndigheters personregister. Om offentlighetsprincipen skall upprätthållas, går det inte att förhindra att uppgifter som lämnas ut från offentliga register används för att bygga upp och vidmakthålla enskilda register. Även enskilda register måste därför omfattas av en reglering för att ett effektivt integritetsskydd skall kunna åstadkommas.

En utväg att lösa problemet som kan diskuteras är att förbjuda att personregister

överhuvudtaget förs med automatisk databehandling. Ett sådant förbud kan omfatta enbart enskilda register eller också även myndigheters.

ADB-tekniken medför emellertid stora fördelar i olika avseenden. Bland de viktigare kan nämnas att den ger möjligheter som tidigare till stor del inte funnits att samla, bevara, återfinna och bearbeta information. Detta skapar förutsättningar för att ställningstaganden och avgöranden av olika slag skall grundas på fyligare, sakligt riktigare och bättre analyserat underlag än den manuelle informationsbehandlingen medför. Det möjliggör mera rationell och därmed mindre resurskrävande verksamhet än tidigare varit möjligt, framför allt i fråga om arbetskraftsbehov. Detta ger fördelar inte endast för myndigheter och företag utan även för enskilda t. ex. genom förenklat uppgiftslämnande eller säkrare och snabbare besked i olika avseenden. ADB-tekniken kan vidare väntas efter hand i allt större utsträckning överta åtskilliga mera rutinbetonade kontorsgöromål.

De stora fördelar som ADB-tekniken ger gäller också personregistreringen. OSK kan för sin del inte finna att förbud mot personregistrering med automatisk databehandling är en lämplig eller möjlig väg för att skydda personintegriteten. OSK förordar i stället att ADB-teknik skall få användas för registrering av personuppgifter när det inte finns anledning att anta att otillbörligt intrång i personlig integritet skall uppkomma.

Detta bör avgöras genom en avvägning av de intressen som talar för upprättande av ADB-register över personuppgifter mot de faror för intrång i den personliga integriteten som kan uppkomma. En sådan avvägning kan enligt OSK:s mening inte, i varje fall f. n., göras generellt. Den måste göras från fall till fall, dvs. för varje tillämnat register innan det upprättas. Härvid bör föreskrifter om bl. a. utlämnande och annan användning av upplysningar från registret kunna meddelas, så att registret kan antas uppfylla den angivna förutsättningen. Denna prövning kan

dock inte ge fullständig säkerhet mot integritetsintrång. Det är därför nödvändigt att ingripande också kan ske i efterhand gentemot register som medför sådant intrång.

Den antydda lösningen bör genomföras på det sättet att tillståndstvång för upprättande av personregister med automatisk databehandling införs. Tillståndstvånget bör avse både statliga, kommunala och enskilda register. Lagstiftningen kan enligt OSK:s mening inte begränsas till vissa personregister, t. ex. sådana av större omfattning eller sådana som bedöms medföra risk för intrång. Det är inte möjligt att med en generell regel avgränsa de register som i så fall skulle falla utanför lagstiftningen. Däremot bör vissa typer av enklare register, vilka regelmässigt kan antas inte medföra intrång, kunna undantas från tillståndstvånget och i stället underkastas anmälningsskyldighet. Personregistren måste också vara föremål för en fortlöpande tillsyn.

Prövningen och tillsynen bör anförtrors en självständig myndighet, vars sammansättning ger garantier för att den företräder en bred medborgaropinion. Utgångspunkten för prövningen måste vara majoritetens värderingar, men liksom eljest i ett pluralistiskt samhälle bör betydande hänsyn tagas till minoritetsgrupper, särskilt i frågor där de är berörda. Med hänsyn till vad som tidigare sagts om integritetsfrågans bedömning i skilda åldersgrupper och med hänsyn till olikheter i utbildning, bostättningsort m. m. är detta av särskild vikt när det gäller de här aktuella problemen.

Såsom närmare utvecklas i avsnitt 9.2 föreslår OSK att myndigheten benämnes datainspektionen.

Tillståndsprövningen bör avse endast frågan om otillbörligt integritetsintrång är att befara och inte därutöver befatta sig med exempelvis ett provat systems effektivitet. Frågan om integriteten måste emellertid bedömas med hänsyn till ett systems hela uppbyggnad, alltså inte bara vilka uppgifter som ingår utan också deras användning, samverkan med andra system, säkerheten mot läckage och missbruk m. m.

Tillstånd bör kunna förenas med villkor i olika avseenden, däribland om inhämtande, bearbetning, användning och utlämnande av uppgifter. Vad beträffar myndigheter bör föreskrifter om utlämnande av uppgift dock inte kunna inskränka myndighetens skyldigheter enligt tryckfrihetsförordningen. En sådan frihet att genom myndighetsföreskrifter inskränka offentligheten skulle nämligen knappast vara förenlig med det krav att inskränkningar skall noga angivas i lag, som uppställs i 2 kap. 1 § TF och som OSK anser böra bibehållas även för upptagningarnas del.

Det bör framhållas, att sådana bearbetningar som ligger utanför offentlighetsprincipens tillämpning inte berörs av förbehållet, varför tillståndsbeslut kan förknippas med villkor ifråga om uppdateringar, on-line-förbindelser och dylika för automatisk databehandling särskilt anpassade tillämpningar. Villkoren bör bl. a. kunna begränsa mottagarens rätt att använda uppgifterna i sin verksamhet, t. ex. för selektiv reklam, eller att vidarebefordra dem till andra. Om utlämnande enligt offentlighetsprincipens regler skulle vara ägnat att vålla otillbörligt integritetsintrång finns det, när det gäller statliga register, också möjligheter att med administrativa och organisatoriska åtgärder minska riskerna. I stället för ett mycket brett och omfattande register hos en myndighet kan det exempelvis tänkas, att två register hos två olika myndigheter kan på ett tillfredsställande sätt lösa de uppgifter som ur allmän synpunkt är angelägna.

Tillståndsgivningen kan endast på ett fåtal punkter dirigeras med lagbestämmelser i nuvarande läge, varför tillståndsmyndigheten väsentligen kommer att hänvisas till att bygga upp sin praxis med ledning av de allmänna synpunkter som angivits i avsnitt 7 och de kommentarer härtill som kan tillkomma under lagstiftningsärendets fortsatta behandling. Särskilda krav för tillstånd bör dock ställas i fråga om vissa känsliga grupper av information.

Utöver tillståndsregleringen, som syftar till en avvägning mellan behovet av datare-

gister och riskerna för integritetsintrång, finns det enligt OSK:s mening skäl att ge dem, om vilka uppgifter finns i registren, ett visst inflytande över innehållet däri. Framför allt gäller detta i fråga om riktigheten och fullständigheten av registrerade uppgifter, som självfallet kan vara av stor betydelse även för den som uppgifterna avser. Detta förutsätter insyn i registren. Sådan insyn har också ett egenvärde, eftersom det kan vara integritetsintrång att inte känna till om man är registrerad och, i så fall, vilka uppgifter som ingår. Enligt OSK:s bedömning är regler med denna innebörd behövliga.

I debatten har påyrkats att ingen skulle få införas i ett personregister mot sin vilja eller att det i varje fall borde föreligga rätt att bli utesluten ur ett personregister. Enligt OSK:s mening kan man dock inte i lagstiftningen laborera med de berördas samtycke till registrering som ett självständigt kriterium. Om det skall vara meningsfullt att föra register och förteckningar med automatisk databehandlingsteknik kan man inte tvinga registerförarna att ha manuella specialrutiner för sådana som inte accepterar tekniken. Om en större eller mindre del av de personer, som berörs av ett ifrågasatt system, motsätter sig registreringen, bör detta beaktas inom ramen för tillståndsprövningen.

Frågan torde ha sin största betydelse när det gäller s. k. selektiv reklam. I den mån kritiken mot sådan reklam tagit sikte på reklamens utformning synes den inte röra integritetsfrågor i den mening som behandlats i detta betänkande. Eventuella olägenheter bör motverkas inom ramen för lagstiftningen om otillbörlig marknadsföring och illojal konkurrens. Däremot kan otillbörligt intrång i personlig integritet tänkas uppkomma genom att en lista över personer utlämnas, om urvalet gjorts på grundval av personliga förhållanden. Sker utsändning på sådant sätt att ingen får del av en sådan lista, vilket bör vara möjligt t. ex. om utsändningen sker direkt från den som svarar för registret, synes integritetsintrång kunna undvikas. Detta bör regleras från fall till fall i samband med tillståndsprövningen, inte genom en

generell lagbestämmelse.

Regler av nu angivna innebörd synes kunna samlas i en lag, som OSK anser böra, med användande av den terminologi som förekommit i debatten, kallas datalagen.

Tillstånds- och anmälningsskyldigheten bör straffsanktioneras. OSK har också funnit erforderligt att föreslå en viss komplettering av brottsbalkens regler. I datalagsförslaget föreslås även en bestämmelse om skadestånd. Vissa ändringar i sekretesslagstiftningen, bl. a. för att göra sekretessen för handlingar tillämplig på upptagningar för automatisk databehandling, bör också genomföras.

9.1 Tryckfrihetsförordningen

Såsom framgått av den allmänna motive-
ringen kan alla TF:s regler om handlingar i
praktiken inte tillämpas på samtliga nya
datamedier. En komplettering av 2 kap. TF
med regler om upptagningar för automatisk
databehandling är därför erforderlig.

Inte minst med hänsyn till att kommittén
i sitt slutliga betänkande kan komma att
föreslå omarbetning av kapitlet, kan skäl
anföras för att lagtekniskt lösa frågan så att
till kapitlet fogas en ny paragraf innehållan-
de de speciella reglerna för datamedier. En
sådan paragraf måste emellertid innehålla en
rad hänvisningar till eller upprepningar av
bestämmelserna rörande handlingar. Detta
leder till svårigheter vid paragrafens utform-
ning och sannolikt också vid dess tillämpning
i praktiken. Med hänsyn härtill förordrar
kommittén, att bestämmelserna i stället
utformas som tillägg till eller ändringar i
samtliga berörda paragrafer i 2 kap.

1 §

Så långt möjligt bör regleringen beträffande
datamedierna göras parallell med regleringen
i fråga om handlingarna. Detta förutsätter
att inte heller de nya reglerna tar sikte på
själva informationen utan på ett konkret
föremål, motsvarande handling. Ett konkret

föremål, som på detta sätt kan utväljas som
regelns objekt, är den upptagning i vilken
uppgifterna fixerats i ett minne, ett
datamedium. Exempelvis är magnetband,
skivminnen, trumminnen och kärnminnen
datamedier i den angivna meningen. Det
utmärkande för upptagningarna är att de
antingen ingår i eller kan "matas in", dvs.
maskinellt avläsas, i ett automatiskt databe-
handlingssystem för att informationen där
skall ingå i en bearbetningsprocess. F. n. sker
denna fixering som regel genom ett magneti-
seringsförfarande. Det synes dock fullt an-
tagligt att andra typer av förfaranden kan
komma till användning i framtiden. Även i
fråga om själva medierna har man anledning
att räkna med att nya typer utvecklas. En
klar tendens i den tekniska utvecklingen då
det gäller inmatning av data i datamaskin är
att gapet mellan traditionella handlingar och
datamedier minskar. Sålunda kan i viss,
ehuru ännu begränsad utsträckning tryckt
och handskriven information redan utan
mellanled föras in i den automatiska databe-
handlingsprocessen.

Hålkort och hålsremсор torde enligt de
föreslagna reglerna bli att betrakta som både
handlingar och upptagningar i flertalet fall. I
den mån text förekommer på dem – vilket i
fråga om hålkort är vanligt – är det
uppenbart att de är att anse som handlingar.
I övrigt är det placeringen av hålen på kort
och remсор som är bärare av information.

Hållens utformning och inbördes läge formar en bild, som torde vara av den art att den enligt 2 kap. 2 § andra stycket TF faller under reglerna för handling. Eftersom hålkort och hålremsor också kan läsas på maskinell väg i ett ADB-system torde de dessutom utgöra upptagningar för automatisk databehandling i den mening OSK använder.

Även upptagningar på mikrofilm kommer i viss utsträckning att falla in under reglerna för såväl handlingar som upptagningar. Som handling måste en mikrofilm anses om den — ev. med hjälp av läsapparat — kan ge en för ögat uppfattbar information i text eller bild. Upptagning för automatisk databehandling är den i den mån den kan läsas maskinellt.

Någon definition av begreppen handling resp. upptagning eller någon uttrycklig gränsdragning mellan dessa båda begrepp synes inte nödvändig. Om ett föremål samtidigt skulle utgöra både handling och upptagning omfattas det både av reglerna för handling och av reglerna för upptagning. Finns hela informationen i båda formerna, är det ur offentlighetsprincipens synpunkt likgiltigt om reglerna för handling eller reglerna för upptagning tillämpas. I ett sådant fall bör dock, som närmare utvecklas vid 8 §, av praktiska skäl reglerna om handling ges företräde. Inte heller begreppet automatisk databehandling torde behöva definieras. Härmed avses den hantering av information som sker med datamaskin. Den har närmare beskrivits i det föregående och någon osäkerhet om vad som avses därmed torde knappast behöva uppkomma.

Det vore önskvärt att finna en utformning av TF som kunde förväntas göra den tillämplig på alla framtida tekniker för bevaring av information. Ett sådant företag är dock vanskligt, eftersom det knappast kan förutses vilka vägar den tekniska utvecklingen på området kan komma att gå. Med hänsyn härtill anser sig kommittén böra avstå från att söka utforma regler som uttryckligen innefattar även alla nytillkommande tekniska lösningar. Praxis i fråga om offentlighetsprincipens tillämpning på de

nuvarande ADB-medierna visar att myndigheterna är beredda till en mycket vidsträckt tolkning av TF för att skydda denna princip. Det finns alltså anledning räkna med att principens tillämpning på nya metoder på området kan övergångsvis lösas till dess lagstiftningen hinner anpassas till dem.

Kommittén föreslår på grund av det anförda att huvudregeln om offentlighet uttryckligen görs tillämplig inte bara som nu på handlingar utan också på sådana upptagningar som är avsedda för automatisk databehandling. Det bör härvid observeras att sådana upptagningar kan upprättas utan hjälp av automatisk databehandling, varför bestämmelserna inte kan begränsas till upptagningar som tillkommit med hjälp av sådan teknik. Det bör vidare noteras, att en uppgift i en upptagning kan vara uppdelad på flera register i datateknisk bemärkelse, vilka t. o. m. kan finnas i skilda fysiska minnen, varför uppgiften, när man skall ta del av den, måste sammanställas från flera håll. Även i dessa fall torde det dock vara fråga om samma upptagning.

Genom införande av en sådan regel torde, utan att det uttryckligen anges i TF, av texten tydligt framgå att begreppet handling i TF:s mening inte generellt omfattar upptagningar för automatisk databehandling.

På samma sätt som offentlighetsprincipen omfattar endast handlingar som enligt TF:s uttryckssätt är allmänna bör offentlighetsprincipen i fråga om upptagningarna begränsas till allmänna upptagningar. Vad därmed avses får definieras i följande paragrafer på motsvarande sätt som sker i fråga om handlingar.

Även de grunder för sekretess, som anges i 1 § första stycket, bör gälla för uppgifter som databehandlas. Den enskilda uppgiften är ur sekretessynpunkt i och för sig lika känslig vare sig den förekommer i handling eller i upptagning för automatisk databehandling. Även de sekretessregler som utfärdats i och med stöd av sekretesslagen (1937: 249) bör därför göras tillämpliga på uppgifter som finns i upptagningar för automatisk databehandling.

De nuvarande bestämmelserna i 1 § bör följaktligen anges omfatta även allmänna upptagningar för automatisk databehandling. Möjligheten att utfärda sekretessbestämmelser till skydd för anständighet och sedlighet torde samtidigt kunna utgå. Detta intresse torde helt täckas av skyddet för privatlivets helgd.

Sekretessregler är, som tidigare framhållits, inte ett tillräckligt medel för att hindra otillbörligt integritetsintrång med hjälp av automatisk databehandling. Genom ett tillägg till 1 § bör därför möjlighet skapas att föreskriva även andra inskränkningar. Möjligheten utnyttjas i 11 § i den föreslagna datalagen.

Det finns inte anledning anta annat än att skyddet för den personliga integriteten faller in under de intressen som ingår i den i 1 § f. n. angivna ramen för de inskränkningar som får göras i offentlighetsprincipen. Åtskilliga där upptagna intressen har emellertid uppenbarligen inte något med personlig integritet att göra. Såsom anförts i avsnitt 7.4 kan det inte uteslutas att även dessa intressen kan komma i fara genom automatisk databehandling.

Även om OSK f. n. inte föreslår regler till skydd mot riskerna till följd av automatisk databehandling annat än såvitt avser den personliga integriteten, kan det med hänsyn till det anförda vara lämpligt att nu genomföra de ändringar i TF som behövs för att motsvarande skydd för övriga angivna intressen skall kunna införas vid behov.

De föreslagna ändringarna i innehållet i 1 § kan lämpligen genomföras genom att huvudregeln i första stycket om offentlighetsprincipen och bestämmelsen i samma stycke om de inskränkningar som får göras i denna förklaras tillämpliga även på allmänna upptagningar för automatisk databehandling. Även föreskriften i andra stycket, att undantagen skall noga anges i lag som stiftats samfällt av Konungen och riksdagen bör göras tillämplig på dessa upptagningar. Bindningen till "särskild lag" dvs. sekretesslagen, bör däremot inte gälla inskränkningar utöver sekretessbeläggning.

2 §

I 2 § bör, liksom i fråga om handlingar, kriteriet för att en upptagning skall betraktas som allmän ges. Beträffande handlingar är detta kriterium att handlingen förvaras hos en myndighet.

Hur en upptagning förvaras kan, såsom förut anförts, inte vara avgörande för om offentlighetsprincipen skall tillämpas på den eller inte. Det är icke ovanligt att driftsansvaret för den automatiska databehandlingen ombesörjes av en annan myndighet än den som svarar för upptagningens innehåll och utnyttjar det material som finns däri. Den myndighet som har driftsansvaret saknar i regel möjlighet att bedöma offentlighetsfrågor som rör upptagningen. Sådana frågor bör bedömas av den myndighet för vars räkning upptagningen gjorts. Det saknar härvidlag betydelse vilken av myndigheterna som förvarar den aktuella upptagningen.

När en myndighet via terminal har tillgång till uppgifter i en upptagning som förvaras hos annan, bör det vidare vara möjligt för allmänheten att vända sig till förstnämnda myndighet för att få del av uppgifterna.

Det förekommer att driften uppdras åt ett privat företag eller en organisation som inte är att betrakta som myndighet i TF:s bemärkelse. Detta bör självfallet inte medföra att offentlighetsprincipen inte skulle bli tillämplig på upptagningen.

En upptagning bör alltså betraktas som allmän, så snart en myndighet förfogar över den. Att det kan förekomma att två eller flera myndigheter helt eller delvis förfogar över samma upptagning saknar härvidlag betydelse. Den närmare angivningen av den tidpunkt då en myndighet skall anses förfoga över en upptagning får, på samma sätt som i fråga om handlingar, ske i 5 §. Den nu föreslagna regeln bör fogas som ett tredje stycke till 2 §.

När regler om upptagning för automatisk databehandling tas in i TF, torde det bli nödvändigt att införa regler även för andra slag av upptagningar, vilka f. n. i praxis torde

jämföras med handling. I praktiken anses detta huvudsakligen gälla fonogram och andra ljudupptagningar. En regel att dessa upptagningar, dvs. de som kan läsas eller avlyssnas med annan teknik än automatisk databehandling, skall behandlas som handlingar vid tillämpningen av 2 kap. TF synes kunna fogas till 2 § andra stycket. Härav torde följa att sekretessreglerna för handlingar blir tillämpliga på dessa upptagningar.

3 §

I fråga om myndighetsbegreppet torde någon ändring inte påkallas av de nya reglerna.

4 §

Denna paragraf innehåller reglerna om undantag från offentlighetsprincipen för minnesanteckning och annan uppteckning som verkställts enbart för måls eller ärendes föredragning eller beredande till avgörande. Vissa motsvarigheter, närmast till den senare av dessa kategorier, finns inom den automatiska databehandlingen. Sålunda förekommer det inte sällan att en bearbetning görs i flera etapper. En sådan etapp kan resultera i att en upptagning tillfälligt kommer att finnas som ett mellanled i bearbetningen. Normalt överförs ett sådant mellanled inte till läsbar text och myndigheten tar sålunda inte del av det. Under eller efter den fortsatta bearbetningen blir upptagningen avmagnetiserad. I vissa fall kan sådana mellanled förvaras något längre. Man samlar ibland upp nytillkommande anteckningar i en särskild upptagning, vilken periodvis, t. ex. varje dag eller varje vecka, används för att ändra själva huvudupptagningen. Samkörning mellan skilda datasystem sker ofta i den formen att en upptagning, normalt ett magnetband, med uppgifter lämnas över från det ena systemet till det andra. Uppgifterna förs sedan, ofta periodvis, in i upptagningar i det senare systemet. Ibland kan överförings-

bandet bli liggande kanske en vecka innan denna införing sker.

I alla dessa fall ingår den mer eller mindre tillfälliga upptagningen som ett led i en större bearbetning. Detta mellanled är ofta obegripligt utan sammanställning med andra uppgifter. Myndigheten tar oftast överhuvud inte del av uppgifterna förrän bearbetningen slutförts. Om man tar del av dem, är det endast för att kontrollera att bearbetningen fortgår efter planerna.

Det synes icke finnas anledning att lämna ut uppgifter av denna art förrän bearbetningen avslutats. En föreskrift härom kan lämpligen föras in som ett andra stycke i 4 § av innebörd att upptagning som endast utgör ett led vid bearbetning i datamaskin inte skall anses som allmän förrän bearbetningen avslutats. Uttryckssättet avses omfatta även det fall då den upptagning som utgör mellanledet upprättas hos en myndighet och överlämnas till en annan myndighet som slutför bearbetningen. Om en upptagning överförs till läsbar form eller om den sparas, bör bearbetningen i denna del anses avslutad även om upptagningen används för vidarebearbetning, vilken då får betraktas som en ny bearbetning.

Motsvarande bör även gälla vid samkörning mellan en privat registerföräres datamaskin och en myndighets. Det kan tillgå så att ett företag, t. ex. en försäkringsanstalt, överlämnar ett magnetband med personnummer till länsstyrelsens befolkningsregister med begäran om adressuppgifter för ifrågasvarande personer. Genom körning av detta magnetband mot befolkningsregistret upprättas ett nytt magnetband med personnummer och adresser. Båda magnetbanden överlämnas till företaget. Körningen medför inga ändringar i befolkningsregistret. Länsstyrelsen tar inte del av uppgifterna i magnetbanden och dessa överförs inte till läsbar form. Något offentlighetsintresse finns uppenbarligen inte knutet till innehållet i magnetbanden. Uppgifterna där kan fortfarande hämtas ur befolkningsregistret. Att informationsöverföringen förekommit och vad den omfattar bör framgå av den vid datamaskinen förda

loggen. Denna är normalt offentlig enligt reglerna om allmänna handlingar och allmänna upptagningar.

5 §

Denna paragraf anger den tidpunkt från vilken en handling skall anses som allmän handling till följd av att den inkommit till myndighet eller upprättats hos myndighet.

Som en motsvarighet härtill behövs regler som avgör från vilken tidpunkt en myndighet anses förfoga över en upptagning för automatisk databehandling, dvs. från vilken tidpunkt denna skall betraktas som allmän och följaktligen underkastad offentlighetsprincipen. Det synes knappast möjligt att på det sätt som skett i fråga om handling anknyta denna tidpunkt till upptagningens inkomst resp. upprättande. I vissa fall kommer upptagningen inte ens att fysiskt finnas hos myndigheten, nämligen då datamaskindriften uppdragits åt annan. Den myndighet (eller det enskilda företag) som ombesörjer driften av systemet och dit uppgifterna alltså kommer in har kanske inte ens rätt att ta del av dessa. I andra fall kan en myndighet ha tillgång till vissa men inte alla uppgifter i en upptagning. Det är också svårt att entydigt ange vid vilken tidpunkt en uppgift som via terminal inmatas av annan myndighet skall anses inkommen. Slutligen kan det tänkas att myndigheten, t. ex. en arkivmyndighet till vilken ett datamedium överlämnas, inte ens har tillgång till datamaskin eller program för att databehandla upptagningen, dvs. saknar tekniska möjligheter därtill.

För att en myndighet skall anses förfoga över en upptagning bör förutsättas att myndigheten har befogenhet att ta del av upptagningen. Har myndigheten tillgång endast till vissa uppgifter, förfogar den över upptagningen i motsvarande del. Dessutom bör förutsättas att myndigheten har tekniska möjligheter att ta del av uppgifterna med hjälp av egen datamaskin eller med biträde av annan datamaskinsinnehavare.

I de fall då olika myndigheter har tillgång till upptagningen eller delar av denna, bör de följaktligen alla anses förfoga över upptagningen i motsvarande del.

En myndighet kan inte anses ha möjlighet att ta del av uppgifter om den inte kan — direkt eller via terminal eller datamaskinell förbindelse — överföra uppgifterna till handling, dvs. till text, karta, ritning eller bild — på bildskärm eller i utskrift. Såsom förut anförts är emellertid även hålkort och hålremsa att anse som handling liksom mikrofilm även om den inte innehåller text. Kan myndigheten överföra upptagningen endast till hålkort eller mikrofilm utan text, dvs. endast till en inte läsbar handling, är det meningslöst att vända sig dit för att få del av uppgifterna. En myndighet bör därför anses förfoga över en upptagning endast om myndigheten har befogenhet och möjlighet att överföra upptagningen till läsbar form. Detta innebär inte att den som önskar ta del av uppgiften måste förstå det språk på vilket den är avfattad eller den kod i vilken originaltexten förekom. Däremot kan en handling med enbart maskinläsbar text inte godtas.

I varje fall teoretiskt kan det tänkas att information samlas i en upptagning för att användas enbart vid bearbetningar tillsammans med material i ett annat system och att lagringen sker så att ingen har direkt tillgång till förnämnda information. Endast resultatet av bearbetningar kan göras tillgängligt. I sådana fall synes det tillräckligt att allmänheten har tillgång endast till detta resultat.

I ett tredje stycke i paragrafen bör på grund av det sagda föreskrivas att en myndighet anses förfoga över en upptagning i den mån myndigheten har befogenhet och möjlighet att överföra upptagningen till läsbar form.

Den föreslagna föreskriften torde innebära att uppgifterna i princip blir tillgängliga för allmänheten minst lika tidigt som handlingar enligt de nuvarande reglerna i 5 §. I den del upptagningarna innehåller protokoll och därmed jämförliga handlingar synes de inte böra bli tillgängliga för allmänheten

förrän protokoll och därmed jämförliga anteckningar justerats eller eljest blivit färdigställda. Detta bör uttryckligen anges i det föreslagna tredje stycket.

Reglerna om när handling skall anses upprättad i denna paragraf har bl. a. till ändamål att tillförsäkra myndigheterna en viss arbetsro, i det att handlingar hänförliga till visst mål eller ärende inte blir allmänna förrän de expedierats eller saken slutbehandlats. Motsvarande regel synes böra gälla sådana upptagningar, som myndighet gjort särskilt för visst mål eller ärende. Även denna inskränkning kan anges i tredje stycket.

6 §

Även i den mån uppgifter som avses i 6 § förekommer i upptagningar för automatisk databehandling bör de i paragrafen angivna tidpunkterna för offentlighetens inträdande gälla. I fråga om beslut som avses i andra stycket finns planer på att beslut av myndighet skall tas in i sådan upptagning, nämligen inskrivningsmyndighets beslut vid utnyttjande av automatisk databehandling på fastighetsinskrivningsväsendets område.

Detta bör genomföras genom att ett nytt, fjärde stycke fogas till paragrafen.

7 §

Det torde vara tänkbart att en enskild upptagning för automatisk databehandling överlämnas till allmänt arkiv eller bibliotek eller på annat sätt till myndighet uteslutande för förvaring och vård eller forsknings- och studieändamål. Reglerna i 7 § om hur det i sådant fall skall förfaras med handlingar bör därför också gälla upptagningar.

8 §

Denna paragraf reglerar proceduren när någon vill ta del av en allmän handling och

de rättigheter han har samt de skyldigheter myndigheten har. Handlingen skall genast eller så snart ske kan utan avgift tillhandahållas honom för läsning eller avskrivning på stället. Han har också rätt att mot fastställd avgift få avskrift av handlingen (med undantag för handlingar hos kommunala myndigheter, varom mera nedan).

Såsom redan utvecklats i avsnitt 6 kan reglerna om handlingar inte oförändrade överföras till upptagningar för automatisk databehandling. Upptagningarna kan inte läsas eller avskrivas utan måste först överföras till läsbar form. Detta kräver vanligen en mera kvalificerad medverkan från myndigheten än när det rör sig om en handling. Oftast måste myndigheten föranstalta om körning i datamaskin. Visning av informationen på bildskärm möjliggör läsning och avskrivning på samma sätt som ifråga om handling. Om bildskärm ej står till förfogande måste utskrift göras.

Regeln om tillhandahållande av upptagningar bör i enlighet med denna tankegång utformas så, att upptagning skall tillhandahållas i läsbar form. Den närmare innebörden av myndighets skyldighet att medverka har diskuterats i avsnitt 8. Här skall endast erinras om att skyldigheten är begränsad till den information som är tillgänglig för myndigheten själv samt att besvär och kostnader inom ramen för den i paragrafen angivna skälighetsprövningen får bäras av myndigheten.

Den föreslagna lydelsen innebär att TF ej medför skyldighet för myndighet att lämna ut upptagning för automatisk databehandling i form av kopia av datamedium.

Den viktiga begränsningen att offentlighetsprincipen ej omfattar någon rätt att få arbete utfört hos myndigheterna för framställning av ny information, t. ex. genom sammanställning och sortering, är av särskild betydelse i fråga om upptagningarna. Att inmatade primäruppgifter uppdelats på skilda upptagningar eller sorterats i olika register i detta ords datatekniska bemärkelse medför emellertid inte att uppgifterna faller utanför offentligheten. Den databehandling som

krävs för att ta fram uppgifterna i sådana fall måste anses ingå i myndighetens skyldigheter.

Av enkäten till den offentliga sektorn framgår att en stor del av de uppgifter som myndighet lagrar i datamaskin också finnas i handling hos myndigheten. Detta kan gälla både blanketter och andra handlingar som används för att mata in uppgifter, resultat av bearbetning som tagits ut ur maskinen för att myndigheten skall ha tillgång till det i läsbar form och kopior av uppgifter vilka lämnats ut från myndigheten. Enligt kommitténs uppfattning bör vidare uppgifter som används för handläggning av mål eller ärende i regel ingå i en handling i akten. En föreskrift härom föreslås som tidigare antytts i den särskilda datalagen. I den mån en önskad uppgift finns i handling hos myndigheten synes det inte rimligen kunna begäras att datamaskinen skall köras för att ta fram samma uppgift. Skyldigheten att tillhandahålla upptagning på stället bör därför inte gälla i fråga om uppgift som myndigheten förvarar i handling.

För att allmänheten skall kunna ta del av uppgifter som förvaras med automatisk databehandling och inte finns i handling måste de tas fram i sådan form att de kan läsas. Är det fråga om inmatad text bör alltså uppgifterna överföras till text. Motsvarande bör gälla i fråga om inmatad karta, ritning eller bild; en kopia bör tas fram. Om hålkort eller hålremsa använts för inmatningen bör det inte vara tillräckligt att överföra uppgifterna till hålkortets eller hålremsans form. Om det för att uppgifter från en upptagning skall bli förståeliga, krävs att uppgifter hämtas också från annan upptagning, över vilken myndigheten förfogar, bör som förut angivits skyldighet därtill föreligga. Det sagda synes även här kunna uttryckas med att uppgifterna skall tillhandahållas i läsbar form. Härav följer också att det inte är tillräckligt att överföra uppgifterna till mikrofilm som innehåller kod eller speciella tecken, medan däremot mikrofilm med text bör vara godtagbar under förutsättning att läsapparat tillhandahålls. Med läsbar form

avses både bildskärm och utskrift av uppgifterna.

Såsom framhållits i den allmänna motiveeringen kan den angivna skyldigheten att tillhandahålla utskrift eller bildskärm för läsning bli relativt betungande. Det är emellertid en kostnad, som är nödvändig, om man vill slå vakt om offentlighetsprincipen. Avgiftsbeläggning bör ej komma ifråga för själva framtagningen av information.

Skyldigheten att tillhandahålla upptagning i läsbar form, att mot fastställd avgift göra utskrift av upptagningen liksom befrielse från dessa skyldigheter när uppgiften finns i allmän handling hos myndigheten bör gälla även sådana upptagningar som inte är avsedda för automatisk databehandling, t. ex. hålkort för hålkortsmaskiner.

Offentlighetskommittén (SOU 1966: 60 s. 24 och 211) föreslog att regeln i 8 § att allmän handling skall tillhandahållas den som för läsning eller avskrivning på stället önskar ta del därav skulle kompletteras med motsvarande rätt för den som önskar ta del av handling för avlyssning eller avbildning. Även skyldighet att tillhandahålla hjälpmedel för läsning eller avlyssning borde införas i grundlagen.

Enligt det förslag till ändring av 2 § som OSK lägger fram skall upptagningar som kräver tekniskt hjälpmedel för läsning eller avlyssning jämföras med handling. Härav torde följa att vad som sägs om läsning av handling också skall tillämpas i fråga om avlyssning. Uttrycket avskrivning torde även omfatta avbildning. Att myndigheten skall tillhandahålla hjälpmedel som den har tillgång till för att den som önskar skall kunna ta del av en handling, t. ex. läsapparat för mikrofilm eller uppspelningsapparat, torde utan uttrycklig föreskrift följa av de föreslagna reglerna. Har myndigheten inte tillgång till erforderliga hjälpmedel, bör den inte vara skyldig att anskaffa sådana; myndigheten kan ju då inte själv ta del av materialet. För arkiv får statsmakterna genom anslag se till att hjälpmedel som anses behövliga blir tillgängliga. Om en myndighet, som inte har tillgång till erforderliga tekniska

hjälpmedel för att överföra upptagning för automatisk databehandling till läsbar form, förvarar en sådan upptagning, blir alltså det aktuella läget detsamma som när en handling utgallras. I viss mån är dock situationen gynnsammare ur offentlighetssynpunkt, eftersom det finns möjligheter att återföra informationen till offentligheten.

Myndigheten bör inte vara skyldig att lämna ut hålkort och håltremsa i form av kort eller remsa. I så fall skulle, i de f. n. mycket vanliga fall där sådana hjälpmedel använts för inmatning i datamaskin, bestämmelserna till skydd mot risker till följd av automatisk databehandling kunna kringgå genom att hålkorten eller håltremsan användes för automatisk databehandling utan tillstånd eller utomlands. Hålkort och håltremsa är enligt den föreslagna texten att anse som handlingar. Allmänheten har alltså rätt att läsa och skriva av text på dem och att mot avgift få avskrift av texten. Hålen och deras inbördes läge är närmast att betrakta som ett slags bild, varav allmänheten har rätt att få kopia. Kopier behöver emellertid inte utfärdas i form av hålkort eller håltremsa utan endast i form av t. ex. en fotografisk kopia av handlingen. Härigenom torde riskerna för kringgående av bestämmelserna i praktiken kunna anses uteslagna åtminstone så länge optisk läsning ej blivit vanlig. Självfallet måste det föreligga rätt att få ut uppgifterna i form av utskrift eller annan handling.

Om en upptagning innehåller hemliga uppgifter eller utlämning eljest är inskränkt jämlikt lagregeln bör, på samma sätt som gäller i fråga om handling, avskrift av utskriften kunna lämnas ut i de delar denna inte är hemlig.

Såsom tidigare framgått medför ADB-tekniken stora möjligheter till inhämtande av uppgifter även på långa avstånd via terminaler av skilda slag eller genom on-line-förbindelse mellan datamaskiner. Begäran om anslutning av detta slag kan emellertid inte grundas på offentlighetsprincipen. Detta bör dock inte hindra att enskild kan få tillstånd att ansluta terminal eller datamaskin till statlig myndighets databank. När

det gäller personuppgifter kommer detta enligt förslaget till datalag att kräva tillstånd. I övrigt bör medgivande kunna lämnas av vederbörande myndighet, om det anses lämpligt och det nödvändiga skyddet för sekretessbelagda uppgifter och mot förvanskning av upptagningarna kan åstadkommas. Någon föreskrift i TF rörande sådana anslutningar krävs inte.

Offentlighetskommittén (s. 213) föreslog att skyldighet att mot fastställd avgift lämna avskrift av allmän handling skulle gälla inte bara, som f. n., statlig myndighet utan också kommunerna. Detta förslag, som vid remissbehandlingen tillstyrktes även från kommunalt håll, synes böra genomföras i detta sammanhang. Skyldigheten bör självfallet omfatta även upptagningar för automatisk databehandling. Avgift för avskrift eller utskrift torde kunna fastställas av kommunerna själva. OSK utgår från att de statliga avgiftsbestämmelserna i stort sett kommer att tjäna som mönster.

9 §

Fråga om utlämning av allmän handling prövas av den myndighet där handlingen finns. Motsvarigheten till detta i fråga om upptagning för automatisk databehandling bör vara den myndighet som förfogar över den ifrågavarande upptagningen, dvs. enligt den tidigare givna definitionen har befogenhet och möjlighet att överföra den till läsbar form. Detta innebär att två eller flera myndigheter i vissa fall kan ha att pröva utlämningsfrågor rörande samma upptagning eller del av upptagning.

Andra styckets regler om befogenheterna att pröva utlämningsfrågor inom myndigheten synes kunna gälla även för upptagning för automatisk databehandling. Detsamma gäller den s. k. kvalificerade hemligstämpningen som omtalas i tredje stycket.

Bestämmelserna i dessa paragrafer om klagan över beslut rörande utlämning av handling och om hemligstämpling synes kunna gälla även för den automatiska databehandlingen.

Hemligstämpling av en upptagning bör ske i den formen att en etikett anbringas på det hölje vari upptagningen förvaras. Dessa upptagningar bör också genom utformningen av programmen för uppgifternas framtagande eller i form av andra anordningar tryggas mot att uppgifter som kan vara hemliga lämnas ut utan prövning av myndigheten. Även detta torde omfattas av det nuvarande uttrycket i 14 § att "anteckning därom skall göras".

Även de inskränkningar som föreskrivs till skydd mot de särskilda riskerna på grund av den automatiska databehandlingen bör kunna antecknas på motsvarande sätt.

Om flera myndigheter förfogar över samma upptagning eller del av upptagning på sådant sätt att hemligstämpling inte kan ske för varje myndighet för sig synes hemligstämpling böra ske i samråd. Kan myndigheterna inte enas om hemligstämpling, bör sådan inte göras. Någon av myndigheterna kan naturligtvis hänskjuta frågan till Kungl. Maj:t, som då har att avgöra om hemligstämpling skall ske eller inte.

9.2 Datalagen

Inledande bestämmelser

Flertalet av de specialbestämmelser som behövs för integritetsskyddet föreslås ingå i en särskild lag, datalagen. I denna bör samlas reglerna om tillståndstvång och anmälnings-skyldighet, om förhållandet mellan dem som för personregister och dem om vilka uppgifter förs in däri samt om datainspektionen och dess befogenheter.

Syftet med datalagen är, såsom tidigare framgått, att förhindra att upplysningar om personer samlas, sammanställs och framställs med automatisk databehandling på sådant sätt att otillbörligt intrång i vederbörandes personliga integritet uppkommer. Kommittén har förut framhållit, att det inte är möjligt att mera exakt ange området för den personliga integriteten. Gränsdragningen omkring detta måste ske från fall till fall och överlåtas åt praxis.

Detsamma gäller självfallet de uppgifter som kan lämna sådan upplysning om en person att integritetsintrång kan uppkomma. Dessa uppgifter kan vara av de mest skilda slag och någon möjlighet att klart peka ut dem torde inte föreligga. Även i denna del måste det ankomma på praxis att från fall till fall bestämma vilka uppgifter det rör sig om.

Förutsättningen för att en uppgift skall kunna leda till intrång i personlig integritet är emellertid att den kan ge upplysning om en enskild person. Detta förutsätter i sin tur att registret innehåller någon uppgift som gör det möjligt att identifiera den person som upplysningen avser. Tillståndstvånget för registrering av uppgifter rörande personer behöver alltså endast omfatta register som innehåller sådana identitetsuppgifter. Det är här i första hand fråga om namn eller personnummer. Men det är inte nödvändigt att identitetsuppgiften är entydig eller unik eller sådan att den är mera allmänt bekant. Även register som inte innehåller andra identitetsuppgifter än sådana som gör det möjligt enbart för den invigde att förstå vilken person en upplysning avser bör omfattas av tillståndstvånget. Det bör alltså vara tillräckligt att i registret finns t. ex. anställningsnummer eller medlemsnummer eller liknande. Om man t. ex. i statistisk verksamhet avskiljer identitetsuppgifter från statistikblanketter för att undvika identifiering av uppgiftslämnare men i stället i registret matar in en löpande numrering som också återfinns på identitetsuppgifterna så att man

med ledning därav kan hänföra registeruppgifterna till viss uppgiftslämnare bör registret omfattas av tillståndstvånget. Att identifieringen måste göras manuellt bör inte inverka.

Tillståndstvånget bör alltså omfatta register som innehåller namn, personnummer eller annan uppgift med ledning varav upplysning kan hänföras till enskild person. Fastän även register, som normalt inte betecknas som personregister, t. ex. fastighetsregister eller bilregister, bör omfattas av tillståndstvånget, synes likväl register som innehåller uppgifter av nämnda slag i lagen kunna betecknas personregister.

Uppgift som lämnar upplysning om enskild person bör kunna kallas personuppgift.

Den person, till vilken personuppgifterna kan hänföras, bör i lagen kunna betecknas den registrerade.

Tillstånd enligt lagen bör lämnas en fysisk eller juridisk person. I de fall då driften överlämnats åt en servicebyrå eller i övrigt till annan än den för vars verksamhet den automatiska databehandlingen skall utföras bör tillståndet lämnas den senare. Denne synes i lagen kunna benämnas registerförare.

Lagen bör inledas med en paragraf innehållande de angivna definitionerna.

Tillstånd och anmälan

2 §

I 2 § bör huvudregeln om tillståndstvånget upptas. Den kan, med den innebörd, som enligt förslaget till 1 § i lagen skall ges åt begreppet personregister, avse rätten att föra sådant register.

Prövningen kan emellertid, som i den allmänna motiveringen angivits, inte inskränkas till registrans innehåll. Det kan inte alltid vara nödvändigt eller lämpligt att skydda integriteten genom att förbjuda att vissa uppgifter ingår i eller framställs genom automatisk databehandling. En sådan metod skulle leda till att rationella förfaranden i vissa fall omöjliggjordes i onödan. Det bör ofta vara möjligt att tillåta automatisk databehandling under förutsättning att vissa

uppgifter inte lämnas ut till annan. Det kan också tänkas att sådana uppgifter får lämnas ut till vissa mottagare men inte till andra. Huruvida begränsning skall föreskrivas i fråga om utlämning och annat användande och i så fall hur denna skall utformas bör avgöras från fall till fall med hänsyn till de risker för integritetskränkning som kan anses föreligga just i det fallet.

Av det sagda framgår att lagens regler även måste avse registrets innehåll liksom utlämnande och annan användning av personuppgifter. Vilka uppgifter som bör få ingå och hur de skall få användas bör regleras i föreskrifter i tillståndsbeslutet. Det bör också finnas möjligheter till ingripanden med föreskrifter i efterhand om otillbörligt intrång uppkommer. Dessa frågor behandlas i det följande vid 6 och 18 §§.

Den föreslagna lydelsen av paragrafen hindrar inte att ett tillstånd innefattar två eller flera register hos en och samma registerförare. Likaså är det möjligt att ge tillstånd till upprättande av register inom en viss ram, t. ex. för vissa vetenskapliga ändamål och statistiska undersökningar.

Om en registerförare önskar ändra registret så att det inte längre faller inom det gällande tillståndets ram bör han vara skyldig att söka nytt tillstånd. Någon särskild föreskrift om ändring av tillstånd behövs därför inte.

I paragrafen bör också anges vilken myndighet som är tillståndsmyndighet. Beträffande frågan om val av sådan myndighet hänvisas till vad som anföres vid 14–19 §§. Såsom angivits i den allmänna motiveringen och närmare skall utvecklas i det följande anser OSK tillståndsprövningen av såväl offentliga som privata register böra ankomma på datainspektionen. Regeln innebär, att föreskrift att ett personregister skall föras med automatisk databehandling inte kan meddelas i annan lag.

3 §

Syftet med den nya lagstiftningen är, såsom inledningsvis angivits, att åstadkomma ett

skydd mot otillbörligt intrång i personlig integritet.

En regel om grundförutsättningen för beviljande av tillstånd, avfattad i enlighet härmed, bör tas in i lagen som 3 §.

Skyddet bör begränsas till den personliga integriteten för person som är upptagen i registret. Visserligen kan det åtminstone teoretiskt tänkas att uppgifter rörande en person kan sammanställas så att även andras, t. ex. hans närmaste anhörigas, integritet kränks (jfr 13 § sekretesslagen). En utvidgning av skyddet även till sådana fall synes dock ha ringa praktisk betydelse. Skyddas den som är upptagen i registret, bör detta indirekt medföra skydd för hans anhöriga.

I många fall torde det vara omöjligt att i samband med tillståndsansökans prövning, dvs. i förväg, säkert avgöra huruvida ett register skall komma att medföra otillbörligt intrång eller inte. Som en avvägning mellan å ena sidan intresset av integritetsskydd och å andra sidan det samhällsekonomiska intresset av en rationell hantering av behövliga register föreslår kommittén att tillstånd skall få beviljas om det icke finns anledning att antaga att intrång skall uppstå. Vid bedömningen skall självfallet hänsyn tagas till de föreskrifter i olika avseenden som meddelas i beslutet i syfte att motverka integritetsintrång.

Om anledning inte finns att antaga att otillbörligt integritetsintrång skall uppstå, bör sökanden ha rätt att få tillstånd. Detta bör framgå av bestämmelsens formulering.

4 §

Vissa uppgifter av känslig natur bör underkastas speciella restriktioner när det gäller upprättande av ADB-register. De mest känsliga uppgifterna bör i princip inte få antecknas i sådant register annat än av myndighet, som enligt lag har att föra register över dem. Detta bör vara fallet i fråga om misstanke eller påföljd för brott och tvångsingripanden enligt barnavårdslagen, nykterhetsvårdslagen, lagen om beredande av sluten psykiatrisk

vård i vissa fall och lagen om åtgärder vid samhällsfarlig asocialitet. Undantag bör dock kunna medges för statistiska bearbetningar och vetenskapliga undersökningar, där enskilda personers namn inte offentliggörs. Detta bör i lagen kunna anges med uttrycket att tillstånd endast om synnerliga skäl föreligger får meddelas annan än myndighet som enligt lag eller författning har att föra förteckning över sådana uppgifter.

Även vissa andra uppgifter bör på grund av sin känslighet omgärdas med särskilda restriktioner, även om det inte går att i fråga om dem begränsa rätten att föra ADB-register lika kraftigt som när det gäller de förut nämnda uppgifterna. Anteckning om att någon erhållit sjukvård, socialhjälp, nykterhetsvård eller liknande bör endast om särskilda skäl föreligger få göras med automatisk databehandling av annan än myndighet som enligt lag eller författning har att föra register över sådana uppgifter. Endast den som utövar verksamhet vari vård eller hjälp av angivet slag ingår eller är av väsentlig betydelse och som är i starkt behov av att föra register med automatisk databehandling bör få tillstånd.

Särskilda skäl bör också föreligga för tillstånd att i ADB-register införa anteckningar om religiös eller politisk tillhörighet. Anteckningar om religiös tillhörighet bör dock få göras av folkbokföringsmyndighet. Statistiska och vetenskapliga undersökningar bör även i dessa fall kunna medges om tillräckliga garantier finns mot att uppgifter om enskilda personer inte utlämnas. Också till opinionsundersökningar bör tillstånd kunna lämnas. Vidare bör partitillhörighet få anges i register över ledamöter i riksdagen, landsting eller kommunfullmäktige och dylikt.

Politisk eller religiös sammanslutning bör oavsett det anförda ej hindras att använda automatisk databehandling för att förteckna sina medlemmar. I de fall sådan förteckning uppfyller de i 5 § angivna förutsättningarna kan den få föras efter anmälan.

I den allmänna motiveringen har föreslagits att vissa typer av enklare register, i fråga om vilka fara för integritetsintrång regelmässigt inte kan anses föreligga, skall undantas från tillståndsvånget och få föras efter anmälan till datainspektionen.

Kommittén föreslår att detta undantag skall gälla för medlemsregister, personalregister, hyresgästregister, försäkringsbolags register över sina försäkringstagare, reskontra och andra kundförteckningar. Även andra typer av register av liknande slag bör kunna undantas från tillståndsvånget. Kommittén föreslår att undantaget från tillståndsvånget konstrueras så att Kungl. Maj:t, inom den ram som i enlighet med det sagda anges i lagen, får bestämma vilka typer av register som skall falla under detta. När erfarenheter av tillämpningen vunnits torde befogenheten kunna delegeras till datainspektionen. Här om har OSK dock ej framlagt förslag.

För att undvika fara för integritetsintrång är det nödvändigt att ange vissa begränsningar i fråga om registerinnehåll och uppgifternas användning som måste vara uppfyllda för att ett individuellt register skall vara befriat från tillståndsvånget.

Personnummer är den identitetsuppgift som främst används vid samkörning av register. Ett register som innehåller personnummer bör därför vara tillståndspliktigt. I praktiken används ofta delar av personnummer, t. ex. det äldre födelsenumeret, som motsvarar personnumret utan kontrollsiffror, eller födelsedatum jämte delar av namn. En del av personnumret, som inte omfattar födelsedatum, synes dock knappast användbar för samkörning. Det förefaller därför lämpligast att föreskriva att födelsedatum inte får ingå i register som skall vara befriat från tillståndsplikten. För att födelsedatum skall anses angivet torde det i fråga om födelseåret vara tillräckligt med de två siffrorna.

Undantag härifrån bör dock medges för register över anställda. Från sådana register lämnas en rad uppgifter till myndigheter,

t. ex. till skattemyndigheterna och försäkringskassorna, vilka måste innehålla personnummer. Register över anställda bör därför kunna föras utan tillstånd, även om personnummer eller motsvarighet därtill ingår. Personalorganisationerna kan väntas få sådant inflytande över personalregistrens innehåll i övrigt att riskerna för integritetsintrång ändå bör kunna undvikas. I flertalet övriga typer av här avsedda register synes det vanligen onödigt att personnummer eller del därav ingår.

För att bli befriat från tillståndsvånget bör ett personregister i princip inte innehålla andra uppgifter än sådana som behövs för det ändamål registret skall fylla. En föreskrift av denna innebörd blir emellertid vag och svårtillämpad. Kommittén föreslår därför i stället föreskrifter om registerinnehållet av mera påtaglig art. Till en början bör det vara möjligt att i registret ta in uppgifter som en registrerad själv lämnat under förutsättning att de har lämnats för det ändamål för vilket registret förs. Medgivande från den registrerade bör inte medföra möjlighet att utan tillstånd registrera andra uppgifter. Man måste räkna med att sådana medgivanden ibland begärs och lämnas slentrianmässigt och i vissa situationer kan den registrerade känna sig tvungen att lämna sitt medgivande. Vidare bör det vara möjligt att i registret föra in uppgifter om t. ex. skatt och införsel i lön som lämnas av myndighet i enlighet med lag eller författning. I övrigt bör registerföraren vara förhindrad att inhämta uppgifter till registret utifrån. Däremot bör däri få ingå uppgifter om anställningsförhållanden, beställningar, inträde i förening, försäkringsbelopp, inbetalningar, saldo o. dyl., dvs. sådana uppgifter som uppkommer inom registerförarens organisation i anledning av kontakter med den registrerade. Om registerföringen uppdragits åt ett annat företag, bör rätten vara begränsad till uppgifter som uppkommit i den verksamhet för vilken registret förs.

Undantag från den nämnda begränsningen bör gälla i fråga om samkörning för att inhämta uppgifter om adressförändringar.

Detta kan vara praktiskt både för registerföraren och de registrerade. Det torde inte kunna medföra fara för integritetsintrång. Med hänsyn till vad som förut föreslagits om personnummer i registren torde möjligheten dock vara begränsad till personalregister. För andra register måste alltså sökas tillstånd för att automatiska adresskompletteringar skall kunna göras.

I 4 § föreslås regler om begränsning i fråga om rätten att registrera vissa känsliga uppgifter. Uppgifter som avses där bör — med redan anmärkt undantag för religiösa och politiska sammanslutningars medlemsförteckningar — inte få ingå i register som inte faller under tillståndsvånget.

Tillståndsprövningen innebär bl. a. att tillkomsten av personregister blir föremål för en viss offentlighet. Detta blir inte alls i samma omfattning fallet med register som är befriade från tillståndsvånget. En sådan offentlighet har betydelse i olika avseenden. En hel del av den oro som förekommer i fråga om ADB-registren synes kunna hänföras till ovetskap huruvida man är registrerad och i så fall vilka uppgifter som ingår i registret. Kännedom om registreringen kan också vara av betydelse för övervakningen från de registrerades sida av att denna håller sig inom de föreskrivna ramarna och att den inte vållar otillbörligt integritetsintrång. Med hänsyn härtill bör en förutsättning för befrielse från tillståndsvånget vara att det på lämpligt sätt bekantgörs för de registrerade att registret förs och vilka slag av uppgifter som ingår i detta. Upplysning härom kan t. ex. finnas på medlemskort eller ingå i föreningsstadgar, den kan lämnas i samband med anställning eller på avlöningsbesked, den kan ingå i hyreskontrakt eller framgå av hyresavier, försäkringsbrev, offerter eller fakturor. Det bör dock inte krävas bevisning om att upplysningen verkligen kommit samtliga registrerade tillhanda. I tveksamma fall bör det vara tillräckligt att den sänts till den registrerade med posten.

Ytterligare en förutsättning för befrielse från tillståndsvånget bör vara att uppgifterna i registret inte används för annat ändamål

än det för vilket registret förs. Liksom i fråga om innehållet skulle emellertid en regel som tar sikte på ändamålet bli alltför diffus och svårtillämpad. Även beträffande användningen bör därför regeln göras mera konkret. Kommittén föreslår att huvudregeln skall vara att uppgift som ingår i registret inte får lämnas ut, dvs. tillhandahållas någon utanför registerförarens organisation utom till den registrerade själv. Detta betyder alltså att den i princip får användas endast inom registerförarens organisation men utan begränsning till viss personal där.

Undantag från denna regel måste emellertid medges i ett antal fall. Med uttryckligt medgivande av den registrerade bör utlämning av uppgifter få ske. Med hänsyn till begränsningen i fråga om innehållet i personregister som förs utan tillstånd synes detta knappast kunna leda till olägenheter, även om det kan förutses, att medgivande kommer att inhämtas slentrianmässigt. Genom datainspektionens tillsynsverksamhet bör det kunna övervakas, att medgivande inhämtas på sådant sätt att de registrerade har dess innebörd fullt klar för sig. Det kan heller inte ligga någon fara i att uppgifter får lämnas till ADB-register som förs med tillstånd enligt lagen, vilket omfattar den ifrågavarande uppgiften. Härav följer bl. a. att adressuppgifter kan inhämtas på ADB-medium med den begränsning som förut angivits.

Vidare bör uppgifter få lämnas till myndigheter i enlighet med lag och författning och även på begäran av myndighet. För att användning av checklöne- och postlönesystem eller biträde från banker och posten vid in- och utbetalningar av olika slag inte skall nödvändiggöra tillståndsprövning bör uppgifter få lämnas till penninginrättningar i samband med utbetalning av lön eller uppdrag att inkassera hyror o. dyl. Registerföraren bör också ha rätt att t. ex. till en domstol eller en advokat lämna ut uppgifter som behövs för att driva in hans fordran eller på annat sätt tillvarata hans rätt mot den registrerade. Registerföraren bör slutligen kunna inhämta adressändringar via magnet-

band, vilket kräver att vissa uppgifter lämnas ut.

Om ytterligare förutsättningar för att ett individuellt register skall kunna befrias från tillståndstvång skulle visa sig erforderliga för att förebygga otillbörligt integritetsintrång, bör Kungl. Maj:t ha befogenhet att uppställa sådana.

6 §

Ett tillståndsbeslut måste självfallet innehålla uppgifter som individualiserar tillståndet, t. ex. uppgift om tillståndshavaren. Därutöver bör beslut innehålla de föreskrifter som behövs för att förebygga risk för otillbörligt integritetsintrång.

Vissa uppgifter som är grundläggande för möjligheterna att motverka intrång bör alltid ingå i beslutet. De bör anges i lagen.

I första hand bör i beslutet anges registrets ändamål. Detta anger den allmänna ramen för registrets innehåll och dess användning och kan i tveksamma fall ha betydelse både för bedömningen av vad som bör få ingå i registret och för frågan om registret använts på ett otillbörligt sätt. I det senare fallet bör nya föreskrifter kunna meddelas (se härom vid 18 §).

Därutöver bör tydligt anges vilka uppgifter som får ingå i registret, dvs. lagras för detta. Innehållet skapar grundvalen för registrets användningsmöjligheter och bör därför alltid regleras. Detta gäller alla uppgifter som kan innebära upplysningar om personer, såväl primäruppgifter som uppgifter vilka framställs genom bearbetning.

Ytterligare bör i beslutet bestämmas vilka bearbetningar av förteckningens uppgifter som får förekomma. Av särskild betydelse är härvidlag vilka samkörningar med andra ADB-register som är tillåtna. Bearbetningar behöver inte nödvändigtvis resultera i lagring i registret — även om normalt åtminstone en momentan upptagning förekommer — utan kan gå ut på att direkt framställa utskrivna listor. Regleringen av de uppgifter som får

ingå i registret täcker därför inte alla bearbetningar.

Slutligen bör beslutet innehålla föreskrifter om vilka uppgifter ur registret och vilka resultat av bearbetningar av detta som får tas ut fastän de innehåller upplysningar om enskilda personer. Uttag är förutsättningen för att kännedom om upplysningar om en person skall uppkomma hos andra. Redan sådan kännedom kan innebära intrång i den personliga integriteten. Kännedom om upplysningarna är självfallet dessutom i regel en förutsättning för upptagningarnas användning. De kan dock också användas genom uttag i maskinläsbar form för bearbetning i annan datamaskin.

Uttag bör få ske endast i den mån det medgivits i beslutet. Regeln bör gälla uttag i såväl visuellt läsbar som maskinläsbar form. Även avläsning på bildskärm, terminalanslutning i övrigt och datamaskinell förbindelse bör omfattas. Föreskrift bör alltså alltid meddelas om vilka uppgifter i registret som får göras tillgängliga så att upplysning om enskild person framgår.

För myndigheternas del står föreskrifter om utlämnande i strid med offentlighetsprincipen i den mån föreskrift innebär förbud att lämna ut uppgift som myndigheten förfogar över och som inte är sekretessbelagd. 2 kap. 1 § TF i dess föreslagna nya lydelse ger möjlighet att i datalagen införa regler om begränsning av offentlighetsprincipens tillämpning för att förebygga otillbörligt intrång i personlig integritet. De fall då så skall ske måste, som förut i avsnitt 8 påpekats, enligt den föreslagna lydelsen av TF noga anges i lagen. Detta krav kan inte anses uppfyllt endast genom en fullmaktsregel, som bemyndigar datainspektionen att meddela föreskrifter till förekommande av intrång. OSK saknar tillräckligt underlag för att bedöma om det är nödvändigt med särskilda inskränkningar av myndighets skyldighet att lämna ut databehandlade uppgifter. Begränsningen av offentligheten till de uppgifter myndigheten själv förfogar över och möjligheterna att genom administrativa och organisatoriska åtgärder kontrollera

myndigheternas informationshantering talar för att sådana inskränkningar kan visa sig umbärliga. Av särskild betydelse är att utlämning som inte grundas på offentlighetsprincipen, t. ex. av selekterade uppgifter eller uppdateringsuppgifter, inte berörs; i fråga om sådana kan alltså föreskrifter meddelas utan hinder av det sagda. Säkrare bedömning av frågan torde bli möjlig sedan den föreslagna lagen tillämpats en tid.

Utan en lagregel som noga anger inskränkningarna torde föreskrifter som inkräktar på myndighets skyldighet enligt TF att utlämna uppgifter inte lagligen kunna meddelas. För tydlighetens skull bör dock en regel som uttryckligen förbjuder sådana föreskrifter tas in i lagen. En sådan regel föreslås i paragrafens tredje stycke.

Härutöver kan ofta behövas andra föreskrifter för att förebygga integritetsintrång. För att motverka risker för att registrets innehåll blir oriktigt eller att uppgift däri används i sammanhang för vilka den inte är avsedd bör bestämmelser om hur och varifrån uppgifter får inhämtas kunna meddelas. Hur och i vilken form inmatning får ske har betydelse för riskerna för förvanskning av uppgifter i samband med den tekniska behandlingen men framför allt för möjligheterna att göra inmatningar via terminal eller datamaskinell förbindelse eller på maskinläsbara media och med optisk läsning. Föreskrifter härom bör därför kunna utfärdas i beslutet. Vilken minnestyp som får användas, framför allt om sekvensminne eller direktaccessminne får förekomma, har betydelse för registrets användbarhet och för kontrollen. Detsamma gäller användning av bildskärmar och terminaler i övrigt och anslutning till systemet av skilda slag.

Underrättelse till de registrerade om registrets förekomst och om vilka uppgifter som ingår däri kan, som påpekats vid 5 §, ha betydelse för att undanröja oro beroende på ovetskap om registreringen. Föreskrift om skyldighet att meddela sådan underrättelse kan därför någon gång behövas. Med hänsyn till de skyldigheter i detta avseende som i det följande föreslås i 10 § torde dock sådana

föreskrifter behövas mera sällan.

Rätten att bevara resultat av bearbetningar av uppgifter kan i vissa fall ha betydelse för intrångsriskerna, t. ex. vid engångsbearbetningar av vetenskapliga undersökningar eller då uppgifter behöver bevaras för att någon skall kunna styrka sin rätt i visst avseende. Det bör därför vara möjligt att meddela föreskrifter härom.

Utöver den kännedom om personliga förhållanden som kan spridas genom personregister kan även användningen av uppgifterna skapa integritetsintrång. Föreskrifter i detta avseende bör därför kunna meddelas. Det bör sålunda vara möjligt att begränsa de ändamål för vilka uppgifter får användas i registerförarens verksamhet och att föreskriva skyldighet för honom att ställa villkor i fråga om användningen av uppgift när den lämnas ut till annan. Överhuvud bör rätten att lämna ut uppgifter utanför registerförarens verksamhet kunna begränsas. En sådan föreskrift kan t. ex. innebära, att uppgifter för selektiv reklam inte får lämnas ut rörande personer som undanber sig detta. Detta bör inte enbart gälla utlämning av datamedium eller via terminal eller datamaskinell förbindelse. Också i fråga om utlämnande av utskrifter ur registret måste föreskrifter kunna meddelas. Överlämnande av utskrifter är ofta det lämpligaste sättet att ge annan person kännedom om uppgifter i registret. Om utskrifter får utlämnas okontrollerat kan det f. ö. bli lätt att kringgå skyddet genom att utskrifter framställs som t. ex. med optisk läsning matas in i en datamaskin i utlandet och där sammanställs med andra uppgifter. Vidare torde det kunna finnas behov att föreskriva, att registrerad skall underrättas när uppgift om honom lämnas ut.

Ytterligare kan behövas regler om s. k. programdokumentation, dvs. skriftliga redogörelser för befintliga program, och s. k. loggningsregler, dvs. föreskrifter om att anteckningar skall föras om vilka uppgifter som tas ut ur registret, av vem det görs och vilka uppgifter däri som ändras. Dessutom kan det krävas säkerhetsföreskrifter av olika

slag, både för att skydda uppgifter mot obehörigt uttag och mot förvanskning och för att hindra att de förstörs. Slutligen kan regler behövas om vilka uppgifter som får eller skall gallras. Föreskrifter för arkivering av utsorterade uppgifter och äldre minnen bör också kunna meddelas.

Det synes inte nödvändigt att uttryckligen ange, att föreskrifterna skall syfta till att förebygga otillbörligt intrång och att de inte får gå längre än vad som krävs för detta. Att så är fallet torde följa av den föreslagna 3 §.

Kommittén har diskuterat en föreskrift att en ansvarig skulle utses för varje register med personuppgifter. Skälet därtill är att det vid enkäterna befunnits att det i vissa fall råder osäkerhet om vem som svarar för huvudmannaskapet för ett visst register. Det föreslagna tillståndstvånget jämte anmälningsskyldigheten kan emellertid väntas leda till klarhet i detta avseende såvitt avser register med personuppgifter. Visserligen kan en del andra skäl anföras för den antydda föreskriften, bl. a. att på det sättet en yrkeskår kan skapas som kan väntas utbilda en yrkesetik för ADB-verksamhet. Kommittén har likväl inte funnit anledning föreslå en föreskrift av angiven art.

7 §

Frågan huruvida ett tilltänkt ADB-register är tillståndspliktigt eller underkastat anmälningsskyldighet kan ofta tänkas vara svårbedömd. Begreppet personregister är inte heller så distinkt bestämt att det alltid utan vidare kan avgöras om ett tillämnat register faller in under reglerna om tillståndsplikt och anmälningsskyldighet eller ej. Kommittén anser därför att det kan behövas en regel enligt vilken datainspektionen skall lämna förhandsbesked i dessa frågor. Beskedet bör kunna lämnas i en viss fråga, t. ex. om viss identitetsuppgift är sådan att registret blir att anse som personregister.

Ett sådant förhandsbesked bör självfallet vara bindande för datainspektionen, om den i annat sammanhang får anledning att be-

döma samma fråga. Den som i enlighet med förhandsbesked upprättar register utan tillstånd eller anmälan bör naturligtvis inte heller kunna ställas till ansvar härför. Efter som kommittén i det följande (20 §) föreslår att straff i dessa hänseenden skall kunna utdömas endast om registerföraren handlat uppsåtligt eller av oaktamhet, torde så bli fallet utan någon särskild undantagsregel.

Förhandsbesked kräver en redogörelse från sökandens sida för det tillämnade registret som ofta går långt utöver vad anmälningsskyldigheten fordrar. Datainspektionen torde i regel behöva uppgifter som i stort sett motsvarar innehållet i en ansökan om tillstånd. Bl. a. måste tillräckliga upplysningar lämnas för att man i efterhand skall kunna fastställa huruvida det register som sedermera kommit till håller sig inom de ramar som förhandsbeskedet avsåg. Dessa svårigheter kan möjligen medföra att förhandsbesked blir så svårhanterat att det endast kommer till begränsad användning utom beträffande delfrågor. Kommittén bedömer emellertid att ett visst behov av förhandsbesked kan väntas föreligga.

Beträffande själva integritetsavvägningen bör förhandsbesked inte komma ifråga. Däremot kan samråd under hand mellan datainspektionen och den som planerar register bli ett naturligt led i planeringen.

Registerförarens skyldigheter

8 §

Varje felaktighet i personuppgifter som ingår i ett personregister kan befaras medföra otillbörligt integritetsintrång. På grund av de möjligheter som den automatiska databehandlingen ger att använda en uppgift i många olika sammanhang och att finna den även efter lång tid är riskerna för att en oriktighet skall vålla skada större än i fråga om manuellt hanterade uppgifter. Härtill kommer att den omständigheten att en uppgift härrör från ett ADB-register i många ögon ger den ett särskilt sken av riktighet

och objektivitet. Skulle det finnas skäl att misstänka, att en uppgift är oriktig, bör registerföraren därför vara skyldig att kontrollera den. Detta torde f. ö. i regel ligga även i hans eget intresse. Visar det sig att uppgiften är felaktig, bör registerföraren vara skyldig att rätta den. Kan uppgiften inte bestyrkas, bör den utgå ur registret om den registrerade påyrkar det. Datainspektionen bör kunna föreskriva vite om befogad begäran inte efterkommes.

Har felaktig uppgift lämnats ut från registret, bör registerföraren vara skyldig att på begäran av den registrerade meddela envar som fått uppgiften från honom att den är oriktig. Har den utgått ur registret, bör detta meddelas på samma sätt. Även i detta fall bör datainspektionen kunna förelägga vite.

9 §

Det kan vara till nackdel för en person att ett personregister inte innehåller alla uppgifter om honom av betydelse i sammanhanget. Detta kan vara fallet, om hans rätt är beroende av att viss uppgift om honom finns i registret eller om det med hänsyn till ändamålet med registret ger anledning till felaktiga slutsatser att viss uppgift om honom saknas där. Om ett register som innehåller en förteckning över personer saknar uppgift om en person som borde finnas med där, kan det ge anledning till oriktig uppfattning om honom. I fall som dessa bör registerföraren vara skyldig att på hans begäran ta in erforderliga uppgifter i registret. Skyldigheten bör dock begränsas till sådana fall då avsaknaden av uppgifterna kan antagas medföra otillbörligt integritetsintrång eller fara för rättsförlust. Om registerföraren vägrar, bör frågan kunna hänskjutas till datainspektionen som bör ha rätt att förelägga vite.

10 §

Som förut framhållits beror oron rörande ADB-registrering av personer till stor del på

ovetskap huruvida man är registrerad och vilka uppgifter som registreras. Ett sätt att motverka denna oro är att ålägga registerföraren att på begäran av en registrerad meddela denne vilka uppgifter om honom som ingår i registret. Härigenom sätts också den registrerade i stånd att kräva rättelse enligt 8 § om uppgift är felaktig. Fullgörs inte upplysningsskyldigheten, bör datainspektionen kunna förelägga vite. För att undvika att föreskriften utnyttjas i trakasserisyrte bör sådan begäran inte kunna framställas mera än en gång för varje tolv månaders period. Den som av särskilda skäl önskar uppgift med kortare mellanrum har möjlighet att — med anförande av skälen — göra framställning därom hos datainspektionen, som med utnyttjande av sin inspektionsrätt kan inhämta upplysningarna. Registerföraren är givetvis oförhindrad att lämna besked frivilligt i sådana fall där skyldighet enligt 10 § ej föreligger.

Undantag måste göras för myndighet i de fall då uppgifter inte får lämnas ut till den registrerade (jfr 39 § andra stycket sekretesslagen). Det synes ej helt otänkbart att en sådan uppgift kan finnas registrerad i ett privat register, t. ex. för en forskningsuppgift, sedan den lämnats ut på villkor att den inte får delges andra, däribland den registrerade. Även en sådan föreskrift bör utgöra hinder för underrättelse enligt förslaget.

Det kan förefalla rimligt att registerföraren för ett meddelande om innehållet i register får ta ut en avgift som motsvarar hans kostnader. Detta kan emellertid föranleda registerföraren att ordna registret så att kostnaderna för att få kännedom om vad som är registrerat blir alltför stora för flertalet människor. Om å andra sidan en bestämd avgift föreskrivs, kan denna i många fall bli så liten att den saknar betydelse i sammanhanget. Kommittén föreslår därför att registerföraren inte skall ha rätt att ta ut avgift.

En mera långtgående kontroll skulle uppstå om skyldigheten att lämna meddelande gällde utan någon begäran från registrerads sida. Ett så omfattande underrättelsesystem

skulle emellertid bli orimligt betungande för registerförarna. Om det i undantagsfall anses erforderligt att de registrerade rutinmässigt underrättas om vissa uppgifter i ett register, har datainspektionen enligt den föreslagna 6 § möjlighet att ge föreskrift härom.

11 §

Den föreslagna lagstiftningen syftar bl. a. till att skapa kontroll över möjligheterna att genom inhämtande av uppgifter i stora mängder från befintliga register bygga upp nya register som används för andra ändamål än de varifrån uppgifterna hämtats. Med nuvarande teknik sker detta huvudsakligen genom att uppgifterna inhämtas på datamedium, men när den optiska läsningen mer allmänt tagits i bruk kan uppgifterna lika lätt överföras i form av utskrivna listor. Vanligen förutsätter användningen av dessa register att uppgifterna kan hållas aktuella genom uppdatering från det ursprungliga registret. I huvudsak torde samma syften kunna uppnås genom att selekterade uppgifter vid lämpliga tillfällen inhämtas från de ursprungliga registren.

Till största delen kan sådana förfaranden kontrolleras genom tillståndsgivningen. Selekterade uppgifter och uppdateringsuppgifter förutsätter f. ö. bearbetning, varför offentlighetsprincipen inte medför skyldighet för myndighet att lämna ut sådana.

Det kan emellertid inte uteslutas att tillståndsbesluten kan kringgås. Stora delar av kontrollen blir omöjlig om register upprättas utomlands. Kommittén anser därför att det behövs en regel som förhindrar att massuppgifter och selekterade uppgifter utlämnas, om det finns anledning befara att de skall användas för upprättande av otilåtna register. Regeln bör även kunna återopas vid begäran om mindre omfattande uppgifter, som kan befaras vara avsedda t. ex. för komplettering av ett sådant register. Den bör därför omfatta all utlämning vid vilken sådan fara föreligger. Begäran om massuppgifter eller selekterade uppgifter av någon som inte

har tillstånd enligt 2 §, omfattande rätt att inhämta sådana uppgifter, torde praktiskt taget alltid utgöra anledning att närmare utreda hur det är avsett att uppgifterna skall användas. Först om vederbörande anger en godtagbar förklaring härom bör uppgifterna lämnas ut.

Behov av utlämnande kan naturligtvis tänkas uppkomma, t. ex. till utlandet, utan att risk för integritetsintrång föreligger. I sådana fall bör medgivande kunna lämnas av datainspektionen. Medgivande kan självfallet lämnas i form av föreskrift i 6 §.

Den regel som i enlighet härmed föreslås ingå i lagen torde i första hand bli tillämplig på myndigheter. Den bör dock gälla även andra registerförare. Såvitt avser myndigheter torde den kunna innebära en begränsning av offentlighetsprincipen. I denna del grundas den på 2 kap. 1 § TF.

OSK är medveten om att en spärr av här angiven typ inte torde kunna effektivt förhindra att register upprättas i utlandet. Detta är en fråga som inte kan lösas annat än genom internationella överenskommelser. I avbidan på sådana erbjuder spärregeln dock ett visst skydd.

12 §

Till viss del syftar den föreslagna lagstiftningen till att förhindra att den ökade kännedom om personliga förhållanden som automatisk databehandling kan leda till sprides till flera personer än som är nödvändigt. Redan spridning av kännedomen om en viss persons personliga förhållanden har inslag av intrång i den personliga integriteten. Detta är ett skäl som kan återopas för förslaget om befogenhet för tillståndsmyndigheten att begränsa rätten att lämna ut personuppgifter. Sådana begränsningar kan emellertid kringgås genom att uppgifter vidarebefordras muntligen. För att motverka detta bör tystnadsplikt införas beträffande uppgifterna. Denna bör självfallet inte gälla i större omfattning än utlämningsförbudet, vilket torde kunna uttryckas med att uppgifterna inte får yppas obehörigen.

Tystnadsplikten bör omfatta tillståndshavaren och hans anställda som i sitt arbete tar del av personuppgifterna. I de fall då uppgifter lämnas ut på villkor att uppgifterna inte lämnas vidare bör tystnadsplikten gälla även för mottagaren och hans anställda.

Särskild bestämmelse för myndigheter

13 §

I vissa fall bör myndighet vara skyldig att bevara en uppgift i handling i stället för enbart i ett ADB-register. Detta synes i princip böra gälla för mål och ärenden. Alla uppgifter som har haft betydelse för målets eller ärendets avgörande bör ingå i akten. Endast på detta sätt kan man i efterhand göra klart för sig vilka uppgifter som påverkade beslutet. ADB-register ändras ju ofta kontinuerligt och deras innehåll vid viss förfluten tidpunkt kan vara svårt att fastställa. En föreskrift av detta innehåll underlättar också för allmänheten att få del av materialet i avgjorda mål och ärenden. Dessutom torde det i hög grad minska behovet av körning med datamaskin för att tillgodose offentlighetsprincipen och även behovet av särbestämmelser för arkivering av data-medier.

Det kan dock finnas fall där undantag bör kunna medges, om uppgifterna finns lätt tillgängliga i ett ADB-register, t. ex. via bildskärm. Undantag bör beslutas av datainspektionen. Undantag bör dock medges restriktivt. Att de uppgifter som inhämtas från ett register är enkla, t. ex. anger endast att uppgift om visst förhållande saknas i ett register, synes i regel knappast böra föranleda undantag, eftersom det är lätt att göra en anteckning därom på en handling i akten.

Tillsyn m. m.

14–19 §§

I avsnitt 8.3 har OSK förordnat att provningen av frågor om tillstånd att upprätta

personregister med automatisk databehandling skall anförtros en självständig myndighet, vars sammansättning ger garantier för att den företräder en bred medborgaropinion. OSK kan inte finna att det är lämpligt att uppdra denna uppgift åt en redan befintlig myndighet. Den myndighet som har centrala uppgifter rörande automatisk databehandling, dvs. statskontoret, utgör statsverkets rationaliseringsorgan. Att till denna uppgift foga huvudansvaret för den allmänna övervakningen av skyddet för den personliga integriteten skulle innebära en splittring av statskontorets uppgifter. OSK anser det dessutom vara av sådan vikt att tillståndsprövningen uppfattas som självständig och opartisk, att en fristående myndighet bör inrättas.

OSK föreslår att myndigheten benämns datainspektionen.

För att säkra att datainspektionen företräder en bred medborgaropinion på området bör flertalet av dess ledamöter ha nära kontakt med den allmänna opinionen genom arbete i riksdagen, folkrörelserna etc. En ledamot bör ha särskild sakkunskap i data-teknik och informationsbehandling, en särskild erfarenhet av offentlig förvaltning och en av verksamhet inom näringslivet. Dessa krav på datainspektionen synes kunna tillgodoses om inspektionen får nio ledamöter med fem ersättare. OSK utgår från att även ersättarna skall äga närvara vid alla sammanträden med inspektionen och delta i diskussionen. I lagen synes det tillräckligt att ange antalet ledamöter och ersättare samt förordnandetiden, vilken enligt OSK:s uppfattning kan bestämmas till fyra år.

Eftersom mycket av den oro som uppkommit till följd av personregistrering med automatisk databehandling hänger samman med de offentliga registren, bör enligt OSK:s mening datainspektionen besluta om tillstånd inte bara för enskilda register utan också för statens och kommunernas register. Härigenom betonas vikten av att tillåtligheten av offentliga register bedöms på samma sätt som i fråga om enskilda. Andra myndigheter bör alltså ansöka om tillstånd hos

datainspektionen och, vid missnöje med dess beslut, överklaga detta i samma ordning som gäller för enskilda. Att en myndighets åtgärder underkastas tillståndsprövning av en annan myndighet finns det exempel på i annan modern lagstiftning, exempelvis miljöskyddslagen (1969:387) och strålskyddslagen (1958:110).

Uppenbarligen kan denna ordning komma i konflikt med beslut av statsmakterna om inrättande av register över personuppgifter. Sådana konflikter bör i största möjliga omfattning undvikas genom att datainspektionen får yttra sig i ärenden av detta slag och genom att stort avseende fästes vid dess mening.

En sådan ordning kan visserligen befaras leda till att datainspektionen tar ställning i en tillståndsfråga, innan ärendet är moget för avgörande. När det gäller så stora register att statsmakternas beslut behövs, kommer emellertid säkerligen samråd med datainspektionen att äga rum redan på ett tidigt stadium. Den rådgivning till den blivande registerföraren som därvid förekommer är principiellt av samma art som ett yttrande i ärendet om anslag till registret. Härtill kommer att datainspektionen blir den myndighet som sitter inne med sakkunskapen beträffande den personliga integriteten. Ett ärende som berör denna fråga och som skall avgöras av statsmakterna kan därför knappast sägas vara tillräckligt berett utan att datainspektionen fått yttra sig. De antydda farhågorna bör därför i detta fall vika.

För att kunna fullgöra tillsynen måste datainspektionen ha inspektionsrätt i fråga om alla datamaskiner med tillhörande utrustning och handlingar av betydelse för driften. Den som utför automatisk databehandling bör alltså vara skyldig att lämna inspektionen tillträde även om inga personuppgifter registreras.

Vidare måste inspektionen ha rätt att infordra uppgifter och upplysningar av betydelse för tillsynsverksamheten.

Såsom tidigare framhållits kan det vara svårt att i förväg bedöma om ett personregister skall leda till integritetsintrång eller inte.

Man måste därför räkna med att fall kan inträffa där intrång uppstår trots tillståndsprövningen. Otänkbart är inte heller att nya användningssätt av ett register upptäcks som inte förutsågs vid tillståndsbeslutet. Med hänsyn härtill måste det finnas möjlighet för datainspektionen att i efterhand komplettera ett tillståndsbeslut med ytterligare föreskrifter i alla de avseenden som enligt 6 § får ingå i det ursprungliga beslutet. Ändring av föreskrift i detta beslut kan också behövas. I undantagsfall, när inga föreskrifter är tillräckliga, bör tillståndet få återkallas. Detta bör också få ske när registerföraren, trots det straffhot som föreslås i 20 §, inte vill avstå från en integritetskränkande användning av personuppgifter. Möjligheten att meddela föreskrifter bör även avse register, som inte kräver tillstånd utan endast anmälan enligt 5 §. Om ett sådant register medför otillbörligt intrång som inte kan undanröjas på annat sätt, bör förbud mot dess förande kunna meddelas.

Bestämmelser av denna innebörd föreslås ingå i 18 §. Liksom i 6 § föreslås i ett särskilt stycke den inskränkning av datainspektionens befogenheter som följer av offentlighetsprincipen.

Förutsättning för tillämpning av paragrafen bör vara att otillbörligt intrång faktiskt uppkommer. Brott mot föreskrifter, vilket inte leder till otillbörligt intrång, bör alltså inte föranleda återkallelse av tillståndet.

Datainspektionens ledamöter och dess tjänstemän bör åläggas tystnadsplikt beträffande affärs- och yrkeshemligheter och personliga förhållanden, varom de får kännedom i samband med utövande av sin verksamhet.

Straff och skadestånd m. m.

20 §

Tillståndstvånget måste självfallet straffsanktioneras. Straff bör alltså föreskrivas för den som för personregister utan tillstånd, när det inte är fråga om förteckning som är fri från tillståndstvånget. Straffbestämmelsen bör

också omfatta det fall då register som inte kräver tillstånd förs trots att förbud däremot utfärdats enligt 18 §.

Vidare bör straff utgå om någon underlåter att göra anmälan till datainspektionen innan förteckning över personuppgifter, vilken är fri från tillståndstvånget, tas i drift.

När det gäller registerförarens skyldigheter i övrigt synes det lämpligare att datainspektionen kan ingripa med vitesföreläggande när det behövs för att framtvunga åtgärd. Detta får antagas leda till snabbare resultat än om sanktionen är straff.

Föreskrift som meddelas enligt 6 eller 18 § samt förbudet i 11 § mot utlämnande av massuppgifter och liknande bör dock straffsanktioneras. Visserligen kan datainspektionen med stöd av 18 § meddela föreskrift som innebär förbud mot fortsatt utlämnande av sådana uppgifter, men detta är inte tillräckligt för att förhindra en engångsutlämning.

Ytterligare bör de båda tystnadspliktsparagraferna, 12 och 19 §§, straffsanktioneras. Med hänsyn till riskerna för att ett mål om ansvar för överträdelse av tystnadspliktsbestämmelserna kan vålla större skada än själva överträdelsen, bör åtal i dessa fall få väckas endast om målsäganden anger brottet till åtal eller åtal är påkallat från allmän synpunkt. Om ämbetsansvarskommitténs förslag till ändring av straffbestämmelsen för brott mot tystnadsplikt i 20 kap. 3 § brottsbalken genomföres (SOU 1972: 1) kan denna åtalsföreskrift utgå.

Straffregeln för tystnadsplikten bör även gälla för den som själv fått uppgiften från registerförare med villkor, stött på föreskrift enligt 6 eller 18 §, att uppgiften ej får vidarebefordras. I detta fall kommer straffstadgandet i punkt 5 (till 12 § andra stycket) att kunna tillämpas.

Slutligen bör osanna uppgifter vid fullgörande av skyldighet enligt 10 § att underätta registrerad om innehåll i personuppgift som rör denne och av skyldighet enligt 17 § att lämna datainspektionen uppgifter straffbeläggas.

Straff bör kunna utdömas såväl vid

uppsåtlig som vid oaktsam överträdelse av bestämmelserna.

21 §

Till skydd för enskildas integritet synes en särskild skadeståndsregel påkallad. Den skadeståndsrättsliga lagstiftning som innevarande år antagits av riksdagen med bl. a. utvidgning av principalansvaret har visserligen minskat behovet av speciella regler, men även i denna lags förarbeten framhölls, att det inte kunde anses uteslutet att man på avgränsade områden eller i fråga om speciella skaderisker införde regler om skärpt skadeståndsansvar eller föreskrev obligatorisk ansvarsförsäkring (prop. 1972: 5 s. 162).

I fråga om ADB-register är det främst i två avseenden som särreglering kan ifrågasättas, nämligen då registrerad vållas skada genom otillbörligt förfarande (registrering utan tillstånd är det närmast till hands liggande exemplet) och då skada uppkommer genom att felaktiga uppgifter lämnas ut. Det förstnämnda fallet torde emellertid i allt väsentligt täckas genom att registrering utan tillstånd eller med överskridande av tillstånd straffbelägges och vanliga regler om skadestånd på grund av brott därmed blir tillämpliga.

När det gäller felaktiga uppgifter är läget ett annat. ADB-teknikens användning torde i och för sig snarare minska än öka risken för fel i det enskilda fallet, men skadeverkningarna av ett fel kan bli väsentligt större både med hänsyn till ökad spridning och till den tilltro som maskinbehandlade uppgifter på många håll åtnjuter. För sådana skador synes det befogat att frångå kravet att vållande skall ligga den skadeståndsskyldige eller någon för vilken han svarar till last. Faktiska fel i ett dataregister kan uppkomma genom missöden, som inte kan läggas någon till last som vållande utan att detta begrepp uttunnas intill meningslöshet. Även i sådana fall synes den som driver en verksamhet förbunden med dylika felrisker vara närmare att bära den uppkomna skadan än en enskild

som drabbats av att felaktiga uppgifter om honom vunnit spridning på denna effektiva väg.

Även i ett annat avseende synes allmänna regler om skadestånd utom kontraktsförhållanden alltför restriktiva, nämligen i fråga om inskränkningen av ersättningsgill skada till direkt skada på sak eller person. Inte bara vad som i skadeståndslagen kallas ren förmögenhetsskada utan också ideell skada av typen tillfogat lidande på grund av integritetsintrång bör kunna föranleda skadestånd.

Skadeståndsregeln kan i viss utsträckning utformas efter mönster av de bestämmelser, som finns i lagen (1936:506) om förenings- och förhandlingsrätt och vissa andra arbetsrättsliga lagar.

Liksom i trafik- och atomansvarighetslagarna skulle man kunna tänka sig regler om obligatorisk försäkringsskyldighet som ett komplement till skadeståndsregeln. Om tillräckliga skäl härför finns är dock tvivelaktigt. Skadeståndsbeloppen enligt datalagen kan förväntas bli måttliga jämfört med vad som kan bli aktuellt enligt de andra lagarna, och för inrättande av i varje fall större register torde krävas sådan finansiell bakgrund att risk knappast föreligger för att skadeståndsskyldigheten inte skall kunna fullgöras. Skadeståndsskyldigheten torde vidare böra gälla även register som inte registrerats eller fått tillstånd, och försäkringspliktens gränser kan vålla tekniska svårigheter. Om försäkringsplikt skall aktualiseras måste i varje fall en undersökning göras rörande möjligheterna att tillskapa en lämplig försäkringsform med rimlig premiesättning. Den föreslagna skadeståndsregeln kan väntas leda till att sådana försäkringsformer efter hand utbildas.

22 §

Såsom framhållits vid 20 § bör datainspektionen ha rätt att förelägga vite för att framtvinga åtgärd som åligger registerförare i fråga om oriktig eller obestyrt uppgift

enligt 8 §, ifråga om införande av saknade uppgifter enligt 9 § och i fråga om underrättelse till registrerad enligt 10 §. Därutöver bör vite kunna föreläggas för att framtvinga tillträde till lokal eller tillgång till handling för tillsynen i fall som avses i 16 § och för uppgiftsskyldigheten enligt 17 §.

Vite bör kunna föreläggas även juridisk person. Höga vitesbelopp måste kunna användas i fall då ekonomiska intressen motiverar vägran att fullgöra skyldigheter.

Besvär

23 §

Datainspektionens beslut bör kunna överklagas. Med hänsyn till ärendenas art synes besvären böra prövas av Kungl. Maj:t. Ärendena bör handläggas inom justitiedepartementet.

I de fall då tillstånd eller förhandsbesked meddelas torde endast mera sällan någon enskild finnas som är behörig att överklaga beslutet. Ur allmän synpunkt synes det dock vara angeläget att även sådana beslut kan föras till högre instans. Visserligen kan datainspektionen upphäva tillståndet, om otillbörligt integritetsintrång skulle uppkomma, men ett sådant efterhandsingripande är självfallet inte önskvärt vare sig från de registrerades eller registerförarens synpunkt. Kommittén föreslår därför att talan mot beslut av datainspektionen, varigenom tillstånd att föra personregister meddelats eller förhandsbesked lämnats enligt vilket tillstånd inte behövs, skall kunna föras av JK och JO.

Övergångsbestämmelser

Som kommittén anført i den allmänna motiveringen krävs ett omfattande förberedelsearbete, innan lagstiftningen i dess helhet kan sättas i kraft. De delar av denna, som grundas på de föreslagna ändringarna i tryckfrihetsförordningen, kan inte träda i

kraft förrän dessa blivit slutligt antagna, dvs. tidigast någon gång under första halvåret 1974. Tidpunkten kan lämpligast bestämmas till den 1 juli 1974.

De angivna förhållandena föranleder kommittén att föreslå att datainspektionen inrättas redan fr. o. m. den 1 juli 1973 och att den får som första uppgift att förbereda lagens ikraftträdande ett år senare genom att fortsätta kartläggningen av befintliga dataregister, utarbeta arbetsrutiner och blanketter för tillståndsprövning och tillsyn samt upprätta förslag till Kungl. Maj:ts tillämpningsbestämmelser, vilka bör publiceras i god tid före lagens slutliga ikraftträdande, helst kring årsskiftet 1973/74 med tanke på att de som avser att ta personregister i bruk den 1 juli 1974 eller kort därefter skall få tillräcklig tid att upprätta ansökningar. För att ge datainspektionen de befogenheter som krävs för detta bör lagens regler i 14 och 15 §§ om datainspektionen och dess skyldighet att utöva tillsyn samt i 16 och 17 §§ om inspektion och uppgiftsskyldighet jämte tillhörande straff- och vitesbestämmelser i 20 och 22 §§ träda i kraft den 1 juli 1973.

Tillståndstvånget kan emellertid inte införas för redan existerande dataregister omedelbart vid lagens ikraftträdande. Den viktiga orsaken till detta är att dessa register måste ges tid för anpassning till de nya reglerna både av arbetstekniska och ekonomiska skäl. Dessutom är det omöjligt att administrativt genomföra en tillståndsprövning för existerande register på kort tid. En anpassningsperiod behövs därför. Denna bör vara så kort som möjligt.

Även för skyldigheten att kontrollera riktigheten av uppgifter och att underrätta om registerinnehåll behövs tid för upprättande av rutiner.

För existerande tillståndspliktiga dataregister bör ansökan om tillstånd göras före årsskiftet 1974/75. Med hänsyn till den tid det kan ta att upprätta ansökningshandlingar för större system förutsätter även detta, att tillämpningsbestämmelserna är utfärdade vid årsskiftet 1973/74. Registren bör därefter få brukas till dess ansökan prövats. OSK vill

understryka vikten av att datainspektionen får resurser för att genomföra provningen så snart som möjligt. — Helt utan regler under övergångstiden blir inte de äldre registren. Föreskrifter enligt 18 § kan ju meddelas så snart lagen trätt i kraft i sin helhet.

Rätten att bruka register under övergångstiden bör avse endast en oförändrad användning. Utvidgning i fråga om innehåll, användning eller utlämnande får inte ske utan tillstånd. Även om denna fastlåsning är svårkontrollerad bör den bidra till att register under utveckling kommer att provas relativt snart.

Anmälningsskyldigheten enligt 5 § bör även för äldre register kunna införas vid lagens ikraftträdande.

9.3 *Ändringar av sekretessregler*

Förslaget till ändringar i 2 kap. TF förutsätter att sekretessreglerna för handlingar i sekretesslagen (1937: 249) och därtill anslutna kungörelser och beslut uttryckligen görs tillämpliga på uppgifter som lagras med automatisk databehandling.

ADB-uppgifter kan på teknikens nuvarande ståndpunkt utlämnas dels i utskrift, dels genom läsning på bildskärm, dels genom att datamedium utlämnas, dels genom on-line-förbindelse mellan datamaskiner.

Hålkort och hålremsa torde alltid vara att betrakta som handling. Även mikrofilm torde alltid vara handling om man kan avläsa den med hjälp av läsapparat. Hålkort, hålremsa och mikrofilm får enligt sekretesslagen i dess nuvarande lydelse inte lämnas ut om den innehåller något hemligt som den som förstår sig på koden kan läsa eller om det är möjligt att med hålkortsmaskin, datamedium eller annat hjälpmedel överföra innehållet till läsbar form. Dessa medier följer alltså sekretessreglerna för handlingar, också när de är att anse som upptagningar för automatisk databehandling.

Även utlämnande i övrigt genom utskrift faller i och för sig under reglerna om sekretess för handlingar och behöver alltså

inte särskilt regleras. När utskrift sker via terminal torde detta dock endast gälla om terminalen finns hos myndighet. Om någon som inte är myndighet har en terminal ansluten till ett statligt dataregister, kan den utskrift som produceras i terminalen inte anses utgöra handling som förvaras hos myndighet. Detsamma gäller text som projiceras på bildskärm.

Nya regler om sekretess behövs alltså dels för utlämnande av datamedium, dels för datamaskinell förbindelse från statligt dataregister till enskilt system, dels för terminalanslutning för enskild till statligt dataregister.

Det bör påpekas att tillståndsprövningen enligt den föreslagna datalagen inte löser sekretessfrågan. Visserligen bör tillstånd inte ges så att hemliga uppgifter får lämnas ut. Detta gäller emellertid endast personuppgifter och endast för att skydda den personliga integriteten. Uppgifter av annat slag och sekretess till skydd för andra intressen omfattas inte av tillståndsprövningen. Det måste alltså finnas andra föreskrifter för att tillgodose sekretessbehoven i dessa fall.

Det synes inte lämpligt att införa sådana genom att förbjuda all utlämning i form av datamedium från och all anslutning till myndighets dataregister som innehåller hemliga uppgifter. En sådan metod torde vara alltför sträng. Den skulle t. o. m. innebära förbud mot utlämnande till enskilda av adressuppgifter från länsregistren.

Såsom framgår av det föregående bör det föreskrivas att uppgift i upptagning för automatisk databehandling inte får utlämnas, om förbud mot utlämnande av handling, innehållande motsvarande uppgift gäller enligt sekretesslagen eller med stöd därav utfärdade föreskrifter. En föreskrift av detta innehåll föreslås intagen i en ny paragraf, 44 §, i sekretesslagen. Föreskriften behöver inte omfatta utlämnande i form av handling men det synes å andra sidan onödigt att göra undantag för handlingar, så länge samma sekretessregler gäller för dataregistren. Regeln innebär att särskilda spärrar måste byggas in för all anslutning till dataregister

som innehåller hemliga uppgifter, så att sekretessen kan upprätthållas.

Härutöver behövs sekretessregler för datainspektionens handlingar till skydd dels för enskilda personers personliga förhållanden, lämpligen i 18 §, dels för enskilda företags affärs- och driftsförhållanden, vilket kan föreskrivas av Kungl. Maj:t med stöd av 21 § sekretesslagen. Förstnämnda regel bör också omfatta hemliga uppgifter som datainspektionen får del av i samband med tillståndsprövning av och tillsyn över myndigheters ADB-register. Även databehandling av hemliga uppgifter måste vara underkastad datalagens regler, vilket förutsätter sekretess hos datainspektionen i samma omfattning som gäller hos myndigheterna.

Av enkäterna framgår, att det kan finnas skäl att överväga sekretess för vissa uppgifter i ADB-register som är under uppbyggnad eller planeras. Frågor härom bör dock i första hand väckas av de ansvariga myndigheterna. Sådana frågor bör också uppmärksammas under OSK:s fortsatta arbete. De tas alltså inte upp här.

9.4 Tillägg till brottsbalken

Datalagen innefattar ett kontrollsystem, som hindrar de för registren ansvariga att använda tekniken till enskildas skada. Obehörigt nyttjande av register (tappning av information, obehöriga uttag, olovliga ändringar) faller däremot i stor utsträckning utanför kontrollen, som ju riktas mot den som i datalagen benämnts registerföraren. Endast om det obehöriga förfarandet innefattar uppbyggande av ett eget tillståndspliktigt system kommer datalagens straffbestämmelser att bli tillämpliga.

Såsom i korthet konstaterats i avsnitt 7 kan obehöriga förfaranden med ADB-material i viss utsträckning falla under redan gällande straffbestämmelser. De viktigaste exemplen är följande.

Enligt 4 kap. 8 § brottsbalken (BrB) straffas man för brytande av post- eller

telehemlighet, om man olovligen bereder sig tillgång till meddelande, vilket såsom postförsändelse eller såsom telefonsamtal, telegram eller annat telemeddelande är under befordran genom allmän befordringsanstalt. Den som eljest bereder sig tillgång till något som förvaras förseglat eller under lås eller eljest tillslutet kan enligt 9 § samma kapitel dömas för intrång i förvar. Tappning av datatransmission från televerkets ledningar kan bestraffas jämlikt 4 kap. 8 § BrB, men om ledningarna tillhör registerföraren själv eller åtminstone disponeras uteslutande av honom, kan meddelandet knappast sägas bli befordrat "genom allmän befordringsanstalt". Intrång i förvar skulle möjligen kunna anses föreligga då någon bereder sig tillgång till en datamaskins minne, men det är tvivelaktigt om likheten med de i lagtexten beskrivna fallen är tillräcklig för att en straffrättsligt tillåten analogi skall kunna dragas.

Reglerna i 8 kap. BrB om tillgreppsbrott kan bli tillämpliga på obehöriga förfaranden, som innefattar fysiskt besittningstagande av magnetband och andra till kringutrustningen hörande minnen. Även obehörigt bruk av datamaskin kan innefatta besittningsrubbing och sålunda vara straffbart som egenmäktigt förfarande. Om fysiska förändringar av maskinutrustning eller minnen åstadkommes kan också ansvar för skadegörelse jämlikt 12 kap. 1 § BrB komma ifråga. Obehörig ADB-hantering kan emellertid äga rum utan vare sig besittningsrubbing eller skadegörelse och likväl vålla både registerföraren och registrerade betydande skada och olägenhet.

Obehöriga förfaranden, som ändrar innehållet i minnen, kan också vara att bedöma som förfalskningsbrott, nämligen i den mån det ändrade kan anses som urkund. Ett manipulerande med en maskin, som framställer urkunder, kan emellertid enligt kommentaren till BrB icke anses som förfalskningsbrott (Brottsbalken II, 1965, s. 58).

I den mån obehöriga förfaranden ligger hos registerföraren anställda till last kan ansvar för trolöshet mot huvudman komma

ifråga. Förutsättningen är dock att den skyldige har en sådan ekonomisk förtroendeställning som avses i 10 kap. 5 § BrB.

Eftersom sålunda obehörigt intrång och obehöriga ändringar i datasystem synes vara möjliga utan att förfarandena enligt nu gällande bestämmelser blir åtkomliga synes det motiverat att överväga en komplettering av straffskyddet. Den synpunkt, som vid utformningen av en ny bestämmelse systematiskt bör fälla utslaget, är att intrång i lagrad information är ett fridsbrott. Ej blott de registrerade utan även registerföraren kan emellertid tänkas vara målsägande, eftersom intrånget kan leda till kännbara ekonomiska konsekvenser för registerföraren.

OSK föreslår, att en ny paragraf, förslagsvis betecknad 9 a §, införes i 4 kap. BrB. Straffbestämmelsen bör omfatta att någon olovligen bereder sig tillgång till upptagning för automatisk databehandling eller olovligen ändrar eller utplånar sådan upptagning. Straffet kan bestämmas inom samma gränser som för brott mot post- eller telehemlighet och intrång i förvar, böter eller fängelse i högst två år. Som brottsbeteckning föreslås *dataintrång*.

Den föreslagna regeln täcker både registerförarnas behov av skydd mot "datastöld" och liknande förfaranden och de registrerades behov av skydd mot obehörig spridning och förvanskning av information. Den avser även icke personorienterade register och täcker sålunda ett betydligt vidsträckt område än datalagen.

Med hänsyn till det starka allmänna intresse, som är knutet till kontrollen av särskilt den personorienterade informationens korrekthet och integritetsskyddet genom begränsningarna i dess tillgänglighet bör dataintrång alltid höra under allmänt åtal. Det bör därför — i likhet med intrång i post- och telehemlighet men till skillnad från intrång i förvar — ej upptagas i uppräknningen i 11 §. Å andra sidan synes kriminalisering av försök ej erforderlig. I 4 kap. BrB stadgas straff för försök endast beträffande grova brott med betydligt strängare straffskala än den för dataintrång föreslagna.

10.1 *Myndighetens uppgifter*

I avsnitt 9.2 har föreslagits att en myndighet, kallad datainspektionen, inrättas med uppgift att pröva om ADB-register innehållande personuppgifter får föras. Myndigheten skall pröva ansökningar både för offentliga och enskilda register. När det gäller större system kan arbetet med prövningen bli mycket omfattande och tidsödande.

Enligt förslaget skall datainspektionen vidare ta emot anmälan om register i de fall då sådant får inrättas utan tillstånd samt meddela förhandsbesked huruvida tillstånd eller anmälan behövs eller inte.

Förslaget innebär vidare, att datainspektionen skall utöva tillsyn över ADB-register med personuppgifter genom inspektion och inhämtande av upplysningar. Datainspektionen skall vid behov meddela föreskrifter för sådana register även efter det tillstånd lämnats.

Datainspektionen skall dessutom enligt förslaget fungera som en dataombudsman eller klagomur, dit allmänheten kan vända sig med klagomål och förfrågningar rörande användningen av automatisk databehandling för personregistrering. I vissa fall skall datainspektionen kunna ingripa med vitesföreläggande eller förbud för att undanröja missförhållanden eller framtvinga åtgärder.

För sin verksamhet måste datainspektionen samla information och tillförsäkra

statsmakterna och allmänheten en tillräcklig insyn i ADB-teknikens utveckling och användning, såvitt dessa förhållanden påverkar enskildas liv och situation.

En betydelsefull del av datainspektionens verksamhet torde bli att avge remissyttranden till regeringen i frågor som rör personregistrering med automatisk databehandling.

Enligt förslaget skall datainspektionen bestå av nio ledamöter med fem ersättare. Mera rutinbetonade ärenden bör dock kunna handläggas av ett arbetsutskott, bestående av ordföranden och två andra ledamöter. Även viss delegering till tjänsteman inom inspektionen bör kunna förekomma. Här om kan bestämmelser ges i instruktion.

10.2 *Personalbehov*

Arbetsuppgifterna för datainspektionens kansli kommer enligt OSK:s förslag att i huvudsak omfatta

- ☐ förberedelse och föredragning av tillståndsärenden
- ☐ förberedelse och föredragning av ärenden om förhandsbesked
- ☐ mottagande och kontroll av anmälningar
- ☐ rådgivning
- ☐ utredningar med anledning av klagomål från allmänheten
- ☐ tillsyn, inklusive inspektion och infor-
drande av upplysningar, samt förberedelse

och föredragning av ärenden om nya föreskrifter, vitesföreläggande eller förbud

□ övriga myndighetsuppgifter, t. ex. handläggning av personalfrågor.

OSK:s enkäter ger inte underlag för annat än en approximativ uppskattning av antalet datasystem som inom de närmaste åren kommer att vara i drift samt hur många av dessa som faller under anmälningsplikten resp. tillståndstvånget.

För att beräkna antalet ärenden rörande tillstånd till personorienterade register har OSK utgått från att det i Sverige finns ca 450 företag med mera än 500 anställda, ca 700 med 200–500 anställda och ca 25 000 med 10–200 anställda. Grupperna med de största och medelstora företagen har uppskattats bidra med ett system vardera eller ca 1 100 och grupperna med de minsta företagen med sammanlagt 1 000 system i den ingående balansen. Den offentliga sektorn torde bidra till denna med ca 400 system. På grund av OSK:s enkäter bör alltså kunna antas att antalet datasystem som innehåller personuppgifter f. n. uppgår till ca 4 000. Av dessa beräknas 1 500 omfatta information av så begränsat djup och få sådan användning att de kan undantas från tillståndstvånget. Den ingående balansen av tillståndspliktiga datasystem skulle således uppgå till omkring 2 500.

Tillflödet av ärenden rörande nytillkommande datasystem är ännu svårare att beräkna. Det kan dock förmodas att utvecklingen går i två riktningar, både mot övergripande datasystem (databanker) och ganska små datasystem, ofta av standardtyp. Databankerna kan förutsättas komma att kräva tillstånd. Huruvida de små systemen, som allt eftersom kan väntas öka i antal, endast skall behöva anmälas är mera tveksamt. Man får troligen räkna med att utvecklingen leder till att informationen i dessa system ofta kommer att bli djupare än f. n., att man önskar bearbeta informationen i ökad utsträckning och att utbytet av information med andra datasystem blir allt vanligare. Det kan å andra sidan bli möjligt att utforma tillstånden så generellt att

åtskilliga ändringar i datasystem ej behöver leda till ny ansökan om tillstånd.

Det förefaller inte osannolikt att under den närmaste femårsperioden årligen minst 50 nya tillståndspliktiga datasystem kommer i drift vid de största företagen, medan de medelstora och de minsta företagen kan beräknas bidra med 150 resp. 250 system. Antalet nytillkommande datasystem från den offentliga sektorn uppskattas till ca 40 om året. Vid de minsta och medelstora företagen torde frekvensen standardsystem bli högre än vid de största företagen. Merparten svårbedömda system förmodas förekomma hos de större företagen. Tillflödet av ärenden rörande nytillkommande tillståndspliktiga system kan alltså beräknas bli inemot 500 om året. Antalet system som endast kräver anmälan saknar nämnvärd betydelse för datainspektionens arbetsbörda.

Erfarenheterna från enkäten visar att det stundom kan vara mycket svårt att på handlingarna bilda sig en uppfattning om ett datasystem. Dokumentation varierar ifråga om kvalitet och brister emellanåt i överskådlighet. Facktermer inom vissa branscher kan vålla problem. Önskemål om samkörningar med olika system kan kräva ingående jämförelser. Sannolikt kommer bedömningar av mera komplicerade system regelmässigt att kräva personlig kontakt mellan handläggare och registerförare. Tillståndsförfarandet torde emellertid så småningom komma att leda till enhetligare och utförligare systembeskrivningar. Särskilt i inledningsskedet av datainspektionens verksamhet kan dock förutsättas att svårigheterna blir betydande.

När viss erfarenhet vunnits torde behandlingstiden för de lättast bedömda datasystemen beräknas till åtminstone några timmar medan de mera svårbedömda kan väntas kräva upp till fem dagars arbete. Överslagsvis uppskattas att arbetsinsatsen för merparten av system motsvarar sju tjänster. Då har undantagits behandlingen av de mera komplicerade datasystemen på den offentliga sektorn, som beräknas kräva fyra–fem tjänster under förutsättning att den sker i en särskilt sammansatt grupp som fortlöpande

följer dessa systems vidareutveckling. Inom här angivna ramar ryms också rådgivning och utredningar med anledning av begäran om förhandsbesked.

För utredningar med anledning av klagomål från allmänheten och de åtgärder dessa kan föranleda i form av inspektion, utarbetande av föreskrifter m. m. beräknas åtgå en halv till en tjänst.

Tillsynen måste omfatta inspektion av samtliga datamaskinanläggningar och inte endast de som används för registrering och bearbetning av personuppgifter. Antalet anläggningar torde f. n. uppgå till ca 600 (antalet datamaskiner är väsentligt större). Med hänsyn till utvecklingen av små datamaskiner beröknas antalet datamaskiner öka med minst 100/år. För att i inledningsskedet kunna inspektera ca 8–10 % av anläggningarna bedöms — med hänsyn även till den tid som åtgår för resor och rapportskrivning — tio tjänster erforderliga.

För planering och samordning av verksamheten samt övrig administration tillkommer en arbetsledande funktion, som — under förutsättning att den tas i anspråk även för viss inspektion m. m. — kräver en tjänst. Vidare kommer, beroende på hur datainspektionens lokalfråga kan lösas, att behövas tre—fem biträden.

SVårigheten att bedöma datainspektionens personalbehov är betydande. OSK uppskattar dock att datainspektionen för de löpande arbetsuppgifterna behöver 22 tjänstemän enligt följande fördelning.

- 1 kanslichef samt ytterligare
- 2 tjänstemän med uppgift att leda inspektionsverksamheten resp. handha frågor om klagomål från allmänheten
- 14 handläggare med uppgift att förbereda tillståndsärenden m. m. och biträda vid inspektioner
- 3 biträden
- 1 telefonist
- 1 expeditionsvakt

Det torde vara lämpligt att ärenden i den ingående balansen handläggs företrädesvis av den ordinarie personalen. Denna har dock

inte dimensionerats för detta ändamål och behöver därför förstärkas genom köp av konsulttjänster i motsvarande mån som den inte hinner med övriga ärenden. Enligt samma beräkningsgrunder som för de löpande arbetsuppgifterna kan för avarbetning av den ingående balansen beräknas åtgå 32 manår eller årligen under en övergångstid av tre år 11 manår. Den årliga kostnaden härför kan uppskattas till ca 1,6 miljoner under förutsättning att en del av tjänsterna kan köpas från statskontoret. Genom att ett icke obetydligt antal system i den ingående balansen kommer att hinna ändras innan de annars skulle hunnit prövas torde konsultinsatserna kunna begränsas med omkring en tredjedel.

10.3 Genomförande

Den av kommittén föreslagna lagstiftningen kan, som närmare utvecklats i avsnitt 9, träda i kraft den 1 juli 1973 endast i de delar som avser tillsynen samt i övriga delar ett år senare. Datainspektionen förutsätts därför i begränsad omfattning inrättas redan den 1 juli 1973 och sedan successivt byggas ut till full personalstyrka fram till den 1 juli 1974. Utöver tillsynsuppgifterna bör datainspektionen under det första budgetåret utarbeta förslag till tillämpningsbestämmelser i detalj förbereda de rutiner och blanketter som behövs för att arbetsuppgifterna skall kunna handläggas på ett så smidigt sätt som möjligt.

En fortsatt bearbetning av OSK:s enkäter torde härvidlag kunna ge värdefulla upplysningar. Vidare bör datainspektionens behov av tillgång till en dokumentationscentral närmare utredas. Ett samgående med statskontoret som f. n. i samråd med DASK gör en förstudie över en eventuell dokumentationscentral för i första hand statliga datasystem, bör sannolikt ske.

10.4 Kostnader

Utredningen har beräknat kostnaderna (1972 års kostnadsläge) för datainspektionen under ett budgetår enligt följande.

Avlöningar	1 080 000	
Sjukvård	5 000	
Reseersättningar	60 000	
Lokalkostnader	245 000	
Expenser	190 000	
Lönekostnadspålägg	270 000	1 850 000
Konsultarvoden		1 100 000
		2 950 000

Vid beräkningen av lönekostnaderna har hänsyn tagits till det förhållandevis höga löneläge som råder för den systemexperts som behöver rekryteras.

Under budgetåret 1973/74, då datainspektionen förutsätts successivt komma att byggas upp, torde kostnaderna kunna begränsas till 1,6 milj. kr. Härav beräknas för avlöningar jämte bikostnader och expenser 1,3 milj. kr, vari ingår 150 000 kr för engångsutgifter. Konsultarvodena för första budgetåret beräknas till 300 000 kr.

I engångsutgifterna ingår en kostnad av 40 000 kr för anskaffning av terminalanläggning för anslutning till statskontorets dokumentationscentral.

10.5 Intäkter

OSK har funnit det naturligt att undersöka möjligheterna att finansiera datainspektionens verksamhet genom avgifter från registerförarna på motsvarande sätt som t.ex. försäkringsinspektionens verksamhet finansieras av försäkringsföretagen.

Kommittén har emellertid funnit det svårt att konstruera en rättvis och någorlunda enkelt tillämpbar skala för avgiftsbeläggningen. Hänsyn måste tagas till olikheterna i arbetsinsatser från datainspektionens sida mellan register som inte kräver tillstånd utan enbart anmälan och register som kräver tillstånd samt mellan små tillståndspliktiga register och stora databanker. I efterhand

kan naturligtvis den faktiska arbetsinsatsen räknas fram men kostnaden blir då beroende av den enskilde tjänstemannens arbetstakt. Beräkning i efterhand tillgodoser inte kravet att kostnaden i förväg skall kunna anges.

Gradering av avgiften efter antalet registrerade personer torde kunna tillämpas på de direkt personorienterade systemen. Denna metod är däremot knappast möjlig i fråga om register, sådana som t.ex. fastighetsregister, som måste ha tillstånd därför att de innehåller personuppgifter men vilkas ändamål är att registrera andra uppgifter. För sådana register är antalet registrerade personer alltför svårt att fastställa.

En annan möjlighet att beräkna avgiften vore att ta ut den i förhållande till värdet av installerad datamaskinutrustning. Detta värde torde kunna fastställas utan större svårigheter. En sådan avgift måste emellertid tas ut från alla registerförare, oavsett om de använder sin utrustning för personuppgifter eller annan information. Detta torde inte möta något principiellt hinder eftersom tillsynen omfattar samtliga datamaskiner. Avgiften skulle sannolikt kunna begränsas till omkring 0,15–0,20 procent av utrustningens värde. En sådan avgift medför emellertid extra kontrollåtgärder och uppbörden torde vålla vissa svårigheter, eftersom avgiften skulle utgå även på datamaskiner som datainspektionen inte har anledning att föra register över på grund av tillstånds- och anmälningsplikten.

Det bör i sammanhanget också påpekas att en betydande del av avgiften – oavsett beräkningsgrunden – skulle falla på statliga register och alltså betalas över statsbudgeten även om avgiftsfinansiering införs.

OSK har vid bedömning av det anförda funnit det i varje fall f. n. lämpligast att avstå från avgiftsfinansiering. Däremot bör självfallet expeditionsavgift utgå såväl för anmälningar som för tillstånd. Sådan avgift erläggs inte för statliga och kommunala register. Kommittén föreslår att expeditionsavgiften för anmälan bestäms till 500 kronor per datasystem och för tillstånd (innefattande även ändring av tillstånd) till 1 000 kronor.

Avgifter av denna storlek kan beräknas ge en inkomst av 2,75 milj. kr för de register som finns när tillståndsplikten träder i kraft och därefter ca 650 000 kr om året. System för vetenskapliga ändamål och dylikt bör av datainspektionen kunna befrias från avgift.

Bilagor

Innehåll

1 Allmän bakgrund	106	2.7.3.1 Registerinnehåll	120
2 Enkäten till den offentliga sektorn	107	2.7.3.2 Uppgiftslämnare	120
2.1 Uppläggningsen av enkäten	107	2.7.3.3 Användare och användning	121
2.2 Tillfrågade myndigheter m. fl.	107	2.7.3.4 Samkörning och åtkomst	121
2.3 Redovisningsgrund	108	2.7.3.5 Utdata	122
2.3.1 Den offentliga sektorns data- system	109	2.7.3.6 Sekretess	122
2.3.2 Gemensamma datasystem	109	2.7.3.7 Kommentarer	122
2.4 Statens innehav av datasystem	109	2.7.3.8 Avgiftspolicy	123
2.5 Kommunernas innehav av datasy- stem	111	2.7.4 Informationssystem för ut- länningsärenden (SU)	123
2.6 Planerade datasystem	113	2.7.4.1 Registerinnehåll	123
2.6.1 Statliga datasystem	113	2.7.4.2 Uppgiftslämnare	124
2.6.2 Kommunala datasystem	113	2.7.4.3 Användare och användning	124
2.7 Exempel på statliga datasystem (dataregister)	113	2.7.4.4 Samkörning och åtkomst	125
2.7.1 Centrala personregistret (CPR)	114	2.7.4.5 Utdata	125
2.7.1.1 Registerinnehåll	114	2.7.4.6 Sekretess	125
2.7.1.2 Uppgiftslämnare	115	2.7.4.7 Kommentarer	126
2.7.1.3 Användare och användning	115	2.7.4.8 Avgiftspolicy	126
2.7.1.4 Samkörning och åtkomst	115	2.7.5 Riksdatasystem för exeku- tionsväsendet	126
2.7.1.5 Utdata	116	2.7.5.1 Registerinnehåll	126
2.7.1.6 Sekretess	116	2.7.5.2 Uppgiftslämnare	126
2.7.1.7 Kommentarer	116	2.7.5.3 Användare och användning	127
2.7.1.8 Avgiftspolicy	117	2.7.5.4 Samkörning och åtkomst	127
2.7.2 Personaladministrativt infor- mationssystem (PAI)	117	2.7.5.5 Utdata	127
2.7.2.1 Registerinnehåll	117	2.7.5.6 Sekretess	128
2.7.2.2 Uppgiftslämnare	118	2.7.5.7 Kommentarer	128
2.7.2.3 Användare och användning	118	2.7.5.8 Avgiftspolicy	128
2.7.2.4 Samkörning och åtkomst	119	2.7.6 Datasystem för allmän pen- sion och sjukförsäkring	128
2.7.2.5 Utdata	119	2.7.6.1 Registerinnehåll	128
2.7.2.6 Sekretess	119	2.7.6.1.1 Pensionssystem	128
2.7.2.7 Kommentarer	119	2.7.6.1.2 Sjukförsäkringssystemet	129
2.7.2.8 Avgiftspolicy	119	2.7.6.2 Uppgiftslämnare	129
2.7.3 Rättsväsendets informations- system (RI)	120	2.7.6.2.1 Pensionssystemet	129
		2.7.6.2.2 Sjukförsäkringssystemet	130
		2.7.6.3 Användare och användning	130
		2.7.6.3.1 Pensionssystemet	130

2.7.6.3.2 Sjukförsäkringssystemet	130	registret	135
2.7.6.4 Samkörning och åtkomst	130	2.7.8.1.3 System V, arbetsvården	135
2.7.6.4.1 Pensionssystemet	130	2.7.8.1.4 System A, fördelningen av personer inom total- försvaret	136
2.7.6.4.2 Sjukförsäkringssystemet	131	2.7.8.1.5 System D, driftsredovis- ningen	136
2.7.6.5 Utdata	131	2.7.8.2 Uppgiftslämnare	136
2.7.6.6 Sekretess	131	2.7.8.2.1 System H, bidragsruti- nen	136
2.7.6.7 Kommentarer	131	2.7.8.2.2 System O, omskolnings- registret	136
2.7.6.8 Avgiftspolicy	131	2.7.8.2.3 System V, arbetsvården	136
2.7.7 Informationssystem vid Ka- rolinska sjukhuset	131	2.7.8.2.4 System A, fördelningen av personer inom total- försvaret	137
2.7.7.1 Registerinnehåll	131	2.7.8.2.5 System D, driftsredovis- ningen	137
2.7.7.1.1 Registret för identifika- tions- och vårdadminist- rativa uppgifter	131	2.7.8.3 Användare och användning	137
2.7.7.1.2 Bokningsregistret	132	2.7.8.2.1 System H, bidragsruti- nen	137
2.7.7.1.3 Journalregistret	132	2.7.8.3.2 System O, omskolnings- registret	137
2.7.7.2 Uppgiftslämnare	132	2.7.8.3.3 System V, arbetsvården	137
2.7.7.2.1 Registret för identifika- tions- och vårdadminist- rativa uppgifter	132	2.7.8.3.4 System A, fördelningen av personer inom total- försvaret	137
2.7.7.2.2 Bokningsregistret	132	2.7.8.3.5 System D, driftsredovis- ningen	137
2.7.7.2.3 Journalregistret	132	2.7.8.4 Samkörning och återkomst	137
2.7.7.3 Användare och användning	132	2.7.8.4.1 System H, bidragsruti- nen	137
2.7.7.3.1 Registret för identifika- tions- och vårdadminist- rativa uppgifter	132	2.7.8.4.2 System O, omskolnings- registret	137
2.7.7.3.2 Bokningsregistret	132	2.7.8.4.3 System V, arbetsvården	137
2.7.7.3.3 Journalregistret	132	2.7.8.4.4 System A, fördelningen av personer inom total- försvaret	137
2.7.7.4 Samkörning och åtkomst	133	2.7.8.4.5 System D, driftsredovis- ningen	138
2.7.7.4.1 Registret för identifika- tions- och vårdadminist- rativa uppgifter	133	2.7.8.5 Utdata	138
2.7.7.4.2 Bokningsregistret	133	2.7.8.5.1 System H, bidragsruti- nen	138
2.7.7.4.3 Journalregistret	133	2.7.8.5.2 System O, omskolnings- registret	138
2.7.7.5 Utdata	133	2.7.8.5.3 System V, arbetsvården	139
2.7.7.5.1 Registret för identifika- tions- och vårdadminist- rativa uppgifter	133	2.7.8.5.4 System A, fördelningen av personer inom total- försvaret	139
2.7.7.5.2 Bokningsregistret	133		
2.7.7.5.3 Journalregistret	133		
2.7.7.6 Sekretess	133		
2.7.7.7 Kommentarer	133		
2.7.7.8 Avgiftspolicy	133		
2.7.8 Arbetsmarknadsverkets in- formationssystem	134		
2.7.8.1 Registerinnehåll	134		
2.7.8.1.1 System H, bidragsruti- nen	134		
2.7.8.1.2 System O, omskolnings-			

2.7.8.5.5 System D, driftsredovisningen	140	2.8 Exempel på kommunala datasystem (dataregister)	149
2.7.8.6 Sekretess	140	2.8.1 Socialvårdens i Stockholm informationssystem	149
2.7.8.7 Kommentarer	140	2.8.1.1 Registerinnehåll	149
2.7.8.8 Avgiftspolicy	140	2.8.1.2 Uppgiftslämnare	157
2.7.9 Universitetskanslerämbetet (UKÄ) datasystem för antagning till sparrade ämnen och linjer	140	2.8.1.3 Användare och användning	157
2.7.9.1 Registerinnehåll	140	2.8.1.4 Samkörning och åtkomst	157
2.7.9.2 Uppgiftslämnare	141	2.8.1.5 Utdata	157
2.7.9.3 Användare och användning	141	2.8.1.6 Sekretess	157
2.7.9.4 Samkörning och åtkomst	141	2.8.1.7 Kommentarer	157
2.7.9.5 Utdata	141	2.8.1.8 Avgiftspolicy	158
2.7.9.6 Sekretess	141	2.8.2 Storstockholms bostadsförmedlings datasystem	158
2.7.9.7 Kommentarer	141	2.8.2.1 Registerinnehåll	158
2.7.9.8 Avgiftspolicy	141	2.8.2.2 Uppgiftslämnare	159
2.7.10 Lantbrukets företagarregister	141	2.8.2.3 Användning och användare	159
2.7.10.1 Registerinnehåll	141	2.8.2.4 Samkörning och åtkomst	159
2.7.10.2 Uppgiftslämnare	142	2.8.2.5 Utdata	159
2.7.10.3 Användare och användning	142	2.8.2.6 Sekretess	159
2.7.10.4 Samkörning och åtkomst	142	2.8.2.7 Kommentarer	159
2.7.10.5 Utdata	142	2.8.2.8 Avgiftspolicy	160
2.7.10.6 Sekretess	142	3 Enkäten till den privata sektorn	161
2.7.10.7 Kommentarer	142	3.1 Uppläggningsen av enkäten	161
2.7.10.8 Avgiftspolicy	142	3.2 Tillfrågade företag m. fl.	161
2.7.11 Fastighetsdatabank	142	3.3 Redovisningsgrund	162
2.7.11.1 Registerinnehåll	143	3.4 Företagens innehav av datasystem	162
2.7.11.2 Uppgiftslämnare	144	3.5 Registerinnehåll m. m.	164
2.7.11.3 Användare och användning	144	3.5.1 Identifikationsbegrepp	184
2.7.11.4 Samkörning och åtkomst	145	3.6 Integritetsfrågor	185
2.7.11.5 Utdata	145	3.7 Planerade datasystem	186
2.7.11.6 Sekretess	145	3.8 Exempel på datasystem på den privata sektorn	187
2.7.11.7 Kommentarer	145	3.8.1 Selektiv reklam	187
2.7.11.8 Avgiftspolicy	146	3.8.1.1 Registerinnehåll	188
2.7.12 Centrala företagsregistret (CFR)	146	3.8.1.1.1 Hyresregistret	188
2.7.12.1 Registerinnehåll	146	3.8.1.1.2 Jordbruksregistret	188
2.7.12.2 Uppgiftslämnare	147	3.8.1.1.3 Fritidshusregistret	188
2.7.12.3 Användare och användning	147	3.8.1.1.4 Villaregistret	189
2.7.12.4 Samkörning och åtkomst	148	3.8.1.1.5 Familjeregistret	189
2.7.12.5 Utdata	148	3.8.1.1.6 Barnregistret	189
2.7.12.6 Sekretess	148	3.8.1.1.7 Registret över ensamstående	190
2.7.12.7 Kommentarer	148	3.8.1.2 Uppgiftslämnare	190
2.7.12.8 Avgiftspolicy	148	3.8.1.3 Användare och användning	190
		3.8.1.4 Samkörning och åtkomst	190
		3.8.1.5 Utdata	190
		3.8.1.6 Sekretess	190

3.8.1.7 Kommentarer	190	Underbilagor	206
3.8.2 Medlemsregister m. m. . . .	191	1 Missivskrivelse till myndigheter m. fl.	206
3.8.2.1 Registerinnehåll	191	2 Enkätformulär: datamaskinanpassade register	208
3.8.2.1.1 Medlemsregistret	191	3 Enkätformulär: planerade datamaskinanpassade register	215
3.8.2.1.2 Föreningsregistret	191	4 Missivskrivelse till företag m. fl.	219
3.8.2.2 Uppgiftslämnare	191	5 Enkätformulär: ADB-anpassade personregister	221
3.8.2.3 Användare och användning	192	6 Enkätformulär: Planerade ADB-anpassade personregister	228
3.8.2.4 Samkörning och åtkomst	192		
3.8.2.5 Utdata	192		
3.8.2.6 Sekretess	192		
3.8.2.7 Kommentarer	192		
3.8.3 System för reskontrarutiner	192		
3.8.3.1 Registerinnehåll	192		
3.8.3.2 Uppgiftslämnare	192		
3.8.3.3 Användare och användning	192		
3.8.3.4 Samkörning och åtkomst	193		
3.8.3.5 Utdata	193		
3.8.3.6 Sekretess	193		
3.8.3.7 Kommentarer	193		
3.8.4 Försäkringsregister	193		
3.8.4.1 Registerinnehåll	193		
3.8.4.2 Uppgiftslämnare	194		
3.8.4.3 Användare och användning	195		
3.8.4.4 Samkörning och åtkomst	195		
3.8.4.5 Utdata	195		
3.8.4.6 Sekretess	195		
3.8.4.7 Kommentarer	195		
3.8.5 Personaladministrativt register	196		
3.8.5.1 Registerinnehåll	196		
3.8.5.2 Uppgiftslämnare	200		
3.8.5.3 Användare och användning	200		
3.8.5.4 Samkörning och åtkomst	200		
3.8.5.5 Utdata	200		
3.8.5.6 Sekretess	200		
3.8.5.7 Kommentarer	200		
3.8.6 Datasystem vid bank	200		
3.8.6.1 Registerinnehåll	200		
3.8.6.1.1 Kontoregistret	200		
3.8.6.1.2 Engagemangsregistret	203		
3.8.6.2 Uppgiftslämnare	203		
3.8.6.3 Användare och användning	203		
3.8.6.4 Samkörning och åtkomst	203		
3.8.6.5 Utdata	203		
3.8.6.6 Sekretess	203		
3.8.6.7 Kommentarer	204		
3.8.7 Vissa övriga i anslutning till enkäten framkomna uppgifter	204		

Bilaga

1 Allmän bakgrund

För att få en uppfattning om i vad mån automatisk databehandling används för registrering och bearbetning av personuppgifter har OSK genomfört två enkäter.

Den första enkäten ställdes till samtliga statliga myndigheter samt ett urval av statliga kommittéer och kommuner. Begränsningen till ett urval av kommunerna föranleddes av tids- och kostnadsskäl samt av den bedömningen att centrala kommunala organisationer utför förekommande automatisk databehandling åt ett flertal av de mindre kommunerna.

Den andra enkäten genomfördes sedan OSK:s uppdrag vidgats till att omfatta även den automatiska databehandlingen på den privata sektorn. Av tids- och kostnadsskäl begränsades denna enkät till ett urval om knappt 700 företag, organisationer m. fl.

Vid båda enkäterna användes dels ett formulär för ADB-system (ADB-register) som redan var i drift, dels ett för system som planerades att tas i drift inom de närmaste två åren. Enkätformulären och de missivskrivelser som bifogades dem redovisas i underbilagorna 1-6.

2.1 *Uppläggningsen av enkäten*

Vid kartläggningen av den automatiska databehandlingen på den offentliga sektorn lades tyngdpunkten vid datasystemens informationsbild. Den rent datatekniska sidan berördes i mycket ringa omfattning. Intresset koncentrerades främst till en beskrivning av dels informationens omfattning eller informationsbredden, dvs. antalet registrerade personer, dels informationens detaljrikedom eller informationsdjupet, dvs. antalet uppgifter om de registrerade personerna. Någon kvalitativ strukturering av informationen (aktualitet, precision, korrekthet etc.) gjordes inte. Myndigheterna fick själva avgöra i vad mån informationen i deras datasystem kunde hänföras till den ena eller den andra kategorien. På grund av frågornas karaktär måste svaren därför betraktas som relativa, särskilt som gränsen mellan de angivna alternativen måste anses som flytande. Myndigheternas egna uppfattningar om uppgifterna i systemen (registren, filerna) ansågs kunna ge en rimlig bild av innehållet i informationen.

Förutom kartläggningen av datasystemens informationsbild ansågs det vara av betydelse för undersökningens syfte att få veta varifrån uppgifterna hämtades (indata), till vilka uppgifterna lämnades ut (utdata), för vilket ändamål och i vilken form detta skedde samt i vad mån uttag avgiftsbelades. Vidare bedömdes möjligheterna till samkörning med

andra datasystem som en viktig fråga liksom frågan om vilka identifikations- eller integrationsnycklar som användes. Av betydelse är också i vilken omfattning information som lagras i datamaskin även finns dokumenterad i handling.

Offentlighets- och sekretessreglernas tillämpning beträffande databehandlade uppgifter utgjorde en annan huvudpunkt i undersökningen. Myndigheterna gavs här möjlighet att ge sin subjektiva syn på problematiken samt att redovisa frågor och problem vid behandling av dessa frågor.

Huvudintresset vid analysen av enkäten har koncentrerats till de datasystem för personuppgifter som redan var i drift. — Med personuppgifter avses här uppgifter om person som på något sätt kan identifieras.

2.2 *Tillfrågade myndigheter m. fl.*

Enkäten sändes den 22 januari 1971 till 341 statliga och kommunala myndigheter, verk och kommittéer, för vilka TF:s begrepp allmän handling var tillämpligt. Senare tillkom ytterligare fyra myndigheter som ej existerade vid tidpunkten för det ursprungliga urvalet 1970. Samtidigt bortföll tre myndigheter på grund av att offentlighetsprincipen inte visade sig vara tillämplig för dem. Fem kommittéer och fyra myndigheter hade upphört. Sex myndigheter hade inord-

nats under riksskatteverket (RSV). För de 24 länsstyrelserna, som samtliga fått enkäten, samordnades svaren centralt av RSV. Hänsyn togs dock till de enskilda länsstyrelserna i de fall speciellt intressanta synpunkter eller erfarenheter framkommit. Dessutom sändes enkäten till Datamaskincentralen för administrativ databehandling (DAFA), såväl till Kommunförbundet som till Landstingsförbundet. Fem militära myndigheter (chefen för flygvapnet, chefen för försvarsstaben, chefen för marinen, flygtekniska försöksanstalten och försvarets radioanstalt) besvarade ej enkäten, eftersom deras datasystem var av hemlig eller kvalificerat hemlig natur. Samtliga övriga inkom med svar. Således redovisas svar från 297 myndigheter. Antalet har framräknats på följande sätt

totala antalet utsända enkäter	340
myndigheter som tillkommit efter årsskiftet 1970/71	+ 4
	344
myndigheter för vilka offentlighetsprincipen ej var tillämplig	- 3
kommittéer som avslutat sitt arbete	- 5
myndigheter som upphört	- 4
myndigheter som underordnats av RSV	- 6
länsstyrelserna	- 24
hemliga militära register	- 5
att redovisa	297

Vid undersökningen av de kommunala datasystemen användes urvalsmetoden, dvs. endast ett mindre antal kommuner tillfrågades om förekommande eller planerad databehandling. Dessa kommuner utvaldes emellertid på sådant sätt att de kan betraktas som representativa för samtliga kommuner och resultatet kan, under förutsättning av en viss återhållsamhet, generaliseras även till övriga kommuner.

Kommunerna indelades i grupper om "stora", "medelstora" och "mindre" kommuner. Från varje sådan grupp valdes sedan slumpmässigt ut vissa primärkommuner. Stockholms, Göteborgs och Malmö kommuner var självskrivna. Övriga i undersökningen ingående kommuner var Västerås, Linköping, Umeå ("medelstora") samt Norrtälje, Värnamo och Östersund ("mindre"). Urvalet

av sekundärkommuner omfattade landstingen i Stockholms län, Göteborgs och Bohus län, Malmöhus län, Värmlands län, Norrbottens län samt Södermanlands län.

I redovisningen av befintliga kommunala datasystem har även Svenska kommunförbundet och Svenska landstingsförbundet medtagits.

2.3 Redovisningsgrund

Redovisningen av enkäten är i princip anknyten till myndighet. Vid en sådan redovisning kan datasystem som ägs gemensamt av flera myndigheter vålla problem. De kan inte alltid hänföras till en viss myndighet. Det förekommer nämligen att även det formella ansvaret är delat och att frågor om registerinnehåll och utlämning av detta således handläggs gemensamt. En myndighet kan ofta vara delägare i flera olika datasystem tillsammans med många andra delägare. I en del fall har vissa av dessa myndigheter svarat på frågorna medan andra ej inkommit med svar, trots att exakt samma anslutningsform till ett större system synes ha förelegat. Detta delade ansvar kan i samband med enkäten ha medfört viss osäkerhet från myndigheternas sida vem som egentligen skulle svara för registret. Det kan ha förekommit att några myndigheter ej betraktat sig som ansvariga för datasystemen. Vissa system kan härigenom ha kommit att inte redovisas. Som exempel kan nämnas att statens institut för folkhälsan först meddelade, att man inte hade några datasystem. Senare visade det sig emellertid att ett system (tvillingregistret) fanns, men osäkerhet rådde huruvida ansvaret för detta vilade på institutet eller på Karolinska institutet.

En myndighetsanknuten redovisning torde visserligen ge den bästa totala överblicken av befintliga datasystem, men för system som är utpräglade personregister (speciellt de där uppgifterna används även av andra än av den för systemet ansvariga myndigheten) görs i det följande undantag och koncentreras intresset till registerenheten.

2.3.1 Den offentliga sektorns datasystem

Flertalet av de tillfrågade myndigheterna (174 st.) angav att enkätens frågeställningar saknade aktualitet eller att de inte hade några datasystem. Frågeställningarna kan emellertid ha uppfattats olika. Antingen hade myndigheten inga datasystem och hade ej kommit i kontakt med några problem i samband med automatisk databehandling, eller också fanns datasystem men sekretessproblematiken, främst i samband med personuppgifter, hade ej aktualiserats. Detta senare kan i sin tur bero på dels att systemen är helt sekretessbelagda (t. ex. säkerhetspolisens personregister där handhavandet av registret reglerats genom kungl. brev samt en del av försvarets register), dels att systemen endast innehåller uppgifter av typen tekniska mätdata, förrådsuppgifter, diarieuppgifter e. dyl. och ifrågavarande myndighet har tolkat enkäten så att frågeställningen saknar aktualitet.

För 18 av de tillfrågade myndigheterna begränsades kontakten med den automatiska databehandlingen till anslutning eller planerad anslutning till något av de ovannämnda större datasystemen. Dessa myndigheter hade i övrigt inte några egna datasystem. Utöver dessa 18 förekom självfallet myndigheter som dels hade egna system, dels var anslutna eller planerades att bli anslutna till gemensamma datasystem. Många myndigheter hade förutom system i drift även planer på en utbyggd verksamhet i form av ytterligare datasystem. 27 myndigheter saknade datasystem i drift men planerade en övergång till automatisk databehandling.

Följande sammanfattning kan göras

urval efter bortfallsreduceringar m. m.	297
myndighet som saknade datasystem eller för vilka enkäten saknade aktualitet	174
	123
myndighet enbart anslutet till gemensamt datasystem	-18
myndighet med enbart planerade datasystem	-27
	78

Totalt redovisades i enkätsvaren 250 register innehållande personuppgifter. Av dessa var 136 statliga och 114 kommunala.

Antalet system utan personuppgifter var ca 80.

2.3.2 Gemensamma datasystem

Som exempel på stora gemensamma datasystem (databanker) kan nämnas exekutionsväsendets datasystem, det personaladministrativa informationssystemet (PAI), rättsväsendets informationssystem (RI) och statens ekonomi-administrativa system (system S). Andra system som omfattar löne- och personalregister för anställda inom statliga myndigheter finns hos bl. a. försvarets civilförvaltning (FCV), poststyrelsen och Uppsala datacentral (UDAC).

2.4 Statens innehav av datasystem

För de 136 statliga systemen, som innehöll personuppgifter, ansvarade 48 statliga myndigheter. Enligt myndighetens eget bedömande var 105 av de 136 systemen uppbyggda för att användas även för extern verksamhet, dvs. för utlämning av uppgifter till andra myndigheter och till allmänheten, medan 31 var avsedda för användning endast inom den ansvariga myndigheten. Informationen i de tidigare nämnda 31 registren hade stor detaljrikedom. I ca 20 lagrades både indata och utdata i annat än direkt ADB-medium. I knappt hälften av datasystemen var personnumret identifikationsnyckel. Samkörning förekom endast i liten utsträckning. Informationen i huvuddelen av systemen för internt bruk var helt eller delvis sekretessbelagd (i 5 register var samtliga uppgifter sekretessbelagda). Den sekretessbelagda informationen kan delas upp på följande fyra grupper.

□ misstänkta eller dömda för brott, fingeravtryck, uppgifter i samband med brott såsom övervakads personnummer

- medicinska uppgifter
- information om enskilds ekonomiska förhållanden såsom betalningsförmåga, införsel på lön, uppgift om behållning på konto
- uppgifter om arbetsförhållanden såsom omskolning, frikallande från militärtjänst.

Följande sammanställning ger en bild av de 136 statliga datasystemen, dels med avseende på informationens karaktär, dels med avseende på handhavandet av systemen.

Antal datasystem innehållande information

	för intern verksamhet		även för extern verksamhet	
	stor detaljrikedom	liten detaljrikedom	stor detaljrikedom	liten detaljrikedom
stor omfattning	70	23	50	40
liten omfattning	20	16	30	19

En summering av ovanstående tabell, exempelvis av antalet system för extern användning, leder till att antalet överskrider tidigare nämnda 105 system för sådant bruk. Detta beror på att vissa datasystem innehåller flera typer av information och således dubbelräknats. Samma gäller uppgifterna för intern verksamhet.

Indata och utdata lagrades i annat än direkt ADB-medium i ca 75 datasystem. Indata kom till största delen från andra myndigheter, men många datasystem tillfördes uppgifter från t. ex. ansökningsblanketter från allmänheten. Vad beträffar återkommande uttag delgavs utdata i första hand andra myndigheter. Information från ett stort antal datasystem lämnades regelbundet till statistiska centralbyrån (SCB).

Personnummer var integrationsnyckel i omkring hälften av datasystemen som innehöll personuppgifter. Integrationsnyckeln bestämde i viss utsträckning med vilka datasystem samkörning var möjlig. 64 av de 105 datasystemen samkördes regelbundet med andra system. Ytterligare 15 av de 105 systemen för extern användning skulle efter smärre förändringar kunna integreras med

andra. Samkörning skulle då kunna ske av 79 system (75 %). Denna siffra är anmärkningsvärt hög med tanke på att informationen i hälften av systemen av myndigheterna betraktades som sekretessbelagd. En förklaring är emellertid att samkörning förekom i första hand med andra datasystem (ADB-register) inom ansvarig myndighet.

I 50 % av de 105 statliga datasystem som innehöll personuppgifter för externt bruk var uttag av uppgifter avgiftsbelagda. I allmänhet tillämpades samma avgiftsregler för samtliga kundkategorier. I vissa fall togs dock avgift ut endast från privata företag, föreningar etc. Begränsning av avgiften förekom då den ansvariga myndigheten själv hade intresse av beställda uppgifter. I flertalet fall utlämnades uppgifter till självkostnadspris.

De system från vilka uppgifter lämnades utan avgift innehöll information som främst tillhandahölls andra myndigheter. Även berörda enskilda samt i vissa fall forskare erhöll uppgifter utan avgift.

Redovisningen av de 105 statliga systemen som innehöll personuppgifter för externt bruk kan sammanfattas på följande sätt:

	Antal datasystem
uppgifter hade lämnats i begärd form	97
uppgifter hade lämnats i begärd omfattning	86
indata lagrades i annan form än ADB-medium	74
utdata lagrades i annan form än ADB-medium	77
personnummer var identifikationsbegrepp	54
samkörning förekom regelbundet med andra system	64
ytterligare samkörning kunde ske efter en mindre förändring av systemet	15
avgift togs ut vid utlämnande av uppgifter	50
information var helt eller delvis sekretessbelagd	51
offentlighetsprincipen hade aktualiserats i samband med uttag av uppgifter ur systemet	18
besvär rörande utlämningsbeslut hade förekommit	6
avgörande av prejudicerande karaktär hade förekommit	5
system angående vilka myndigheten lämnade synpunkter eller kommentarer	32

2.5 Kommunernas innehav av datasystem

En bedömning av det totala antalet datasystem på den kommunala sektorn är bl. a. på grund av enkätens begränsade täckning på detta område mycket svår att göra. Enkäten omfattade dessutom i princip endast förutvarande "stadskommuner".

De 17 kommunala myndigheter (inkl. kommun- och landstingsförbunden) till vilka enkäten riktades ansvarade för 114 datasystem som innehöll personuppgifter. Informationen i omkring hälften (48 %) av dessa system var avsedd enbart för myndigheternas interna bruk, och uppgifterna delgavs ej utomstående eller andra myndigheter. En jämförelse med den statliga sektorn visar att de kommunala systemens användning i avsevärt större utsträckning var begränsad till verksamheten inom den egna myndigheten. — På den statliga sektorn var endast 23 % avsedda uteslutande för internt bruk. — Endast undantagsvis förekom datasystem som var gemensamma för flera kommunala myndigheter. Successivt kan dock flera sådana system väntas bli tagna i drift.

Primärkommunerna hade de flesta datasystemen. I undersökningen ingående landsting hade endast ett fåtal system, vilket framgår av följande sammanställning.

Uppgifter i de 55 kommunala datasystemen för internt bruk var så gott som uteslutande av typen detaljerad information om många enheter, dvs. informationen var både djup och bred. Enligt myndigheterna förekom lagring av såväl indata som utdata på annat än ADB-medium i flertalet av systemen. Vanligaste formen för indata var ansökningsblanketter e. d. och för utdata datalistor.

Personnummer användes som integrationsnyckel i drygt hälften av systemen. Samkörning av de kommunala systemen förekom endast i liten utsträckning, nämligen i 10 fall. Genom en mindre förändring av systemen skulle dock samkörning bli möjlig i ytterligare 12 fall. Informationen var helt eller delvis sekretessbelagd i drygt en fjärdedel av registren.

Antal datasystem innehållande information

	för intern verksamhet	även för utlämnande
<i>Kommuner</i>		
Stockholm	9	9
Göteborg	10	4
Malmö	11	14
Västerås	6	5
Linköping	2	2
Umeå	2	5
Norrköping	2	3
Värnamo	2	3
Östersund	5	—
Kommunförbundet	3	3
Summa	52	48
<i>Landsting</i>		
Stockholms län	1	1
Göteborgs och Bohus län	—	2
Malmöhus län	—	—
Södermanlands län	—	1
Värmlands län	—	1
Norrbottnens län	1	1
Landstingsförbundet	1	5
Summa	3	11
Summa totalt	55	59

Svenska kommunförbundets datamaskin-anläggning utnyttjades av ett mycket stort antal kommuner. Således använde ca 200 kommuner denna anläggning för sina datasystem över allmänna barnbidrag och ett 60-tal kommuner hade hyresregister hos kommunförbundet. Av tillfrågade primärkommuner hade Norrköping och Värnamo inte någon egen automatisk databehandling utan använde sig uteslutande av kommunförbundets datacentral. Frågor som gällde utlämnning av uppgifter till utomstående hänvisades av kommunförbundet till uppdragsgivande kommun, som hade att ta ställning till frågor om sekretess och utlämnande.

Som exempel på kommunala datasystem för internt bruk kan nämnas kommunförbundets system över allmänna barnbidrag. Indata i detta system bestod av uppgifter i de av respektive kommun levererade personavierna från länsstyrelserna samt ansökningar om allmänna barnbidrag från allmänheten. Informationen betraktades av kommunförbundet som detaljerad om många individer, och delgavs ej annan än ansvarig kommun. Ansökningsblanketterna arkiverades, liksom

även de datalistor som framställdes. Kommunkod och personnummer utgjorde integrationsnycklar, men samkörning med andra register förekom ej och planerades inte heller.

Kommunala datasystem med ej endast till myndighets egen verksamhet begränsad användning var något fler än de från vilka uppgifter ej lämnas ut. Informationen var i huvudsak både bred och djup, såväl beträffande de uppgifter som användes inom som de som användes utom myndigheten. Utlämnningen förekom i allmänhet i den form som begärdes.

I 40 av 59 datasystem, avsedda även för utlämnande av uppgifter, användes personnummer som integrationsnyckel. 20 av systemen samkördes regelbundet med andra sy-

stem och lika många till skulle efter en förändring kunna samköras.

Sekretessbelagd information fanns enligt kommunernas egen bedömning i 24 datasystem. Dit räknades främst uppgifter som avser ekonomisk hjälp i någon form eller medicinska uppgifter.

Uppgifter lämnades utan avgift från en tredjedel av de kommunala datasystemen.

Följande sammanställning ger en bild av de kommunala datasystemen, dels med avseende på informationens karaktär, dels med avseende på handhavandet av systemen.

Datasystem avsedda för internt bruk			Datasystem avsedda även för externt bruk			
Information för intern verksamhet			Information för intern verksamhet		Information även för externt bruk	
	stor detalj-rikedom	liten detalj-rikedom	stor detalj-rikedom	liten detalj-rikedom	stor detalj-rikedom	liten detalj-rikedom
stor omfattning	45	5	51	6	31	26
liten omfattning	4	—	4	2	6	7

	Antal datasystem	
	för intern verksamhet	även för extern verksamhet
uppgifter hade lämnats i begärd form	—	54
uppgifter hade lämnats i begärd omfattning	—	57
indata lagrades i annan form än ADB-medium	32	41
utdata lagrades i annan form än ADB-medium	38	47
personnummer var identifikationsbegrepp	29	40
samkörning förekom regelbundet med andra system	10	20
ytterligare samkörning kunde ske efter en mindre förändring av systemet	12	21
avgift togs ut vid utlämnande av uppgifter	—	21
informationen var helt eller delvis sekretessbelagd	16	24
offentlighetsprincipen hade aktualiserats i samband med uttag av uppgifter ur systemet	1	4
besvär rörande utlämningsbeslut hade förekommit	—	—
avgörande av prejudicerande karaktär hade förekommit	—	—
system angående vilka myndigheten lämnade synpunkter eller kommentarer	—	3

2.6 Planerade datasystem

De datasystem på den offentliga sektorn som var under uppbyggnad eller planerades var betydligt färre än de datasystem som var i drift. Detta förhållande gällde såväl den statliga som den kommunala sektorn. Den registeruppbyggnad som planerades bestod emellertid av stora databanker med möjligheter till en långt driven integrering. Databankerna eller datasystemen planerades på så sätt att ett flertal delsystem skulle ingå och möjlighet till samkörning med system som redan var i drift utgjorde en av grundförutsättningarna vid uppbyggnaden av de nya systemen.

Huvuddelen av de planerade datasystemen var avsedda för direkt personregistrering och baserades på personnummer. Informationen var i allmänhet både bred och djup. Samkörningsmöjligheterna var enligt myndigheterna mycket goda. Sekretessbelagda uppgifter skulle endast komma att ingå i ett fåtal av dessa system.

2.6.1 Statliga datasystem

De planerade datasystemen som redovisats av tillfrågade myndigheter fördelade sig på följande sätt

	antal data-system	antal ansvariga myndigheter
ej personorienterade för internt bruk	5	2
ej personorienterade för externt bruk	16	13
personorienterade för internt bruk	11	9
personorienterade för externt bruk	34	27
	66	45

Det stora flertalet av systemen planerades så att informationen skulle kunna användas även utanför den egna myndighetens verksamhet.

De planerade individbaserade datasystemens karaktär inom den statliga sektorn framgår av följande sammanställning, som omfattar 45 register för vilka 35 myndigheter ansvarar.

	Antal data-system
lagring av indata i annan form än ADB-medium	23
lagring av utdata i annan form än ADB-medium	24
personnummer som identifikationsbegrepp	30
regelbunden samkörning planerad med andra system	39
ytterligare samkörning möjlig efter mindre förändring av systemet	14
avgiftsbeläggning planerad	10
informationen kommer att vara helt eller delvis sekretessbelagd	20
offentlighetsprincipen hade aktualiserats vid planeringen av systemet	10
	45

2.6.2 Kommunalasystem

Av de 23 datasystemen som planerades inom den kommunala sektorn (inkl. kommun- och landstingsförbunden) var 19 baserade på personuppgifter

	Antal data-system	antal ansvariga myndigheter
ej personorienterade för internt bruk	2	2
ej personorienterade för externt bruk	2	2
personorienterade för internt bruk	8	5
personorienterade för externt bruk	11	7
	23	10

2.7 Exempel på statliga datasystem

I närmast följande avsnitt lämnas en mera detaljerad redogörelse för ett antal olika statliga datasystem, som innehåller personuppgifter. Exempel lämnas på både sådana som är i drift och sådana som är under

uppbyggnad eller planering. I detta urval ingår det planerade centrala personregistret (CPR), den planerade fastighetsdatabanken och det planerade nya centrala företagsregistret (CFR). Av dessa är fastighetsdatabanken och företagsregistret inte direkta personregister men i dem ingår uppgifter med anknytning till person. Ytterligare skäl för att beskriva dem mera ingående är att enskilda personer, fastigheter och företag betecknats som basobjekt för samhällsplaneringen, och generella register över dessa tre kategorier är därför av grundläggande betydelse. I övrigt har medtagits både andra stora databanker som det planerade datasystemet för allmän pension och sjukförsäkring (RAFA), det planerade statliga personaladministrativa informationssystemet (PAI), arbetsmarknadsverkets informationssystem, riksdatasystemet för exekutionsväsendet, vissa etapper av rättsväsendets informationssystem (RI), ett planerat delsystem i detta som avser utlänningsärenden (SU) och mindre datasystem som Karolinska sjukhusets informationssystem, lantbrukets företagsregister (LFR) samt universitetskanslersämbetets (UKÄ) datasystem för antagningar till spårade ämnen och linjer. Flertalet av dessa datasystem berör mycket stora befolkningsgrupper. Informationens djup och bredd varierar mycket i de olika systemen.

Målsättningen har varit att beskriva data-systemen så likartat som möjligt. Beskrivningarna har därför givits gemensamma rubriker. Struktureringen av systembeskrivningarna är dock mycket varierande och förekomsten av många delsystem som väver in i varandra i vissa av de större systemen gör att det föreligger uppenbara svårigheter att få jämförelser mellan systemen exakt rättvisande. Vissa av systemen, där informationen varit mera överskådlig har givits en djupare beskrivning. I en del fall har beskrivningen koncentrerats till indata och i andra till utdata. Gemensamt för alla de beskrivna systemen är att de innehåller uppgifter som bedömts vara av betydelse för den personliga integriteten.

2.7.1 Centrala personregistret

Kungl. Maj:t uppdrog i september 1971 åt Centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden (CFU) att bedriva fortsatt utvecklingsarbete rörande ett centralt personregister (CPR) med sikte på att ett register skulle inrättas fr. o. m. början av 1972. Senare skulle komma att meddelas beslut i frågor som gäller bl. a. utnyttjandet av registret. Arbetsuppgifterna hade den 1 januari 1971 överförts till RSV. Registret beräknades successivt börja tas i bruk under 1972. Genom riksdagens beslut den 21 april 1972 har dock inrättandet av CPR skjutits på framtiden i avvaktan bl. a. på OSK:s betänkande.

2.7.1.1 Registerinnehåll

Informationen i CPR planerades inledningsvis komma att delas i fyra olika register

- ☐ personregistret
- ☐ födelsennummerregistret
- ☐ registret över församlingsnamn
- ☐ registret över fastighetsbeteckningar

Totalt skulle CPR omfatta följande uppgifter

☐ födelsetid	}	personnummer
☐ födelsennummer		
☐ kontrollsiffra		
☐ namn		
☐ utdelningsadress		
☐ adresspostanstalt		
☐ postnummer		
☐ yrke/titel		
☐ födelselän		
☐ födelseförsamling		
☐ aktuell kyrkobokföring, inkl. årsangivelse, län, kommun, församling, distrikt, fastighetsnummer		
☐ aktuell och föregående mantalsskrivning, inkl. årsangivelse, län, kommun, församling, distrikt, fastighetsnummer		
☐ civilstånd, inkl. dag för civilståndsändring, samhörighetsbeteckning		
☐ preliminärskattkod		
☐ omyndighetsförklaring		

- pensionsförhållande
- nationalitet
- koder angivande registrering i värnpliktsverkets (VPV) register, civilförsvarsstyrelsens och länsarbetsnämnds register, statens personalpensionsverks (SPV) register samt mervärdesskatteregister, vapenregister och sjömansregister
- fastighetsbeteckning
- sammanräknad nettoinkomst
- statligt taxerad inkomst
- statligt beskattningsbar inkomst
- överskjutande/kvarstående skatt
- antal perioder till sjöss
- sjömansinkomst
- förmögenhetsskatt
- skattetabell

CPR planerades omfatta samtliga kyrkobokförda personer, de personer som avlidit under senaste året samt de personer som åsatts personnummer men inte kyrkobokförts. Uppgifterna planerades att hållas aktuella. Ändrade personuppgifter skulle tillföras CPR veckovis. Inkomst- och debiteringsuppgifter skulle ändras årligen. Ändrade fastighetsuppgifter skulle tillföras månadsvis.

2.7.1.2 Uppgiftslämnare

Uppgifterna som skulle ingå i CPR härrör ursprungligen till största delen från allmänheten som lämnat dem till olika myndigheter vid folkbokföring, självdeklaration etc. En del uppgifter vidarebefordras oförändrade, andra i bearbetat eller modifierat skick. Åter andra uppgifter "föds" vid den ansvariga myndigheten, som t. ex. lokal skattemyndighet. Uppgifterna samlas sedan i länsstyrelsernas person-, fastighets- och skatteregister, som är upplagda på magnetband. Från dessa skulle de föras över till CPR, som således skulle bli ett centralt register med i princip samma information som f. n. förekommer hos länsstyrelserna.

2.7.1.3 Användare och användning

CPR avsågs i första hand användas inom den egentliga folkbokföringen och uppbördsverksamheten. Användningsområdet beräknades emellertid bli väsentligt mer omfattande genom att CPR skulle kunna lämna den offentliga och privata sektorn dels upplysningar om i registret lagrade uppgifter om fysiska personer, dels avisering om förändringar av uppgifterna. Härigenom skulle dubbel insamling av ändringsuppgifter och på sikt även dubbel registrering av offentliga personuppgifter undvikas. Den enskildes uppgiftslämnande skulle underlättas genom en samordning av personregistreringen. Adressförändringar skulle spridas till anslutna myndigheter och organisationer genom aviseringar.

Enskilda personer avsågs kunna få tillgång till uppgifterna i CPR. Tänkbara användare var dock främst alla myndigheter eller organisationer inom den offentliga sektorn samt företag m. fl. inom den privata sektorn som har behov av aktuella uppgifter av det slag som skulle ingå i CPR.

Det har diskuterats och det skulle också vara tekniskt möjligt att använda CPR för urval för selektiv reklam samt som hjälp vid kreditupplysningsverksamhet. En komplettering av CPR med uppgifter om juridiska personer, vilket också diskuterats, skulle öka användningsområdet i betydande omfattning.

2.7.1.4 Samkörning och åtkomst

Planer förelåg på anslutning i olika former med datasystem hos bibliotekstjänst (Libris), centrala studiehjälpsnämnden (CSN), civilförsvarsstyrelsen, exekutionsväsendets organisationsnämnd (EON), SCB, värdepapperscentralen, värnpliktsverket, banker och försäkringsbolag samt centrala bilregistret (CBR), centrala körkortregistret (CKR), PAI, RAFA och RI.

Anslutningen skulle till stor del ske genom att magnetband överlämnades till an-

vändarna av uppgifterna. Även direktanslutning med terminal planerades förekomma. Alla länsstyrelser skulle utrustas med bildskärmsterminaler knutna till CPR genom fast uppkopplade telefonledningar. Det skulle även vara möjligt för ansluten myndighet eller organisation att använda egen direkt till CPR kopplad datamaskin.

Tre huvudsöknycklar skulle användas för att få tillgång till informationen i CPR

- ☐ personnummer
- ☐ födelsetid och namn
- ☐ adress och namn

2.7.1.5 Utdata

Sex olika standardiserade svarstyper skulle erbjudas

- ☐ namn- och adressvar, som även skulle innehålla personnummer, yrke/titel, civilstånd samt aktuell kyrkobokföringsförsamling
- ☐ reducerat personsvar som, utöver innehållet i namn- och adressvar, skulle omfatta dag för ändring av civilstånd, samhörighetsbeteckning, nationalitet, omyndighetsförklaring, aktuell kyrkobokföringsfastighet, födelsehemort, pensionsförhållanden, mantalsskrivningsfastighet (aktuell och föregående), preliminärskatt kod och kod angivande registrering i vapenregister
- ☐ fullständigt personsvar som skulle innehålla uppgifter enligt reducerat personsvar samt koder för vissa aviseringsuttag, församlingsnamn och fastighetsbeteckning
- ☐ inkomstsva som skulle innehålla uppgifter enligt namn- och adressvar samt vissa slutliga inkomstuppgifter
- ☐ skatteförfrågningsvar som skulle innehålla uppgifter enligt namn- och adressvar samt uppgift om kvarstående/överskjutande skatt, kvarsattelän, senaste preliminärskatt, skattetabell och lokal skattemyndighet
- ☐ totalsvar som skulle innehålla samtliga i CPR ingående uppgifter.

Därutöver skulle efter särskild överenskomelse i begränsad omfattning för viss använ-

dare speciellt avpassad svarstyp kunna utarbetas.

Användare skulle även kunna få avisering om förändringar i personregistret i samband med den aktualisering av CPR som genomförs varje vecka. Aviseringen avsågs kunna ske för viss person eller viss kategori personer. Aviseringen avseende viss kategori kunde omfatta antingen uppgifter om i registret befintliga personer, t. ex. adressändring för alla i viss ålder, alla giftermål, eller tillkomster i registret, t. ex. alla födslar.

Utdrag ur CPR skulle avse antingen viss person eller viss kategori. Användare av uppgifter i CPR skulle genom samkörning av eget register i form av magnetband, hålkort eller förteckning få exempelvis ett fullständigt personsvar beträffande viss person. Utdrag avseende enstaka personer skulle även erhållas via terminal. Utdrag omfattande viss kategori, t. ex. alla födda 1940, med inkomst över 40 000 kr, måste beställas särskilt för varje registerutdrag.

Möjlighet fanns att skapa både standardiserade och speciellt anpassade utdragsrutiner.

2.7.1.6 Sekretess

Informationen i CPR skulle bestå endast av uppgifter som enligt gällande regler är offentliga. Utlämnande av vissa kyrko- och folkbokföringsuppgifter skulle dock kunna vägras enligt 13 § sekretesslagen (1937: 249). Vid systemutvecklingen hade hänsyn tagits till att ändrade regler skulle kunna leda till sekretessbeläggning.

2.7.1.7 Kommentarer

Från RSV, som även ansvarar för länsstyrelsernas ADB-register, fördes i samband med myndighetsenkäten fram följande synpunkter.

Vid RSV hade tveksamhet förekommit vid utlämnandet av vissa uppgifter, framför

allt nationalitet. Det ansågs synnerligen önskvärt att klarare riktlinjer om offentlighetsprincipens tillämpning skapas så att nuvarande osäkerhet undanröjs.

Länsstyrelsen i Västmanlands län ifrågasatte om inte en begränsning av ADB-mässiga uttag av uppgifter om beredskaps- och värnpliktskoder borde ske från försvarssynpunkt.

Länsstyrelsen i Stockholms län pekade på den irritation framför allt hos allmänheten över utlämnandet av adressuppgifter m. m. för kommersiell användning som kommit till uttryck. Sonderingar hade också förekommit angående möjligheterna att få tillgång till uppgifter, exempelvis om alla i riket bosatta av viss nationalitet, där man haft anledning misstänka politiska intressen bakom. Länsstyrelsen ansåg att de registreringsansvariga myndigheterna bör ges möjlighet och befogenhet att begränsa utlämnandet av de registrerade uppgifterna. En begränsande effekt i utlämnandet för kommersiella syften skulle kunna uppnås genom skärpta taxebestämmelser beträffande uppgifter som utlämnas. Offentlighetsprincipen hade aktualiserats i samband med att en journalist begärde att få ta del av innehållet i fastighetstaxeringsaviser vid 1970 års allmänna fastighetstaxering. Begäran avlogs. Beslutet föranledde ej besvär, däremot en anmälan till JO.

Vid länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län hade offentlighetsproblematiken aktualiserats i samband med att IIT Data Service, en avdelning av Standard Radio & Telefon Aktiebolag, beställde ett utdrag ur länsstyrelsens personregister. Beställningen avsåg överföring av vissa uppgifter i personregistret till företagets magnetband (s. k. selektiv kopiering). De uppgifter IIT beställde var: huvudmans personnummer, eget personnummer, aktuell kyrkobokföringsadress i kodform, civilstånd, dag för civilståndsändring, omynlighetsmarkering, födelsehemort, nationalitet, namn, postutdelningsadress, postnummer, adresspostanstalt och yrke för hela befolkningen i länet. Dessutom omfattade den gjorda beställningen löpande avisering varje vecka om inträffade förändringar i det

av beställningen omfattade materialet (se betänkandet avsnitt 6.2).

2.7.1.8 Avgiftspolicy

Avsikten var att CPR skulle bli ett i princip kostnadsmässigt självbärande register. Avgifter skulle enligt viss taxa tas ut för avisering, utdrag och besvarande av frågor. RSV:s nuvarande taxa för uttag från länsregistret beräknas efter använd maskintid.

2.7.2 Personaladministrativt informationssystem

Det system för personaladministrativ information (PAI), som är under utveckling inom statskontoret, ingår som en del i en total, personaladministrativ översyn, vars syfte är att genom en aktivering och effektivisering av den statliga personaladministrationen möjliggöra ett rationellare tillvaratagande av de personella resurserna. De övriga områden som omfattas av översynen är personaladministrativ organisation, planering, utbildning, uppföljning och effektmätning.

PAI utvecklas för att tillgodose konstaterade informationsbehov av i princip tre slag, nämligen

- kraven på information som underlag för den personaladministrativa planeringen, centralt och på myndighetsnivå,
- behovet av information för allmän statistik och utredningsändamål,
- kravet på en rationellare informationsbehandling för att möjliggöra en effektivisering av personaltjänstrutiner.

2.7.2.1 Registerinnehåll

PAI planeras bygga på vissa grundläggande uppgifter om personal och befattningar, s. k. basdata. Dessa kommer – under förutsättning av Kungl. Maj:ts bifall – att bli gemensamma för hela statsförvaltningen och ingå i en personaladministrativ databank.

Följande uppgifter utgör exempel på vad som avses komma att registreras om varje statligt anställd.

- ☐ personnummer
- ☐ namn
- ☐ adress
- ☐ civilstånd
- ☐ anställningsår i statlig tjänst
- ☐ pensionsuppgifter
- ☐ utbildningsuppgift
- ☐ anställningsdatum vid myndigheten
- ☐ befattningsnummer
- ☐ befattningsnomenklatur
- ☐ tjänstebenenämning
- ☐ anställd t. o. m.
- ☐ personstatus
- ☐ rekryteringsväg
- ☐ löneuppgifter
- ☐ skatteuppgifter

Beträffande tjänster och arbetsuppgifter kommer bl. a. följande att registreras

- ☐ befattningsnummer
- ☐ tjänsten inrättad av
- ☐ tjänsten inrättad (tid)
- ☐ löneplan, lönegrad
- ☐ avlöningsförstärkning
- ☐ befattningsstatus
- ☐ tjänstebenenämning
- ☐ befattningsnomenklatur
- ☐ kompetenskrav/önskemål

Basdata kommer att omfatta samtliga anställda i statlig tjänst, dvs. ca 400 000 personer. De skall däremot inte omfatta anställda i s. k. statsunderstödd verksamhet.

Utöver basdata kan systemet tillföras och bearbeta s. k. myndighets- eller sektorsspecifik information (t. ex. uppgifter om tidigare yrkeserfarenhet, personbedömning, etc.) och på så sätt erbjuda myndigheterna informationsservice på olika ambitionsnivåer.

Gallring kommer ej att ske.

2.7.2.2 Uppgiftslämnare

Uppgift om namn, civilstånd och mantals-skrivningsort har beräknats kunna hämtas

från CPR. Information för skatteavdrag skall hämtas från centrala skatteförfrågningsregistret. Alla övriga uppgifter skall lämnas av myndigheterna.

2.7.2.3 Användare och användning

PAI är i första hand avsett att bli ett hjälpmedel för den personaladministrativa planeringen (PA-planeringen). Personal- och befattningsinformationen skall ge underlag för myndigheternas planering av arbetskraftsbehov och arbetskraftstillgång samt för planering av erforderliga personaladministrativa åtgärder. Informationen skall också utgöra underlag för de centrala personaladministrativa organens PA-planering, t. ex. vad gäller utbildningsbehov eller omplaceringsverksamhet. Exempel på utdata från PAI, som kan tjäna som underlag för PA-planering är förutom den personaladministrativa statistiken (arbetstidsstatistik, personalomsättningsstatistik och frånvarostatistik), befattningsförteckning, bemanningsförteckning, vakansförteckning, övertalighetsförteckning och personalsammanställning.

Vidare kommer PAI att få betydelse för statistikproducenter och utredningsinstitutioner, i första hand SCB och statens avtalsverk. Dessa avnämare kommer att kunna få tillgång till en enhetlig personaladministrativ information vad gäller den statliga sektorn. För departementen — främst finansdepartementet — kommer PAI att kunna leverera personaladministrativ information som kan utnyttjas bl. a. i budgetarbete.

För vissa myndigheter kommer löneuträkning och skatteredovisning att ske i PAI.¹ För myndigheter som är anslutna till system S beräknas PAI leverera till detta system den erforderliga informationen för löneredovis-

¹ Andra lönesystem förekommer. Försvarets civilförvaltning (FCF) och poststyrelsen har sådana ADB-system, som används av ett flertal myndigheter. Vidare kan nämnas, att Uppsala datacentral utför löneberäkningar åt exempelvis universitet och högskolor.

ning. Vidare skall i PAI registreras och å-jourföras tjänstematriklar för samtliga myndigheter. Enhetlig information för pensionsberäkning kommer att levereras via de anslutna myndigheterna till statens personalpensionsverk (SPV). Exempel på utdata från PAI som tjänar som underlag i denna rationalisering av personaltjänstrutinerna är löneklassplaceringsunderlag, personkort, lönelista, lönespecifikation och skattebeloppsförteckning.

Som ett första led i integrationen mellan löneredovisning och övrig ekonomisk redovisning kommer PAI att till system S överföra konteringsinformation avseende myndigheternas löneutgifter. Dessutom kommer PAI för de myndigheter som är anslutna till tidsredovisningsrutinen i system S att överföra erforderliga uppgifter för registervård av tidsredovisningsrutinens personposter.

PAI kommer automatiskt att avisera försäkringskassorna om nyanställning och avgång av personal hos myndigheter anslutna till PAI. Dessutom kommer avisering att ske när anställningsförhållanden i övrigt ändras i de fall de har betydelse för sjukförsäkringen.

Samordningen CPR-PAI var avsedd att fylla två funktioner. En PAI-ansluten myndighets rapportering skulle underlättas genom att vissa uppgifter automatiskt erhöles från CPR. Genom att hämta uppgifterna från CPR skulle dessutom informationen i PAI bli säkrare.

PAI kommer att hämta skatteinformation från centrala skatteförfrågningsregistret en gång per år. Detta kommer att ske vid varje årsskifte och avse personal som var registrerad i PAI den 1 december året innan.

2.7.2.4 Samkörning och åtkomst

Genom informationsöverföring via magnetband har PAI beräknats kunna samordnas med system S, RFV, CPR och CFR.

PAI planeras bli terminalorienterat. Söknnycklar till PAI blir

- ☐ personnummer (personuppgifter)
- ☐ befattningsnummer (befattningar/tjänster)

2.7.2.5 Utdata

Följande typer av uppgifter utgör exempel på utdata som kommer att hämtas ur PAI-systemet

- ☐ personal- resp. löneuppgifter
- ☐ befattningsuppgifter
- ☐ löneklassuppflyttningar
- ☐ personalregisterkort (ackumulerade uppgifter)
- ☐ utdrag ur tjänstematrikel
- ☐ personalsammanställning
- ☐ sammanställning över ålder och anställningstid
- ☐ frånvarostatistik
- ☐ personalomsättningsstatistik
- ☐ befattningsförteckning
- ☐ bemanningsförteckning
- ☐ vakansförteckning
- ☐ övertalighetsförteckning
- ☐ statstjänstemannastatistik
- ☐ personalredovisning i petita
- ☐ underlag för budgetering

2.7.2.6 Sekretess

Merparten av uppgifterna som skall ingå i PAI är offentliga. Undantag gäller exempelvis endast vissa läkarintyg och andra uppgifter som kan skyddas direkt genom bestämmelse i sekretesslagen (1937: 249).

2.7.2.7 Kommentarer

Föreligger ej.

2.7.2.8 Avgiftspolicy

Sannolikt kommer att föreslås att kostnaderna för PAI fördelas mellan de anslutna myndigheterna. Om övriga uttag skall avgiftsbeläggas har ännu ej diskuterats.

2.7.3 Rättsväsendets informationssystem

Arbetet med att skapa ett rättsväsendets informationssystem (RI) inleddes 1966 (se bl. a. prop. 1969: 26, 1970: 54, 1970: 140, 1971: 29 och bilaga 4 till statsverkspropositionen de senaste åren).

RI-systemet definieras i 1 § RI-kungörelsen (1970: 517).

För att insamla, lagra och bearbeta och lämna uppgifter som har samband med verksamheten inom polis-, åklagar- och domstolsväsendet samt kriminalvården skall finnas ett informationssystem grundat på automatisk databehandling (rättsväsendets informationssystem). Informationssystemet skall bestå av delsystem.

Frågor om uppbyggnad eller väsentlig förändring av informationssystemet beredes av samarbetsorganet för ADB inom rättsväsendet.

Projektledningen för RI-systemet utövas av statskontoret. Delar av systemet är i produktion.

I RI ingår f. n. 14 etapper.

- P 1 registeromläggning
- P 2 databehandling av brottnålsdomar, saköreslångd, process- och reaktionsstatistik, lagakrafttrapport m. m.
- P 3 strafföreläggande
- P 4 klientelrutiner
- P 5 fortsatt teknisk samordning av brottsregister
- P 6 kriminalitetsprognoser
- P 7 viss verksamhetsstatistik för programbudgetering
- P 8 bouppteckningsrutiner
- P 9 system för lagstiftningsförfarande
- P 10 utlänningsärenden
- P 11 ståmningsansökan
- P 12 passärenden
- P 13 betalningsföreläggande
- A 1 arbetsdrift inom kriminalvården

Dessutom ingår i RI vissa andra administrativa rutiner. Polis- och åklagarväsendena är sedan den 1 januari 1965 anslutna till ett centralt datasystem för avlöningsutråkning och utbetalning. Kriminalvårdsstyrelsen använder ett liknande system. Personalredovisningen kommer att kopplas till PAI.

I detta avsnitt behandlas etapperna P 1–P 4, varav väsentliga delar redan är i produktion.

2.7.3.1 Registerinnehåll

Genom rutinerna i etapperna P 1–P 4 kommer bl. a. om enskilda personer att registreras i RI uppgifter från

- ☐ domstols dom eller slutliga beslut
- ☐ strafföreläggande
- ☐ ordningsföreläggande
- ☐ beslut i nådeärenden
- ☐ verkställighet av påföljd

Dessa typer av uppgifter kommer i tillämpliga delar att finnas beträffande ca 350 000 personer.

De två huvudregistren i RI är polisregistret och kriminalregistret (person- och belastningsregistret).

2.7.3.2 Uppgiftslåmnare

Vissa uppgifter lämnas av enskilda till olika myndigheter och vidarebefordras sedan direkt eller i modifierad form till RI-systemet.

Övriga uppgifter till RI kommer beträffande här aktuella etapper att lämnas av

- ☐ polismyndigheter i Sverige och andra länder
- ☐ interpol
- ☐ domstolar i Sverige och andra länder
- ☐ åklagare
- ☐ svenska fångvårdsanstalter
- ☐ utländsk registermyndighet (fångvårdsanstalt i annat nordiskt land)
- ☐ kriminalvårdsstyrelsen
- ☐ sjukhus
- ☐ statens invandrarverk (SIV)
- ☐ justitiedepartementet
- ☐ inrikesdepartementet
- ☐ åklagare
- ☐ interneringsnåmnden
- ☐ ungdomsfångelsenåmnden
- ☐ kriminalvårdsnåmnden
- ☐ övervakningsnåmnder

F. n. erhålls folkbokföringsuppgifter på magnetband. Framöver planerades att denna information skulle lämnas från CPR via terminal. Övrig information lämnas i form av vanliga handlingar.

2.7.3.3 Användare och användning

RI avses i första hand användas av till systemet anslutna myndigheter inom polis-, åklagar- och domstolsväsendet, kriminalvården m. fl. Det har ansetts särskilt angeläget med en samordnad informationsbehandling för brottmålsprocessen. Denna börjar i princip med brottsanmälan hos polismyndighet och karaktäriseras av handlingar som därefter framställs i olika faser av förfarandet inom rättsväsendet. De grundläggande tankegångarna är att rättsväsendets myndigheter, som har ett speciellt arbetsorganisatoriskt samband, skall samarbeta i fråga om informationsutbyte och lagring av uppgifter som "föds" inom rättsväsendet.

Ett av de mera centrala momenten inom RI är domstols avgörande i brottmål. Domstolarna lämnar ett exemplar av dom eller slutligt beslut i brottmål (ingress och slut) samt en särskild "RI-uppgift" till rikspolisstyrelsen (RPS). Uppgifterna i dessa handlingar används för olika ändamål. Genom maskinell bearbetning upprättas bl. a. kriminalregister. Maskinellt framställda meddelanden ersätter saköreslängd, underrättelse till RSV:s särskilda straffregister m. m. Samtidigt framställs underlag för den statistik som skall tillställas SCB.

Följande myndigheter får eller kommer att få del av information i RI

- domstolar (kriminal-registerutdrag)
- SCB (statistikunderlag)
- länsstyrelser (saköreslängd, uppgift om förvisning)
- kronofogdemyndigheter (indrivningshandlingar)
- polismyndigheter (meddelande om föreläggande, dom eller slutligt beslut)
- tullmyndigheter

- RSV (uppgifter till det särskilda straffregistret)
- körkortsregister (dom etc. som berör körkortsinnehav)
- den dömd/förelagde (dom vid bötespåföljd eller föreläggande; betalningsanmaning och inbetalningskort)
- kriminalvårdsstyrelsen (domar som innebär frihetsberövande)
- statens invandrarverk (SIV) intagning i anstalt vid förvisning)
- VPV (intagning i anstalt m. m.)
- skattemyndigheter (— " —)
- försäkringskassor (intagning och avgång från anstalt)
- interneringsnämnden (diverse rapporter om ändrade statusförhållanden)
- ungdomsfängelsenämnden (— " —)
- kriminalvårdsnämnden (— " —)
- övervakningsnämnder (— " —)
- skyddskonsulenter (— " —)
- RPS (permissioner, permissionsmissbruk)
- justitiedepartementet (statistik, programdatauttag)

2.7.3.4 Samkörning och åtkomst

Myndigheterna inom rättsväsendet kommer — i mån av behov och behörighet — att få tillgång till den information som insamlats från skilda håll och bearbetats i RI. Dessa myndigheter kommer s. a. s. att kommunicera över RI, som även blir en förbindelselänk till datasystem utanför kretsen av de anslutna myndigheterna. Exempel på sådana system är CBR, CKR, EON, RAFA, SIV samt system hos SCB och VPV. RAFA, SIV, SCB och VPV erhåller information genom magnetband. I övrigt lämnas informationen i mer konventionella former som vanliga handlingar, registerkort m. m. För de anslutna myndigheterna blir RI även ett arkiv för information och ett instrument för bearbetning av denna information för olika ändamål inom rättsväsendet.

Söknycklar till personinformation i RI är

- ☐ personnummer
- ☐ födelsetid och namn
- ☐ födelsetid
- ☐ namn (dock ej de vanligast förekommande)

2.7.3.5 Utdata

Från RI kommer i olika former (se 2.7.3.3) bl. a. följande uppgifter att lämnas

- ☐ personnummer
- ☐ namn
- ☐ adress
- ☐ födelsehemort
- ☐ kyrkobokföring (senast kända)
- ☐ tidigare namn
- ☐ år för namnbyte
- ☐ medborgarskap
- ☐ behandlingsjournal
- ☐ brott
- ☐ tidpunkt för brott
- ☐ påföljd
- ☐ nåd
- ☐ verkställighet av påföljd
- ☐ intagning och avgång från anstalt
- ☐ förvisning
- ☐ farlighet
- ☐ narkomani
- ☐ alkoholism
- ☐ obefintlighet
- ☐ emigration
- ☐ efterlysning i polisunderrättelser
- ☐ frihetsberövande
- ☐ särskild rättsverkan (beslag, viten m. m.)
- ☐ tillfällig vistelseort
- ☐ laga kraft/godkännande av strafföreläggande
- ☐ tvångsåtgärder
- ☐ åtalsunderlåtelse
- ☐ år för tagande av fingeravtryck
- ☐ år för tagande av fotografi
- ☐ alias namn
- ☐ alias personnummer
- ☐ öknamn

2.7.3.6 Sekretessfrågor

Sekretessbestämmelser som berör RI-systemet finns i 11 och 14 §§ sekretesslagen (1937: 249), lagen (1963: 197) om allmänt kriminalregister, lagen (1965: 94) om polisregister m. m. och RI-kungörelsen (1970: 517), senaste lydelse Kungl. Maj:ts kungörelse (1971: 825). I 11 § 2 st. sekretesslagen sägs, att har uppgift om brott eller om den som misstänks, åtalats eller dömts för brott lämnats till RPS för databehandling inom RI, får, om inte annat följer av första stycket, uppgifter ej lämnas ut från RPS i annat fall eller annan ordning än Konungen bestämmer. I 12 § RI-kungörelsen hänvisas till strafföreläggandekungörelsen (1970: 60), ordningsbetskungörelsen (1968: 199) och kungörelsen (1955: 512 om skyldighet att meddela vissa uppgifter till RSV samt till polisregisterlagen (1965: 94).

2.7.3.7 Kommentarer

RPS har påpekat att det kan vara svårt att maskinellt tillämpa kriminal- och polisregisterförfattningarna i alla avseenden. I vissa fall styrs därför utdata till en kontrollenhet för manuell bedömning och bearbetning i stället för att sändas direkt till användaren.

Vidare har uppgivits att styrelsens passregister bygger på uppgifter i ansökningsblanketter från passökande. Passansökningshandlingarna mikrofilmas och originalansökningshandlingarna förvaras i arkiv till dess giltighetstiden utgått, då de överlämnas till riksarkivet. Vissa av uppgifterna i ansökningshandlingarna tas in i ett ADB-anpassat register, som också fungerar som ett sökregister till mikrofilmsregistret. De uppgifter som tas in i dataregistret är passnummer, passens giltighetstid, personnummer och namn. Informationen betraktas som detaljerad information om många enheter. Uppgifter ur mikrofilmregistret lämnas ut till länsstyrelser, polismyndigheter, banker, SIV, generaltullstyrelsen, postverket samt dagspressen. ADB-registret har som identifikation

tionsbegrepp namn, personnummer och passnummer. Samkörning med andra register förekommer ej, men genom en mindre förändring kan samkörning ske (utom med CPR) med RPS:s person- och belastningsregister. Om vissa tekniska problem övervinns kan registret samköras med andra personnummerorienterade register. Passregistret innehåller utförliga personuppgifter om 2,4 miljoner människor. RPS betraktar det som en brist att uppgifterna ej kan sekretessbeläggas. Uppgift om födelseort är ömtålig, eftersom den ger ytterligare sökmöjligheter, speciellt beträffande t. ex. invandrare.

RPS personregister i det centrala polisregistret bygger på handlingar upprättade i brottmålsförfarandet och innehåller detaljerade personuppgifter om få individer. I polisregisterlagen med följdförfattningar är reglerat, vem som kan få uppgifter ur polisregistret. Det förekommer emellertid att andra myndigheter och enskilda begär utdrag trots att de inte är behöriga. Framställningarna har hittills avvisats.

2.7.3.8 Avgiftspolicy

Avsikten är att kostnaderna vid användning av RI skall fördelas på anslutna myndigheter. Det har även diskuterats om handlingar som tillställs enskilda (polisregisterutdrag) skall avgiftsbeläggas.

2.7.4 Informationssystem för utlänningsärenden

Etapp P-10 inom RI omfattar ett informationssystem för utlänningsärenden (SU). Svaret för SU faller i första hand på SIV. SU beräknas komma i produktion under 1973.

2.7.4.1 Registerinnehåll

SU kommer att innehålla följande register

- ☐ maskinell central databas innehållande

utomnordiska medborgare eller statslösa som sökt tillstånd eller medborgarskap, utomnordiska eller statslösa som anmälts till registret genom arbetsgivaranmälan samt utländska medborgare för vilka åtgärd skall vidtas om ansökan eller arbetsgivaranmälan inkommer till registret för dessa

- ☐ maskinellt register avseende arbetsanmälda utländska medborgare
- ☐ manuellt underhållen aktsamling avseende personer som ingår i den centrala databasen eller som utgallrats ur denna
- ☐ hjälpregister för den maskinella behandlingen

Totalt kommer SU att innehålla följande uppgifter

- ☐ ev. aktuell ansökan
- ☐ handläggare

persondata

- ☐ namn
- ☐ medborgarskap
- ☐ tidigare medborgarskap
- ☐ personnummer
- ☐ dossiernummer
- ☐ tidigare efternamn
- ☐ kön
- ☐ civilstånd
- ☐ födelseort och födelseland
- ☐ modersmål
- ☐ 2:a språk
- ☐ dokument i akten
- ☐ spärr (för avisering)
- ☐ kategori
- ☐ aktuell legitimationshandling
- ☐ tidigare legitimationshandling
- ☐ dag för inresa i Norden
- ☐ dag för inresa i Sverige
- ☐ utrest ur landet

bosättningsdata

- ☐ län
- ☐ kommun
- ☐ polisdistrikt
- ☐ bostadsadress

anknytning till annan person

- ☐ personnummer

- ☐ medborgarskap
- ☐ dossiernummer
- ☐ slag av anknytning
- ☐ gällande tillstånd för person med anknytning till den registerutdraget avser

tidigare beslut

- ☐ beslutsdag
- ☐ beslut
- ☐ märkning
- ☐ beviljad/vägrad
- ☐ fr. o. m.—t. o. m.
- ☐ begränsning
- ☐ särskild notering
- ☐ handläggare
- ☐ beslutsnivå
- ☐ myndighetskod

remisser

- ☐ datum för utgående remiss eller förfrågan
- ☐ datum för inkommande remiss
- ☐ datum för inkommande svar på remiss eller förfrågan
- ☐ remissvarets eller förfrågans innehåll

arbetsgivaranmälan

- ☐ arbetsgivarens namn
- ☐ arbetsgivarens adress
- ☐ anställd såsom
- ☐ anställningen påbörjad den
- ☐ anställningen avslutad den

Dessa uppgifter skall, i förekommande fall, i inledningsskedet finnas beträffande 250 000 personer. Antalet personer väntas under 1973 öka till 300 000 eller fler.

Gallring skall ske viss tid efter aktuell visering utgått om ny händelse som skall registreras ej dessförinnan inträffat. Gallringen kommer att omfatta person som avlidit, blivit svensk medborgare eller bedömts som utrest.

2.7.4.2 Uppgiftslämnare

Uppgifterna i SU härrör till betydande del från invandrare och deras arbetsgivare. Ett flertal myndigheter kommer även att tillföra SU uppgifter.

Uppgifter tillförs SU bl. a. enligt följande

- ☐ ansökan från invandrare om tillstånd eller medborgarskap
- ☐ utredning i anledning av tillstånd eller medborgarskap
- ☐ förfaringsärenden (främst förpassningar och liknande)
- ☐ remisser från olika myndigheter
- ☐ meddelande om till lokal polismyndighet inkommen ansökan
- ☐ av konsulat/beskickning fattat beslut i viseringsärenden
- ☐ av lokal polismyndighet fattat beslut i tillståndsärenden
- ☐ av SIV fattat beslut i tillstånds-, avlägsnande eller medborgarskapsärenden
- ☐ av Kungl. Maj:t, länsstyrelse, socialstyrelse m. fl. myndigheter fattat beslut avseende utländsk medborgare
- ☐ svar på förfrågan till uppgiven referensperson i viseringsärende
- ☐ svar på förfrågan till arbetsgivare angående arbets- och bostadsförhållande
- ☐ remiss till AMS i ärende angående arbetstillstånd
- ☐ begäran om spärr för avisering för viss person
- ☐ meddelande om att utländsk medborgare bedömts som utrest ur landet
- ☐ uppgift om dokument som tillförs dossiern
- ☐ beslut om klassificering av viss person i registret
- ☐ uppgift om instämpling av visering i passhandling
- ☐ uppgift om delgivning av beslut
- ☐ avisering från riksskatteverket angående utländsk medborgare
- ☐ anmälan från arbetsgivare som har utländsk medborgare anställd i sin tjänst

Uppgifterna beräknas genomgående lämnas i form av vanliga handlingar.

2.7.4.3 Användare och användning

SU skall i första hand användas för de interna rutinerna vid SIV. SU syftar nämligen

gen till att producera beslutsunderlag i tillstånds-, medborgarskaps- och avlägsnandearenden. Vidare skall information som tjänar som underlag för såväl kort- som långsiktig planering av verksamheten vid SIV framställas. Systemet skall även utföra statistiska beskrivningar av invandrare.

Genom SU:s anslutning till RI kommer dock den dubbelregistrering som förekommit genom att även polisen registrerat vissa uppgifter att kunna undvikas.

Vissa uppgifter i SU kan vara av intresse för AMS (och CPR). I övrigt har invandrarutredningen i ett delbetänkande (SOU 1971:51) föreslagit att SU kompletteras med ett system för avisering om invandrare till kommunerna. Kommunernas uppgift att organisera och planera utbildningen av invandrare förutsätter att de får bättre översikt över invandringen till kommunen än vad de normalt har för närvarande. Förslaget innefattar aviseringen om beviljade arbetstillstånd, nytillkomna utlännningar (utom danska och norska medborgare) som arbetsanmälts, kyrkobokföring av invandrare under ett år från invandringen. Aviseringen anses även få betydelse för kommunernas planering av bostadsbyggande, skolväsende etc.

2.7.4.4 Samkörning och åtkomst

Någon planering av samkörning utöver vad som kommer att ske i RI-systemet som sådant har ej förekommit. Hittills föreligger endast mycket vaga planer på maskinell kommunikation genom överlämnande av magnetband till AMS (och CPR).

Söknycklar för åtkomst av uppgifter i systemet är personnummer samt, med hänsyn till att flertalet invandrare i registreringsögonblicket saknar födelsenummer och kontrollsiffra, namn och födelsetid.

2.7.4.5 Utdata

Uppgifter från SU lämnas i form av

- ☐ förfrågan till referensperson

- ☐ förfrågan till arbetsgivare
- ☐ remiss till AMS
- ☐ påminnelse till referensperson och arbetsgivare avseende förfrågan
- ☐ påminnelse till AMS avseende remiss
- ☐ påminnelse till lokal polismyndighet avseende till myndigheten inkommen ansökan i tillståndsärende eller begärd utredning och kontrollskrivelse
- ☐ påminnelse till arbetsgivare angående skyldigheten att inge arbetsgivareanmälan
- ☐ meddelande om beslut i tillståndsärende
- ☐ avisering till invandraren om att gällande tillstånd utgår inom viss tid
- ☐ påminnelse till invandraren att inge ansökan då gällande tillstånd utgått
- ☐ kontrollskrivelse till polismyndighet i anledning av att ansöka om tillstånd ej ingivits
- ☐ gallringsunderlag, diarielistor, planeringsunderlag
- ☐ statistik avseende invandrare
- ☐ svar på förfrågan angående registrerad person
- ☐ registerutdrag för person i registret

Det är även möjligt att aviseringar kommer att lämnas till AMS (och CPR). Den information som då blir aktuell kan liksom statistiska uppgifter till SCB komma att lämnas på magnetband. I övrigt kommer sannolikt uppgifter i SU att huvudsakligen lämnas i form av vanlig handling. Så är fallet även med de aviseringar till kommunerna om invandrades bosättning m. m. som föreslagits av invandrarutredningen.

2.7.4.6 Sekretess

Sekretessbestämmelserna i 3 och 14 §§ sekretesslagen (1937:249) har förutsatts gälla även för SU-systemet. Sannolikt behöver de dock kompletteras om – som föreslagits – avisering om invandrare till kommunerna kommer i fråga. I förslaget har nämligen förutsatts att systemet utformas på ett sådant sätt att de registrerade uppgifterna om invandrare inte skall kunna utnyttjas för andra ändamål än de avsedda.

2.7.4.7 Kommentarer

Föreligger ej.

2.7.4.8 Avgiftspolicy

Frågan om avgiftsbeläggning har ännu ej diskuterats. Det är dock knappast sannolikt att avgiftsbeläggning blir aktuell med hänsyn till den begränsade kretsen externa användare av SU.

2.7.5 Riksdatsystem för exekutionsväsendet

Kungl. Maj:t uppdrog i maj 1966 åt exekutionsväsendets organisationsnämnd (EON) att utreda möjligheterna till viss användning av ADB inom exekutionsorganisationen.

Inledningsvis inriktades arbetet på utveckling av ett ADB-system för exekutionsverksamheten inom Stockholms kronofogdedistrikt. Ett sådant system togs i bruk där under budgetåret 1968/69. Mot bakgrund av detta system avgav EON i december 1969 ett principförslag rörande ADB inom hela exekutionsväsendet. Riksdagen har godtagit (prop. 1971: 1 bil. 14 s. 113, CU 1971: 10, rskr 1971: 71) att utvecklingsarbete bedrivs med utgångspunkt från att ADB skall utnyttjas inom exekutionsväsendet så snart praktiska förutsättningar finns. Utvecklingsarbetet bedrivs numera med en inriktning mot ett terminalorienterat system.

Systemet beräknas komma i försöksdrift under 1972 och 1973 vid två å tre kronofogdemyndigheter. Driftsstart beräknas till början av 1974.

2.7.5.1 Registerinnehåll

I riksdatsystemet kommer att ingå delregister

- ☐ gäldenärsregister
- ☐ skuldregister
- ☐ införselregister

- ☐ utmättningsregister
- ☐ avbetalningsplaner
- ☐ anståndsregister
- ☐ konkursregister
- ☐ register över enskilda mål
- ☐ olika adressregister

Bl. a. kommer följande uppgifter med anknytning till enskild person att registreras

- ☐ namn
- ☐ adress
- ☐ personnummer/registreringsnummer
- ☐ totalskuld
- ☐ exekutiva åtgärder
- ☐ nettotinkomst
- ☐ sjömansinkomst
- ☐ civilstånd
- ☐ förmögenhetsskattemarkering
- ☐ fastighet
- ☐ pensionsförhållanden
- ☐ konkurser
- ☐ införsler
- ☐ böter
- ☐ vederlag

Dessutom är det ett önskemål att bl. a. få lagra uppgifter om lagsökningar och betalningsförelägganden, socialvårdsförhållanden, intagning och avgång från anstalter, inom kriminal- och nykterhetsvård.

Systemets storlek kan beskrivas genom antalet till exekutionsväsendet inkommande s. k. allmänna mål (inkl. handräckningar) som uppgår till i runt tal 1,7 miljoner/år. Systemet uppdateras dagligen. Gallring kommer att ske minst en gång per år, varvid slutreglerade skuldposter sorteras ut och läggs upp på ett historiskt manuellt register.

2.7.5.2 Uppgiftslämnare

Uppgifter till systemet skall främst lämnas av kronofogdemyndigheterna. Informationen till dessa kommer från enskilda, andra myndigheter, företag, organisationer m. fl. i deras egenskap av borgenärer, gäldenärer eller arbetsgivare. Systemets innehåll skall kompletteras även med uppgifter från vissa

myndigheter. I en del fall kommer uppgifterna att lämnas direkt från annat datasystem hos myndighet som kan vara "borge-när". De datasystem från vilka uppgifter kan komma att lämnas är CBR, CFD, CSN, länsstyrelsernas skatteband, PAI, RFV, RI (och CPR).

2.7.5.3 Användare och användning

Systemet är i första hand avsett för användning inom exekutionsväsendet. Även andra har emellertid intresse av informationen, exempelvis sökande som skall ha redovisning över ett lämnat uppdrag. Vidare har taxeringsnämnder intresse av att få del av viss information för deklarationsgranskningsarbetet. Uppgifterna i systemet är också av intresse för kreditupplysning. Även social-, nykterhets- och kriminalvården samt skatte- och avgiftsförvaltningen kan ha intresse av information ur systemet.

I enlighet med huvudsyftet bygger datasystemet på principen att i en central databank lagras uppgifter om gäldenärer och skuldposter. Utöver denna databank skall skapas ett indrivningsunderlag med utförlig information för handläggning under en viss period enligt systemets regler för bevakning och anmaning samt rangordning av mål. I databanken sammanförs alla poster en gäldenär har under hans personnummer eller registreringsnummer. Uppgifterna hålls dagsaktuella och genom terminaler lättillgängliga för rikets alla kronofogdemyndigheter. Datasystemet blir således ett hjälpmedel i indrivningsverksamheten, som skall effektivisera denna och avlasta personalen rutingörsmål.

Samtliga kronofogdemyndigheter kommer att från systemet erhålla indrivningsunderlag i form av listor, statistik, rapporter m. m. Gäldenären kommer att få första krav samt avbetalningsavier.

2.7.5.4 Samkörning och åtkomst

Samkörning kan komma att ske med

- ☐ länsstyrelsernas skatteband (restlängder över skatter och allmänna avgifter)
- ☐ CBR (fordonsskatter)
- ☐ CFD (fastighetsuppgifter)
- ☐ CFR (juridiska personer)
- ☐ CSN (restförd studiehjälp)
- ☐ PAI och liknande personaladministrativa system (införlar)
- ☐ RFV (arbetsgivaravgifter)
- ☐ RI (bötesdomar, ev. konkursbeslut etc.)

Dessutom förelåg planer på samkörning med CPR (personuppgifter). Vidare finns önskemål om samkörning med system inom socialvården m. fl. områden.

Informationsutbytet mellan riksdatasystemet och vissa uppgiftslämnare och användare kommer att ske via magnetband. Kronofogdemyndigheterna utrustas med terminaler. Ansökande myndigheter får i vissa fall redovisningsuppgifter i form av listor. Lokala skattemyndigheter, taxeringsnämnder m. fl. får utdrag.

Endast personnummer kommer att användas som söknyckel till systemet.

2.7.5.5 Utdata

Ur systemet kommer bl. a. att hämtas

- ☐ krav till gäldenär i nya mål (betalningsanmaning innefattande fullständig skuldbeskrivning, inbetalningskort, svarskort)
- ☐ indrivningsunderlag (med fullständig skuldbeskrivning, och referens till övriga skulder, åtgärds kort, inbetalningskort)
- ☐ ändringsrapporter
- ☐ gäldenärsliggare (med referens till personnummer)
- ☐ kontoutdrag (gäldenärsuppgifter, skulduppgifter)
- ☐ stomme till meddelande om utmätning

I samband med övergången till databehandling ges möjlighet att underrätta varje i

registret förekommande person om att han registrerats.

2.7.5.6 Sekretess

Innehållet i systemet är ej sekretessbelagt.

2.7.5.7 Kommentarer

EON har ifrågasatt om inte möjligheterna till tillgång till uppgifter ur den planerade databanken i vissa avseenden bör begränsas. Under utredningsarbetet har uppmärksamhetsmats att dagens arbetsmaterial (= det framtida indatamaterialet) i vissa fall är behäftat med felaktigheter. Bl. a. förekommer restföringar, som beror på myndighets eller arbetsgivares försummelse. Felaktigheter av detta slag kan i en framtid få mycket allvarigare konsekvenser än vad fallet är i dag. Diskussioner har därför förts med uppgiftslämnare om möjligheterna att förbättra indatamaterialet.

2.7.5.8 Avgiftspolicy

Avgiftsbeläggning av uttag ur systemet har ännu ej diskuterats. Sannolikt leder programbudgetering och anslutning till system S till att kostnaderna fördelas på berörda myndigheter.

2.7.6 Datasystem för allmän pension och sjukförsäkring

Kungl. Maj:t beslöt i juni 1970 om utredning av den allmänna försäkringens administration (RAFA). Ansvarig myndighet för utredningen är RFV. Enligt beslutet skall försöksverksamhet bedrivas rörande datasystem för den allmänna försäkringens. RAFA-projektet omfattar både den allmänna sjukförsäkringen och den allmänna pensioneringen. Målsättningen är att dagens centrala datautbetalning av allmän pension skall integreras

med pensionsverksamheten på försäkringskassorna så att de väsentligaste registrerings- och uträkningsfunktionerna centraliseras inom ramen för ett datasystem. Beviljande av pensionsförmån kommer dock att ligga kvar på de lokala försäkringskassorna. Beträffande sjukförsäkringen är avsikten att inom ramen för ett datasystem centralisera registrerings- och utbetalningsfunktionerna. Möjligheten att föra över administrationen av utbetalningar av barnbidrag m. m. till försäkringskassorna diskuteras.

Enligt tidsplanen skall omläggningen till ADB vara genomförd 1973 för pensionssystemet. Samma år förutsätts slutligt beslut om genomförande av datasystemet för sjukförsäkringen.

I samråd med familjepolitiska kommittén har man också börjat utreda möjligheterna att till RAFA-systemet foga registrering och utbetalning av barnbidrag, bidragsförskott (och avräkning av influtna underhållsbidrag) samt bostadstillägg. Planeringen befinner sig emellertid i ett inledande skede. Den följande beskrivningen har därför inskränkts till pensions- och sjukförsäkringsdelarna.

2.7.6.1 Registerinnehåll

2.7.6.1.1 Pensionsregistret

I pensionsregistret kommer bl. a. följande uppgifter att ingå

- ☐ namn
- ☐ adress
- ☐ personnummer
- ☐ särskild betalningsmottagare
- ☐ omyndighet (uppgift om förmyndare)
- ☐ invaliditetstillägg och invaliditetsersättning
- ☐ kategori (ålderspension, förtidspension, familjepension, barntillägg)
- ☐ reducerat folkpensionsbelopp
- ☐ antal barntillägg
- ☐ därav antal barn med barn- eller folkpension
- ☐ nedsättning enligt 10 § lagen (1962:381) om allmän försäkring (anstaltsvård)

- ☐ maximalt kommunalt bostadstillägg
- ☐ årsinkomst
- ☐ garantibelopp enligt 18 § lagen (1962: 382) om införande av lagen (1962: 381) om allmän försäkring
- ☐ tilläggspension (egen)
- ☐ tilläggspension (familj)
- ☐ annan huvudsaklig arbetsgivare (kod för skatteavdrag)
- ☐ skattekolumn
- ☐ skattetabell
- ☐ fast preliminärskattebelopp
- ☐ ändrat preliminärskatteunderlag
- ☐ existensminimum (vid beräkning av preliminärskatteavdrag)
- ☐ debiterat kvarskattebelopp
- ☐ existensminimum (vid beräkning av kvarskatteavdrag)
- ☐ införselbelopp
- ☐ civilstånd
- ☐ familjesamband
- ☐ medborgarskap
- ☐ samordningskod (kod för SPV, KPA)
- ☐ kod för yrkesskadelivränta
- ☐ vistelseadress (endast i vissa fall)

Pensionsregistret kommer att omfatta 1,5 miljoner personer. Gallring sker årligen, varvid upphörda pensioner sorteras ut året efter.

2.7.6.1.2 Sjukförsäkringsregistret

I sjukförsäkringsregistret kommer att ingå bl. a. följande uppgifter

- ☐ namn
- ☐ adress (även vissa tillfälliga adresser)
- ☐ personnummer
- ☐ civilstånd
- ☐ medborgarskap
- ☐ obligatorisk försäkring (aktuell och föregående)
- ☐ sjukpenning totalt
- ☐ sjukpenning av anställning
- ☐ karenstid
- ☐ begynnelsestid för klassplaceringsuppgift
- ☐ spärr (personakt upplagd)
- ☐ pensionsförhållande

- ☐ begynnelsestid för tilläggssjukpenning
- ☐ aktuell frivillig försäkring
- ☐ begränsningskod (värnpliktig, anstaltsvård, utvandrad m. m.)
- ☐ år för undantagande
- ☐ föreläggande om läkarintyg första dagen
- ☐ sjuklighet (innevarande och de två föregående åren, antal fall, därav korta fall, antal dagar samt "särskilt fall")
- ☐ antal dagar enligt 15 kap. 2 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring
- ☐ senaste sjukperiods sista dag
- ☐ antal förbrukade karensdagar
- ☐ antal förbrukade sjukpenningdagar
- ☐ antal sjukhusvårdsdagar
- ☐ kontakt med försäkrad (år, månad, dag, art av kontakt, presumtiv beslutsmånad)
- ☐ föregående frivillig försäkring

För pågående sjukfall registreras även:

- ☐ tidpunkt för in- och utskrivning på sjukhus
- ☐ sjukskrivningsperiod enligt läkarintyg
- ☐ antal barn

I begränsad omfattning kan diagnoser komma att registreras beträffande långtidssjuka.

Sjukförsäkringsregistret kommer att omfatta 6,5 miljoner personer. Gallring sker årligen, varvid avlidna, utflyttade och obefintliga sorteras ut.

2.7.6.2 Uppgiftslämnare

2.7.6.2.1 Pensionsregistret

Uppgifter till pensionsregistret kommer att hämtas från

- ☐ pensionstagare
- ☐ försäkringskassorna
- ☐ RSV (bl. a. aviseringar om civilstånds- förändring, dödsfall)
- ☐ RSV (skatteuppgifter)
- ☐ SPV (pensionsuppgifter)
- ☐ KPA (" - ")
- ☐ SPP (" - ")
- ☐ kooperationens pensionsanstalt (pensionsuppgifter)

- ☐ privata försäkringsbolag (yrkesskadelivränta)
- ☐ RFV (yrkesskadelivränta)
- ☐ kronofogdar (ogulden tp-avgift)

2.7.6.2.2 Sjukförsäkringsregistret

Uppgifter till sjukförsäkringsregistret kommer att hämtas från

- ☐ försäkrade
- ☐ försäkringskassorna (försäkringsuppgifter)
- ☐ RSV (personuppgifter)
- ☐ VPV (värnpliktigas in- och uttryckning)
- ☐ RI (intagning och avgång från anstalt)
- ☐ PAI (sjukdomsfall)
- ☐ AMV:s system (vapenfria värnpliktiga)
- ☐ SCB (hemskillnad)
- ☐ sjukhus (in- och utskrivning)

2.7.6.3 Användare och användning

2.7.6.3.1 Pensionsregistret

Informationen i pensionsregistret är i första hand avsedd för den interna användningen vid försäkringskassorna och RFV. Uppgifter kommer dock att lämnas till följande

- ☐ pensionärer (bl. a. utbetalningar)
- ☐ förmyndare (" - ")
- ☐ dödsbon (" - ")
- ☐ kronofogdar (införsel)
- ☐ SPV (anslutna pensionärer)
- ☐ KPA (" - ")
- ☐ RSV (alla pensionärer)
- ☐ SPP (vissa förtidspensionärer)
- ☐ kommuner (alla pensionärer samt uppgift om kommunalt bostadstillägg)
- ☐ bankgirocentralen (utbetalningsbesked)
- ☐ postbanken (" - ")

2.7.6.3.2 Sjukförsäkringsregistret

Informationen i sjukförsäkringsregistret är främst avsedd för den interna verksamheten vid försäkringskassorna. Därutöver kommer uppgifter att lämnas till

- ☐ försäkrad (bl. a. utbetalningar, förfrågningar)
- ☐ dödsbon (utbetalningar)
- ☐ RSV (uppgifter om sjukförsäkringsavgifter)

Innehållet i sjukförsäkringsregistret kan komma att användas för ett automatiskt urval varje vecka av fall för sjukfallsbevakning. Detta urval kan i princip ske stickprovsvis men kan även styras av bl. a. följande faktorer:

- ☐ tidigare sjukfallsfrekvens
- ☐ tidigare långtidsfall
- ☐ sjukfallets längd
- ☐ tidigare kontroller av fallet
- ☐ av försäkringskassa begärd tidpunkt för kontroll
- ☐ ev. Sk-markering (avser bl. a. personer som tidigare gjort sig skyldiga till försäkringskassebedrägeri)
- ☐ hel eller halv sjukskrivning
- ☐ sjukpenningssklass
- ☐ försäkringsart
- ☐ återstående sjukhjälpstid
- ☐ anmälningssätt
- ☐ sjukhusvård
- ☐ ålder
- ☐ kön
- ☐ bosättningsort
- ☐ medborgarskap

2.7.6.4 Samkörning och åtkomst

2.7.6.4.1 Pensionsregistret

Informationsutbyte mellan pensionsregistret samt (CPR,) KPA och RSV kommer att ske genom magnetband eller hålkort. SPV kommer för sitt system att använda samma datamaskin som RAFA.

Försäkringskassorna utrustas med terminalanläggningar.

Söknyckel till pensionsregistret blir personnummer.

2.7.6.4.2 Sjukförsäkringsregistret

Informationsutbytet mellan sjukförsäkringsregistret samt AMV:s system, (CPR,) KPA, PAI och VPV kommer att ske genom magnetband. För SPV:s system kommer samma datamaskin att användas som för RAFA-systemet.

Försäkringskassorna utrustas med terminalanläggningar.

Söknycklar till sjukförsäkringsregistret blir personnummer samt födelsetid och namn.

2.7.6.5 Utdata

Beträffande utdata i det enskilda fallet hänvisas till avsnitt 2.7.6.1. Registerinnehåll, som motsvarar utdata. Dessutom kan selekteringar ske bl. a. på det sätt som beskrivits under 2.7.6.3.2.

2.7.6.6 Sekretess

Innehållet i pensions- och sjukförsäkringsregistren är i princip ej sekretessbelagt.

2.7.6.7 Kommentarer

Föreligger ej.

2.7.6.8 Avgiftspolicy

Avgiftsbeläggning av uttag ur systemen har ej diskuterats.

2.7.7 Informationssystem vid Karolinska sjukhuset

Inom sjukvården pågår omfattande arbeten för att utnyttja ADB. Sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut (SPRI) utreder frågan om medicinska databanker. Även landstingen är direkt

engagerade med likartade uppgifter. Sälunda har Stockholms läns landsting tagit i bruk en datacentral vid Danderyds sjukhus, i vilken lagras uppgifter över regionens 1,5 miljoner invånare. Detta register medger omedelbar åtkomst från terminaler vid bl. a. sjukvårdsinrättningar inom länet.

Statskontoret har under åren 1965–70 i samarbete med Karolinska sjukhuset (KS) drivit ett projekt för utveckling av ADB-rutiner inom sjukvården. Ansvar för den fortsatta verksamheten har nu överförs till KS. Målsättningen för systemutvecklingen är att åstadkomma ett hjälpmedel i den löpande patientvården.

2.7.7.1 Registerinnehåll

Systemet är uppdelat i följande huvuddelar

- register för identifikations- och vårdadministrativa uppgifter
- bokningsregister
- journalregister

Vid sjukhuset är också under uppbyggnad ett personaladministrativt register, som dock ej redovisas här. Dessutom finns ett materialregister och planeras ett ekonomisystem, vilka ej heller redovisas.

2.7.7.1.1 Registret för identifikations- och vårdadministrativa uppgifter

I registret ingår

- ID-register (personnummer — ev. reservnummer och födelsedatum — namn m. m.)
- ADR-register (adress, telefonnummer)
- AD-register (andra administrativa uppgifter)
- MR-register (vårdadministrativa uppgifter)

Registret omfattar f. n. ca 18 000 patienter.

2.7.7.1.2 Bokningsregistret

Registret omfattar förutom ett antal delregister över tillgängligheten hos sjukhusets olika resurser och möjliga aktiviteter (undersökningar, analyser m. m.) också ett personorienterat sådant över inbokade undersökningar per patient.

2.7.7.1.3 Journalregistret

Registret innehåller fullständiga journalanteckningar (eeg, epikriser, anestesiuppgifter, laboratorieuppgifter m. m.).

Registret omfattar f. n. 65 000 patienter.

2.7.7.2 Uppgiftslämnare

2.7.7.2.1 Registret för identifikations- och vårdadministrativa uppgifter

Uppgifterna lämnas till registret på blankett från de olika avdelningarna vid varje vårdtillfälle för patienterna.

2.7.7.2.2 Bokningsregistret

Uppgifterna lämnas till registret på blankett, innehållande läkares önskemål om patientutredning.

2.7.7.2.3 Journalregistret

Uppgifterna lämnas till registret på olika slags blanketter, innehållande anteckningar av sjukvårdspersonalen och på frågelistor på vilka patienterna fyllt i uppgifter om tidigare sjukdomar m. m.

2.7.7.3 Användare och användning

Avsikten med systemet är att vara en hjälp för den sjukvårdande personalen vid den direkta patientvården. Systemet skall ge

läkarna ändamålsenliga underlag för beslut om patientens fortsatta behandling samt vara ett hjälpmedel för planering av denna. Genom sådan förbättrad planering underlättas och ev. förkortas patientens väg genom sjukhuset såväl vid öppen som slutenvård.

Lagrade uppgifter avses även användas för produktionskontroll och planering av sjukhusets framtida resurser.

2.7.7.3.1 Registret för identifikations- och vårdadministrativa uppgifter

Registret har tagits i bruk bl. a. vid thoraxmedicinska kliniken och medicinska kliniken (öppen vård) samt beräknas inom kort bli infört på större delen av sjukhusets slutna vårdverksamhet.

2.7.7.3.2 Bokningsregistret

Registret har tagits i bruk bl. a. vid thoraxmedicinska kliniken, medicinska kliniken (öppen vård) och en sektion av den centrala röntgenavdelningen. Avsikten är att inom kort ta det i bruk på kirurgkliniken, ytterligare delar av centrala röntgenavdelningen samt en del andra enheter inom sjukhuset.

2.7.7.3.3 Journalregistret

Patientvis gjorda utskrifter av den lagrade informationen används i den löpande sjukvården som underlag för beslut om och planering av patientens fortsatta behandling. Registret används av thoraxmedicinska kliniken, medicinska kliniken (öppen vård), öronkliniken, neurofysiologiska laboratoriet m. fl. Datamaskinella bearbetningar och sammanställningar av informationen kan användas för klinisk forskning och produktionskontroll.

Registret är att betrakta som ett centralt journalarkiv för berörda kliniker på sjukhuset. Utomstående användare är läkare, som remitterat patient till sjukhuset för

undersökning eller behandling och som får utskrift av journal eller del därav, samt socialstyrelsen, som erhåller diagnoser m. fl. uppgifter.

2.7.7.4 Samkörning och åtkomst

Systemet medger omedelbar åtkomst från terminaler av uppgifter från alla register utom journalregistret.

2.7.7.4.1 Registret för identifikations- och vårdadministrativa uppgifter

Samkörning sker med boknings- och journalregistret.

Söknycket är personnummer/reservnummer.

2.7.7.4.2 Bokningsregistret

Samkörning sker med registret för identifikations- och vårdadministrativa uppgifter och journalregistret.

Söknycket är personnummer/reservnummer.

2.7.7.4.3 Journalregistret

Samkörning sker med registret för identifikations- och vårdadministrativa uppgifter.

En framtida driftsbild kan komma att innefatta en databank för hela sjukvårdsregionen, med vilken sjukhusets system skall kunna kommunicera.

Söknycklar är personnummer, registrerande klinik och avdelning, registrerande läkare, formulärnummer samt registreringsdatum.

Diagnosuppgifter kopplade till personnummer lämnas, liksom från landstingen, på magnetband till socialstyrelsen.

2.7.7.5 Utdata

2.7.7.5.1 Registret för identifikations- och vårdadministrativa uppgifter

Utdata motsvaras av registerinnehållet (2.7.7.1).

2.7.7.5.2 Bokningsregistret

Bokningsuppgifter per patient samt uppgifter om tillgänglig tid för inom bokningssystemet registrerade resurser.

2.7.7.5.3 Journalregistret

Utskrifter görs för varje patient av den lagrade journalinformationen. Vidare tas ut diagnoser samt statistik.

2.7.7.6 Sekretess

Innehållet i systemet anses åtnjuta samma sekretesskydd som gäller för manuellt förda patientjournaler.

2.7.7.7 Kommentarer

KS har i anslutning till personalregistret anfört att den relativt mångsidiga information som detta register kommer att innehålla för en del i registret ingående personer kan betraktas som känslig. För att undvika eller i varje fall försvåra att helhetsinformation utvinns ur registret anser KS att följande regel bör gälla: endast information som "föds" vid myndigheten skall utlämnas till annan myndighet eller enskild om informationen kan hänföras till person (personnummer och namn) och om det är förenligt med offentlighetsprincipen.

2.7.7.8 Avgiftspolicy

Uttag av avgifter förekommer ej.

2.7.8 Arbetsmarknadsverkets informations-system

Sedan några år pågår inom arbetsmarknadsverket (AMV) ett omfattande arbete med att utveckla ett datasystem. Principerna för detta arbete har godkänts av riksdagen (prop. 1970:1 bil. 13, SU 54, rskr 157). Arbetet skall bedrivas i två etapper. Den första etappen omfattar överförande av funktioner med omfattande manuellt rutinarbete. Detta arbete har redan resulterat i att ett antal datasystem tagits i bruk. Den andra etappen syftar till att utnyttja ADB i det egentliga arbetsförmedlingsarbetet, såsom registrering av information om lediga platser och arbetssökande.

Datasystemet (databanken) innehåller ett omfattande registersystem över dels enskilda individer, dels beredskapsprojekt, utbildningskurser, skyddade verkstäder m. m.

2.7.8.1 Registerinnehåll

Följande delsystem (till stor del terminal-orienterade) är f. n. aktuella:

- ☐ system B, redovisning av beredskapsarbeten
- ☐ system H, bidragsrutin
- ☐ system O, omskolningsregister
- ☐ system V, arbetsvård
- ☐ system A, fördelning av personer inom totalförsvaret (register över personer som lämnar värnplikten eller blir frikallade innevarande år samt handräckningspersonal utan krigsplacering)
- ☐ system D, driftsredovisning

System B avser endast redovisning av beredskapsarbeten. Det är så utformat att dessa skall kunna planläggas och bedrivas på ett ekonomiskt och sysselsättningsmässigt lämpligt sätt. Planläggningen skall vara såväl långsom kortsiktig. Uppgifterna lämnas av AMV och dess regionkontor samt arbetsplatserna, vilka är de enda användarna av systemet. Bland utdata märks bl. a. sysselsättningsprognoser, sysselsättningsplaner, verksam-

hetsrapporter och sysselsättningsrapporter med fördelning på arbetskrafts- och personalkategorier. Ingen extern samkörning förekommer. Systemet är i drift sedan 1968.

2.7.8.1.1 System H, bidragsrutinen

System H innehåller

- ☐ personnummer
- ☐ bidragskod (vilken typ av bidrag)
- ☐ namn
- ☐ bostadsadress
- ☐ postnummer
- ☐ postadress
- ☐ hemlän
- ☐ A-reg (hemkommun)
- ☐ kategori (kod för vilken kategori person tillhör exempelvis arbetslös)
- ☐ försäkringskassa
- ☐ sjukpenning
- ☐ antal barn
- ☐ datum för registrering i system O (arbetslöshetskassa)
- ☐ kurs typ
- ☐ kurslän
- ☐ yrkesinriktning
- ☐ läroplan
- ☐ kommunnummer
- ☐ kursnamn
- ☐ kursort
- ☐ tid i veckor
- ☐ kursstart
- ☐ kursslut
- ☐ grundbidrag
- ☐ hyra hemort (lägenhet)
- ☐ hyra kursort (" - ")
- ☐ familjetillägg maka/e (familjetillägg)
- ☐ familjetillägg barn (familjetillägg)
- ☐ arbetskläder (bidrag)
- ☐ dagliga resor (" - ")
- ☐ månadsresa (" - ")
- ☐ ersättning/timme (" - ")
- ☐ undervisningsmaterial (" - ")
- ☐ undervisningsmaterial utbetalt
- ☐ sjukdagar
- ☐ EA-dagar (frånvaro egen angelägenhet)
- ☐ typ av ersättning
- ☐ status (elev)

- ☐ undervisningsmaterial/månad (bidrag)
- ☐ inbetalningar/månad
- ☐ förskottsdatum
- ☐ ÖF-dagar (övrig frånvaro)
- ☐ sista sjukdag
- ☐ senaste utbetalningsmånad
- ☐ avbetalning/månad
- ☐ förskott/månad
- ☐ förskott inarbetat
- ☐ redovisade räkningar
- ☐ skuld
- ☐ utbetalt ackumulerat
- ☐ Ackum %

Systemet omfattar 61 000 poster.

2.7.8.1.2 System O, omskolningsregistret

System O innehåller

- ☐ aktualitetskod
- ☐ personnummer
- ☐ antal utbildningar totalt
- ☐ antal utbildningar under innevarande år
- ☐ innevarande år
- ☐ antal kurser
- ☐ yrke före kurs
- ☐ yrkesinriktning
- ☐ yrke efter kurs
- ☐ registreringsdatum
- ☐ läroplan
- ☐ kurstid
- ☐ län som beslutat utbildningen
- ☐ A-region
- ☐ familjeförsörjare
- ☐ urvalsprov
- ☐ utbildning
- ☐ sysselsättning före kurs
- ☐ näringsgren
- ☐ utbildning påbörjad
- ☐ kurstyp
- ☐ kurslän
- ☐ kommunnummer
- ☐ kursort
- ☐ bristyrkesutbildning
- ☐ utbildning skyddad verkstad
- ☐ utbildning specialskola
- ☐ dispensorsak (orsak till utbildning trots att personen ej fyllt 20 år)

- ☐ datum kurs avslutad
- ☐ orsak till avgång
- ☐ näringsgren
- ☐ arbete i län
- ☐ orsak till att arbete ej erhållits
- ☐ anställningsutsikter

Systemet omfattar 238 000 poster.

2.7.8.1.3 System V, arbetsvården.

System V innehåller

- ☐ aktualitetskod (utvisar arbetsvårdsärendets status)
- ☐ personnummer
- ☐ inskrivningsdatum
- ☐ inskrivningslän
- ☐ arbetsvårdsexpedition
- ☐ remissinstans (uppgift om varifrån personen remitterats till arbetsvården)
- ☐ huvudarbetshinder
- ☐ biarbetshinder 1
(" - ") 2
(" - ") 3
- ☐ tidigare yrke
- ☐ civilstånd
- ☐ konsultation
 - beh läkare
 - LAN-läkare
 - annan läkare
 - psyk ind prov
 - psyk grupprov
- ☐ aktuella åtgärder (de arbetsvårdsåtgärder som varit aktuella för den arbetsvårdssökande)
- ☐ rapporteringsdatum (datum då en åtgärd bedömdes aktuell för de arbetsvårdssökande)
- ☐ inaktualitetsdatum (datum då åtgärd vidtog)
- ☐ kod (åtgärd)
- ☐ beviljad näringshjälp
- ☐ rapporteringsdatum
- ☐ kod (kod för typ av näringshjälp)
- ☐ arbetsmarknadsutbildning
- ☐ begynnelse datum
- ☐ slutdatum
- ☐ kod (kod för typ av kurs)
- ☐ vidtagna åtgärder

- ☐ rapporteringsdatum (datum då den aktuella aktiviteten påbörjades)
- ☐ kod (kod för aktuell aktivitet)
- ☐ hänvisningskod (anger i vilket fält det finns uppgift om vid vilken verkstad eller motsvarande i "kod för skyddade verkstäder m. m." den aktuella aktiviteten bedrivits)
- ☐ kod för skyddade verkstäder m. m. (innehåller uppgift om vid vilket arbetsprövnings- och arbetsträningsinstitut, skyddade verkstäder och hemarbetscentraler som personen varit sysselsatt)
- ☐ placeringsyrke
- ☐ avregistreringsorsak
- ☐ avregistreringsdatum
- ☐ datum för senaste transaktion

Systemet omfattar 244 000 poster.

2.7.8.1.4 System Å, fördelningen av personer inom totalförsvaret

System Å innehåller

- ☐ personnummer
- ☐ kategori
- ☐ namn
- ☐ adress
- ☐ postnummer
- ☐ postanstalt
- ☐ bosättningskod (län, kommun, församling)
- ☐ medborgarskap
- ☐ besiktningsgrupp
- ☐ truppregistreringsmyndighet
- ☐ personalkategori
- ☐ beredskapsregistrering
- ☐ disponibilitet
- ☐ värnpliktskod
- ☐ CFU-kod

Systemet omfattar 50 000 poster.

2.7.8.1.5 System D, driftsredovisningen

System D omfattar

- ☐ maskinregister för uthyrning av maskiner och byggnadsredskap

- ☐ fakturaregister för uthyrning av maskiner och byggnadsredskap
- ☐ kundregister för uthyrning av maskiner och byggnadsredskap
- ☐ uthyrningsregister för uthyrning av maskiner och byggnadsredskap

Kundregistret innehåller

- ☐ kundnummer
- ☐ referens
- ☐ namn
- ☐ adress
- ☐ postadress
- ☐ betalningskod
- ☐ LM-kod (lokal myndighetskod)
- ☐ kontoplan -typ
- ☐ kassabokföringskonto
- ☐ kostnadskonto I
- ☐ kostnadskonto II
- ☐ kostnadskonto III
- ☐ arbetskodnummer
- ☐ transaktionskod B
- ☐ adressnyckel
- ☐ fakturerat bel mån
- ☐ fakturerat totalt

Kundregistret omfattar 600 poster.

2.7.8.2 Uppgiftslämnare

2.7.8.2.1 System H, bidragsrutinen

Uppgifterna lämnas av elever till respektive länsarbetsnämnds bidragsavdelning. Nämnden vidarebefordrar uppgifterna och sitt beslut till datasystemet.

2.7.8.2.2 System O, omskolningsregistret

Uppgifterna lämnas av länsarbetsnämnderna.

2.7.8.2.3 System V, arbetsvården

Uppgifterna lämnas av länsarbetsnämnderna och arbetsvårdsexpeditionerna.

2.7.8.2.4 System Å, fördelning av personer inom totalförsvaret

Uppgifterna lämnas av länsarbetsnämndernas försvarsavdelningar, VPV och marinens truppregistreringsmyndighet.

2.7.8.2.5 System D, driftsredovisningen

Uppgifterna lämnas av arbetsplatser (kunder) via AMV samt AMV:s maskinverkstad i Gnesta.

2.7.8.3 Användare och användning

2.7.8.3.1 System H, bidragsrutinen

Uppgifterna används av länsarbetsnämnderna som underlag för utbetalning av bidrag till eleverna. Dessutom används uppgifterna vid besvarande av förfrågningar om bidrag från exempelvis eleverna.

2.7.8.3.2 System O, omskolningsregistret

Uppgifterna används för allmänt tillgängliga sammanställningar över arbetsmarknadsutbildningens omfattning.

2.7.8.3.3 System V, arbetsvården

Uppgifterna används för allmänt tillgängliga sammanställningar över situationen inom arbetsvården. Sammanställningarna sänds regelbundet till Kungl. Maj:t, riksdagen, statliga myndigheter med anknytning till det arbetsmarknadsmässiga rehabiliteringsområdet samt handikapporganisationer.

2.7.8.3.4 System Å, fördelningen av personer inom totalförsvaret

Uppgifterna används av länsarbetsnämnderna för placering av personer inom totalförsva-

ret, varvid personernas egna önskemål och deras kvalifikationer beaktas.

2.7.8.3.5 System D, driftsredovisningen

Uppgifterna används av AMV:s berörda avdelningar, maskinverkstaden samt arbetsplatserna. Uppgifterna används för fakturer-
ring, kostnadsuppföljning samt kontroll av vilka redskap som är disponibla.

2.7.8.4 Samkörning och åtkomst

2.7.8.4.1 System H, bidragsrutinen

Uppgifterna samkörs med Centrala studie-
hjälpnämndens (CSN) register, varvid perso-
ner som under samma tidsperiod lyfter
medel dels från arbetsmarknadsutbildning,
dels från CSN sorteras ut.

Personnummer utgör nyckel till systemet.

2.7.8.4.2 System O, omskolningsregistret

Ingen extern samkörning förekommer.
Personnummer utgör nyckel till systemet.

2.7.8.4.3 System V, arbetsvården

Ingen extern samkörning förekommer.

Personnummer utgör nyckel till systemet.

2.7.8.4.4 System Å, fördelningen av perso-
ner inom totalförsvaret

Grunduppgifterna inhämtas genom samkör-
ning med VPV:s register och marinens
truppregister.

Personnummer utgör nyckel till systemet.

Hålkort över de personer som placerats
översänds till respektive länsstyrelses data-

central för uppdatering av beredskapsregistret.

2.7.8.4.5 System D, driftsredovisningen

Ingen extern samkörning förekommer.

Kundnummer utgör nyckel till kundregistret.

2.7.8.5 Utdata

2.7.8.5.1 System H, bidragsrutinen

- total utskrift (erhålls per elev vid nyregistrering. Den totala utskriften omfattar de flesta uppgifter, som finns i H-registret.)
- rapportlista
- personer i H-registret (lista i personnummerordning över samtliga vid körningstillfället registrerade elever med fördelning på län)
- datapost (meddelande angående arbetsmarknadsutbildning automatiskt utskriven under vissa förutsättningar. Vid nyregistrering utgår alltid datapost-meddelande om beviljad utbildning dels till elev, dels till delgivningsadresserna, bl. a. innehållande kursuppgifter, beviljade bidrag, meddelandetext och förteckning över delgivningar. Kopia går till registrerande länsarbetsnämnd)
- kodningsunderlag (avsett för granskning av närvarorapporter och innehåller person- och ekonomiska uppgifter)
- kontoställning (redovisning av resultaten från systemets behandling av närvarorapporter och ekonomiska transaktioner. Omfattar samtliga elever i H-registret vid körningstillfället)
- avstämningslista/verifikat (innehåller dels förteckning över utbetalningar, dels förteckning över underskott på bidrag)
- avstämningslista (månadsvis sammandrag över utbetalningar som föranleds av månadkörningen, redovisning dels per län, dels för hela riket)
- utbetalningskort

- närvarorapport, optiska checkar (tryckning av personnummer på aktuella elever i H-registret. Rapporten är förtryckt och på denna noteras sedan manuellt nästa månads närvaro. Därefter inläses närvarorapporten på optisk väg inför nästa bidragsberäkning)
- fellista
- textkodslista (kursorter, kursnamn, meddelande och adresser)
- bidragshöjningar (lista över nya generella höjningar av bidrag)
- uppföljning/avrapportering (optiskt läsbar blankett, personnummer trycks och länsarbetsnämnden kodar med hjälp av streckmarkering in uppföljning och avrapportering. Innehåller bl. a. län, yrkesinriktning, näringsgren, orsak till avgång och slutdatum)
- lista över uppföljning/avrapportering
- förfrågan (förfrågan till elev om arbetsförhållanden efter avslutad utbildning. Eleven erhåller förfrågan 2,5 mån. efter avslutad utbildning).

2.7.8.5.2 System O, omskolningsregistret

- två länsfördelade tabeller innehållande de personer som börjat respektive slutat sin utbildning under en given månad samt börjat resp. slutat sin utbildning under senaste 12-månadersperioden
- åtta tabeller innehållande antalet personer som börjat sin utbildning under ett givet halvår. Tabellerna är fördelade på ålder, familjeförhållanden, näringsgren, skolutbildning, dispensorsak m. m. före kursens början.
- en tabell innehållande antal kursdeltagare den 15 i varje kalendermånad under aktuellt år samt för 2 år tillbaka
- fyra tabeller innehållande antalet personer i utbildning den 15:e i given månad. Tabellerna är fördelade på kurstyp och kursens yrkesinriktning
- sju tabeller innehållande antalet personer som slutfört/slutat sin utbildning under ett givet halvår. Tabellerna är fördelade efter fastställd kurstid, utbildning före kursen, kursens yrkesinriktning, avgångsorsak och

arbetsplacering, näringsgren före kurs och efter kurs samt anställningsyrke

□ två tabeller innehållande antalet personer, som slutfört sin utbildning, men inte erhållit förvärvsarbete inom tre månader efter kursens slut. Tabellerna är fördelade efter ålder, kursens yrkesinriktning och orsak till att förvärvsarbete inte erhållits

□ två tabeller innehållande antalet personer som slutfört sin utbildning under givet kvartal fördelat efter kön, arbetsplacering, hemlän och anställningslän.

Förutom dessa statistiktabeller tas en påminnelselista ut ur systemet. Den avser begäran om kompletterande information för uppföljning av om eleven har erhållit förvärvsarbete inom tre månader efter kursens slut.

2.7.8.5.3 System V, arbetsvården

□ fyra tabeller innehållande arbetsvårdssökande fördelade efter län, avregistreringsorsak, arbetsvårdsform m. m.; fördelade efter län, arbetshinder och inskrivningsgrupp; fördelade efter län, arbetshinder och ålder; fördelade efter län, arbetshinder och remissinstans

□ tre tabeller innehållande antal avregistrerade arbetsvårdssökande fördelade efter län, arbetshinder och avregistreringsorsak; antal arbetsvårdssökande som avregistrerats på grund av arbete i öppna marknaden fördelade efter län, arbetshinder och ålder; fördelade efter placeringsyrke och arbetshinder

□ tre tabeller innehållande antal personer i arbetsvård fördelade efter län, arbetsvårdsform och ålder; fördelade efter län, arbetshinder och arbetsvårdsform; antal personer vid arbetsvårdsverkstäder

□ tre tabeller innehållande personer i arbetsprövning fördelade efter län, kön och verksamhet efter avgång från arbetsprövning m. m.; fördelade efter län, arbetshinder och ålder; fördelade efter län, kön och arbetshinder

□ tre tabeller innehållande personer i arbets-

betsträning, fördelade efter län, kön och verksamhet efter avgång från arbetsträning m. m.; fördelade efter län, kön och arbetshinder; fördelade efter län, arbetshinder och ålder

□ tre tabeller innehållande arbetsvårdssökande personer som påbörjat arbetsmarknadsutbildning fördelade efter län, arbetshinder och ålder; personer som börjat i arbetsmarknadsutbildning fördelade efter kurslän och arbetsvårdssökanden efter arbetshinder; personer som slutfört arbetsmarknadsutbildning fördelade efter hemlän, kön samt arbetsvårdssökanden efter arbetshinder m. m.

□ två tabeller innehållande arbetsvårdssökande personer exklusive sådana som varit föremål för arbetsvård fördelade efter län, arbetshinder m. m.; fördelade efter län, arbetshinder och ålder

□ sex tabeller innehållande personer i skyddat arbete fördelade efter län, arbetshinder, art av skyddat arbete och ålder; fördelade efter län, arbetshinder och arten av skyddat arbete; antal personer i skyddat arbete vid skyddade verkstäder fördelade efter län, kön och verksamhet efter avgång från skyddad verkstad; fördelade efter län, kön och arbetshinder; personer som beretts hemarbete fördelade efter län, kön och verksamhet efter avgång från skyddad verkstad; fördelade efter län, kön och arbetshinder

□ fyra tabeller innehållande införskaffade läkarutlåtanden, utförda psykotekniska anlagsprov samt berörda personer fördelade efter län, arbetshinder och ålder; antal arbetsvårdssökande som beviljats näringshjälp fördelade efter län, arbetshinder, bidragsform och ålder, antal arbetsvårdssökande som beviljats näringshjälp till egen rörelse eller förnyelse av rörelse fördelade efter län, typ av rörelse och bidragsform; antal vidtagna arbetsvårdsåtgärder fördelade efter län.

2.7.8.5.4 System Å, fördelning av personer inom totalförsvaret

□ svarskort (översänds till de personer som skall krigsplaceras inom totalförsvaret.

Korten ifylls och översänds till respektive länsarbetsnämnd. Korten innehåller bl. a. personnummer, namn, adress, besiktningsgrupp och kategori. Korten innehåller frågor om vederbörande är egen företagare eller ej, om han har körkort och inom vilken gren han själv anser sig lämplig att bli placerad)

□ hålkort 1 och 2 (hålkort över de personer som skall placeras inom totalförsvaret. När svar erhållits översänds hålkort 1 från länsarbetsnämnden till datamaskinen för bearbetning. Hålkort 2 översänds till länsstyrelsen för uppdatering av beredskapsarbetsregistret. Hålkorten innehåller län, personnummer, namn)

□ lista LAN (förteckning över de personer som ej svarat)

2.7.8.5.5 System D, driftsredovisningen

Från det i system D ingående fakturaregistret tas ut fakturor. Namn och adressuppgifter hämtas från kundregistret.

2.7.8.6 Sekretess

Uppgifterna i AMV:s system faller i vart fall delvis under 14 § och 25 § sekretesslagen (1937: 249).

2.7.8.7 Kommentarer

Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) har pekat på följande problem och frågeställningar

- den personliga integriteten
- förvaring av indata (stansunderlag, remsor m. m.) samt utdata inom myndigheten
- förvaring av systembeskrivningar, registerlayouter, testdata m. m. på ADB-sektionen
- vilka inom myndigheten skall få tillgång till registren via terminal
- terminalernas placering för att skyddas mot obehörigt utnyttjande
- terminalanvisningar – intern handling
- vilka utöver myndigheten själv skall få uppgifter ur registren

□ vilka uppgifter skall betraktas som sekretessbelagda

□ skall konsulter och övriga tillfälligt anställda på ADB-sektionen ha tillgång till informationen i registren utan att skriva på något papper om tystnadsplikt.

Eftersom datamaskinanläggningar utanför myndigheten används har även följande frågeställningar varit aktuella

- förvaring av in- och utdata på DAFA
- lagring och arkivering av magnetband och "diskar"
- "friställning" av magnetbanden utan s. k. "tvättning"
- transporter av in- och utdata
- makulering av felaktiga utdatalistor
- vilka på DAFA skall kunna kvittera ur AMS register vid datorkörningar

2.7.8.8 Avgiftspolicy

Uttag ur AMV:s system har ej avgiftsbelagts.

2.7.9 Universitetskanslersämbetet (UKÄ) datasystem för antagning till spärrade ämnen och linjer

UKÄ:s system för behandling av ansökningar till vissa spärrade ämnen och utbildningslinjer är i drift sedan 1968.

2.7.9.1 Registerinnehåll

I registret lagras följande uppgifter

- namn
- personnummer
- adress
- telefon
- nationalitet
- övriga aktuella persondata (vissa merit- och betygsuppgifter, ansökningsuppgifter)

Ärligen registreras 15–20 000 personer i systemet. Registret används endast i sam-

band med ansökningstillfället och för SCB:s utbildningsstatistik.

2.7.9.2 Uppgiftslämnare

Uppgifter till registret lämnas från sökandena till de olika utbildningslinjerna.

2.7.9.3 Användare och användning

Systemet är huvudsakligen avsett för det interna arbetet inom den centrala antagningsenheten vid UKÄ. Uppgifter lämnas emellertid även till sökandena, institutioner, skolöverstyrelsen (SÖ), SCB och banker samt massmedia i viss utsträckning.

Sedan ansökan gjorts centralt hos centrala antagningsenheten behandlas ansökan i data-systemet. Genom systemet sker maskinell kontroll, behörighetsgranskning och poängberäkning av sökandenas olika alternativ. Vidare framställs uttagningsresultat, varvid ett beslutsfattande sker maskinellt, samt antagningsbesked till sökandena ävensom resultatlistor. Målsättningen med systemet är bl. a. att nå en optimal platsbesättning på de aktuella kurserna samt ge ansökningarna en enhetlig bedömning och försöka tillfredsställa de sökandes prioritering av alternativen i den mån deras meriter berättigar därtill.

2.7.9.4 Samkörning och åtkomst

Uppgifterna lagras på magnetband, som friställts sedan SCB:s utbildningsbyrå använt dem. Samkörning förekommer ej. Uppgifter till SCB lämnas via magnetband. Banker erhåller etiketter med namnuppgifter.

Söknyckel till systemet är personnummer.

2.7.9.5 Utdata

Ur registret tas ut resultatlistor, som tillställs centrala antagningsenheten, institutioner och

SÖ samt besked till sökandena och namnetiketter till bankerna.

2.7.9.6 Sekretess

Samtliga uppgifter i systemet är offentliga.

2.7.9.7 Kommentarer

Föreligger ej.

2.7.9.8 Avgiftspolicy

Avgift tas ut av DAFA från bankerna för namnetiketterna.

2.7.10 Lantbrukets företagsregister

År 1968 upprättades lantbrukets företagsregister, vanligen kallat lantbruksregistret. Registret handhas av SCB i samråd med lantbruksstyrelsen (KLS) och statens jordbruksnämnd. Vid insamlingen av uppgifter till lantbruksregistret i slutet av juni månad varje år medverkar lantbruksnämnderna.

Registret omfattar företag (brukningsenheter) med verksamhet inom jordbruk, skogsbruk, husdjurskötsel, fruktodling och trädgårdsskötsel.

2.7.10.1 Registerinnehåll

I lantbruksregistret aktualiseras årligen följande uppgifter

- ☐ företagares (brukares) namn, adress, telefonnummer
- ☐ företagares personnummer
- ☐ arealer av olika grödor
- ☐ antal sysselsatta
- ☐ i företaget ingående fastigheter eller fastighetsdelar
- ☐ arealer av olika ägoslag
- ☐ antal husdjur
- ☐ nybyggnadsverksamhet

Härutöver har i anslutning till registreringen inhämtats följande särskilda uppgifter som lagrats endast för enskilda år

- brukarebostad och stallbyggnader (1969)
- företagares utbildning – allmän skolutbildning och jordbruks-, skogs-, trädgårds- eller annan yrkesutbildning – och tillträdesår (1970)
- maskiner (1971) och anläggningar (1969, 1971).

Uppgiftsinsamlingens omfattning fastställs av SCB i samråd med KLS och jordbruksnämnden.

2.7.10.2 Uppgiftslämnare

Uppgifterna lämnas av företagaren (brukaren), som definitionsmässigt är den (fysiska eller juridiska) person, som juridiskt och ekonomiskt svarar för företaget.

2.7.10.3 Användare och användning

Uppgifter som ingår i lantbruksregistret bildar underlag för lantbruksstatistik. Vissa uppgifter används för ersättningsberäkningar inom skördeskadeskyddet. Ett sammandrag av registret skrivs årligen ut i klartext, s. k. länsutdrag, som tillställs lantbruksnämnderna och avses användas som hjälpmedel i deras planerings- och rationaliseringsverksamhet. Uppgifterna används bl. a. också för beredskapsplanläggning.

2.7.10.4 Samkörning och åtkomst

Integrationsnyckel vid samkörning med andra register är företagarens personnummer (för fysisk person) resp. registreringsnummer (för juridisk person).

För fastigheter som ingår i lantbruksregistret saknas f. n. identitetsbeteckningar som kan användas för maskinell samkörning med annat fastighetsregister. På sikt tänkes utnyttjande av information ur fastighetsdata-

banken om möjligt ske. Nya och äldre fastighetsbeteckningar, fastighetsadress, ägares namn samt lägeskoordinater kan då komma att bli nycklar till systemet.

Inom KLS finns ett internt register som bl. a. omfattar datasystem för statistik över lantbruksnämndernas verksamhet. Alla uppgifterna används f. n. ej, men informationen sparas på magnetband för en ev. framtida samkörning med lantbruksregistret.

2.7.10.5 Utdata

Utdata motsvaras av registerinnehållet.

2.7.10.6 Sekretess

Uppgifterna i lantbruksregistret är sekretessskyddade enligt 16 § sekretesslagen (1937: 249).

2.7.10.7 Kommentarer

I det läget, då verksamhetsstatistikens enskilda transaktionsposter blir tillgängliga tillsammans med andra uppgifter som klart identifierar åtgärderna visavi brukaren, brukningsenheten och kanske fastigheten, torde enligt KLS de sekretessbestämmelser som då gäller för de större registren också göras tillämpliga på verksamhetsstatistikens register.

2.7.10.8 Avgiftspolicy

För uttag ur lantbruksregistret tas avgift ut efter kostnadskalkyl i varje enskilt fall. Kalkylen grundas på marginella rörliga kostnader samt en viss del fasta kostnader.

2.7.11 Fastighetsdatabank

Genom riksdagsbeslut 1968 (prop. 1968: 1, bil. 4, 3 LU 1968: 5, rskr 1968: 80), 1970 (prop. 1970: 1, bil. 4, 3 LU 1970: 8, rskr

1970: 96) och 1971 har satts igång ett arbete med att bygga upp en terminalorienterad fastighetsdatabank (markdatabank). Databanken kommer att bli ett informationssystem för lagring och bearbetning av uppgifter angående alla mark- och vattenområden. Arbetet grundas på fastighetsregisterutredningens betänkande Fastighetsregistrering (SOU 1966: 63) och inskrivningskommitténs betänkande ADB inom inskrivningsväsendet (SOU 1969: 9).

Enligt riksdagsbesluten skall försöksverksamhet bedrivas innan databanken tas i bruk för hela landet. Under åtta veckor under maj-juni 1971 bedrevs därför en intensiv försöksverksamhet i Uppsala län. Försöket begränsades till inskrivnings-, fastighetsregistrerings- och fastighetsbildningsområdena. Försöksverksamheten visar bl. a. att databanksystemet bör utformas så att det kan inpassas i användningsmiljön och sålunda integreras i behandlings- och beslutsprocesser. Viss försöksverksamhet bedrivs alltjämt. Samtidigt pågår försök för att studera förutsättningar för och nyttan av geodata inom olika former för samhällsplanering. Försöksverksamhet har bedrivits inom Enköpings kommunblock, där ett integrerat rumsligt informationssystem prövats.

2.7.11.1 Registerinnehåll

Fastighetsdatabanken kommer att bestå av fem delregister

- ☐ fastighetsregistret
- ☐ inskrivningsregistret
- ☐ koordinatregistret
- ☐ byggnadsregistret
- ☐ planregistret

Ett informationssystem för markuppgifter blir redan från början ett omfattande system, som efterhand sannolikt kommer att svälla ut väsentligt. Uppgifter om befolkningen kan emellertid i stor utsträckning hänföras till de enskildas bostad, såväl permanent- som fritidsbostad, till deras arbetsplatser, till deras förflyttningar mellan skilda punkter

etc. Befolkningsuppgifter kan anknytas till referenspunkter eller referensytor på marken (koordinatsystem). Ett sådant system för befolkningsuppgifter måste dock ständigt ajourföras. En ajourhållen databank för markuppgifter skulle emellertid kunna på så sätt bli ett basinformationssystem för informationsredovisning i allmänhet, även för markanknutna uppgifter om befolkning och företag.

Arbetet med uppbyggandet av databanken indelas i tre huvudmoment

- ☐ uppbyggandet av det tekniska systemet, innefattande system för överföring av information i nuvarande register till maskinläsbart medium, system för införing av andra uppgifter samt system för kartredovisning och datamaskinredovisning av grafiska uppgifter
- ☐ system och programarbete för utnyttjande av databanken
- ☐ utveckling av databanken i fråga om innehåll, anpassning till föreliggande och nya behov och utnyttjande.

De typer av uppgifter som i en nära framtid kommer ifråga att redovisas i databanken har systematiserats på följande sätt

basuppgifter:

- ☐ registerenhets identifikation och ursprung
- ☐ beskrivande uppgifter, areal, läge m. m.
- ☐ åtgärder av betydelse för enhets tillkomst, omfattning och förändringar
- ☐ ägares namn och adress
- ☐ rättsliga förhållanden beträffande mark och vatten
- ☐ officiella begränsningar i ägares förfogande
- ☐ fornminnen
- ☐ anmärkningar

tilläggsuppgifter:

- ☐ byggnader
- ☐ planer och bestämmelser (ex. naturvårdsbestämmelser)
- ☐ markbeskaffenhet, markanvändning etc

Vid försöksverksamheten i Uppsala län ingick bl. a. följande uppgifter

- ☐ fastighetsbeteckning
- ☐ omregistrering från (arkivplatsnamn)
- ☐ ursprung
- ☐ avregistrering (datum, aktnummer, arkivplatsnamn)
- ☐ enhetens adress
- ☐ taxeringsvärde
- ☐ omfång, läge
- ☐ ägoslag
- ☐ kommun
- ☐ församling
- ☐ kvarter
- ☐ fiskeområde
- ☐ andel i samfällighet
- ☐ mantal
- ☐ deläggande fastigheter
- ☐ åtgärder (åtgärd, datum, arkivplatsnamn)
- ☐ avskild mark
- ☐ servitut (innebörd, fastighetsbeteckning, arkivplatsnamn)
- ☐ bestämmelser (bestämmelse, arkivplatsnamn)
- ☐ jordnatur
- ☐ lagfart (inskrivning, innehåll)
- ☐ övriga ägare
- ☐ tomträtt (perioder m. m.)
- ☐ inteckning (innehåll, anmärkning)
- ☐ anteckningar Inskrivningsregistret (IR)
- ☐ äldre förhållanden
- ☐ ingivare
- ☐ ägare (namn, personnummer/registreringsnummer och adress)

2.7.11.2 Uppgiftslämnare

Uppgifterna i fastighetsdatabanken kommer att lämnas av allmänheten, länsstyrelserna (överlantmätare, länsarkitekter, länsingenjörer, skatteavdelningar), inskrivningsmyndigheterna (en tingsrätt i varje län), byggnadsnämnd, stadsregisterförare.

Alla de uppgifter inom fastighetsområdet som således kan samlas in i statligt och kommunalt förvaltningsarbete kommer att tas om hand i databanken och sedan användas inom en mängd verksamheter. Till

stor del kommer informationen till databanken att lämnas genom datatransmission. Bl. a. kommer inskrivningsmyndigheterna att vara terminalanslutna.

2.7.11.3 Användare och användning

Huvudsyftet med fastighetsdatabanken är att underlätta inskrivningen i och registreringen av fastigheter. Det är således främst inskrivningsmyndigheterna och länsmyndigheterna som blir användare. Informationen kommer emellertid att få stor betydelse för alla samhällsplanerande organ, såväl statliga som kommunala men även privata. Utöver länsmyndigheter kan väntas att naturvårdsverket, planverket, lantmäteristyrelsen, vägverket, bostadsstyrelsen, KLS, skogsstyrelsen, riksantikvarieämbetet, RSV, exekutionsväsendet, byggnadsstyrelsen, domänverket m. fl. har behov av information från fastighetsdatabanken. Inom den kommunala sektorn kommer kommunstyrelser genom planerings- och utredningsfunktioner, byggnadsnämnder, fastighetsnämnder, gatunämnder och industriverksstyrelser att ha intresse av informationen.

Inom privatsektorn har informationen betydelse för banker och andra finansinrättningar, kreditupplysningsverksamhet, fastighetsomsättning, fastighetsvärdering m. m.

Begreppet fastighet är av grundläggande betydelse i samhällsplaneringen. Den anses därför också lämplig som en primär registerenhet. Fastigheter lägesredovisas enligt koordinatmetoden. Genom denna kan en fastighets läge anges med x- och y-koordinater i ett enhetligt koordinatsystem, som är oberoende av nuvarande administrativa indelningar av landet i kommuner, församlingar m. m. Koordinatsätts alla fastigheter i landet i ett sammanhang blir alla i fastighetsdatabanken lagrade uppgifter direkt lägesbestämda och indirekt en mängd andra uppgifter i andra register, som kan samköras med fastighetsregistret med exempelvis fastighetsbeteckning eller personnummer som integrationsnyckel. Härvidlag är av särskilt intresse

de officiella personregister som är grundade på fastighetsindelningen. För varje fastighet finns uppgifter om vilka personer som bor där och en lägesbestämning av fastigheterna ger således en lägesbestämning av den bofasta befolkningen. Dessa register är numer upplagda på magnetband på länsstyrelsernas datacentraler och de innehåller bl. a. uppgifter om varje persons ålder, kön, civilstånd, yrke och taxerad inkomst. Även de uppgifter som erhålls vid de vart femte år återkommande folk- och bostadsräkningar har en referens till fastighet. Dessa uppgifter belyser ganska utförligt medborgarnas sociala situation genom uppgifter om utbildning, arbetsförhållanden, bostadsstorlek och bostadsstandard. Även för samkörning med det nya centrala registret över alla företag som läggs upp blir en lägesbestämning med koordinater värdefull. För varje verksamhetsställe kan fastighetsbeteckningen anges. CPR skulle kunna förse med uppgifter om de förvärvsarbetande personernas verksamhetsställen. Därigenom öppnas bl. a. möjligheter att med hjälp av koordinaterna på maskinell väg åskådliggöra de trafikflöden som orsakas av arbetsresorna. En vidareutveckling av koordinatsystemet genom införande av en höjdaxel (Z-koordinat) har diskuterats. Denna skulle kunna medge registreringar av uppgifter om byggnadshöjder, våningsplan m. m.

2.7.11.4 Samkörning och åtkomst

De krav som ställs är att information skall kunna tas fram snabbt, att information skall kunna hämtas från skilda informationssystem genom integration dem emellan, att systemet för fastighetsdatabanken skall möjliggöra en successiv utbyggnad av denna i en utsträckning som i princip skall vara obegränsad samt att det skall vara möjligt att nå informationen genom skilda integrationsnycklar.

Genom ett enhetligt system för fastighetsbeteckningar blir dessa integrationsnycklar. Andra integrationsnycklar kommer att förekomma. Som sådana kan användas fastighets

äldre beteckning, fastighets adress, ägares namn eller personnummer (för företag, företagsnummer) samt lägeskoordinaterna för fastighet.

Till stor del kommer informationen att hållas tillgänglig genom datatransmission. Bl. a. får tingsrätterna (inskrivningsmyndigheterna) terminaler. Informationen skall dock vara bearbetningsbar även för ej terminalanslutna myndigheter och organisationer ävensom kunna utnyttjas för beställningsarbeten.

2.7.11.5 Utdata

I Uppsalaförsöket ingick bl. a. följande uppgifter

- ☐ fastighetens beteckning
- ☐ ägarens namn och adress
- ☐ ägarens personnummer/registreringsnummer
- ☐ fastighetens ursprung
- ☐ samfällighet
- ☐ servitut
- ☐ lagfarter
- ☐ inteckningar
- ☐ ev. förbud (byggnadsförbud, utfartsförbud etc.)
- ☐ fastighetens centralpunktskoordinater
- ☐ ev. byggnadskoordinater.

2.7.11.6 Sekretess

Informationen i fastighetsdatabanken består av i princip offentliga uppgifter.

2.7.11.7 Kommentarer

CFD har framhållit att vissa uppgifter i fastighetsdatabanken bör sekretessbeläggas. Motsvarande uppgifter i jordregistret, stadsregister och fastighetsböcker är ej sekretessbelagda, men en del uppgifter i databanken kan behöva skyddas från militär och enskild synpunkt om åtkomsten underlättas och bearbetningsmöjligheterna ökar. Allmänhe-

tens rätt att utan omgång få del av registerinnehållet har aktualiserat offentlighetsprincipens tillämplighet i ADB-sammanhang. Återgivande av uppgifter (bl. a. ägare), som kan avslöja försvarshemligheter, har vållat en del problem vid planeringen av databanken. CFD framhåller även vikten av att koordinatregistreringen av rikets fastighetsbestånd med de goda integrationsmöjligheterna med person- och företagsregister övervägs ingående ur sekretessynpunkt.

2.7.11.8 Avgiftspolicy

Avgiftspolicyn har ej närmare diskuterats. Det kan förutsättas att beställningsarbeten kommer att avgiftsbeläggas och att avgifterna blir olika för myndigheter, näringsliv och allmänhet.

2.7.12 Centrala företagsregistret

I enlighet med statsmakernas beslut (prop. 1963: 85, SU 81, rskr 196) har SCB sedan år 1963 fört ett centralt företagsregister (CFR). De för registret uppställda målsättningarna anses emellertid av olika skäl endast ha förverkligats delvis. Inom SCB har därför gjorts en allmän översyn av registret samt lagts fram förslag till förbättringar. Därvid har beaktats de möjligheter som skapats för registervård genom att nya informationskällor tillkommit inom den offentliga sektorn.

Nuvarande CFR bygger på uppgifter som dels samlas in för administrativa ändamål och dels inhämtas genom egna uppgiftsinsamlingar. Den grundläggande informationen beträffande CFR hämtas dels från RFV:s material, dels från mervärdesskattematerial. Denna information avser företaget som helhet men är otillräckligt differentierad. Kompletterande uppgifter inhämtas därför regelbundet genom särskilda av SCB för registret utförda insamlingar.

RFV:s material utgörs av de arbetsgivaruppgifter som enligt förordningen

(1959: 552) angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring lämnas till RFV. Skyldig att lämna arbetsgivaruppgift är var och en som under ett kalenderår till någon hos honom anställd – arbetstagare – utgett sammanlagt minst 300 kr i form av kontant lön, fri kost eller fri bostad. Samma skyldighet gäller för den som gentemot någon åtagit sig att betala arbetsgivaravgift utan att ett anställningsförhållande föreligger. Begreppet företag med anställd anknyter således till nämnda definition av arbetsgivarbegreppet.

Efter RFV:s bearbetningar av blanketterna får SCB årgångsvisa redovisningar på magnetband om samtliga under ett visst kalenderår förekommande arbetsgivare. Vid uppdateringen i CFR är uppgifterna i genomsnitt ca 1,5 år gamla.

Från mervärdesskatteregistret aviseras SCB varannan vecka på magnetband om nya mervärdespliktiga företag, upphörda sådana samt om förändringar i vissa avseenden för övriga mervärdesskatteregistrerade företag. Vilka företag som skall registreras i mervärdesskatteregistret regleras i förordningen (1968: 430) om mervärdesskatt.

Genom mervärdesskatteuppgifterna kompletteras uppgifterna från RFV i CFR med

- nystartade mervärdespliktiga företag med anställda
- mervärdesskattepliktiga företag som saknar anställda

Det kan anmärkas att CFR via RFV omfattar även arbetsgivare som ej är rörelseidkare, t. ex. fastighetsägare, vissa ideella föreningar m. fl. Privata hushåll, vars enda anställda arbetskraft är hembiträde, ingår dock inte i registret.

2.7.12.1 Registerinnehåll

CFR är organiserat så, att uppgifter redovisas dels för företaget i dess helhet, dels för den företagsunderordnade enheten arbetsstället

De uppgifter som ingår är

för företaget

- ☐ nummer enligt RSV (dvs. person- eller registreringsnummer)
- ☐ firma/namn
- ☐ postadress
- ☐ telefonnummer
- ☐ A-region
- ☐ kommunblock
- ☐ län
- ☐ kommun
- ☐ församling
- ☐ huvudsaklig näringsgren
- ☐ övriga näringsgrenar (2 st.)
- ☐ antal under året utförda arbetstimmar (uppgiften lagras i separat register)
- ☐ antal årsanställda
- ☐ utbetald bruttolön (lagras i sep. reg.)
- ☐ utbetald bruttolön
- ☐ institutionell sektortillhörighet
- ☐ ägarkategori
- ☐ juridisk form

för arbetsstället

- ☐ arbetsställets identitetsnummer
- ☐ arbetsställets benämning
- ☐ belägenhetsadress
- ☐ A-region
- ☐ kommunblock
- ☐ län
- ☐ kommun
- ☐ församling
- ☐ postadress
- ☐ antal anställda
- ☐ huvudnäringsgren
- ☐ övriga näringsgrenar (2 st.)

CFR omfattar följande sektorer.

Offentlig förvaltning

- ☐ statlig förvaltning (i form av separat preliminärt register)
- ☐ borgerlig kommunal förvaltning (uppgifter om kommunernas arbetsställen saknas f. n.)
- ☐ socialförsäkring (uppgifter om arbetsställen saknas i vissa fall)
- ☐ övriga offentliga institutioner (uppgifter om arbetsställen saknas i vissa fall)

Icke-finansiella företag

- ☐ företag
- ☐ företags intresseorganisationer
- ☐ filialer till utländska företag

Finansiella företag

- ☐ banker
- ☐ andra finansinstitut
- ☐ försäkringsinstitut

Hushåll

- ☐ personliga företag

Företagets juridiska form klassificeras enligt följande

- ☐ fysisk person
- ☐ enkelt bolag, partrederi etc.
- ☐ handelsbolag (inklusive kommanditbolag)
- ☐ aktiebolag
- ☐ ekonomisk förening
- ☐ annan förening
- ☐ stiftelse
- ☐ offentlig myndighet eller institution
- ☐ annan juridisk form

Den totala mängden företag i CFR kan beräknas uppgå till ca 425 000. Av dessa torde drygt 95 % utgöras av s. k. enarbetsställe-företag, dvs. företag som bedriver verksamhet inom endast en näringsgren (bransch) och på endast en adress.

Beträffande gallring kan endast nämnas att det anses vara av avgörande betydelse för CFR:s användbarhet att det hålls aktuellt.

2.7.12.2 Uppgiftslämnare

Uppgifterna lämnas av enskilda, myndigheter och företag. Uppgiftslämnandet sker främst genom arbetsgivaravgiften.

2.7.12.3 Användare och användning

CFR anses böra innehålla vissa grundläggande informationer samt tjäna som ett basregister med möjlighet att kunna lämna service såväl i form av engångsuttag som i form av

löpande uttag enligt vissa specifikationer (abonnemang) till konsumenter inom statlig och kommunal förvaltning, näringsliv, intresseorganisationer, näringslivsorganisationer, forskningsinstitutioner m. m.

Väsentliga funktioner hos det planerade CFR anges bl. a. vara

- att tjäna som underlag för förnyelse av andra register över företag i samhället
- att tjäna som adressregister och urvalsram
- att fungera som ett samordningsinstrument genom identifieringsnummer som är koordinerade med andra registers identitetsbeteckningar samt genom normgivande branschklassificering av företag och arbetsställen/verksamhetsställen
- att med angivande av geografisk belägenhet kunna redovisa verksamhet inom viss bransch eller kombination av branscher vid lokalt avgränsade produktionsenheter tillhörande visst företag
- att kunna lämna underlag för redovisning av strukturdata och strukturförändringar såsom företagsetableringar, nedläggningar, fusioner, geografiska förflyttningar etc.

2.7.12.4 Samkörning och åtkomst

CFR i sin föreslagna utformning kommer i högre grad än f. n. att utnyttja olika administrativa register som aktualiseringsunderlag. Numera ingår också mervärdeskatteuppgifterna som aktualiseringsunderlag tillsammans med den ursprungliga källan RFV.

För fysiska personer är personnummer och för icke-fysiska personer registreringsnummer identitetsbeteckning i för CFR:s aktualisering betydelsefulla källregister. För att samkörningar skall kunna genomföras med dessa register krävs att CFR har tillgång till detta nummer. Härigenom skapas även möjlighet att tillgodose företagsregisterkonsumenter med information ur CFR som refererar till detta begrepp.

En samordning anses böra ske mellan det vid SCB befintliga lantbruksregistret och CFR. Lantbruksregistret föreslås därvid ut-

byggt med de identifieringsbeteckningar som rekommenderas för CFR.

2.7.12.5 Utdata

CFR föreslås i princip kunna redovisa uppgifter för tre slag av enheter, nämligen för

- den institutionella enheten
- verksamhetsstället
- arbetsstället

Verksamhetsstället utgör den lokalt avgränsade enheten och avser den samlade stadigvarande verksamhet som en institutionell enhet bedriver i viss lokal, fastighet eller grupp av angränsande fastigheter. I den praktiska registerhanteringen kan verksamhetsstället sägas utgöra den inom ramen för ett företag samlade verksamheten vid en adress.

Arbetsstället kan motsvara en ytterligare uppdelning av den lokala enheten (verksamhetsstället) och erbjuder en branschrenare redovisning än verksamhetsstället.

Hjälperksamheter av viss utformning (t. ex. huvudkontor, centrallager) föreslås redovisade på motsvarande sätt som arbetsstället/verksamhetsstället.

2.7.12.6 Sekretess

Visst sekretesskydd gäller enligt 4, 16, 17, 19 och 19 a §§ sekretesslagen (1937:249) för uppgifterna i CFR.

2.7.12.7 Kommentarer

Föreligger ej.

2.7.12.8 Avgiftspolicy

Uppgifter om avgiftspolicy föreligger ej.

2.8 Exempel på kommunala datasystem

En del av de statliga datasystemen har direkta motsvarigheter på den kommunala sektorn. Som exempel kan nämnas att en motsvarighet till PAI är under utredning hos landstingen. — Landstingsförbundet genomför f. n. gemensamt med Östergötlands, Malmöhus och Västernorrlands läns landsting samt SPRI en förstudie, vars målsättning är att åstadkomma ett underlag för beslut om förbundet och landstingen skall utveckla ett generellt personaladministrativt informationssystem för landstingssektorn, att undersöka om PAI-systemet kan ligga till grund för ett sådant system samt att undersöka vilka personaladministrativa stödprojekt som bör bedrivas parallellt med att ett personaladministrativt informationssystem utvecklas. Även om detta sekundärkommunala PAI-system enligt hittills framtagna skisser till synes är något mera djupgående än det statliga systemet är det så likartat, att det knappast finns skäl att beskriva också detta. Andra system på den kommunala sektorn är unika för denna. Två sådana system har därför valts som exempel. Det ena är det datasystem som byggs upp inom socialvården i Stockholms kommun. Det andra är Storstockholms bostadsförmedlings datasystem över bostadssökande.

2.8.1 Socialvårdens i Stockholm informationssystem

Socialvårdens planeringskommittés kansli och stadskansliets organisationsavdelning i Stockholm har i uppdrag att utreda frågan om samordning av kommunens olika sociala organs verksamheter. Inom ramen för detta uppdrag pågår bland annat ett utvecklingsarbete i syfte att åstadkomma ett integrerat datasystem för social information. I detta system kommer då inte endast socialregisteruppgifter, uppgifter från barn- och nykterhetsvård samt hemhjälp att ingå utan även uppgifter om pensioner och skatter samt information från försäkringskassor m. m.

Redan nu används ADB-tekniken på många områden av kommunens sociala verksamhet. I huvudsak sker all statistikbearbetning med hjälp av ADB. Vidare sker eller planeras ske utbetalningar av olika bidrag genom ADB-rutiner. Så är fallet med daghemsavgifter, bostadstillägg, barnbidrag, bidragsförskott¹, studiehjälp och även socialbidrag.

I målsättningen för Stockholms socialvårds informationssystem (SVIS) ingår att åstadkomma ett system som dels kan lämna socialarbetaren tillräckligt snabb, korrekt och lättöverskådlig information i det enskilda fallet inför ställningstagande till åtgärd enligt helhetssynen, dels i form av statistik kan tjänstgöra som prognosunderlag vid varje tillfälle vid planeringsarbete inom verksamhetsområdet och därvid även uppfylla särskilda redovisningsmässiga krav.

Informationssystemet utvecklas i tre etapper. Den första etappen, som redan är genomförd, begränsas till uppläggning av system för kontroll av personidentitet och för svar på frågan huruvida viss person återfinns i registret och i förekommande fall varför (ärendetyp). Andra etappen syftar till att kunna lämna fullständiga personuppgifter, specificerad information om ärendetyp — med beaktande av helhetssynen — och erforderlig statistisk information i enlighet med den allmänna målsättningen. Denna etapp skapar också förutsättningar för väsentligt förenklade administrativa rutiner både inom och mellan olika berörda organ. Etappen beräknas genomförd successivt under år 1973.

Den tredje etappen skall ytterst syfta till att reducera volymen registerhandlingar så långt praktiskt är möjligt och har med hänsyn till frågans vidd inte kunnat tidsplaneras.

2.8.1.1 Registerinnehåll

Personbas

□ personnummer

¹ Beträffande bostadstillägg, barnbidrag och bidragsförskott se även RAFA-systemet, 2.7.6

- ☐ namn
- ☐ födelselän och församling
- ☐ nationalitet
- ☐ omtyndigförklaring
- ☐ värnpliktsförhållanden
- ☐ beredskapsregistrering
- ☐ vapenregistermarkering
- ☐ körkortslän (reserv)

Arbetsförhållanden

- ☐ yrke
- ☐ utbildning (reserv)
- ☐ arbetsförhållande-indikation
- ☐ datum fr. o. m. år månad dag
- ☐ datum t. o. m. år månad dag

Hälsa

- ☐ hälsotillstånd-indikation
- ☐ datum fr. o. m. år månad dag
- ☐ datum t. o. m. år månad dag
- ☐ sjukskrivningshistorik: år (antal fall, därav utan läkarintyg, antal sjukdagar, kod för hel/halv sjukskrivning)

Familjetillhörighet

- ☐ civilstånd
- ☐ datum för ändring av civilstånd
- ☐ samhörighetsbeteckning
- ☐ barnens personnummer
- ☐ annan registerledare

Adress- och boendeuppgifter

- ☐ gatuadress
- ☐ postnummer och postadress
- ☐ kyrkobokföringslän, kommun, församling
- ☐ taxeringsdistrikt, fastighetsnummer
- ☐ mantalsskrivningslän, kommun, församling
- ☐ föregående mantalsskrivningslän, kommun, församling
- ☐ inflyttningsdatum
- ☐ försändelseadress
- ☐ bostadstyp
- ☐ bostadsstorlek
- ☐ bostadsstandard
- ☐ boendeform

Ekonomi

- ☐ taxerad inkomst

- ☐ förmögenhet
- ☐ nettoinkomst
- ☐ pensionsförhållanden
- ☐ kvarsfatt
- ☐ preliminär skattekod
- ☐ sjukpenningsklass, dagersättning, karenst, år och månad, kod för hel/halv sjukskrivning, pension

Inkomster

- ☐ aktuell arbetsinkomst och datum
- ☐ pension
- ☐ privat försäkring
- ☐ arbetslöshetsunderstöd, privat
- ☐ barnbidrag
- ☐ bidragsförskott
- ☐ studiebidrag
- ☐ bostadstillägg
- ☐ övriga sociala bidrag

Utgifter

- ☐ hyra
- ☐ övriga sociala behov
- ☐ amorteringar
- ☐ övriga skulder
- ☐ införsel (underhåll, skatt, övrigt)
- ☐ barn tillsyn
- ☐ hemhjälp

Assistentidentifikation

- ☐ byrå, krets, grupp och tjänst
- ☐ klientens personnummer
- ☐ nummer på aktuella problem

Tidsbeställning

- ☐ datum år, månad, dag
- ☐ klockslag

Arbetsinsats

- ☐ ackumulerad tid för assistentens arbetsinsats
- ☐ personnummer för assistenten

Utöver ovannämnda uppgifter har SVIS etapp 2 förutsatts omfatta även utrednings- och behandlingsärenden inom följande nuvarande vårdområden

- ☐ barnavård
- ☐ barnavårdsmannaskap

- ☐ fosterbarnsärenden
- ☐ nykterhetsvård
- ☐ socialhjälp

Informationen i utrednings- och behandlingsärenden har föreslagits strukturerad i följande huvudgrupper

- ☐ ärendets nummer
- ☐ ärendets art
- ☐ anhängiggörande och datum
- ☐ handläggare/grupp/byrå nr
- ☐ beslutsinstans
- ☐ bevakning och datum
- ☐ indikationer
- ☐ beslut om åtgärd och datum för beslut och verkställighet
- ☐ beslut om åtgärds upphörande och datum
- ☐ besvärshänvisning av ärendet och datum
- ☐ avskrivning av ärendet och datum

Historik

- ☐ indikationer
- ☐ beslut om åtgärd och datum för beslut och antalet behandlingar el. dyl.
- ☐ beslut om åtgärds upphörande och datum

Ett exempel på hur en sådan strukturerings skulle kunna ske om utgångspunkten vore innehållet i nu förekommande olika sociala register framgår nedan. Struktureringen har skett tvärsöver ovannämnda utrednings- och behandlingsområden. Exemplet skall dock endast betraktas som ett arbetsunderlag och sannolikt blir den slutliga utformningen annorlunda. En del för modern socialvård främmande begrepp kommer att utrensas medan andra alltför schablonmässiga indikationer behöver brytas ner i bättre definierbara begrepp.

Ärendeuppgifter

- ☐ ärendets nummer
- ☐ ärendets art
- ☐ rådgivningsärende
- ☐ serviceärende; (föreslagen strukturerings i huvudgrupper beträffande utrednings- och behandlingsärenden gäller också för serviceärendegruppen
- ☐ utrednings- och behandlingsärende

- ☐ yttrande
- ☐ stödärende
- ☐ behandlingsärende

Denna indelning av ärenden efter deras art vid början av handläggningen samt ev. senare justeringar under handläggningens gång syftar dels till att söka begränsa uppgiftsinsamlingen i enklare ärendetyper, dels till att söka beräkna tidsåtgången per ärendetyp och på så vis underlätta arbetsplaneringen.

- ☐ anhängiggörande och datum
 - initiativ av person i familjegruppen eller egen anmälan
 - anmälan/remiss från myndighet, institution eller dylikt
 - ärendet övertaget från annan kommun
 - anmälan från övriga, t. ex. enskild m. fl. initiativ av socialvården genom uppsökande verksamhet
- ☐ handläggare/grupp/byrå nr
- ☐ beslutsinstans
- ☐ bevakning och datum

Indikationer och åtgärder

Av systemet skall framgå sambanden mellan indikationer och åtgärder, exempelvis på följande sätt:

Indikation

Indikationer har förutsatts redovisas i systemet på tre sätt

- ☐ se den övriga information som redan finns i systemet, under t. ex. utgifts- och inkomst-uppgifter, boendeuppgifter m. m.

Denna indikation är tillfällig. Den redovisas endast i början av en utredning då man vill se att en utredning pågår. Den har inget historiskt värde och skall därför senare kompletteras med någon av de följande indikationerna

- ☐ se särskild kodförteckning

Detta blir normal redovisningsform för indikation.

- ☐ se skriven rapport

Denna utgörs av nuvarande akt exkl. grunduppgifter, dvs. den information i akten som ger en nyanserad verbalisering av problemet.

Denna indikation anges endast i komplicerade fall som ej kan täckas av kodförteckningen.

Kodförteckning.

Indikationerna föreslås indelade i följande huvudgrupper

- ☐ speciella problem
- ☐ medicinska problem
- ☐ alkohol- och narkotikaproblem
- ☐ bostadsproblem
- ☐ arbetsmässiga problem
- ☐ brottslig gärning
- ☐ sociala relationer till primärgrupp
- ☐ sociala relationer till sekundärgrupper
- ☐ outnyttjade sociala förmåner
- ☐ övrig indikation
- ☐ sammanfattande bedömning av klientens situation

De nedan föreslagna delindikationerna under de olika huvudgrupperna skall bearbetas vidare såväl vad gäller urval som formuleringar. Endast de väsentligaste indikationerna anses böra tas med vid redovisningen.

Eftersom beteendestörningar av olika slag är symptom på underliggande problemkomplex, har det ansetts vara av värde att indikationerna inte enbart utgörs av den "direkta" orsaken till ett ingripande, dvs. beteendestörningen, utan att de också visar några av de närmast bakomliggande orsaksfaktorerna, även om denna beskrivning av klientens situation bygger på socialarbetsarens bedömning. Därför har försök gjorts att systematisera och formulera även dessa.

Indikationerna bör helst ge en totalbild av klientens hela situation, dels för att undvika att angivande av missförhållanden, t. ex. alkoholmissbruk, upplevs såsom en social stämpel, dels för att det torde kunna vara av värde att redovisa även i vilka avseenden

klienten synes ha tillgångar, då dessa kan motivera en viss inriktning av vidtagna åtgärder — t. ex. socialpedagogiska insatser i hemmet istället för separation. De föreslagna delindikationerna har ansetts böra bearbetas ytterligare för att tillgodose dessa behov. Frågan hur en gradering efter svårighetsgrad skall ske har också uppkommit. För att vara praktiskt användbar måste den troligtvis bli ganska grov:

Delindikationer.

Speciella problem

- ☐ stor familj
- ☐ låg heltidslön i förhållande till familjens löpande utgifter
- ☐ bundenhet av minderåriga barns vård
- ☐ bundenhet av sjuk persons vård
- ☐ militärtjänstgöring
- ☐ försörjningsskyldigs försumlighet

Medicinska problem

- ☐ helt arbetsoförmögen p. g. a. somatisk sjukdom
- ☐ helt arbetsoförmögen p. g. a. psykisk sjukdom
- ☐ nedsatt arbetsförmåga p. g. a. somatisk sjukdom
- ☐ nedsatt arbetsförmåga p. g. a. psykisk sjukdom
- ☐ invaliditet (kroppslig)
- ☐ blind, döv
- ☐ kroppslig klenhet utan direkt sjukdom; skröplighet, oplacerbarhet i arbetslivet

Alkohol- narkotika- o. dyl. problem

- ☐ centralstimulerande
- ☐ hash
- ☐ opiat
- ☐ starkt hallucinerande
- ☐ legala läkemedel
- ☐ alkohol
- ☐ thinner
- ☐ blandmissbruk

Bostadsproblem

- ☐ bostadslös

- ☐ otillfredsställande standard på bostaden
- ☐ bristfälligt underhållen bostad
- ☐ trångboddhet
- ☐ större bostad än förefintligt behov
- ☐ exceptionellt dyr bostad i förhållande till familjens normala ekonomiska resurser
- ☐ hotell- eller pensionatsboende

Arbetsmässiga problem

- ☐ arbetslöshet
- ☐ omskolning, teoretisk eller praktisk utbildning
- ☐ näringshjälp

Brottslig gärning

- ☐ misstanke
 - egendomsbrott bil
 - egendomsbrott övrigt
 - rattfylleri
 - personskada
 - övrigt
- ☐ dokumenterat
 - egendomsbrott bil
 - egendomsbrott övrigt
 - rattfylleri
 - personskada
 - övrigt
- ☐ dom
 - egendomsbrott bil
 - egendomsbrott övrigt
- ☐ rattfylleri
- ☐ personskada
- ☐ övrigt

Sociala relationer till primärgrupp

- ☐ fysisk omvårdnad av barn
 - misshandel
 - vanvård
- ☐ emotionell stimulans bristande
- ☐ bristande utvecklingsstimulans
- ☐ otrygga relationer
- ☐ svår konflikt
- ☐ social isolering
- ☐ funktionsförmåga beträffande administration av hemmet
- ☐ uppfostningsproblem
- ☐ avvikande från hemmet
- ☐ tidigare uppväxtmiljö
- ☐ söndring i äktenskap

- ☐ hemskillnad
- ☐ äktenskapsskillnad
- ☐ vårdnaden frånges den ene av sammanboende makar
- ☐ ena maken död
- ☐ pågående vårdnadsprocess
- ☐ född u. ä.

Sociala relationer till sekundärgrupper

- ☐ anpassningsförmåga i arbete/skola
- ☐ kontakter med övriga myndigheter, institutioner m. fl.
- ☐ social isolering
- ☐ attitydpåverkan i negativa referensgrupper
- ☐ kontakter med socialvården
- ☐ avvikande från vårdhem

Outnyttjade sociala förmåner

Övrig indikation

- ☐ se övriga systemet
- ☐ se skriven rapport

Sammanfattande bedömning

- ☐ barnavårdslagen (1960: 97) 25 § ej tillämplig
- ☐ barnavårdslagen (1960: 97) 25 § tillämplig
- ☐ nykterhetsvårdslagen ej tillämplig
- ☐ hjälpåtgärd enligt nykterhetsvårdslagen (1954: 579) 14 § tillämplig
- ☐ tvångsåtgärd enligt nykterhetsvårdslagen 15 § tillämplig
- ☐ undersökning enligt nykterhetsvårdslagen 12 § tillämplig

Beslut om åtgärd samt datum för beslut, fr. o. m. — t. o. m., datum för verkställighet, samt för varje fortlöpande åtgärd av angivet slag.

Ingen åtgärd

- ☐ åtgärd ej önskad av klienten
- ☐ åtgärd ej behövlig
- ☐ åtgärd pågår genom annan instans
- ☐ fortsatt utredning

Rådgivnings- och serviceåtgärder (redovisas om förnyad kontakt bedöms bli aktuell)

- ☐ begränsad personlig rådgivning
- ☐ hjälp med blanketter och dylikt
- ☐ hänvisning till annan enhet, instans el. dyl.
byråns service-sektor
studie- och yrkesrådgivning
familjerådgivning
poliklinik, läkarvård
sjukhusvård (kroppss- eller mentalsjukhus)
tandvård
rättshjälp

Yttrande

- ☐ åklagare
åtalsfråga
enligt 12 § bötesverkställighetslagen (1964: 168)
övrigt
- ☐ domstol
enligt brottsbalken 31 kap.
överlämnande till nykterhetsvård förordas
överlämnande till nykterhetsvård förordas ej, ehuru
lagliga förutsättningar föreligger
lagliga förutsättningar saknas
övrigt
angående vårdnads- och umgängesrätt
namnfråga
adoption
svarandens förhållanden i nykterhetshänsen
övrigt
- ☐ länsstyrelse
i dess egenskap av tillsynsmyndighet (exkl. besvär)
ang. äktenskapsdispens
tvångsintagningsärende
socialhjälpärende
övrigt
- ☐ vårdanstalt
till ungdomsvårdsskola
till nykterhetsvårdsanstalt
övrig vårdanstalt
- ☐ annan myndighet
- ☐ annan kommun
- ☐ speciella yttranden

begäran om delgivning av beslut i åtalsfråga

lämplighetsintyg

angående ev. återkallande av körkort

återkallande förordas

återkallande förordas ej

varning förordas

angående vapeninnehav och flygcertifikat
fastställelse av faderskap

Stöd- och behandlingsåtgärder

- ☐ ekonomiskt stöd och belopp
ekonomisk hjälp enl. socialhjälpslagen (1956: 2)
grundbelopp
tilläggsbelopp
bidrag till bostadskostnad
bidrag till omkostnader vid full arbetsinkomst
bidrag till partiellt arbetsföra med arbetsinkomst
kosttillägg enligt läkarintyg
tillägg för personer som äter ute
extra bidrag till jul
kompletterande socialhjälp till arbetslösa
kosttillägg och annan socialhjälp till folkpensionärer
intyg för fri läkarvård, medicin m. m.
- ☐ socialhjälp för särskilda ändamål
matanvisningar m. m.
beklädnad
bränsle
möbler och annan utrustning
flyttningshjälp till annan kommun
lokala resor för synskadade och rörelsehindrade
bandspelare för synskadade
tandvård och hygien
vila och rekreation
vård på ungdomshem
stimulansbidrag till zigenare
socialhjälp till analfabeter
fri sjukvård m. m.
bidrag till poliklinisk epileptikervård
telefoninstallation
begravning
- ☐ socialhjälp för hemmaboende ungdom
- ☐ socialhjälp vid arbetskonflikter
- ☐ borgen för lån

- förskotteringar
av pensionsförmåner
av sjukpenning, yrkesskadeersättning m.m.
m. m.
- ekonomisk tillfällig hjälp enligt nykterhetsvårdslagen
- förebyggande ekonomisk hjälp enligt barnavårdslagen 26 §
uppehålle
övrigt
- kostnad för omhändertaget barn
- kostnader för utrustning enligt barnavårdslagen 44 §
- underhållsbidrag
interimistiskt, avtal
interimistiskt, dom
underhållsbidrag, avtal
underhållsbidrag, dom
engångsersättning
underhållsbidrag kan ej fastställas
- kurativa åtgärder
- personlig rådgivning
- begränsad samtalsbehandling
- förmedling av kontakt med annan enhet, instans el. dyl. (mer aktivt samarbete och uppföljning än "hänvisning")
byråns service-sektor
studie- och yrkesrådgivning
familjerådgivning
poliklinik, läkarvård
sjukhusvård (kroppss- eller mentalsjukhus)
rättshjälp
studier och utbildning
åtgärder genom arbetsförmedling för direktplacering i arbete
tillfälligt
varaktigt
åtgärder genom arbetsvården
omskolning, arbetsprövning/-träning
skyddat arbete, arkivarbete, beredskapsarbete, näringshjälp
- bostadsförmedlingsåtgärder
bostadslägenhet, inneboenderum
härbärge, ungarshotell och liknande,
kontakt med nuvarande hyresvärd
- hjälp i ekonomiska frågor
kontakt med försörjningsskyldig för uppgörelse i ekonomiska frågor
- hjälp med budget, ekonomisk planering
förvaltning av klientmedel
- fritidsplanering
- miljökontakt
- samtalsbehandling
individualterapi
familjeterapi
gruppterapi
- undersökning
socialläkarexpeditionen
psykologexpeditionen
- socialmedicinsk behandling vid socialläkarexpeditionen
- socialpedagogiska insatser, inkl. kontaktman
- intensivterapi
- krisbehandling
- fortlöpande förbindelse
enligt nykterhetsvårdslagen
frivilligt
tvång
övrigt
- avstängning från rusdrycksinköp enligt nykterhetsvårdslagen
frivilligt
tvång
- förmaning, varning enligt barnavårdslagen 26 § 2 p.
- föreskrift
enligt barnavårdslagen 26 § 3 p.
enligt nykterhetsvårdslagen
- förbud enligt barnavårdslagen 50 §
- förordnande av barnavårdsman
- övervakning
enligt barnavårdslagen 26 § 4 p.
enligt nykterhetsvårdslagen 15 § eller 31 §
enligt nykterhetsvårdslagen 36 §
enligt nykterhetsvårdslagen 51 § eller 54 §
- separation
enligt barnavårdslagen 26 § 1 p.
enligt barnavårdslagen 31 § 1 p.
enligt barnavårdslagen 31 § 2 p.
enligt barnavårdslagen 30 §
enligt barnavårdslagen 20 §
- avslag på ansökan om samhällsvård enligt barnavårdslagen 31 §

- ansökan om intagning på ungdomsvårds-skola
- verkställd intagning på ungdomsvårdssko-la
- villkorligt upphörande av separation en-ligt barnavårdslagen 29 §
 - med övervakning
 - utan övervakning
- separation enligt barnavårdslagen 29 § återtagen enligt barnavårdslagen 43 §
- placeringsform
 - enskilt hem
 - fosterhem
 - barnhem
 - ungdomshem
 - ungdomsvårdsskola
 - barnpsykiatrisk klinik
 - sjukhem för psykiskt sjuka barn
 - annan institution
 - plats för utbildning eller arbete
- ansökan om intagning på allmän vårdan-stalt
 - frivillig enligt nykterhetsvårdslagen 58 §
 - tvång
 - omedelbar verkställighet förordas
 - villkorligt anstånd förordas
- verkställd intagning på allmän vårdanstalt
 - frivillig
 - tvång
- institutionsform
 - inackorderingshem
 - enskild vårdanstalt
 - enskild vårdanstalt, miljöterapeutisk
 - övrigt, vård- och rehabiliteringshem
- villkorligt anstånd med övervakning
- försökspermission enligt nykterhetsvårds-lagen 49 §
- övrig åtgärd
- uppföljning av vårdåtgärd
 - ingen uppföljning
 - enkel uppföljning
 - uppföljning med visst ytterligare stöd
 - uppföljning med kvalificerat stöd, exem-pelvis handledning av övervakare

Beslut om åtgärdsupphörande.

För respektive åtgärd redovisas datum, ev. fr. o. m. — t. o. m., orsaken till beslutet samt resultat av åtgärden enligt handläggarens subjektiva bedömning. Sistnämnda uppgift kan ifrågasättas p. g. a. den stora osäkerhet som naturligen vidlåder en sådan bedömning. Den har emellertid trots detta ansetts värde-full i vissa fall.

- beslutsorsak
 - syftet med åtgärden bedömes uppnått
 - åtgärden uppsagd av klienten
 - åtgärden olämplig
 - åtgärden ej olämplig men annan åtgärd lämpligare att vidtaga
 - åtgärd förfallen
 - åldersgräns uppnådd
 - åtgärd vidtages genom annan instans
 - klienten avflyttad
 - klienten avliden
- resultat av åtgärd enligt handläggarens subjektiva bedömning
 - positiv effekt
 - ingen effekt
 - negativ effekt

Besvär

- besvär över nykterhetsnämnds beslut
 - om övervakning
 - avstyrkes
 - tillstyrkes
 - om lydnadsföreskrifter
 - avstyrkes
 - tillstyrkes
 - om förverkande av villkorligt anstånd
 - avstyrkes
 - tillstyrkes
 - om föranstaltande om avstängning från rusdrycksinköp enligt nykterhetsvårdslagen 14 §
 - avstyrkes
 - tillstyrkes
- besvär över länsstyrelsens beslut
 - om intagning
 - avstyrkes
 - tillstyrkes
 - om avslag på ansökan om tvångsintagning

anföres

anföres ej

- ☐ länsstyrelsens beslut över anförda besvär
beslutskod och beslut
- ☐ Kungl. Maj:ts utslag på anförda besvär
beslutskod och beslut

Avskrivning av ärendet och datum.

I samband med att ett ärende avskrivs överförs uppgifter om indikationer och beslut om åtgärder till undergruppen "historik" under "sociala data" samt uppgifter om vissa åtgärder till den huvudgrupp de påverkar, således överförs t.ex. uppgifter om ekonomiska bidrag till inkomstuppgifter.

Först då förteckningen över indikationer och beslut om åtgärder är färdigbearbetad kan ställning tas till vilka indikationer resp. beslut som är väsentliga att ha tillgång till i historiksammandrag på bildskärmen.

I systemet kommer samtliga ca 800 000 personer skrivna i Stockholm att ingå.

2.8.1.2 Uppgiftslämnare

Uppgifter beräknas komma att lämnas av allmänheten, AMV, CFU (CPR,) EON, RI, RAFA samt socialvården, dvs. social-, barn- och nykterhetsvården samt hemhjälpssnämnen.

2.8.1.3 Användare och användning

Systemet kommer i första hand att betjäna den samlade socialvårdsorganisationen inom Stockholms kommun. Inom denna kommer systemet främst att användas av distriktslagda socialvårdsbyråer, som har direktkontakter med allmänheten, för utredningar, utbetalningar m. m. samt av förtroendemanna-, förvaltningslednings- och planeringsfunktionerna. Vidare skall det användas av särskilda centrala enheter inom organisationen för bedömningar och prioriteringar av köer till skilda serviceinrättningar som barn-

stugor m. m. samt — i förekommande fall — för avgiftsdebiteringar. Härutöver avses systemet kunna lämna statistik till både kommunens egna och externa avnämare, däribland SCB.

Systemet planeras medge att varje stockholmare när som helst under kontorstid skall kunna gå till närmaste socialvårdsbyrå och efter legitimering genom bildterminal eller utskrift få del av allt som registrerats om honom.

2.8.1.4 Samkörning och åtkomst

Samkörning beräknas kunna ske med AMV:s system, CFU, (CPR,) exekutionsväsendets system, RAFA och RI. Beträffande RAFA är det av rationella skäl ett önskemål om kontinuerlig uppdatering av uppgifter om exempelvis sjukpenningssklass och pensioner beträffande samtliga i SVIS registrerade personer, oavsett om de är aktuella i något inom kommunen pågående ärende eller ej.

Söknyckel till systemet är personnummer.

2.8.1.5 Utdata

Utdata motsvaras av indata. Uttagens omfattning varierar från exempelvis personuppgifter och ekonomi, till totala antalet lagrade uppgifter beträffande aktuell person.

2.8.1.6 Sekretess

Socialregisteruppgifterna sekretessskyddas genom socialregisterlagen (1936:56). Endast tjänstemän inom socialvården och med tystnadsplikt får tillgång till systemet i dess helhet.

2.8.1.7 Kommentarer

Sekretessproblemen både inom det samlade egna verksamhetsområdet och mot externa

avnämare ägnas särskild uppmärksamhet. Bland principiella frågeställningar diskuteras också frågan hur länge insamlade uppgifter bör lagras. Den nu gällande lagstiftningen förutsätter obegränsad tid, vilket från både vård- och integritetssynpunkter förefaller mindre lämpligt.

2.8.1.8 Avgiftspolicy

Frågan om avgifter är f. n. ej aktuell.

2.8.2 Storstockholms bostadsförmedlings datasystem

Bostadsförmedlingen är sedan 1968 gemensam för 23 kommuner med 1 1/4 miljon invånare. I samband med sammanslagningen övertogs Stockholms stads bostadsförmedlings magnetbandsorienterade datasystem. Detta har nu bytts ut mot ett terminalorienterat direktaccesssystem, varigenom samtliga de 23 lokalkontoren fått tillgång till registret. Stockholms läns landstings dataanläggning används. Ett av skälen härtil är att landstinget redan i andra sammanhang lagrat 30–40 % av de uppgifter bostadsförmedlingen behöver.

2.8.2.1 Registerinnehåll

Följande uppgifter lagras beträffande sökande och medsökande i ansökningsregistret

- ☐ namn
- ☐ personnummer
- ☐ civilstånd
- ☐ årsinkomst
- ☐ antal personer för vilka bostad söks (därav antal barn och deras ålder)
- ☐ nuvarande bostadsadress
- ☐ hyresvärd
- ☐ arbetsgivares namn
- ☐ arbetsplatsens områdeskod
- ☐ arbetsplatsens telefonnummer
- ☐ datum för ansökan

Vidare lagras detaljerade uppgifter om nuvarande bostadsförhållanden samt önskad bostad och i vilket område sökanden önskar bosätta sig. Spärr förekommer för att förhindra dubbelanvisning. Dessutom förekommer diarieneroteringar som bl. a. kan innehålla uppgift om antal läkarintyg sökande ingett, men i diarieneroteringarna kan även ingå diagnos.

Aktualisering av systemet sker veckovis genom att nya ärenden eller förändring i ärenden via hålkort registreras medan slutförda ärenden avregistreras. Aktualisering sker också via magnetband från CFU-(CPR)registret (personnummer, namn, adress, civilstånd m. m.). Utöver detta sker dagligen – direkt från terminal till datacentral – uppdatering av s. k. spärrar och diarieneroteringar. All uppdatering med undantag för uppgifterna som lämnas på magnetband kommer framöver att ske via terminal. Hålkorten blir därigenom överflödiga.

Vid uppdatering av registrets CFU-(CPR)-del utsorteras de personer som är registrerade i bostadsförmedlingens ansökningsregister och som enligt CFU (CPR) flyttat till annan adress. Till dessa sänds begäran om aktualisering. Uppdateringen ger tillgång till en del uppgifter från CFU som ej alltid är av betydelse för förmedlingsarbetet. Sådana uppgifter är medborgarskap, samhörighet, smittkoppsymptning och statlig pension. Ca 170 000 bostadssökande jämte medsökande är registrerade.

Systemet gallras när ett förmedlingsuppdrag avslutats, sökanden avlidit, avflyttat etc. Lagring sker då en kortare tid i ett register över nyligen avregistrerade ärenden.

I ett arkivindex bibehålls i ett senare skede kortfattade noteringar om vilka ärenden som funnits sedan 1968. Av dessa framgår även vilken eller vilka medsökande som förekommit. Ur arkivindexet kan även tas fram om medsökande förekommit i andra ansökningar.

2.8.2.2 Uppgiftslämnare

Uppgifterna lämnas i första hand av de bostadssökande och i ringa utsträckning av andra som t. ex. hyresvärdar, arbetsgivare, läkare och myndigheter.

Komplettering och aktualisering av uppgifterna sker till större delen med hjälp av hålkort men även via de terminaler som är anslutna till datacentralen i Danderyd.

2.8.2.3 Användning och användare

Systemet är avsett för förmedlingsverksamheten. På begäran av enskild person har magnetband tillhandahållits. Utdrag ur ADB-registret lämnas till bostadsstyrelsen, och Stockholms statistiska kontor. Stockholms statistiska kontor svarar för statistiska bearbetningar av bostadskön. Vid förmedling av bostäder arbetar man dels med de uppgifter som återfinns i det aktuella dataregistret, dels med inlämnade s. k. intresseanmälningsblanketter.

För att effektivt och snabbt kunna informera stora delar – enligt vissa kriterier – av bostadskön när nya bostadsområden tillkommer, tillgriper man ofta – med datasystemets hjälp – s. k. massutsändning av brevinformation om det aktuella bostadsområdet. Man framställer då maskinellt adressetiketter innehållande namn och adress. Vid utsändningen bifogas också intresseanmälningsblankett, som den sökande har att sända tillbaka om han har intresse av att få lägenhet i det aktuella området.

Genom besök, telefonförfrågningar och CFU (CPR)-uppdateringar får man "gratis" aktualisering av stora delar av kön. De bostadssökande som på de senaste två åren inte varit i kontakt med bostadsförmedlingen planeras bli tillställda en begäran om aktuella uppgifter. Dessa bostadssökande skall lätt kunna maskinellt tas fram ur datasystemet. Områdeskod ger möjlighet att anvisa bostad i närheten av sökandens arbetsplats.

2.8.2.4 Samkörning och åtkomst

Planer på samkörning föreligger f. n. ej.

Selektering och i samband därmed utskrift av ärende angående de registrerade personerna kan ske efter inkomst, nuvarande bostadsområde, hyresförhållande (bostadslös, gravt trångbodd, omodernt boende, trångbodd och omodernt boende etc.), önskad lägenhetstyp (hyreslägenhet, servicehus etc.), önskad lägenhetsstorlek, önskat bostadsområde m. m.

Nyckel till systemet är personnummer i vad avser tillgången till enskilda bostadsärenden.

2.8.2.5 Utdata

Utdata motsvaras av registerinnehållet i varje enskilt ärende samt de selekteringar som beskrivits under 4.3.2.4. Datasystemet accepterar bara en ansökan för varje bostadssökande. Därigenom undanröjs risken för att dubbelregistreringar sker. Vid varje vecko-uppdatering erhålls fellistor som ger besked om vilka nytillkomna sökanden eller medsökanden som avisats på grund av att de redan tidigare finns upptagna i registret i egen eller annans ansökan. Inmatning av de nytillkomna uppgifterna (ev. utbyte av medsökande, tidigare ansökan för flera personer skall bara avse en sökande etc.) kan ske först när tidigare registrerade uppgifter avförts. Detta gäller dock ej ändring av enstaka uppgifter i aktuell ansökan, som ej berör förhållandet sökande/medsökande.

2.8.2.6 Sekretess

Uppgifterna är ej sekretessbelagda.

2.8.2.7 Kommentarer

Incidenter har förekommit, då en person granskat ansökan som make gjort och då funnit att maken angett annan medsökande. Det har således varit fall, då den sökande

maken planerat att söka äktenskapsskillnad.

I en framtid skulle det kunna vara möjligt att vid bostadsförmedling också ta hänsyn till samhällsfunktionerna i de olika områdena (förekomst av daghem, skolor etc.).

2.8.2.8 Avgiftspolicy

Avgiftsbelagda uttag har ej förekommit.

3.1 Uppläggningsen av enkäten

Kartläggningen av datasystemen på den privata sektorn följde samma principer som enkäten till myndigheterna. Vissa grundläggande skillnader förekom dock. Enkäten omfattade endast ett begränsat urval av företag och organisationer. Den inriktades direkt på datasystem som innehöll personuppgifter. Som en följd av detta samt vunna erfarenheter från myndighetsenkäten lades större vikt vid registerinnehållet. Enkäten utformades därför genomgående med mera bundna svarsmöjligheter. Detta gäller särskilt integritetsproblemen (frågorna 7, 17 och 18 i bilagorna 5 och 6). Flödet av information från företagen och organisationerna till myndigheter, branschorganisationer och andra utomstående intressenter kom också att belysas. Innehållet i enkäten påverkades självfallet av att offentlighetsprincipen inte är tillämplig på privatsektorn. Någon fråga om avgiftspolicy ställdes inte heller.

3.2 Tillfrågade företag m. fl.

På grund av att antalet datasystem på den privata sektorn kunde förväntas vara betydligt större än på den statliga sektorn genomfördes enkäten som en urvalsundersökning. I samarbete med statistiska centralbyrån (SCB) gjordes ett s. k. stratifierat urval ur centrala företagsregistret (CFR).

Urval	Antal i urvalen
Branschinriktat urval	
☐ banker, andra finansinstitut, div. inkasso- och köpkontoföretag samtliga företag med 100 anställda eller fler	36
stickprov på 5 % bland företag med $5 \leq \text{anställda} < 100$	18
☐ försäkringsinstitut och -agenturer samtliga företag med 100 anställda eller fler	20
stickprov på 5 % bland företag med $5 \leq \text{anställda} < 100$	5
☐ bostadsförvaltningar samtliga företag med 100 anställda eller fler	23
stickprov på 5 % bland företag med $10 \leq \text{anställda} < 100$	13
☐ resebyråer och reseföretag (ingår även utländska flygbolag) samtliga företag med 10 anställda eller fler	34
☐ dagstidningar samtliga företag med 100 anställda eller fler	
stickprov på 10 % bland företag med $10 \leq \text{anställda} < 100$	3
☐ datamaskinförsäljare och -tillverkare företag som exempelvis marknadsför centralenheter	19
☐ datacentraler samtliga företag med 10 anställda eller fler	60
☐ arbetstagarorganisationer (även vissa branschorganisationer) samtliga företag med 50 anställda eller fler	28
stickprov på 10 % bland företag med $10 \leq \text{anställda} < 50$	8
☐ föreningar (ideella, kulturella, politiska, student-, hushållningssällskap etc.) samtliga föreningar med 50 anställda eller fler	25
stickprov på 10 % bland företag med $5 \leq \text{anställda} < 50$	5

□ annons-, reklam- och marknadsundersökningsbyråer samtliga företag med 20 anställda eller fler	63
stickprov på 10 % bland företag med $10 \leq \text{anställda} < 20$	6
□ kooperativa föreningar samtliga företag med 100 anställda eller fler	48
stickprov på 10 % bland företag med $20 \leq \text{anställda} < 100$	5
□ div. detaljhandel (samköp, hemköp, inköpsföreningar, postorder, möbelvaruhus, större bokhandelsföretag, varuhus) samtliga företag med 20 anställda eller fler	30
□ div. partihandel (bilföretag, bokförlag, symaskinstillverkande företag etc.) samtliga företag med 100 anställda eller fler	21
Summa	528
Ej branschinriktat urval	
□ 115 företag (eller 10 %) ur storleksklassen (S) ≤ 200 (totalt ca 1 150 företag)	89
□ 36 företag (eller 1 %) ur $50 \leq S < 200$ (totalt ca 3 600 företag)	34
Summa	123

Härutöver ingick i enkäten ett antal av de största företagen i Sverige. Som bedömningskriterium användes bl. a. omsättningen 1970. Företag som redan tagits upp i det branschinriktade urvalet har givetvis ej medtagits här.

I den följande uppräknigen har företagen i fråga rangordnats efter omsättningen 1970.

AB Volvo
AB Svenska Kullagerfabriken
ASEA
Telefon AB LM Ericsson
Gränges AB
AB Skånska Cementgjuteriet
Svenska Tändsticks AB
BPA Byggproduktion AB
Stora Kopparbergs Bergslags AB
AB Electrolux
Sandvikens Jernverk AB
Atlas Copco AB
AB Alfa-Laval
Svenska Cellulosa AB
Salénrederierna AB
Uddeholms AB
Boliden AB
Broströmkoncernen
AB Cementa
AB Bofors
Aga AB
Facit AB
Mo och Domsjö AB

Totalsumma	674
------------	-----

Enkäten sändes den 6 november 1971 till 674 företag, organisationer m. fl. Senare tillkom 3 företag på grund av några företags speciella organisatoriska förhållanden. Samtidigt bortföll 33 företag som upphört eller uppgått i andra företag. Nettourvalet blev således 644 företag. Svar inkom från 592 av dessa företag (ca 92 %). Bortfallet stannade således vid ca 8 %.

Enkäten visade sig sakna aktualitet för 256 företag (ca 40 %), dvs. dessa företag uppgav sig sakna datasystem som innehöll personuppgifter. Således redovisas svar från 336 företag. Antalet har framräknats på följande sätt:

totala antalet utsända enkäter	674
företag som tillkom	+ 3
företag som upphört m. m.	- 33
nettourval	644
företag som ej besvarat enkäten	- 52
företag som saknar datasystem med personuppgifter	- 256
att redovisa	336

3.3 Redovisningsgrund

Liksom beträffande myndigheterna förekom på privatsektorn problem med delat ansvar för datasystem. Vidare anlätade särskilt mindre företag servicebyråer för sin databehandling och tveksamhet kan vid besvarandet av frågan ha förekommit om ansvaret vilade på företaget eller servicebyrån. Med hänsyn härtill har redovisningen knutits främst till registerenheten.

3.4 Företagens innehav av datasystem

För att möjliggöra en uppskattning av det totala antalet datasystem med personuppgifter inom den privata sektorn har antagits att företag som ej svarat på enkäten (ca 8 %) hade system i samma proportion som de som

Befintliga datasystem inom det branschindelade urvalet
bransch

Antal datasystem

partihandel
detaljhandel
kooperativa föreningar
datamaskinförsäljning och -tillverkning
datacentraler
banker
arbetstagarorg.
bostadsförvaltningar
försäkringsinstitut och -agenturer
dagstidningar
ideella och kulturella föreningar etc.
resebyråer och reseföretag
annons-, reklam- och marknadsundersökningsbyråer

saml. företag > 100 anst. 22
saml. företag > 20 anst. 29
saml. företag > 20 anst. 53
saml. företag > 12
saml. företag > 10 anst. 31
saml. företag > 5 anst. 223
saml. företag > 10 anst. 66
saml. företag > 10 anst. 158
saml. företag > 5 anst. 39
saml. företag > 10 anst. 47
saml. 5 anst. 22
saml. företag > 10 anst. 7
saml. företag > 10 anst. 21

Summa 730

svarat (ca 92 %). I de fall där stickprov tagits antas att dessa är representativa.

Antagandena och stickprovsmetoden kan givetvis ha medfört vissa fel men dessa torde i så fall knappast vara av den omfattning att slutresultatet blivit missvisande. Uppskattningen leder till följande tabell.

☐ branschindelade företag	167
☐ ej branschindelade företag	
≤ 200 anställda	174
50 ≤ anställda < 200	340
Summa	681

Summa befintliga och planerade datasystem 3 057.

Befintliga datasystem inom det ej branschindelade urvalet.

Företagens storlek

23 av de största företagen	31
≤ 200 anställda	595
50 ≤ anställda < 200	1 020
Summa	1 646

Totala antalet befintliga datasystem inom den privata sektorn 2 376 st.

Planerade datasystem

Uppskattningen av antalet planerade datasystem är mera osäker till följd av grundmaterialets ringa omfattning.

Datasystemens storlek varierade mera på privatsektorn än på den offentliga sektorn. Det förekom nämligen system med endast ett par 10-tal individer och upp till 8 miljoner eller samtliga i Sverige kyrkobok-

förda personer. De största systemen fanns hos företag som ägnade sig åt selektiv reklam. Flertalet system var dock mindre omfattande än likartade system hos myndigheterna. Förekomsten av standardsystem var markant, särskilt bland systemen över anställda, som var de vanligast förekommande. Dessa personalregister svarade för inemot hälften av samtliga system. Därefter kom de system som benämnts medlems- och hyresregister. Denna grupp, som uppgår till 20

registergrupp	Andel i urvalet		Beräkn. ant totalt inkl. planerade datasystem (ca)
	totalt	%	
personalregister	200	46,7	1 400
medlems- och hyresregister	89	20,8	650
bank-, försäkrings- reg.	55	12,9	400
abonnent-, kund-, reskontraregister	63	14,7	450
övriga register	21	4,9	150
Summa	428	100,0	3 050

procent av de privata systemen, var något större än grupperna försäkringsregister resp. abonnent-, kund- och reskontraregister. Övriga system (register över aktieägare, namnregister, bilregister m. fl.) utgjorde ca 5 procent av samtliga privata system.

3.5 Registerinnehåll m. m.

Registerinnehållet i de privata systemen var huvudsakligen av två typer. Den första typen representerades av de system som innehöll såväl djup som bred information, dvs. detaljerad information om många enheter. Exempel på denna typ av register var framförallt

större och mer såväl tekniskt som informationsmässigt avancerade personalregister. Den andra typen register var de som hade en informationsbild som kan karaktäriseras som "grund men bred", dvs. mindre detaljerad information om många enheter. Exempel på denna registertyp var framför allt abonnentregister. Enkätsvarens fördelning med avseende på registrets informationsbild framgår av följande uppställning.

	stor detalj- rikedom	liten detalj- rikedom
stor omfattning	181	197
liten omfattning	36	14

Uppgifter	Uppgifterna avsedda för			
	det egna företags interna bruk	statliga och kommunala myndigheter	bransch-arbets-givare-arbets-tagare-organis.	andra utomstående intressenter
personnummer	313	181	139	36
namn	403	167	88	43
postnummer och postutdelnings-adress	379	151	42	25
civilstånd	149	41	23	2
medborgarskap	104	32	16	2
telefonnummer	127	6	3	2
prenumerationsnummer	45	1	2	1
anställningsnummer	180	41	44	15
yrkeställning enligt befattnings-nomenklatur	185	11	132	4
arbetsgivarens namn	116	87	79	23
arbetsplatsens adress	103	71	58	12
arbetsplatsens telefonnummer	63	51	37	7
frånvaro från arbetet	131	19	25	3
plikt vid sen ankomst	20	0	1	0
personalbedömning	16	1	1	0
löner	201	148	133	20
skatter	182	165	10	1
införsel	151	109	4	4
lönsparande	146	15	7	63
kreditvärdighet	23	0	1	1
inbetalningar	213	9	67	29
lån	114	6	1	7
kontonummer (bank el. dyl.)	211	3	5	92
köpkontonummer	11	0	0	0
försäkringsnummer	78	5	8	33
utbildning	105	3	57	4
körkortsinnehav	7	0	0	1
militära förhållanden	55	9	5	0
hälso- och sjukvård	22	5	1	0
alkohol- och narkotikauppgifter	0	0	0	0
kriminalitet	1	0	0	0
tillh. till politisk organisation	1	0	0	0
tillh. till religiöst samfund	1	0	0	0
tillh. till nykterhetsorganisation	5	0	0	0
tillh. till arbetsgivareorganisation	41	1	36	0
tillh. till arbetstagarorganisation	105	1	59	1

Uppställningen visar i princip endast en kategorisering av informationens kvantitativa sida. Informationsbildens kvalitativa sida och då främst integritetsaspekten behandlas mera ingående i det följande.

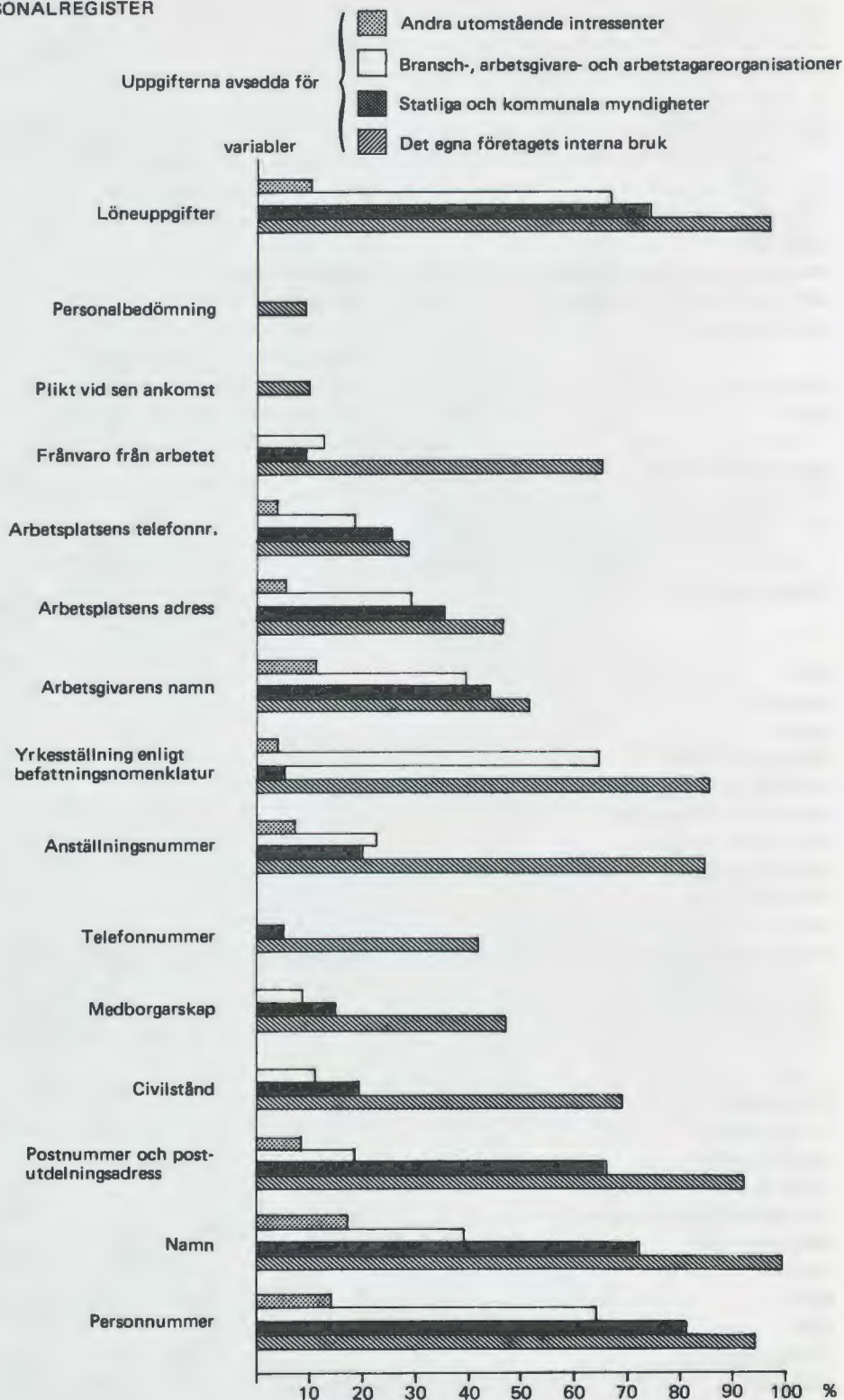
En sammanställning över de mest frekventa uppgifterna i de privata systemen och till vilka dessa uppgifter lämnades ut ger en viss uppfattning om registrens ställning i integritetshänseende. Sammanställningen följer den som redovisades i enkätformulärens fråga 7 (bilagorna 5 och 6).

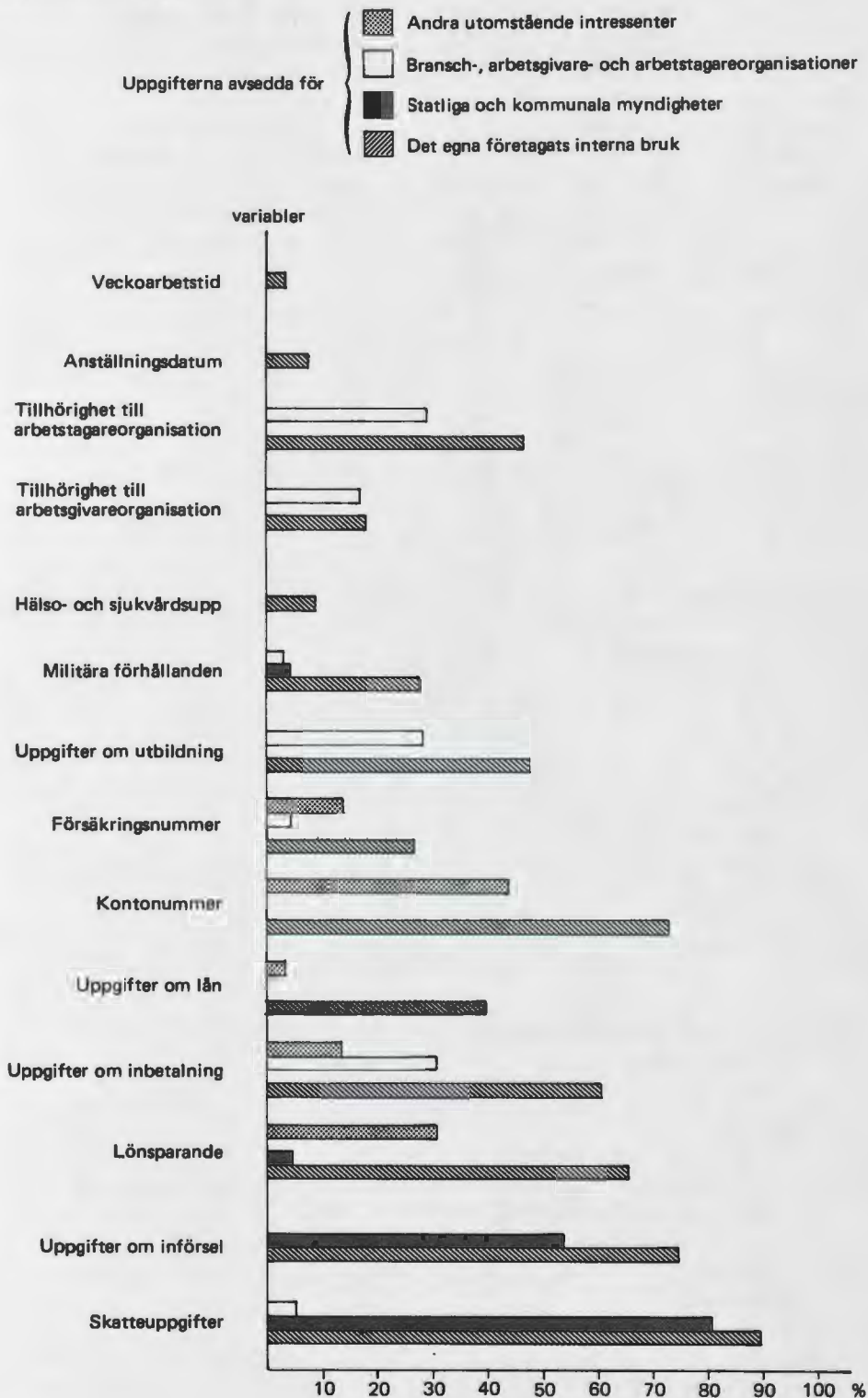
Grafiskt kan enkätsvaren belysas enligt följande.

Utöver de uppgifter som upptas i stolpdiagrammet förekom nedanstående uppgifter i åtminstone något av personalregistren. De har ej upptagits i diagrammet då de förekom i mindre än 2 procent av totala antalet register i gruppen.

kön
barnantal
hustru
närmaste anhörig
civilståndsändring
datum för hälsokontroll
mantalsskrivningskod
registreringslän
arbetsplacering
yrkeskoder i tidigare befattningar
löneutveckling under 5 år
existensminimum
traktamentsklass
timpriser
taxerad inkomst
förmögenhet
fastighetsägare
anställningstid
arbetstid
arbetsdagar/kalendermånad
närvarotimmar
övertid
skift
jour
anställningsform
tjänstebil

bilersättning
telefonersättning
semester
utbildningsbehov
befattningsbedömning
frivillig gruppförsäkring
SPP- eller AFA-tillhörighet
sjukpensionsuppgifter
pensionsdata
avgångsdatum
avgångsbedömning
prenumerationsnummer
uppgifter om kreditvärdighet
köpkontonummer
uppgifter om körkortsinnehav
uppgifter om kriminalitet

Följande uppgifter, som ingick i fråga 7, fanns ej i något av de 200 personalregistren.

alkohol- och narkotikauppgifter
tillhörighet till politisk organisation
tillhörighet till religiöst samfund
tillhörighet till nykterhetsorganisation

Utöver de uppgifter som upptas i stolpdiagrammet förekom nedanstående uppgifter i åtminstone något av medlemsregistren.

uppgifter om lån
köpkontonummer
inträdesdatum
antal år som medlem
bilinnehav
antal barn
barntillsyn
bostadstyp
mantalsskrivningsort
legitimationskortsnummer
fakultet- och nationstillhörighet
innehav av bostadsrättslägenhet
hushållstillhörighet
medlemsform
delregistertillhörighet
medlemsavgift
lokalavdelning
kollektivavtalsnummer
anställningstid
branschkod
anställningsform
arvodesbefattning
skolform
kärkod
markering överförd från annan organisation
tillhörighet till politisk organisation
leveransvärde
reskontraposter

Följande uppgifter, som ingick i fråga 7, fanns ej i något av de 77 medlemsregistren.

frånvaro från arbetet
plikt vid sen ankomst
personalbedömning
skatteuppgifter
uppgifter om införsel

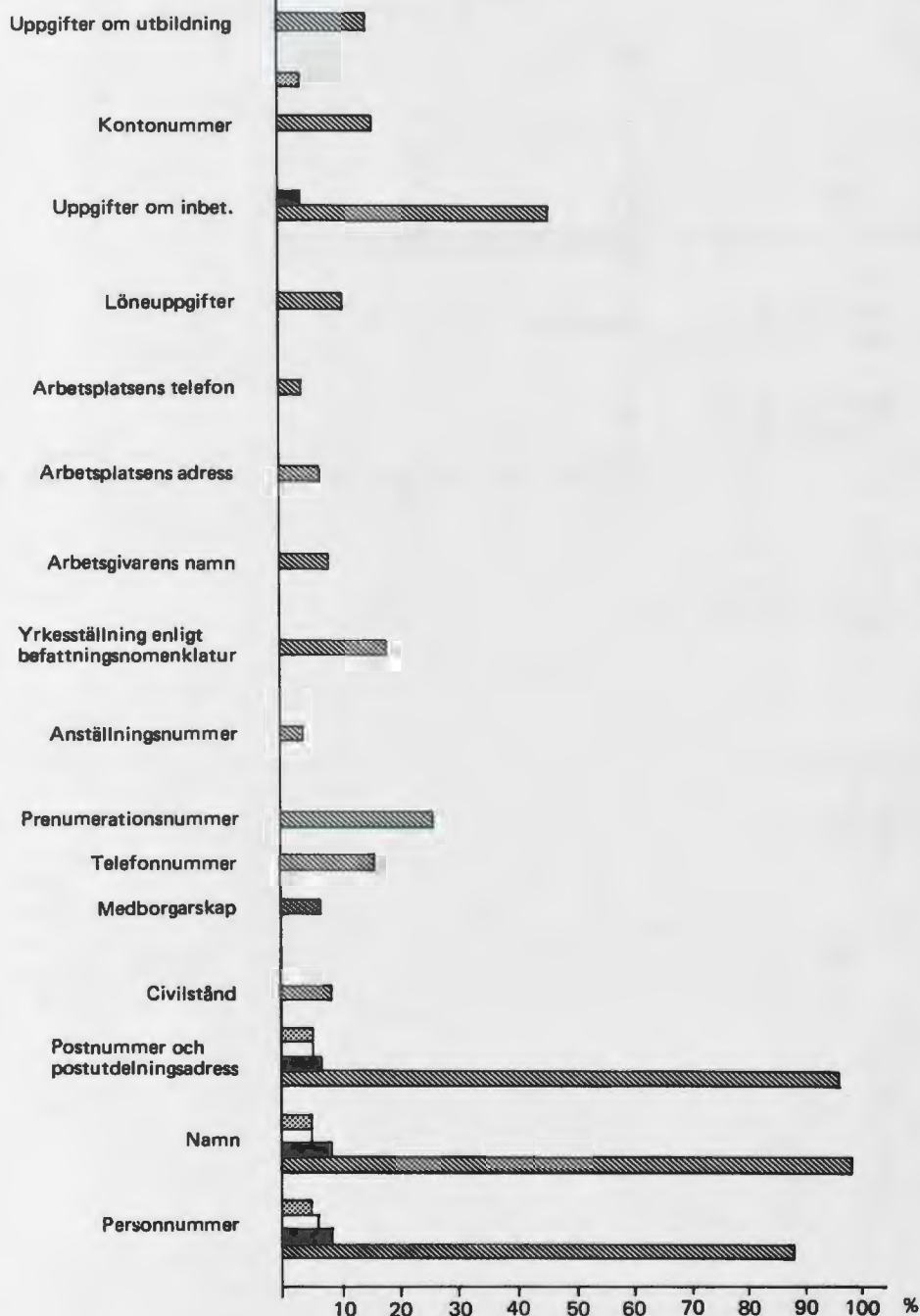
lönspårande
uppgifter om kreditvärdighet
köpkontonummer
uppgifter om körkortsinnehav
militära förhållanden
hälso- och sjukvårdsuppgifter
alkohol- och narkotikauppgifter
uppgifter om kriminalitet
tillhörighet till religiöst samfund
tillhörighet till nykterhetsorganisation

MEDLEMSREGISTER

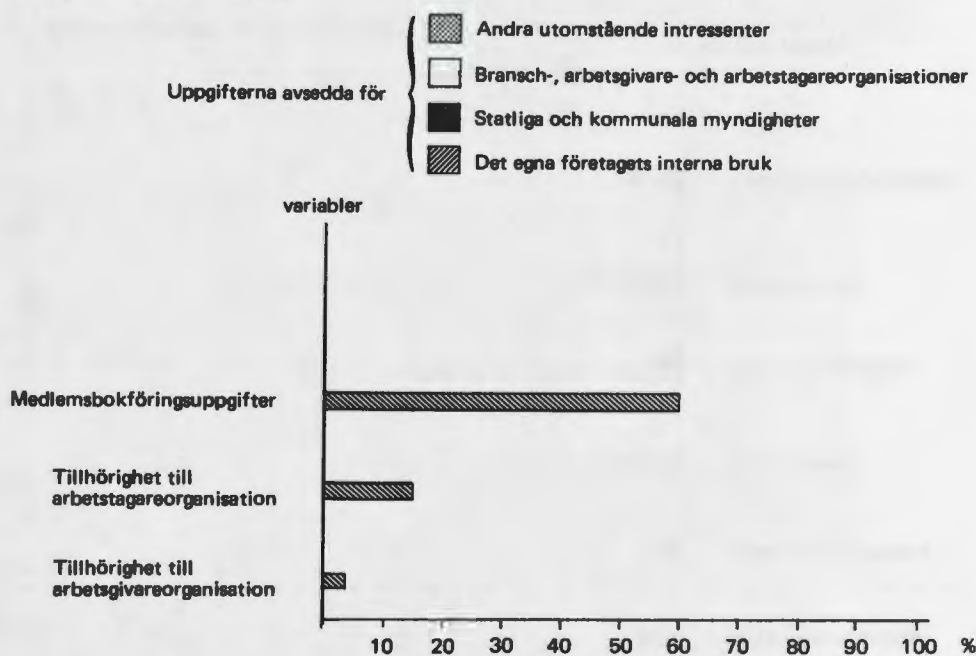
Uppgifterna avsedda för

variabler

- Andra utomstående intressenter
- Bransch-, arbetsgivare- och arbetstagarorganisationer
- Statliga och kommunala myndigheter
- Det egna företagets interna bruk

MEDLEMSREGISTER (forts.)

Utöver de uppgifter som upptas i stolpdiagrammet förekom nedanstående uppgifter i åtminstone något av bankregistren.

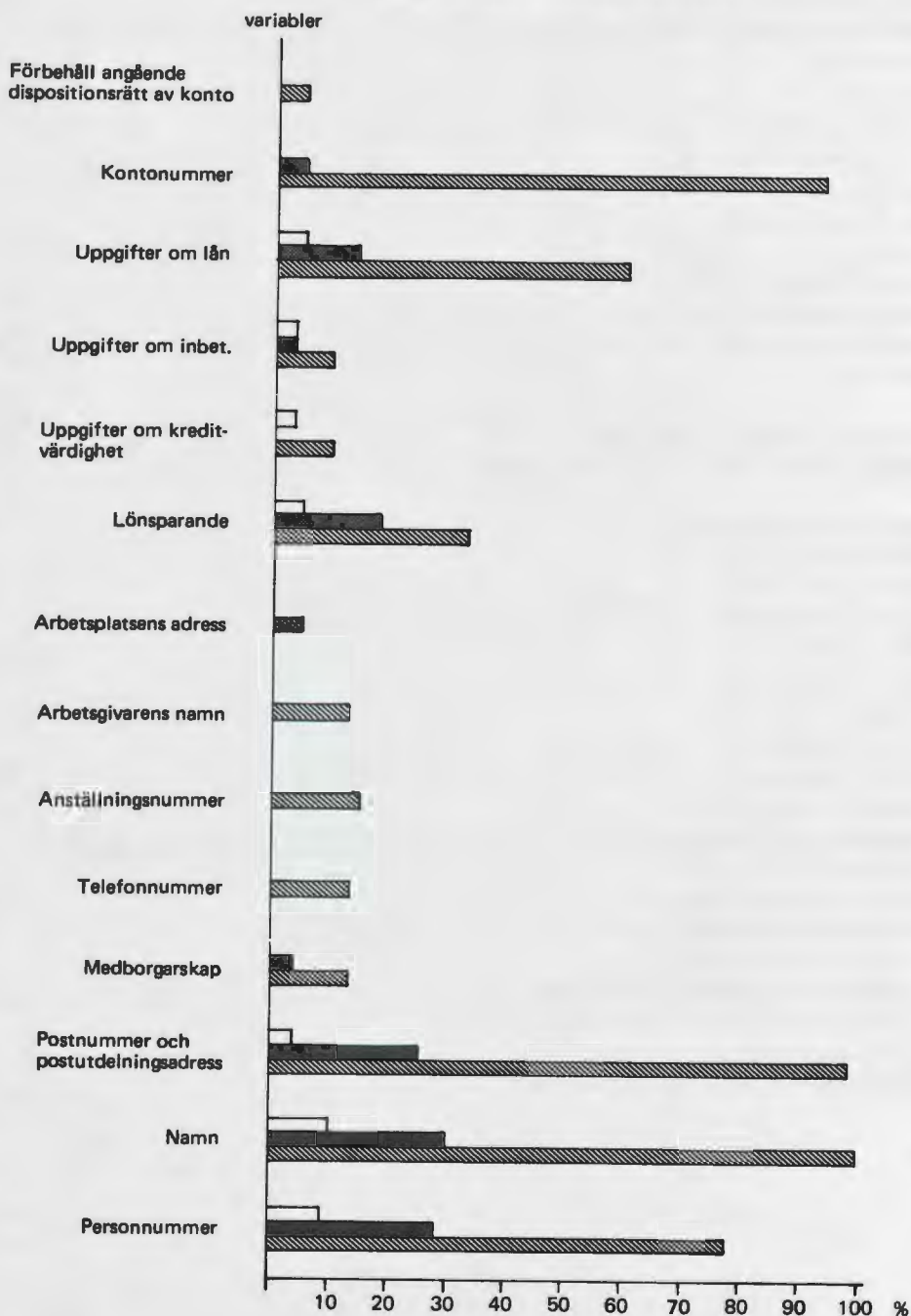
civilstånd
yrkesställning enligt befattningsnomenklatur
arbetsplatsens telefonnummer
tillhörighet till arbetstagarorganisation
barnbidrag
pension
fastighetsinnehav
borgensman för företag
antal anställda
bankfacksnummer
avgiftsstorlek
landstillhörighet för beskattning
öppningsdatum för motbok
beviljad kredit och förfallodag
räntekod

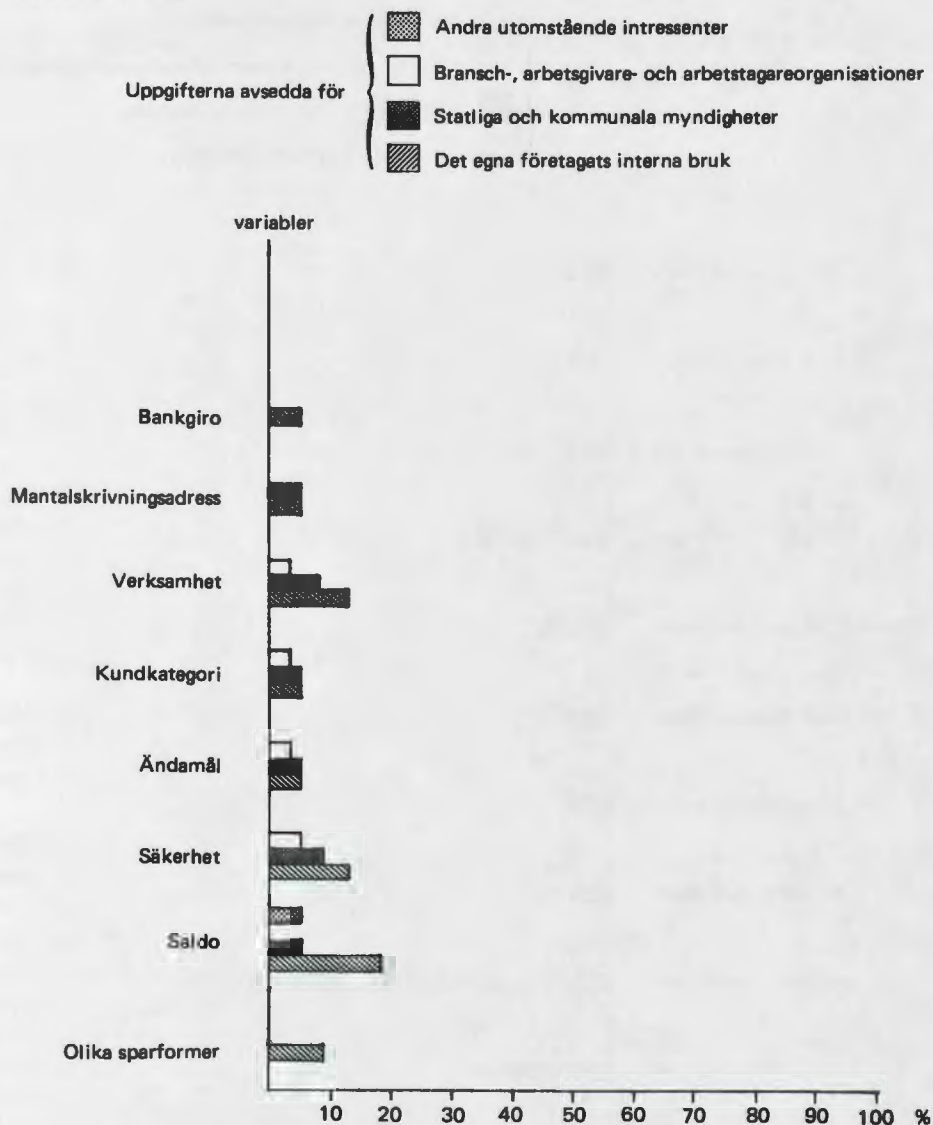
Följande uppgifter, som ingick i fråga 7, fanns ej med i något av de 40 bankregistren.

prenumerationsnummer
frånvaro från arbetet
plikt vid sen ankomst
personalbedömning
löneuppgifter
skatteuppgifter
uppgifter om införsel
köpkontonummer
försäkringsnummer
uppgifter om utbildning
uppgifter om körkortsinnehav
militära förhållanden
hälso- och sjukvårdsuppgifter
alkohol- och narkotikauppgifter
uppgifter om kriminalitet
tillhörighet till politisk organisation
tillhörighet till religiöst samfund
tillhörighet till nykterhetsorganisation
tillhörighet till arbetsgivareorganisation

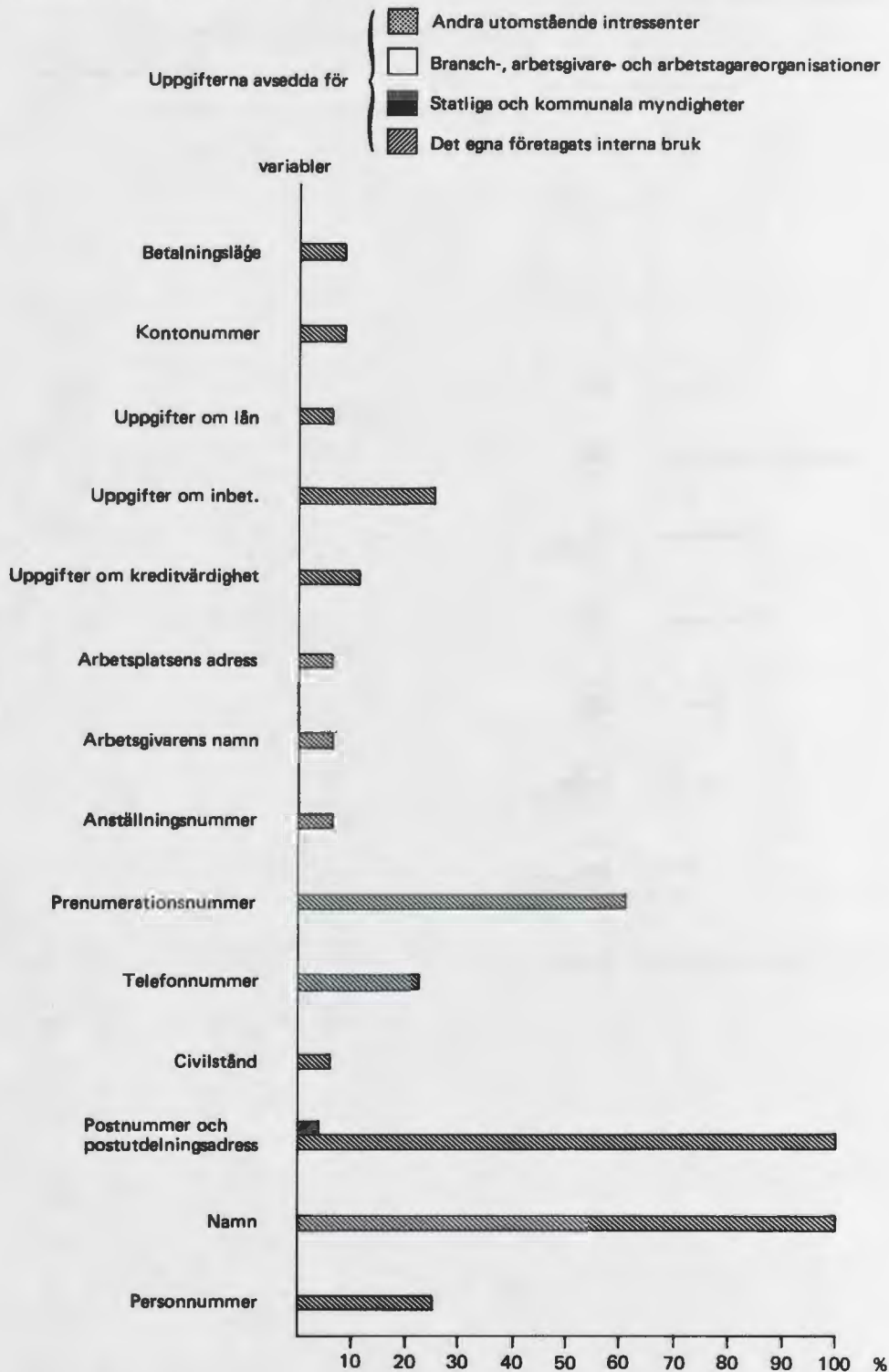
Uppgifterna avsedda för

- Andra utomstående intressenter
- Bransch-, arbetsgivare- och arbetstagarorganisationer
- Statliga och kommunala myndigheter
- Det egna företagets interna bruk

ABONNENT- OCH KUNDREGISTER

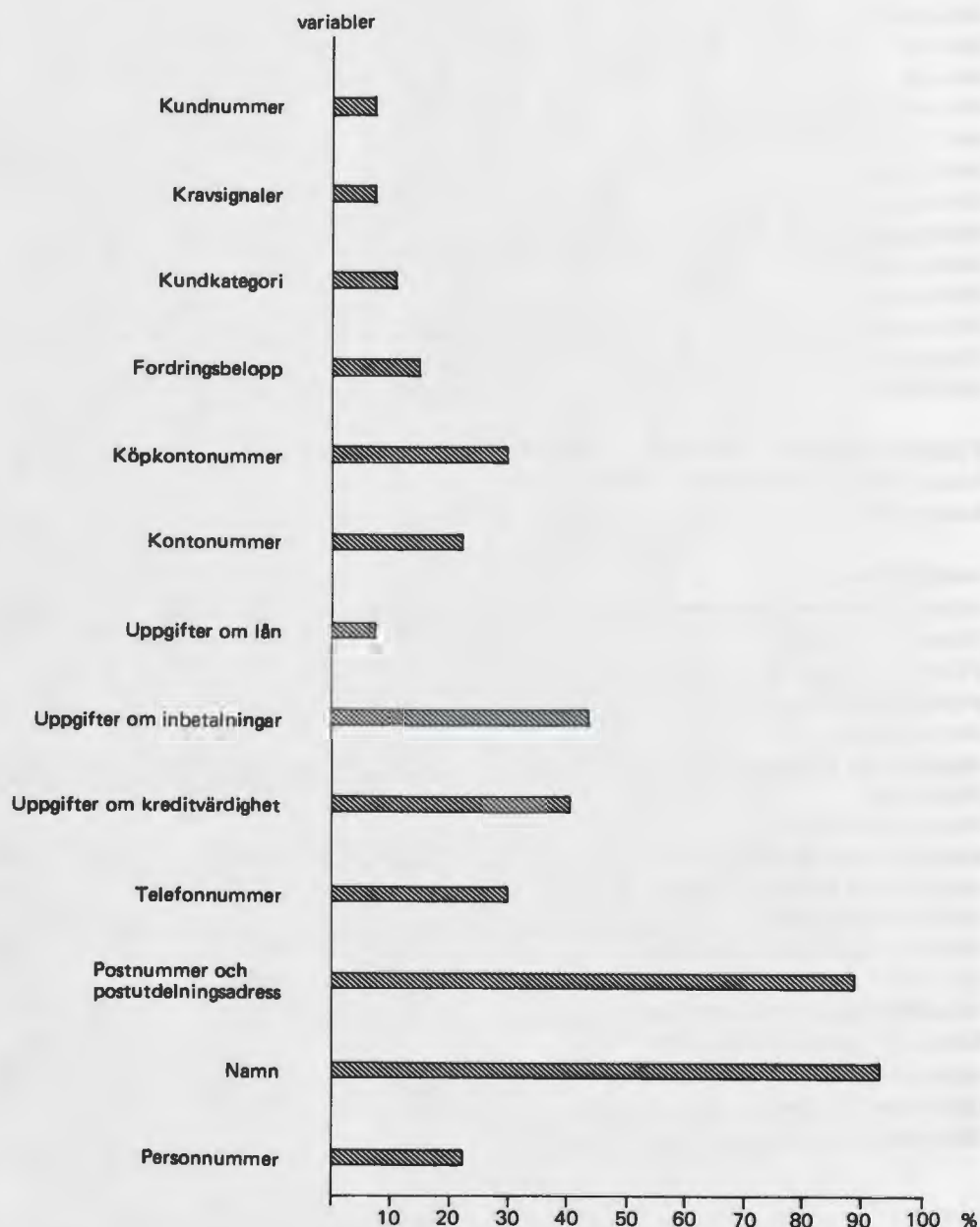
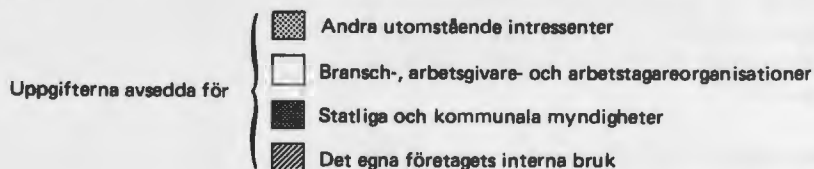

Utöver de uppgifter som upptas i stolpdiagrammet förekom nedanstående uppgifter i åtminstone något av abonnent- och kundregistren.

yrkesställning enligt befattningsnomenklatur
löneuppgifter
köpkontonummer
förfallodag
adressändring
historik
priskod
abonnemangsdatum (början)
kod för anskaffningsåtgärd
produktkod
abonnemangsperiod
uppläggningsdatum
kundnummer
kundkategori
saldouppgifter in/utlåning
geografisk kod
branschkod

Följande uppgifter, som ingick i fråga 7, fanns ej med i något av de 36 abonnent- och kundregistren.

medborgarskap
arbetsplatsens telefonnummer
frånvaro från arbetet
plikt vid sen ankomst
personalbedömning
skatteuppgifter
uppgifter om införsel
lönsparande
försäkringsnummer
uppgifter om utbildning
uppgifter om körkortsinnehav
militära förhållanden
alkohol- och narkotikauppgifter
uppgifter om kriminalitet
tillhörighet till politisk organisation
tillhörighet till religiöst samfund
tillhörighet till nykterhetsorganisation
tillhörighet till arbetsgivareorganisation
tillhörighet till arbetstagarorganisation

Utöver de uppgifter som upptas i stolpdiagrammet förekom nedanstående uppgifter i åtminstone något av reskontraregistren.

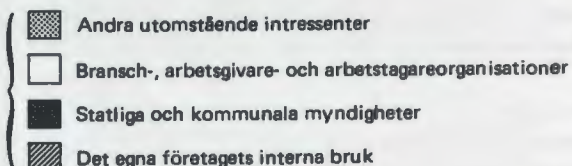
tillhörighet till arbetsgivareorganisation
tillhörighet till arbetstagarorganisation

civilstånd
prenumerationsnummer
yrkesställning enligt befattningsnomenklatur
löneuppgifter
skatteuppgifter
artikeltyp
vad kunden köpt
försäljaren som sålt varan
kontraktnummer
amorterings- och ränteuppgifter
fakturanummer
oreglerade fakturor
distrikt
titel
årsavgift
underorganisationskoder
redovisningsklasser
debiterad moms
kundsaldo
landkod

Följande uppgifter, som ingick i fråga 7, fanns ej med i något av de 27 reskontraregistren.

medborgarskap
anställningsnummer
arbetsgivarens namn
arbetsplatsens adress
arbetsplatsens telefonnummer
frånvaro från arbetet
plikt vid sen ankomst
personalbedömning
uppgifter om införsel
lönsparande
försäkringsnummer
uppgifter om utbildning
uppgifter om körkortsinnehav
militära förhållanden
hälso- och sjukvårdsuppgifter
alkohol- och narkotikauppgifter
uppgifter om kriminalitet
tillhörighet till politisk organisation
tillhörighet till religiöst samfund
tillhörighet till nykterhetsorganisation

Uppgifterna avsedda för

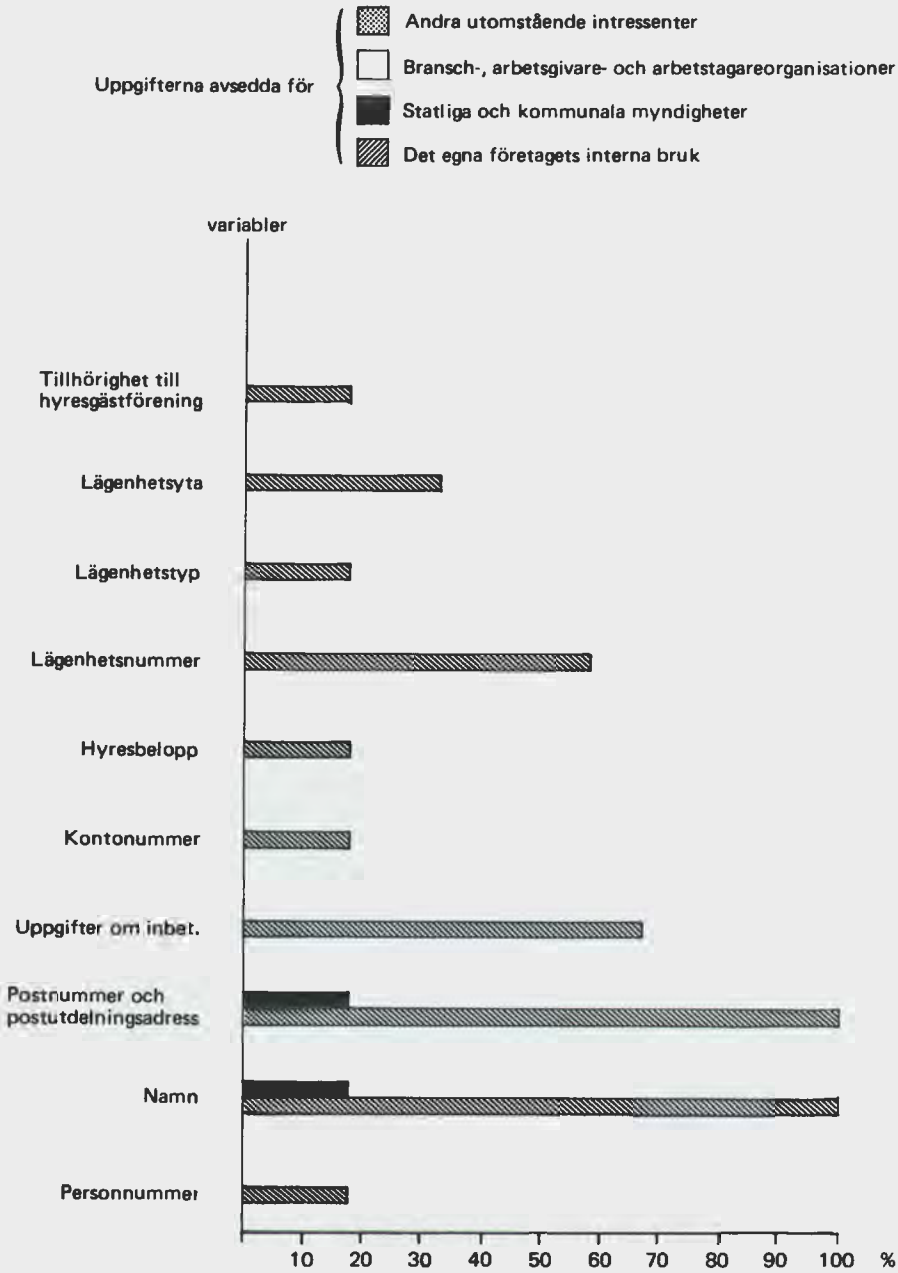

Utöver de uppgifter som upptas i stolpdiagrammet förekom nedanstående uppgifter i åtminstone något av försäkringsregistren.

arbetsplatsens telefonnummer
löneuppgifter
hälso- och sjukvårdsuppgifter
tillhörighet till religiöst samfund
pensioneringsplaner
försäkringsobjekt
försäkringsbelopp
tabell
inkomstgrupp (1-5)
förmögenhetsgrupp (1-5)
pensionärer eller ensamstående

Följande uppgifter, som ingick i fråga 7, fanns ej med i något av de 15 försäkringsregistren.

civilstånd
medborgarskap
prenumerationsnummer
anställningsnummer
yrkesställning enligt befattningsnomenklatur
arbetsgivarens namn
arbetsplatsens adress
frånvaro från arbetet
plikt vid sen ankomst
personalbedömning
skatteuppgifter
uppgifter om införsel
lönsparande
uppgifter om kreditvärdighet
köpkontonummer
uppgifter om utbildning
uppgifter om körkortsinnehav
militära förhållanden
alkohol- och narkotikauppgifter
uppgifter om kriminalitet
tillhörighet till politisk organisation
tillhörighet till arbetsgivareorganisation
tillhörighet till arbetstagareorganisation

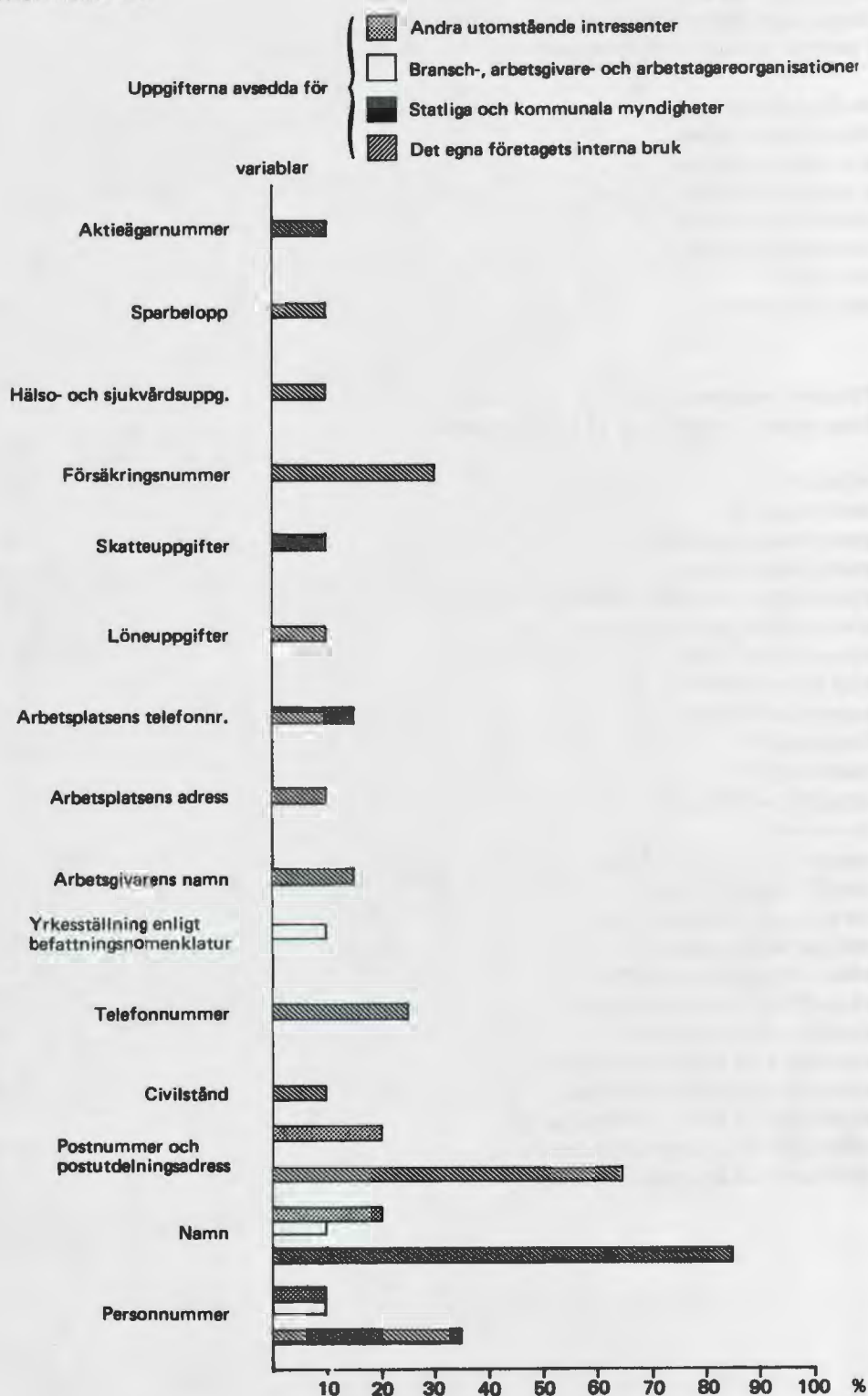
Utöver de uppgifter som upptas i stolpdiagrammet förekom nedanstående uppgifter i åtminstone något av hyresregistren.

telefonnummer
arbetsgivarens namn
arbetsplatsens adress
kvartersbeteckning
lägenhetens användning
nationstillhörighet
antal rum
lägenhetens läge

Följande uppgifter, som ingick i fråga 7, fanns ej med i något av de 12 hyresregistren.

civilstånd
medborgarskap
prenumerationsnummer
anställningsnummer
yrkesställning enligt befattningsnomenklatur
arbetsplatsens telefonnummer
frånvaro från arbetet
plikt vid sen ankomst
personalbedömning
löneuppgifter
skatteuppgifter
uppgifter om införsel
lönsparande
uppgifter om kreditvärdighet
uppgifter om utbildning
uppgifter om körkortsinnehav
militära förhållanden
hälso- och sjukvårdsuppgifter
alkohol- och narkotikauppgifter
uppgifter om kriminalitet
tillhörighet till politisk organisation
tillhörighet till religiöst samfund
tillhörighet till nykterhetsorganisation
tillhörighet till arbetsgivareorganisation
tillhörighet till arbetstagarorganisation

ÖVRIGA REGISTER

Utöver de uppgifter som upptas i stolpdiagrammet förekom nedanstående uppgifter i åtminstone något av gruppen "övrige register".

medborgarskap
prenumerationsnummer
uppgifter om införsel
uppgifter om inbetalningar
uppgifter om lån
kontonummer
tillhörighet till arbetsgivareorganisation
tillhörighet till arbetstagarorganisation
titel
eventuell förmyndare
aktiebrevsnummer och antal aktier
typ av förmånstagare
taxerad inkomst
förmögenhetsskatt
fastighetsinnehav
medlemsnummer
avbetalningsbelopp
aktiefondstyp
klassindelning
åldersfördelning
pensionsstiftelse
företagstyp
arbetsgivarens medlemsnummer
utbetalat försäkringsbelopp
antal anställningsår
datum för anställningens upphörande
avgångsbidragsbelopp
försäkringsbelopp
bilfabrikat och typ
fordonets hemort
registreringsnummer
chassinummer
faddernummer-kontonummer

Följande uppgifter, som ingick i fråga 7, fanns ej med i någon av de 21 "övrige registren".

frånvaro från arbetet
plikt vid sen ankomst
personalbedömning
lönsparande
uppgifter om kreditvärdighet
köpkontonummer

uppgifter om utbildning
uppgifter om körkortsinnehav
militära förhållanden
alkohol- och narkotikauppgifter
uppgifter om kriminalitet
tillhörighet till politisk organisation
tillhörighet till religiöst samfund
tillhörighet till nykterhetsorganisation

Uppgifter för företagens interna bruk dominerade. På grund av personalregistrens frekvens påverkade detta totalbilden av vilka enskilda uppgifter som var vanligast förekommande. Således var uppgifter som vanligen ingår i personalregister de som oftast registrerades i de privata systemen sett som en helhet. Identifikationsbegrepp (personnummer, namn, adress, civilstånd, medborgarskap och anställningsnummer), förvärvsanknutna uppgifter (yrkesställnings-, arbetsplats-, löne-, skatte-, frånvaro-, införsel-, lönsparande, utbildnings- och fackföreningsuppgifter) var de oftast förekommande uppgifterna. Dessutom förekom i relativt stor omfattning registrering av övriga ekonomiska transaktioner. Detta förekom främst i system av annan typ än personalregister (uppgifter om inbetalningar, lån, kontonummer etc.).

När uppgifterna lämnats ut hade det oftast skett till statliga och/eller kommunala myndigheter och/eller till bransch-, arbetsgivare- och arbetstagarorganisationer. Endast i mindre omfattning hade uppgifter lämnats till andra utomstående intressenter, men när så skett hade det främst varit till banker och försäkringsinstitut (t. ex. besked om löneutbetalning).

3.5.1 Identifikationsbegrepp

Personnummer, namn och anställningsnummer var för sig eller i kombination var de tre vanligast förekommande identifikationsbegreppen i de privata systemen. I de system där informationsutbyte förekom med myndigheters eller andras datasystem, före-

kom personnummer i större utsträckning än i de system där informationsutbytet var mindre vanligt.

I den följande sammanställningen redovisas förekomsten av personnummer i de olika registergrupperna samt i vad mån personnummer användes som identifikationsbegrepp.

Registergrupp	datasystem som saknar personnr	datasystem som innehåller personnr	datasystem där personnr är id-begrepp
personalregister	6	195	94
medlems- och hyresregister	14	75	64
abon-, kund- och resk. reg.	51	12	6
bank- och försäkringsregister	9	46	18
övriga register	11	9	9
Summa	91	337	191

Personnummer förekom således totalt i 337 av de 428 registren eller i ca 80 procent av dem, men användes som identifikationsbegrepp (huvudsakligt identifikationsbegrepp) i endast 191 register eller 45 % av dem.

Det bör dock nämnas att vissa enkätsvar varit svårtolkade. Personnummer eller åtminstone födelsedata torde de facto ha utgjort identifikationsbegrepp i större omfattning än vad som framgår av ovanstående sammanställning. Framför allt torde detta gälla för kategorin personalregister där anställningsnummer jämte personnummer angivits som ett oftast förekommande identifikationsbegrepp. Samtidigt framgick av enkätsvaren att just anställningsnumret i många fall var helt eller delvis identiskt med personnumret eller delar därav.

Utöver i personalregistren var personnummer vanligast i medlems- och hyresregister samt bank- och försäkringsregister. En betydande skillnad förekom inom gruppen medlems- och hyresregister. I de register som närmast kan klassificeras som hyresregister förekom således personnummer mycket begränsat och användes i intet fall som huvudsakligt identifikationsbegrepp. I med-

lemsregister var bilden däremot den omvända. Det bör dock nämnas, att av de i tabellen ingående 75 systemen som innehöll personnummer var drygt ett 40-tal till sin karaktär identiskt uppbyggda och hade, om ej formellt så dock reellt, ett och samma "basregister".

Utöver redan nämnda användes relativt frekvent kund-, leverantörs- och försäkringsnummer samt geografisk kod (zon, distrikts- och områdeskoder) som identifikationsbegrepp. Enkätsvarens fördelning på olika identifikationsbegrepp framgår av nedanstående tabell.

Registrets identifikationsbegrepp	Antal datasystem med detta begrepp som id-begrepp
namn	143
personnummer	194
medlemsnummer	85
kontonummer	77
försäkringsnummer	24
kund- resp. leverantörsnummer	42
fastighetsnummer	10
branschkod	16
geografisk kod	35
annat id-begrepp	198
(därav anställningsnummer)	(119)

Anmärkningsvärt är att namn ofta används som identifikationsbegrepp.

Samkörning förekom men enkätsvaren har även på denna punkt varit svårbedömda. Det kan emellertid konstateras att samkörning förekom i mindre omfattning än på den offentliga sektorn.

3.6 Integritetsfrågor

Såväl insamlingen, registreringen som användningen av de registrerade uppgifterna ansågs i mycket ringa grad av registerförarna som integritetskränkande eller hade ifrågasatts vara integritetskränkande. 327 av de 418 registerförarna hade inte funnit att den personliga integriteten kunnat kränkas. Av de som funnit att integriteten hade eller kunde ha kränkts hade en övervägande del ansett att det var de begärda uppgifterna i sig och/eller användningen av dem som utgjorde

integritetshotet. Varken nuvarande sätt att samla in eller registrera uppgifter synes ha utgjort några i integritetshänseende allvarigare problem. De uppgifter som ansetts mest integritetskränkande var förutom personnummer, löne- och skatteuppgifter, kontonummer, uppgifter om lån, frånvaro från arbetet, yrkesställning samt införsel. En förteckning av enkätsvarens fördelning på frågan vilka uppgifter som ur integritetshänseende ansetts känsliga framgår av följande tabell.

Uppgift	Antal datasystem där uppgifter ansetts integritetskränkande
personnummer	63
lön	26
införsel	21
skatter	17
lån	16
kontonummer	11
frånvaro från arbete	11
yrkesställning	11
medborgarskap	10
postadress	10
utbildning	9
civilstånd	8
militära förhållanden	8
inbetalning	7
namn	7
telefonnummer	7
hälso- och sjukvård	7

3.7 Planerade datasystem

Antalet datasystem under uppbyggnad var väsentligt färre än de som var i drift. Planer på att ta nya system i bruk inom de närmaste två åren redovisades från 83 företag. Antalet planerade system hos dessa företag uppgick till 98. Med detta antal som utgångspunkt torde totala antalet planerade datasystem på den privata sektorn kunna uppskattas till knappt 700.

Liksom bland datasystemen i drift dominerade personalregistren bland de planerade systemen. De svarade för nära 50 % av det totala antalet planerade register. I stort överensstämde också övriga registergruppers andel av de planerade systemen med deras andelar av de datasystem som var i drift. På

grund av det ringa antalet sådana system sammanfördes de här till en grupp.

Någon markant skillnad till innehållet förelåg inte mellan system i drift och planerade system. Däremot kunde noteras en viss skillnad i den planerade användningen av de nytillkommande systemen. Från dessa kommer uppenbarligen att lämnas ut uppgifter till utomstående intressenter i större utsträckning än från de register som är i drift. Detta gäller framför allt medlems-, hyres-, försäkrings-, abonnent-, kund-, reskontra- och övriga register. Från dessa register planerades utlämnande i ökad omfattning både totalt och kategoribundet. Från register över anställda planerades också ett ökat utlämnande av uppgifter till branschorganisationer.

Den följande uppställningen visar fördelningen på användare av uppgifter i de planerade registren.

Register	Uppgifterna avsedda för		
	statliga och kommunala myndigheter	bransch- och arbetsgivare- arbets- tagare- organisationer	andra utomstående intressenter
personalregister	36 (37)	37 (33)	22 (24)
övriga register	17 (8)	12 (7)	5 (2)

(Siffrorna inom parentes avser motsvarande omräknade siffror för datasystem i drift).

Totalt utlämnades uppgifter till en eller flera av de ovan nämnda användarekategorierna i 38 (39) fall. Motsvarande siffra för övriga datasystem var 21 (19).

Av enkätsvaren framgår också att personnummer blir det vanligaste identifikationsbegreppet i de planerade systemen. Samtidigt kommer användningen av det från datateknisk synpunkt mindre lämpliga identifikationsbegreppet namn att minska. Denna tendens mot utveckling av mera datatekniskt anpassade system kan även utläsas vid en jämförelse mellan de existerande och de planerade systemens in/utdatamedium. Således kan konstateras att antalet datamaskin-

anpassade medier i så väl in- som utmatningsfasen är högre för de planerade systemen än för systemen i drift.

3.8 Exempel på datasystem på den privata sektorn

Vissa system på den offentliga sektorn har motsvarigheter på privatsektorn. Detta gäller t. ex. system för reskontrarutiner samt personal- och redovisningssystem. Flertalet system på den privata sektorn är dock unika för denna. Bland de mera markanta skillnaderna mellan de båda sektorerna märks särskilt förekomsten på privatsektorn av standard-system och system i vilka informationen har endast ringa djup. Bland de system OSK valt att beskriva finns två standardsystem (reskontra- samt personal- och löneredovisningssystem). Vidare beskrivs ett system för försäkringar och ett för in- och utlåning vid bank. Övriga företag inom dessa båda branscher har system som innehåller i stort sett exakt motsvarande information. Ett av de största systemen på privatsektorn, vilket används för selektiv reklam, har också tagits med liksom ett medlemsregister. Gemensamt för samtliga system som beskrivs är, att de är av sådan typ att de berör stora grupper.

Skäl har inte ansetts föreligga att belysa de system i vilka informationens djup är ringa. Redogörelsen i avsnitt 3.5 torde ge en tillräcklig bild av dessa system.

På hemställan av OSK förordnade Kungl. Maj:t den 1 oktober 1971 jämlikt 21 § sekretesslagen (1937:249) att handlingar, som inkommit till OSK från enskilda företag och sammanslutningar och som utgör svar på kommitténs enkät rörande befintliga och planerade ADB-tillämpningar, icke får, i vad de innefattar sådana upplysningar om företagens eller sammanslutningarnas affärs- eller driftförhållanden, vilkas offentliggörande kan lända vederbörande företag eller sammanslutning till men, utlämnas utan samtycke från den som sålunda beröres förrän tio år förflutit från handlingens datum.

Samtycke till offentliggörande har inhämtats

beträffande samtliga de följande systembeskrivningarna.

3.8.1 Selektiv reklam

Redan tidigare har funnits möjlighet till s. k. selektiv direktreklam. Många företag i reklambranschen har salufört adressregister för olika målgrupper. Dessa register har sammanställts av uppgifter från folkbokföringen och andra offentliga uppgifter. Det har också förekommit att föreningar och organisationer, antingen mera allmänt eller för att underlätta marknadsföring av en viss produkt av intresse för medlemmarna, tillhandahållit sina medlemsregister för reklamändamål.

Genom att datatekniken tagits i bruk för bl. a. folkbokföringen har möjligheterna ökat att med reklam vända sig till särskilt utvalda grupper av enskilda. Vissa företag på den privata sektorn men även postens adressregister (PAR) har specialiserat sig på att skapa sådan direkt kontakt mellan producenter och konsumenter. Det finns även statliga myndigheter som SCB och DAFA, som saluför personinformation.

Ett 10-tal direktreklamföretag har bildat Sveriges Direktreklamförening, i vilken bl. a. PAR ingår. Föreningens medlemmar bidrar ej med att distribuera direktreklam innehållande s. k. falsk intimitet. Ej heller accepteras uppdrag där urval av adresser gjorts med hänsyn till nationalitet, religionstillhörighet och liknande. Föreningens medlemmar har den 1 april 1971 träffat avtal med Konsumentombudsmannen (KO) av innehåll att av den reklam medlemmarna distribuerar till KO fortlöpande överlämna ett gransknings-exemplar av varje reklamenhet som riktar sig till fysiska personer och avser deras privata konsumtion. På varje granskningsenhet skall anges för vems räkning reklamen distribueras.

I följande avsnitt lämnas en redogörelse för vad datasystemet hos Tretorn Data Center AB innehåller och hur de används.

3.8.1.1 Registerinnehåll

Systemet är uppdelat i följande huvuddelar

- ☐ fastighetsregistret (hyres-, industri- och affärsfastigheter)
- ☐ fastighetsregistret (jordbruk)
- ☐ fastighetsregistret (fritidshus)
- ☐ fastighetsregistret (villaregistret)
- ☐ familjeregistret (alla familjer i landet)
- ☐ barnregistret (0–12 år)
- ☐ myndighetsregistret (13–30 år) — ej redovisat nedan
- ☐ ensamstående registret

Registren omfattar sammantagna i princip totalbefolkningen.

Därutöver finns register för olika kunders bruk som i princip är uppbyggda på information om dessa företags egna kunder. Denna information ägs inte av reklamföretaget i fråga och kan inte utnyttjas av detta för eget bruk.

I registren ingår följande uppgifter.

3.8.1.1.1 Hyresregistret

Registret omfattar hyres-, industri- och affärsfastigheter, som ägs av fysisk eller juridisk person.

- ☐ län
- ☐ kommun, församling
- ☐ registreringsnummer
- ☐ ägarekategori
- ☐ bebyggelsekod
- ☐ ägarens namn
- ☐ ägarens bostadsadress
- ☐ ägarens postnummer
- ☐ ägarens postadress
- ☐ ålderklass
- ☐ hustyp
- ☐ storleksklass
- ☐ standardklass, lägenhet
- ☐ markvärde
- ☐ byggnadsvärde
- ☐ fastighetens areal

- ☐ bostadsyta
- ☐ fastighetens nummer

3.8.1.1.2 Jordbruksregistret

- ☐ län
- ☐ kommun, församling
- ☐ personnummer
- ☐ ägarekategori
- ☐ bebyggelsekod
- ☐ ägarens namn
- ☐ ägarens bostadsadress
- ☐ ägarens postnummer
- ☐ ägarens postadress
- ☐ jordbruksvärde
- ☐ skogsbruksvärde
- ☐ värde övrig mark
- ☐ värde av särskilda tillgångar
- ☐ exploateringsvärde
- ☐ fastighetens areal (m²)
- ☐ åkerareal (ha)
- ☐ make eller makas namn
- ☐ civilståndskod
- ☐ hushållsinkomst
- ☐ blockregion
- ☐ barnantal
- ☐ barnkod (åldersfördelning)
- ☐ ortskod
- ☐ kod för ej DR-bruk (dvs. vederbörande önskar ej motta direktreklam)
- ☐ fastighetsnummer

3.8.1.1.3 Fritidshusregistret

- ☐ län
- ☐ kommun, församling
- ☐ personnummer
- ☐ ägarekategori
- ☐ typkod (småhus, enfamiljshus, tvåfamiljshus, radhus etc.)
- ☐ bebyggelsekod
- ☐ ägarens namn
- ☐ ägarens bostadsadress
- ☐ ägarens postnummer
- ☐ ägarens postadress
- ☐ ålderklass
- ☐ hustyp

- ☐ storlekssklass
- ☐ standardklass, villa
- ☐ markvärde
- ☐ byggnadsvärde } taxeringsvärde
- ☐ fastighetens areal
- ☐ makes eller makas namn
- ☐ civilståndskod
- ☐ hushållsinkomst
- ☐ blockregion
- ☐ barnantal
- ☐ barnkod
- ☐ ortskod
- ☐ kod för ej DR-bruk
- ☐ fastighetsnummer

3.8.1.1.4 Villaregistret

- ☐ län
- ☐ kommun, församling
- ☐ personnummer
- ☐ ägarekategori
- ☐ typkod (småhus, enfamiljshus, tvåfamiljshus, radhus etc.)
- ☐ bebyggelsekod
- ☐ ägarens namn
- ☐ ägarens bostadsadress
- ☐ ägarens postnummer
- ☐ ägarens postadress
- ☐ åldersklass
- ☐ hustyp
- ☐ storlekssklass
- ☐ standardklass villa
- ☐ markvärde
- ☐ byggnadsvärde } taxeringsvärde
- ☐ fastighetens areal
- ☐ make eller makas namn
- ☐ civilståndskod
- ☐ hushållsinkomst
- ☐ blockregion
- ☐ barnantal
- ☐ barnkod (åldersfördelning)
- ☐ ortskod
- ☐ kod för ej DR-bruk
- ☐ fastighetsnummer

3.8.1.1.5 Familjeregistret

Registret omfattar samtliga familjer i landet,

- ☐ födelsennummer för huvudmannen (alltid man)
- ☐ huvudmannens efternamn och förnamn
- ☐ yrke
- ☐ bostadsadress
- ☐ postadress
- ☐ civilståndskod
- ☐ civilståndsändring
- ☐ huvudmans födelsennummer
- ☐ län
- ☐ postnummer
- ☐ ortskod, 1, 2 eller 3
- ☐ barnkod, 0, 1, 2, 3
- ☐ barnantal 9
- ☐ hustru, personnummer
- ☐ hustru, namn
- ☐ barn 1, personnummer (yngsta)
- ☐ barn 1, namn (yngsta)
- ☐ barn 2, personnummer
- ☐ barn 2, namn
- ☐ barn 3, personnummer
- ☐ barn 3 namn
- ☐ inkomst, man (1 000 kr)
- ☐ inkomst, hustru (1 000 kr)
- ☐ förmögenhet (1 000 kr)
- ☐ nationalitet
- ☐ kommun, församling, blockregion
- ☐ kod för ej DR-bruk

3.8.1.1.6 Barnregistret

Registret omfattar samtliga barn upp t. o. m. 12 år

- ☐ födelsennummer
- ☐ namn (efternamn, förnamn)
- ☐ bostadsadress
- ☐ postadress
- ☐ huvudmans födelsennummer
- ☐ län
- ☐ postnummer
- ☐ ortskod 1, 2 eller 3
- ☐ kod för om namnet finns med i familjeregistret

- kommun, församling, blockregion
- kod för ej DR-bruk

Nyckel till systemet är personnummer (se även 3.2.1.5).

3.8.1.1.7 Registret över ensamstående

Registret omfattar alla ensamstående personer från 20 års ålder och äldre.

- personnummer
- namn, efternamn, förmamn
- yrke
- bostadsadress
- postadress
- civilståndskod
- civilståndsändring (år, månad, dag)
- huvudmans födelsennummer
- län (1–25 men ej 2)
- postnummer
- ortskod, 1, 2 eller 3
- inkomst (1 000 kr)
- förmögenhet (1 000 kr)
- nationalitet
- kommun, församling, blockregion
- kod för ej DR-bruk

3.8.1.2 Uppgiftslämnare

Uppgifterna hämtas från länsstyrelsernas person-, fastighets- och skatteregister. Varje vecka erhålls 15 magnetband, som används för uppdatering av registren.

3.8.1.3 Användare och användning

Innehållet i registren saluförs och används av kunderna till stor del för marknadsföring av varor och tjänster eller för att av någon annan anledning nå en viss grupp av dem som ingår i registren.

3.8.1.4 Samkörning och åtkomst

Samkörning med andra register förekommer ej.

3.8.1.5 Utdata

Utdata motsvaras av registerinnehållet (3.2.1.1). Vanligtvis tas ut urval av de i registren ingående uppgifterna. Gemensam nämnare för sådana uttag kan vara ålder (födelsedag), kön, nationalitet, civilstånd, civilståndsändring, tidpunkt för ändring av civilstånd, yrke, huvudman i familjen, inkomst – individuell och per familj – förmögenhet, antal barn – ålder, kön och namn på de yngsta – etc. Uttag kan fördelas geografiskt efter län, blockregion, postnummerområde etc.

3.8.1.6 Sekretess

Registret innehåller inga uppgifter för vilkas spridande eller nyttjande särskilda föreskrifter givits av företaget.

3.8.1.7 Kommentarer

I anslutning till OSK:s enkät har följande synpunkter anförts.

Företaget tillhandahåller uppgifter endast med utgångspunkt från marknadsföringsaspekter, vilket innebär att endast hela målgrupper expedieras och inte enstaka uppgifter om en enstaka individ. Varje order skall godkännas av marknadschefen, bl. a. för att inte neutrala konsultbyråer eller reklamföretag skall kunna erhålla marknadsföringsmaterial utan företagets vetskap om syftet och användningen av uppgifterna. Företaget bedömer i varje enskilt fall huruvida medverkan till en marknadsföringsåtgärd skall ske eller ej.

För att alltid ha kontroll på användningen av uppgifterna undviks leverans i lättbearbetad magnetbandsform el. dyl.

En del information som finns tillgänglig i de av företaget tillhandahållna ("offentliga")

dataregistren är inte av särskilt intresse marknadsföringsmässigt. Företaget saknar intresse av mera information — med undantag för telefonnummer. En komplettering med telefonnummer skulle ur marknadsförings-synpunkt innebära att uppföljning av ut-sända marknadsföringsåtgärder slumpmässigt skulle kunna rationaliseras.

Företaget har lagt vissa restriktioner på den egna marknadsföringen såtillvida att en normal kontroll görs av de kunder som önskar anlita dess tjänster. Företaget rekommenderar att någon form av begränsnings-åtgärd vidtas mot materialförsäljning på magnetband utan kontrollmöjlighet.

Det har förekommit fall då företaget avvisat en kund som önskat köpa visst material för en marknadsföring som företaget inte ansett sig vilja bidra till. Kunden ifråga har emellertid då med mycket stor lätthet i stället kunnat vända sig till annat företag eller myndighet för att få materialet antingen levererat på skrivet underlag eller magnetband för egen bearbetning.

Ett förslag härvidlag skulle kunna vara att endast vissa företag — som accepterat en redovisningsskyldighet — får möjlighet att bearbeta den magnetbandsinformation som finns i det planerade CPR och liknande register.

3.8.2 Medlemsregister m. m.

Organisationer och föreningar har i allt mer ökad omfattning tagit datatekniken i bruk. En av de större kooperativa organisationerna har ett personalregister med lönebearbetningsrutin som omfattar drygt 25 000 anställda. Dessutom förekommer ett datasystem för medlemsregister som är uppdelat på 43 delföreningar.

3.8.2.1 Registerinnehåll

Systemet är uppdelat på

- ☐ medlemsregistret
- ☐ föreningsregistret

Registren omfattar ca 1,2 miljoner personer.

I registren ingår följande uppgifter.

3.8.2.1.1 Medlemsregistret

Fasta uppgifter

- ☐ identifikationsbegrepp (ett sexsiffrigt löpnummer inom varje förening, vilket så småningom kan komma att bytas ut mot personnummer)
- ☐ efternamn
- ☐ förnamn
- ☐ titel (hr el. fr för herr resp. fru eller fröken)
- ☐ bostadsadress
- ☐ postadress
- ☐ postnummer
- ☐ distrikt
- ☐ inträdesår
- ☐ senast avhörd år

Rörliga uppgifter

- ☐ datum för senaste transaktion
- ☐ senaste köpesumma
- ☐ prenumerant på organisationens tidskrift
- ☐ premie
- ☐ behållning på de olika kontotyperna
- ☐ räntor
- ☐ transaktioner

3.8.2.1.2 Föreningsregistret

- ☐ föreningsnummer
- ☐ föreningsnamn
- ☐ räntesatser
- ☐ återbäringsparameter
- ☐ distrikts- och köpsummastatistik

3.8.2.2 Uppgiftslämnare

Uppgifterna lämnas av medlemmarna, direkt eller genom de olika föreningarna.

3.8.2.3 Användare och användning

Systemet är främst avsett för att användas av organisationen och i denna ingående föreningar. Uppgifterna används för medlemsmatrikel, prenumerantregister, reskontra (köpesummor, återbäring, avdrag), spar-konto (inkl. räntor). Vidare framställs adressetiketter eller adresserade kuvert, saldo-besked, utbetalningskort, postgirolista och statistik.

3.8.2.4 Samkörning och åtkomst

Registren är lagrade på magnetband. Samkörning förekommer endast med prenume-rantregistret hos organisationens tidskrift.

Nycklar till systemet är medlemsnummer samt personnummer och namn.

3.8.2.5 Utdata

Utdata motsvaras av registerinnehållet (3.2.2.1). Följande selekteringar kan bl. a. göras ur medlemsmatrikeln

- ☐ nollköpare
- ☐ icke nollköpare
- ☐ prenumeranter
- ☐ icke prenumeranter
- ☐ distrikt
- ☐ medlemsnummerserie
- ☐ nya medlemmar

3.8.2.6 Sekretess

Registren innehåller inga uppgifter för vilkas spridande eller nyttjande särskilda föreskrif-ter givits av organisationen.

3.8.2.7 Kommentarer

Föreligger ej.

3.8.3 System för reskontrarutiner

Beträffande reskontra förekommer datasys-tem som är direkt konstruerade för ett aktuellt behov. Samtidigt är det mycket vanligt med standardsystem, som kan använ-das av olika företag. Ett exempel på ett sådant standardsystem beskrivs i detta av-snitt. Det tillhandahålls av en servicebyrå och används av ca 300 företag samt omfattar 500–10 000 registrerade enheter.

3.8.3.1 Registerinnehåll

I registret ingår uppgifter om uppdragsgivar-nas kunder. Dessa kan vara både juridiska och fysiska personer. Registret innehåller bl. a. följande uppgifter

- ☐ kundnummer (uppdragsgivarens interna nummer för juridiska eller fysiska personer t. ex. köpkorts- eller kontonummer)
- ☐ personnummer (i de fall uppdragsgivaren använder detta som kundnummer)
- ☐ kundnamn
- ☐ kundadress
- ☐ kundland (enstaka fall förekommer där uppdragsgivaren har kunder i utlandet)
- ☐ kreditvärdighet (kreditlimit)
- ☐ kravmarkering

3.8.3.2 Uppgiftslämnare

Uppgifterna lämnas av uppdragsgivarna och härrör från kunderna och uppdragsgivarnas interna verksamhet.

3.8.3.3 Användare och användning

Uppgifterna används inom uppdragsgivarnas verksamhet. Hur uppgifterna används där undandrar sig servicebyråns bedömning.

3.8.3.4 Samkörning och åtkomst

Samkörning förekommer med bokföringsregister omfattande bl. a.

- ☐ inköpsdatum
- ☐ vara
- ☐ pris
- ☐ förfallodag
- ☐ inbetalt belopp
- ☐ ränta

Söknyckel till systemet är kundnummer eller personnummer.

3.8.3.5 Utdata

De uppgifter som tas ut är bl. a.

- ☐ kundkatalog (i kundnummer och kundnamnsordning)
- ☐ fakturor
- ☐ kravavier
- ☐ statistik (exempelvis inköp/kundkategori, försäljningsvolym i kr/kund etc.)
- ☐ reskontrajournal (utestående fordringar)
- ☐ saldon (+/-)

3.8.3.6 Sekretess

Registren innehåller uppgifter för vilkas spridande eller nyttjande särskilda föreskrifter givits.

Endast en bestämt avgränsad krets av servicebyråns anställda har tillgång till sådana uppgifter.

3.8.3.7 Kommentarer

Föreligger ej.

3.8.4 Försäkringsregister

Hos försäkringsbolagen förekommer omfattande datasystem för personuppgifter. Föl-

jande beskrivning avser Skandias försäkrings-system. De uppgifter som registreras hos detta företag är i huvudsak desamma som hos övriga försäkringsbolag.

Företagets organisation omfattar ett gemensamt koncernkontor (Stockholm), decentraliserade huvudkontor i de 4 svenska zonerna (Sundsvall, Stockholm, Göteborg och Malmö), 25 regionkontor och drygt 150 distriktskontor.

Skandia meddelar både person- och skadeförsäkring. Hos företaget databehandlas uppgifter avseende drygt 2 miljoner försäkringar. Antalet försäkringstagare uppgår till ca 1,5 miljoner. En del av dem är juridiska personer.

Försäkringarna är fördelade på följande sätt

- ☐ 450 000 liv- och sjukförsäkringar
- ☐ 200 000 olycksfallsförsäkringar
- ☐ 650 000 hem-, fastighets- och villaförsäkringar
- ☐ 650 000 motorfordonsförsäkringar
- ☐ 150 000 företagsförsäkringar

Administrationn av dessa försäkringsbestånd omfattar huvudsakligen registerskötsel med avseende på nytecknad, ändrad och annullerad försäkring.

Hos företaget förekommer dessutom register för den egna administrationen i form av personalregister, ombudsregister m. m.

Följande beskrivning avser i första hand liv- och sjukförsäkring med undantag för grupp-försäkring.

3.8.4.1 Registerinnehåll

I registren ingår bl. a.

Identifieringsuppgifter m. m.

- ☐ den försäkrades namn
- ☐ yrke/titel
- ☐ utdelningsadress
- ☐ postnummer och postanstalt

- ☐ personnummer (som tillsammans med ett tvåställt ordningsnummer bildar försäkringsnummer)
- ☐ marknadsområde
- ☐ kundkategori
- ☐ dag då försäkring beviljats respektive daterats
- ☐ medförsäkrades namn, adress och personnummer
- ☐ försäkringstagarens (ägarens) namn och adress
- ☐ premieaviserads namn och adress
- ☐ panthavares namn och adress
- ☐ premieförbindelseparts namn och adress
- ☐ låntagares namn och adress
- ☐ ränteaviserads namn och adress

Försäkringsbeskrivning

- ☐ typ av försäkring
- ☐ tabell
- ☐ skattekategori
- ☐ utbetalning (förskott/efterskott)
- ☐ terminsbelopp
- ☐ försäkringsbelopp
- ☐ återbäringsalternativ
- ☐ riskbeskrivning (restriktioner innebarande premiehöjning, komplettering, uppskov, avslag m. m. eller klausuler innebarande indikering av vissa sjukdomar)
- ☐ livförsäkringslån (lånebelopp, reversomfattning, ränta)

Försäljning

- ☐ fältman
- ☐ ombud
- ☐ ackvisitionsvärde

Premier

- ☐ termin
- ☐ terminspremie
- ☐ förfalldag

Förmånstagareförordnande

Följande uppgifter registreras endast under första försäkringsåret.

Yrke

- ☐ ej angivet
- ☐ jordbruk, skogsbruk fiske
- ☐ industri, hantverk (inkl. gruvhantering)
- ☐ samfärdsel
- ☐ handel
- ☐ försvar
- ☐ undervisning
- ☐ rättsväsen, revisionsverksamhet
- ☐ arkitekt och annan teknisk verksamhet
- ☐ läkare
- ☐ tandläkare
- ☐ barn under 15 år
- ☐ studerande
- ☐ ej förvärvsarbetande kvinna
- ☐ övriga

Yrkeställning

- ☐ ej angiven
- ☐ egen företagare, inkl. anställd huvuddelägare i aktiebolag
- ☐ övriga anställda
 - stat, kommun, landsting
 - ☐ kontorsarbete
 - ☐ övriga

privat tjänst

- ☐ kontorsarbete
- ☐ övriga
- ☐ ej yrkesverksam

3.8.4.2 Uppgiftslämnare

Uppgifterna härrör från försäkringstagarna (som lämnar upplysningar i försäkringsansökan), läkare, (hälso- och sjukvårdsuppgifter) och från bolagets övriga verksamhet

genom att identifierings- och adressuppgifter inhämtats från bl. a. SCB och postverket.

klartext det mesta av den om honom registrerade informationen.

3.8.4.3 Användare och användning

Uppgifterna används uteslutande för försäkringsverksamheten inom det egna bolaget och återförsäkringsbolag samt i form av statistik till försäkringsinspektionen. Utöver för den direkta administrationen av försäkringsverksamheten (registerskötsel med avseende på nytecknad, ändrad och annullerad försäkring) tas fram statistikuppgifter för bl. a. marknadsföring. Selektioner av försäkringsbeståndet görs efter försäkringstyp, försäkringarnas geografiska spridning (zon, region), m. m.

3.8.4.4 Samkörning och åtkomst

Via magnetband från SCB och postverket kompletteras registren med personnummer och postnummer. Postverket levererar dagligen magnetband innehållande bokföringens inbetalningar. Samkörning förekommer av interna register för försäljningsändamål.

Identifikationsbegrepp för åtkomst av data från ADB-systemet är den försäkrades personnummer.

Ett mindre antal terminaler (skrivare) finns anslutna. Avsikten är att framöver ansluta ett större antal av de olika, geografiskt spridda organisatoriska enheterna med bildskärmsterminaler. Åtkomst av informationen är begränsad till dels vissa befattningshavare, dels sådana uppgifter som är nödvändiga för handläggningen.

3.8.4.5 Utdata

Utdata motsvaras av registerinnehållet i olika selektioner. Bl. a. tas fram försäkringsbrev och försäkringskort. Försäkringsbrevet tillställs försäkringstagaren och innehåller i

3.8.4.6 Sekretess

Personalen inom personförsäkringssystemet har i princip tillgång till uppgifterna. Dock har till följd av företagets egna sekretessregler endast en begränsad krets tillgång till särskilt känsliga uppgifter. Uppgifter lämnas endast ut i den mån som följer av gällande sekretessbestämmelser.

3.8.4.7 Kommentarer

Ett fåtal klagomål har förekommit angående användningen av personnummer som försäkringsnummer.

Önskemål föreligger om integration med det planerade CPR. Integrationen med CPR skulle i första hand avse följande rutiner och uppgifter:

- ☐ förfrågan från Skandia om personnummer med namn och adress som sökbegrepp
- ☐ kontroll av personnummer genom jämförelse av namn och adressuppgifter i registren
- ☐ avisering från CPR om ändring av bl. a.
 - ☐ personnummer
 - ☐ efternamn, yrke/titel
 - ☐ utdelningsadress
 - ☐ ortsadress
 - ☐ kyrkobokföringskod
 - ☐ yrkeskod
 - ☐ civilstånd
 - ☐ dödsdatum
 - ☐ samhörighet

I den mån det planerade CPR skulle komma att omfatta ytterligare uppgifter (t. ex. telefonnummer) är det ett önskemål att en ev. integrerad dataöverföring i motsvarande mån utvidgas.

Beträffande motorfordonsförsäkring har integrerad dataöverföring mellan CBR och Skandias register tagits i bruk. Denna integration avser bl. a.

- ☐ daglig överföring till Skandia av fordons-, ägar- och försäkringsuppgifter avseende nya trafikförsäkringar
- ☐ daglig överföring till CBR av avanmälda trafikförsäkringar

Integrationen omfattar även förfrågningar till CBR i samband med handläggning av försäkrings- och skadeärenden. Ytterligare integration kan tänkas omfatta automatisk avisering från CBR i samband med ändring av fordonsuppgifter (avregistrering m. m.) eller ägaruppgifter (adressändring m. m.).

Skandia har hos bilregisternämnden anhallit om anslutning av en bildskärmsterminal för försöksverksamhet fr. o. m. den 1 augusti 1972.

Den planerade fastighetsdatabanken kommer att innehålla dels personuppgifter (ägaruppgifter), dels fastighets- och inskrivningsuppgifter. En integrerad dataöverföring skulle ha betydelse i följande fall

- ☐ förfrågan från Skandia i samband med handläggning av ärenden inom dels den centrala och zonala finansförvaltningen (fastigheter och lån), dels den zonala administrationen av civil-, företags- och industribeståndet (försäkringar och skador)
- ☐ avisering av ändringsuppgifter avseende såväl ägare som fastigheter

De konkreta vinsterna av en integrering med fastighetsdatabanken torde för Skandias del bli snabbare uppgiftslämnning och ökad informationsvolym beträffande ägare- och fastighetsuppgifter, förkortad expeditionstid för gravationsbevis, lagfartsbevis m. m. samt förkortad handläggning för lagfarts- och inteckningsärenden m. m.

3.8.5 Personaladministrativt register

På den privata sektorn förekommer ett flertal standardsystem för löneberäkning och redovisning. Ett exempel på ett vanligt sådant system är Sveriges Verkstadsförenings VF-datalön som beskrivs i detta avsnitt. Det används av ca 250 företag med tillsammans

mer än 100 000 anställda. Systemet kan köras på företagens egna datamaskiner eller hos servicebyråer på tillsammans 12 driftställen.

3.8.5.1 Registerinnehåll

För varje anställd hos ett anslutet företag reserveras ett utrymme om 2 000 positioner på magnetbandet.

Personregistret innehåller följande uppgifter

Persondata

- ☐ företag
- ☐ anställningsnummer
- ☐ efternamn och tilltalsnamn
- ☐ initialer övriga förnamn
- ☐ personnummer
- ☐ kön
- ☐ civilstånd
- ☐ medborgarskap
- ☐ SPP/PRI-nr
- ☐ utbildning
- ☐ militärförhållande
- ☐ bankkontonr
clearingnr
kontonr
- ☐ mantalsskrivningskod
län
kommun
församling
c/o adress
- ☐ utdelningsadress
- ☐ adressort
- ☐ postnummer

Anställningsdata

- ☐ anställningsdatum
dag
månad
år
- ☐ anställningsförhållande
- ☐ arbetstid per vecka, timmar

- ☐ befattnings-/sysselsättningskod
- ☐ lönegrupp
- ☐ penningfaktorgrupp
- ☐ grundlön
 - art
 - belopp
- ☐ övrig ersättning 1
 - art
 - belopp
- ☐ övrig ersättning 2
 - art
 - belopp
- ☐ övrig ersättning 3
 - art
 - belopp
- ☐ reserv (förskott)
- ☐ reserv (penningfaktor, ackord)
- ☐ personalkategori
- ☐ kostnadsställe
- ☐ tjänsteställe
- ☐ arbetsledare
- ☐ reserv (dyrort)
- ☐ avtalsområde
- ☐ deltids-%
- ☐ semesterrätt
- ☐ sjukavdrag
- ☐ tidigare anställningstid
 - år
 - månader
- ☐ uppskov
- ☐ AFA-kategori
- ☐ byggforskningsavgift
- ☐ avgångsdag
 - dag
 - månad
 - år
- ☐ avgångsorsak
- ☐ signal för ny, slutad
- ☐ meritkod
- ☐ statistikgrupp

Preliminär skatt

- ☐ debetsedelnummer
 - län
 - person/registreringsnummer
 - löpnummer
- ☐ tabell

- ☐ kolumn
- ☐ reserv (försäkringskassa)
- ☐ fk-kod
- ☐ skattekod
- ☐ %
- ☐ existensminimum
- ☐ jämkning eller frivillig höjning
- ☐ ackumulerat för året
- ☐ oredovisat för termen

Slutlig skatt

- ☐ visat
- ☐ debetsedelnummer 1
 - län
 - person-/registreringsnummer
 - löpnummer
- ☐ termin 7, belopp
- ☐ termin 8, belopp
- ☐ debetsedelnummer 2
 - län
 - person-/registreringsnummer
 - löpnummer
- ☐ termin 7, belopp
- ☐ termin 8, belopp
- ☐ oredovisat, debetsedel 1
- ☐ oredovisat, debetsedel 2
- ☐ existensminimum

Regelbundna avdrag

Införslar (plats för högst 4 införslar)

- ☐ art för införsel
 - konto
 - pg-konto
 - diarienr
- ☐ förbehåll
- ☐ procent
- ☐ belopp/gång
- ☐ belopp oredovisat
 - antal gånger kvar att dra
- ☐ resterande belopp

Övriga regelbundna avdrag (plats för högst 10 övriga regelbundna avdrag).

- ☐ art
- ☐ konto
- ☐ procent
- ☐ belopp/gång
- ☐ totalbelopp

Lönerevision

- ☐ reserv då lönerevision ej generellt ingår i VF datalön

Tidlön

- ☐ ackumulerat innevarande kvartal, timmar
- ☐ ackumulerat innevarande kvartal, belopp
- ☐ ackumulerat innevarande år, timmar
- ☐ ackumulerat innevarande år, belopp

Ackords- och premielön

- ☐ ackumulerat innevarande kvartal, timmar
- ☐ ackumulerat innevarande kvartal, belopp
- ☐ ackumulerat innevarande kvartal, antal månader premielön
- ☐ ackumulerat innevarande år=år K timmar
- ☐ ackumulerat innevarande år=år K, belopp
- ☐ ackumulerat innevarande år=år K, antal månader premielön
- ☐ ackumulerat föregående år=år K-1 belopp
- ☐ ackumulerat föregående år=år k-1 antal månader premielön
- ☐ ackumulerat år K-2 år=år k-1, belopp
- ☐ ackumulerat år K-2 år=år k-1, antal månader premielön
- ☐ ackumulerat år K-3, belopp
- ☐ ackumulerat år K-3, antal månader premielön

Medeltimförtjänst

- ☐ föregående period
- ☐ föregående år

Övertid

- ☐ ackumulerat innevarande kvartal, timmar
- ☐ ackumulerat innevarande kvartal, belopp
- ☐ ackumulerat innevarande år, timmar
- ☐ ackumulerat innevarande år, belopp
- ☐ reserv (avtalsenlig övertid för 4-veckor)
- ☐ lagstadgad 4-veckorsperiod
- ☐ lagstadgad ackumulerat innevarande år
- ☐ dispens, timmar
- ☐ kompensationsledighet, timmar (+ eller -)

Skift

- ☐ ackumulerat innevarande kvartal, timmar
- ☐ ackumulerat innevarande kvartal, belopp
- ☐ ackumulerat innevarande år, timmar
- ☐ ackumulerat innevarande år, belopp

Permitteringslön

- ☐ ackumulerat innevarande kvartal, belopp
- ☐ ackumulerat innevarande år, belopp

Helgdagslön

- ☐ ackumulerat innevarande kvartal, belopp
- ☐ ackumulerat innevarande år, belopp

Semesterlön och semesterersättning

- ☐ ackumulerat innevarande kvartal, belopp
- ☐ ackumulerat innevarande år, belopp

Övriga förmåner

- ☐ ackumulerat innevarande kvartal, belopp
- ☐ ackumulerat innevarande år, belopp

Bruttolön (exkl. ersättning för kostnader och traktamenten)

- ☐ ackumulerat innevarande år

Frånvaro

- ☐ ackumulerat innevarande år, tid, art 1–18
- ☐ art 17–18 reserv (företagsspecifika)

Kontrolluppgift

Ersättningar

- ☐ kontant lön (ATP-kvalificerade inkomst)
- ☐ ersättning 1 (annan kontant ersättning)
 - art
 - belopp
- ☐ ersättning 2 (resekostnadsersättning)
 - art
 - belopp
- ☐ ersättning 3 (pension)
 - art
 - belopp
- ☐ ersättning 4 (annan ersättning 7)
 - art
 - belopp
- ☐ ersättning 5 (annan ersättning 8)
 - art
 - belopp

Förmånstyper

- ☐ förmånstyp 1 kost
 - kod
 - antal kostdagar
- ☐ förmånstyp 2 bostad
- ☐ förmånstyp 3 beklädnad
- ☐ förmånstyp 4 kostnader för tjänsteresa
- ☐ förmånstyp 5 reserv
- ☐ förmånstyp 6 reserv
- ☐ förmånstyp 7 reserv
- ☐ förmånstyp 8 bilmärke

Traktamenten

- ☐ antal traktamenten
- ☐ endagsförrättning
 - dagar
 - belopp
- ☐ korttidsförrättning

Övernattningar

- belopp
- ☐ långtidsförrättning
 - övernattningar
 - belopp
- ☐ utlandsförrättning
 - dygn
 - belopp

Arbetsgivaruppgift

- ☐ övrig arbetad tid
- ☐ semesterersättning från föregående år

Semester

- ☐ reserv (månad, antal närvarodagar)
- ☐ inarbetade semesterdagar i år
- ☐ ej uttagna semesterdagar
- ☐ semesterlön per dag
- ☐ semesterersättning procentuell
- ☐ ackumulerat innevarande år, semestergrundande timmar
- ☐ ackumulerat innevarande år, semestergrundande belopp

Sjukregister

- ☐ sjukperiod 1–20
 - art
 - begynnelsedatum
 - antal dagar

Reserv

Ackordsförskott

- ☐ ackumulerat, timmar
- ☐ ackumulerat, belopp
- ☐ utbyggnadsreserv
- ☐ utbyggnadsreserv, företagsspecifik

3.8.5.2 Uppgiftslämnare

Vissa uppgifter lämnas av de anställda vid anställningstillfället och fortlöpande under anställningen. Andra uppgifter "föds" vid företagen. Åter andra hämtas från myndigheter, t. ex. skattemyndigheter, kronofogdemyndigheter etc.

3.8.5.3 Användare och användning

Uppgifterna används i första hand för det egna företagets interna bruk. Identitetsuppgifter, uppgifter om bl. a. löner, införsel och sjukledighet lämnas till myndigheter som inhämtar denna information. Banker får uppgift om nettolöner. Svenska arbetsgivareföreningen (SAF) och dess förbund samt Statistiska Centralbyrån (SCB) erhåller statistikuppgifter. Genom samarbetsavtal mellan SAF och dess motparter överlämnar SAF i sin tur statistikuppgifterna till motparterna. Överlämnandet av dessa är kringgärdat med sådana säkerhetsföreskrifter att individuellt bruk ej är tillåtligt utan endast medger underlag för statistiska beräkningar.

3.8.5.4 Samkörning och åtkomst

Samkörning förekommer med skatteregister och bankregister.

Nyckel till personposten är personnummer samt företags- och anställningsnummer.

3.8.5.5 Utdata

Utdata motsvaras av registerinnehållet som tas ut i selekteringar avpassade för företagens interna redovisningsrutiner, för lönespecifikationer till de anställda samt för de krav myndigheter, banker och övriga externa användare ställer.

3.8.5.6 Sekretess

Endast en bestämt avgränsad krets inom respektive företag har tillgång till uppgifterna. Därutöver får myndigheter och en avgränsad krets andra användare från företagen tillgång till för dem aktuella uppgifter. I varje särskilt fall är användningen reglerad genom särskilda säkerhetsföreskrifter.

3.8.5.7 Kommentarer

Föreligger ej.

3.8.6 Datasystem vid bank

Inom bankrörelserna används datasystem bl. a. för kontorutiner. Dessa system har i stort sett samma innehåll och användning hos flertalet banker. Vid sparbankerna, som följande beskrivning avser, kommer under hösten 1973 att tas i bruk ett nytt system för databehandling av konto- och kunduppgifter. Utöver detta system förekommer register över den egna personalen (personregister samt person- och löneregister).

3.8.6.1 Registerinnehåll

Systemet omfattar ett kontoregister (in- och/eller utlåning) samt ett engagemangsregister, vilket planeras att senare byggas ut med ett kundregister i personnummerordning innehållande socioekonomiska och diverse sparbanksaktuella uppgifter.

3.8.6.1.1 Kontoregistret

I kontoregistret, som omfattar 9 030 500 enheter, ingår bl. a.

- ☐ banknummer
- ☐ kontonummer
- ☐ räkningsslag
- ☐ kapitalsaldo
- ☐ personnummer eller företagsnummer

- ☐ motbokskonto
- ☐ motbokslöst konto utan kredit
- ☐ kredit i räkning
- ☐ lån
- ☐ kontot är spärrat/nyöppning på existerande konto
- ☐ lönemedel
- ☐ kommunblockskod
- ☐ kundkategorikod, bl. a.
 - fysiska personer
 - fysiska personer företagare
 - övrigt
 - utländska kunder
 - okända
- ☐ verksamhetskod (fysiska personer som är företagare kodifieras med hänsyn till den verksamhet som företagaren är sysselsatt i)
 - bl. a. för
 - jordbruk med binäringar
 - gruvdrift och mineralbrytning
 - tillverkningsindustri
 - byggnads- och anläggningsindustri
 - handel
 - fastighetsförvaltning
 - service – tjänster
 - samfärdsl
- ☐ inlåningsräntesats
- ☐ kollektiva sparformer
- ☐ div. sparformer
- ☐ företagskonton
- ☐ servicekonton
- ☐ dispositionskonton
- ☐ lägsta månadssaldo
- ☐ klientnummer
- ☐ anställningsnummer
- ☐ utlåningsräntesaldon
- ☐ utlåningsräntesats
- ☐ dag före startdatum beviljad kredit
- ☐ beviljade krediter
- ☐ förfallodagar
- ☐ amorteringsdagar
- ☐ utbetalningsdagar
- ☐ slutaviseringsuppgifter
- ☐ ackumulerade ej införda räntor
- ☐ summa insättningar under året
- ☐ summa uttag under året
- ☐ antal insättningar under året
- ☐ antal uttag under året
- ☐ antal övriga transaktioner under året
- ☐ summa insättningar under månaden
- ☐ summa uttag under månaden
- ☐ antal uttag under månaden
- ☐ medelsaldo, inlåning antal dagar
- ☐ medelsaldo, utlåning antal dagar
- ☐ medelsaldo, nollsaldo antal dagar
- ☐ medelsaldo, inlåning summa saldon
- ☐ medelsaldo, utlåning summa saldon
- ☐ fjolårsmedelsaldo
- ☐ lägsta årssaldo
- ☐ under fjolåret gottgjord ränta
- ☐ under fjolåret belastad ränta
- ☐ fjolårssaldo efter räntekapitalisering
- ☐ datum för väntat avlyft
- ☐ personnummer på borgensmän
- ☐ säkerhetskod
 - statlig garanti
 - akademikerlån
 - garantilån till studerande
 - garantilån till flyktingstuderande
 - polislån
 - lån till jordbruk
 - lån till hantverk och småindustri
 - övriga
- livbrev inom återköpsvärdet
- bankbok
- enbart inteckningar i fastighet resp. tomt-
rätt eller inteckningar jämte borgen
- tomträtt
- industrifastighet
- jordbruksfastighet
- flerfamiljshus med statligt bostadslån
- flerfamiljshus utan statligt bostadslån
- affärsfastighet
- en- och tvåfamiljshus
- fritidshus
- fastighet av annat slag
- fastighet under uppförande
- borgen enbart eller kombinerad med ev.
annan säkerhet, dock inte inteckningar
i fast egendom eller tomtträtt
- högst 25 000 kr
- över 25 000 kr
- enbart företagsinteckning
- förlagsbevis noterade vid Stockholms
fondbörs
- aktier noterade vid Stockholms fondbörs
(dvs. aktier på A-listan)

andra aktier än vid Stockholms fondbörs
noterade

förmånsrätt på grund av lagen om gemen-
samhetsanläggningar

annan säkerhet

inteckning i fartyg eller luftfartyg

panträtt i avbetalningskontrakt

panträtt i varor

blancokredit till gemensamhetsanläggning

blancokredit till näringsidkare i och för

hans rörelse

enbart kreditförsäkring

annan blancokredit

☐ ändamålsskod

bostadshus, småhus; bostadshus, flerfamiljs-
hus resp. affärs- och kontorshus

statsbelånad nybyggnad

ej statsbelånad nybyggnad

statsbelånad om- och tillbyggnad (även
reparationer)

ej statsbelånad om- och tillbyggnad (även
reparationer)

annat

industrifastigheter, fritidshus resp. jord-
bruksfastigheter

nybyggnad

om- och tillbyggnad (även reparationer)

annat

övriga fastigheter

statsbelånad nybyggnad

ej statsbelånad nybyggnad

statsbelånad om- och tillbyggnad (även
reparationer)

ej statsbelånad om- och tillbyggnad (även
reparationer)

annat

rörelsekrediter

jordbruk

industri

handel

service

samfärdsel

övriga rörelsekrediter

konsumtions- och kapitalvarukrediter

konsumtions- och kapitalvarukrediter,
köplån

konsumtions- och kapitalvarukrediter, ka-
pitalvarulån

konsumtions- och kapitalvarukrediter,
sparlån

familjekonto med kreditgaranti

konsumtions- och kapitalvarukrediter, öv-
rigt

studielån

studielån för studier vid universitet och
högskolor

studielån för studier vid fackskolor och
gymnasier

studielån för studier vid övriga skolor

övriga lån

övriga lån- och kreditändamål

kredit i samband med Folksamkonton

ej kodifierade lån och krediter eller okänt
ändamål

omsättning

☐ betalningsfria — amorteringsfria månader

☐ kontoutdragskod

☐ namn på den/de som skall ha kontoutdrag

☐ antal dagar liten övertrassering

☐ antal dagar stor övertrassering

☐ övertrasseringskod föregående år

☐ övertrasseringskod för två år sedan

☐ övertrasseringskod pågående år

☐ bostadsspar-poäng

☐ bostadsspar-önskad område

☐ bostadsspar-specialpoäng

☐ bostadssparande, kapital tillgängligt för
uttag

☐ kontonummer på kunds annat konto
(t. ex. servicekonto)

☐ högsta kassadag bokförd på kontot

☐ näst högsta kassadag bokförd på kontot

☐ avtalade månads/kvartalsinsättningar

☐ varningstext för saldo/transaktionslista

☐ kontot räknas som storinlåning

☐ kravrutinsläge

☐ dagnummer utan årtal när övertrassering
uppstod

☐ telefonnummer för övertrasseringslista

☐ i år gottgjord ränta

☐ i år belastad ränta

☐ automatisk förlängning av kredit skall ej
ske

☐ inbetalda räntor och överräntor

☐ inbetalda kostnader och försäkringsavgif-
ter

☐ kreditavgiftsprocentsats

- ☐ kreditförsäkringskod
- ☐ belåningsgrundande belopp
- ☐ taxeringsvärde
- ☐ framförliggande inteckningar
- ☐ beviljad kredit föregående månadsskifte
- ☐ procentsats vid konsortielån
- ☐ anståndsdatum vid kravavisering
- ☐ prioritetskod låneavräkning
- ☐ löptid för lån (angivet i hela år)
- ☐ antal utskickade krav
- ☐ skötsamhetskod
- ☐ ursprungligt lånebelopp
- ☐ amorteringsplanekod
- ☐ föredragnings-, diarienummer och datum
- ☐ pantsatt inteckningsbelopp
- ☐ summa ej avlämnade inteckningar
- ☐ kontoinnehavarens namn
- ☐ kontoinnehavarens adress
- ☐ kontoinnehavarens personnummer

3.8.6.1.2 Engagemangsregistret

- ☐ banknummer
- ☐ person- eller företagsnummer
- ☐ kortat namn på personen/företaget
- ☐ typ av engagemang
- ☐ räkningsslag/säkerhetskod om lån
- ☐ kontonummer/person- eller företagsnummer
- ☐ valfri information

Uppgifterna 1–6 obligatoriska medan 7 valfritt kan användas exempelvis för att ange storleken på beviljad kredit.

Följande typer av engagemang är preliminärt planerade

- ☐ inlåningskonto utan kredit
- ☐ utlåningskonto utan angiven kredit
- ☐ bankfack
- ☐ notariatdepå
- ☐ garantier
- ☐ bankgironummer
- ☐ ansvarsförbindelse
- ☐ mottagande av avi från annan konto
- ☐ knytning till annan person/företag, gift med . . .
förälder till . . .

barn till . . .

VD i företag . . .

företaget har som VD . . .

chef för firma . . .

firman har som chef . . .

- ☐ inlåningskonto med kredit
- ☐ utlåningskonto med kredit

3.8.6.2 Uppgiftslämnare

Vissa uppgifter lämnas av kunderna eller hämtas från deras arbetsgivare (t. ex. löneinbetalningar). Övriga uppgifter "föds" i bankrörelsen.

3.8.6.3 Användare och användning

Merparten uppgifter används uteslutande i den egna bankrörelsen. Uppgifter om inbetalningar lämnas dock till exempelvis sparklubbar. I vissa fall lämnas uppgift om personnummer, namn och adress till myndigheter.

3.8.6.4 Samkörning och åtkomst

Samkörning med andra register förekommer inte. Systemet är gemensamt för 130 sparbanker, men ingen kommunikation finns mellan dessa bankers register.

Söknyckel till kontoregistret är kontonummer och till engagemangsregistret personnummer.

3.8.6.5 Utdata

Utdata motsvaras av registerinnehållet i för olika kontoformer avpassade selekteringar. Vidare görs statistikuttag.

3.8.6.6 Sekretess

Endast en bestämt avgränsad krets av bankernas tjänstemän har tillgång till uppgifter-

na. Därutöver får myndigheter tillgång till för dem aktuella uppgifter. I varje särskilt fall är användningen reglerad genom särskilda föreskrifter. Enskildas förhållanden skyddas genom 98 § lagen (1955:416) om sparbanker, 192 § lagen (1955:183) om bankrörelse samt 18 § sekretesslagen (1937:249).

3.8.6.7 Kommentarer

Föreligger ej.

3.8.7 Vissa övriga i anslutning till enkäten framkomna uppgifter

Bankernas upplysningscentral

Bankföreningens styrelse tillsatte 1963 en kommitté med uppgift att utreda frågan om en för bankerna gemensam upplysningscentral. Uppbyggandet av statliga informationssystem väntas underlätta skapandet av en sådan central. Under förutsättning att den av de statliga datasystemen tillhandahållna informationen tas om hand på ett rationellt sätt och i en integrerad rutin omvandlas till produkter, som kompletteras med viss ytterligare information, anses en för bankerna centraliserad kreditupplysningsverksamhet för faktarapporter kunna etableras. Dessa faktarapporter skall huvudsakligen användas i bankernas interna kreditupplysningsverksamhet, men kan även användas, då bankerna har behov av att lämna kreditomdömen och ge kreditråd, dvs. råd i en konkret kreditfråga.

Upplysningscentralens register är tänkt att innehålla uppgifter om samtliga juridiska personer och fysiska personer över en viss ålder. Denna omfattning kan dock komma att begränsas beroende på möjligheterna till uttag av information ur de statliga systemen. I registret skall ingå identifieringsuppgifter samt, för en bedömning av ett företags eller

en enskilds ekonomi, faktauppgifter. Följande krav ställs på de sistnämnda uppgifterna.

- ☐ de skall ha betydelse för en ekonomisk bedömning av ett objekt
- ☐ de skall vara fullständiga även i så måtto att de ger möjlighet till en entydig och riktig tolkning av uppgifterna
- ☐ de skall kunna maskinellt lagras, bearbetas och utsorteras.

Information till registret har förutsatts kunna hämtas från CPR och offentliga delar av CFR och RI samt från register hos patent- och registreringsverket, EON, CFD, affärsbanker, sparbanker, jordbrukskassor, finansieringsföretag, köpmannaföreningar/Ackordscentralen.

De faktarapporter som skall produceras är

- ☐ aktiebolagsupplysningar
- ☐ upplysningar om handelsbolag och kommanditbolag
- ☐ upplysningar om ekonomiska föreningar
- ☐ upplysningar om enskilda personer
- ☐ upplysningar om övriga objekt

SIBOL

1969 bildades ett konsortium, i vilket numera ingår affärsbankerna, sparbankerna, jordbrukskassorna och postbanken. Avsikten är att dessa institut gemensamt skall utreda förutsättningarna för ett framtida system för betalningsförmedling. Detta projekt, SIBOL (Samarbete för Integrerat Betalningssystem On-Line), leds av en samarbetsgrupp. Arbetet bedrivs inom en rad särskilda arbetsgrupper. SIBOL skall omfatta ett antal register, i princip ett för varje i projektet deltagande bankinstitut, i vilka redovisas uppgifter om kundernas bankkonton. En av grundförutsättningarna är införandet av ett bankkort som i betalningssystemet skall ersätta dagens betalningsmedel. Tanken är att kunderna skall utrustas med bankkortet som skall kunna användas för att beordra överföring av

medel från respektive konto inte bara vid besök vid vilket bankkontor som helst i landet utan vid alla i systemet anslutna butiker m. m. Exempelvis skulle betalning på ett varuhus tillgå så att expediten placerar kundens bankkort i en kassaterminal och stämplar in det aktuella beloppet. Meddelandet med uppgift om bl. a. avsändande terminal, kundens kontonummer och beloppets storlek går till datamaskinen i kundens bank, som undersöker om uttag kan ske på kundens konto. Är så fallet registreras ett uttag på kundens konto och motsvarande insättning på varuhusets konto. Även möjligheter till hemterminaler (telefonapparat) skall beaktas i utredningsarbetet. Användningen av detta system innebär således att betalning i mycket stor utsträckning sker utan användande av kontanter, checkar och andra konventionella betalningsmedel genom automatisk överföring mellan olika bankkonton. Ett mycket stort antal organ beräknas bli anslutna till systemet. Bankerna förutsetts sålunda genom terminalförbindelser bl. a. kunna få tillgång till en mängd uppgifter som registreras i myndigheternas datasystem.

Bakgrunden till SIBOL-samarbetet är bankernas ökade arbetsvolym och rationaliseringssträvanden. Flera banker har redan avancerade planer på att införa stora onlinesystem och flera sådana parallella system anses vara samhällsekonomiskt otillfredsställande. Det planerade systemet bedöms också komma att öka säkerheten för såväl kunder som banker.

Det nu pågående utredningsarbetet väntas bli avslutat under 1972. Då beräknas tillräckligt underlag finnas för beslut om fortsatt utvecklingsarbete, dvs. i vad mån SIBOL skall förverkligas. Skulle beslut då fattas om ett elektroniskt betalningssystem kan detta börja tas i drift i mitten av 1970-talet.

Intresseorganisationer

Lantbrukarnas riksförbund har skapat ett totalregister över samtliga jordbruksfastigheter i riket och skogsbruksfastigheter i

enskild ägo. I detta "lantbrukarnas producentregister" ingår ett medlemsregister för den fackliga och ekonomiska föreningsrörelsen. Avsikten med totalregistret är bl. a. att det skall kunna användas för medlemsvärkning. Omkring 300 000 personer ingår i registret.

Marknadsundersökningar och opinionsmätningar

Datatekniken har redan tidigt tagits i bruk för marknadsundersökningar, opinionsmätningar och liknande företeelser. Exempelvis tillämpar Svenska Institutet för Opinionsmätningar (SIFO) datatekniken bl. a. inom sin forskningsverksamhet. Enligt uppgift insamlas allt personmaterial under anonymitetsskydd. Namnuppgifter förekommer visserligen på de frågeformulär som används men namnen rensas dock bort så snart som möjligt vid känsliga undersökningar som t. ex. en utredning om sexualvanor. Inte i något fall lagras identifieringsuppgifter på datamedium. Endast statistiska redovisningar görs, där den enskilde inte kan identifieras.

Internationella handelskammaren har helt allmänt uppmärksammat här aktuella problem. Vid sin kongress i Wien i april 1971 antogs en "International Code of Marketing Research Practice". Avsikten med denna är att på frivillighetens väg reglera rättigheter och skyldigheter för de tre av marknadsundersökningar berörda parterna, beställaren av undersökning, marknadsundersökaren och intervjupersonen. I coden betonas bl. a. vikten av objektivitet vid undersökningarna samt att dessa är beroende av allmänhetens förtroende. Hänsyn skall till fullo tas till enskildas rätt till ett fredat privatliv. Alla tänkbara försiktighetsmått skall vidtas för att trygga den enskildes anonymitet. Den enskilde skall dock kunna medge, att hans namn offentliggörs. Avsikten med undersökningen skall normalt anges. Den enskilde skall ha rätt att under intervjun med honom neka svara eller ändra givna svar. Han skall ha rätt att begära att uppgifterna om honom förstörs.

OFFENTLIGHETS- OCH SEKRETESS-
LAGSTIFTNINGSKOMMITTÉN
BOX 383
751 06 UPPSALA 1

Till statliga kommittéer, statliga och
kommunala myndigheter och verk

EN UNDERSÖKNING AV ADB-ANPASSADE REGISTER

Offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén (OSK) skall enligt sina direktiv undersöka bl. a. hur ADB-lagrat informationsmaterial skall behandlas i offentlighets- och sekretesshänseende. Således heter det bl. a.:

"En fråga som har fått allt större aktualitet under senare år är i vilken utsträckning och på vilket sätt offentlighetsprincipen bör tillämpas på informationsmaterial som tagits upp i annan form än som text eller bild . . .

Vad som kanske har tilldragit sig mest uppmärksamhet är frågorna om vilka speciella behov av sekretesskydd som ADB-tekniken för med sig . . . Framför allt har oron gällt riskerna för opåkallade ingrepp i den personliga integriteten."

För kommitténs vidare arbete har det bedömts som angeläget att söka kartlägga de erfarenheter som skilda myndigheter har förvärvat när det gäller offentlighets- och sekretessreglernas tillämpning i ADB-sammanhang, och de synpunkter som myndigheterna har på hithörande frågor.

Föreliggande enkät syftar till att ge en allmän beskrivning av de aspekter som är av relevans för kommitténs arbete vad avser ADB-lagrad information. Den riktar sig till ett urval statliga kommittéer samt till statliga och kommunala myndigheter och verk, för vilka ovan nämnda frågeställning är eller kan vara aktuell.

Enkäten är av konventionell typ, dvs vissa frågor besvaras genom kryssmarkering i aktuell ruta, andra frågor besvaras genom verbal beskrivning.

I enkäten talas om register/filer. Härmed avses den totala mängd information om ett objekt (t. ex. personer i länsstyrelsens personregister) som finns lagrad i systematiserad form. Med register/fil avses alltså ej delregister, t. ex. olika sorteringsordningar av ett och samma objekt. Således betraktas i detta sammanhang ett kameralt sorterat personregister icke som ett enskilt register, utan endast som en del av personregistret.

Det bör observeras att enkäten avser myndighetens samtliga befintliga eller planerade data-maskinpassade register, såväl register innehållande personuppgifter eller till personer knutna uppgifter som rena lager- och inventarieregister eller register innehållande tekniska uppgifter o. dyl.

Enkäten omfattar samtliga register för vilka myndigheten har ansvar, oavsett om registervården och/eller bearbetningen sker inom den egna organisationen eller ej.

På sista sidan i formuläret finns plats för övriga synpunkter. Avsikten med detta avsnitt är att få en uppfattning om problem och frågeställningar som myndigheten mött i samband med offentlighets- och sekretessreglernas tillämpning i ADB-sammanhang.

Enkäten avser förhållandet omkring årsskiftet 1970/71 och består av två typer av formulär: *vita formulär för befintliga register* och *gula formulär för planerade register*. Ett enkätformulär per register skall alltså ifyllas.

Med hänsyn till ärendets vikt emotser kommittén tacksamt enkätsvaren snarast möjligt och senast 15.3 1971 under adress: Offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén, Box 383, 751 06 Uppsala 1.

Eventuella förfrågningar angående enkätformuläret besvaras av assistent Elizabeth Malmberg, tel. 018-15 47 07, som också vid behov tillhandahåller ytterligare formulär. Förfrågningar kan också ställas till kommitténs expert aktuarie Hans-Olof Hansson, tel. 018-14 93 00.

Skulle enkätens frågeställningar vara inaktuella för Er ber vi Er trots det att återsända enkätformuläret med en anteckning därom.

Kommittén tackar på förhand för Er medverkan.

Uppsala i februari 1971.

OFFENTLIGHETS- OCH SEKRETESS-
LAGSTIFTNINGSKOMMITTÉN
BOX 383
751 06 UPPSALA 1
Tel. 018 - 15 47 07

**UNDERSÖKNING OM
DATAMASKINANPASSADE
REGISTER**

OFFENTLIGHETS- OCH SEKRETESS-
LAGSTIFTNINGSKOMMITTÉN
BOX 383
751 06 UPPSALA 1
Tel. 018 - 15 47 07

--	--	--	--

DATAMASKINANPASSAT REGISTER I DRIFT

OBS! Ett enkätsvar för varje register/fil
Uppgiftslämnande myndighet eller motsv.

Datum

Kontaktman (titel och namn)

Telefonnummer

Insänds senast 15.3 1971 till Offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén, Box 383, 751 06 Uppsala 1

DATAMASKINTILLÄMPNING

1. Registrets/filens beteckning eller namn

2. I registret/filen ingående "delregister/filer" med beteckning eller namn

INGÅNGSMATERIALET I REGISTRET/FILEN (INPUT)

3. Varifrån hämtar myndigheten i huvudsak uppgifterna (informationen) till registret/filen?

(ex: från lokal skattemyndighet, pastorsämbete, länsstyrelsens uppbördssektion, socialnämnd, från allmänheten i anslutning till ansökan om bostadsbidrag, studielån, socialhjälp etc, från allmänheten genom enkät som genomförts i egen regi etc)

4. I vilken form inhämtar myndigheten i huvudsak uppgifterna (informationen)?

(ex: ansökningsblanketter från allmänheten, arbetsgivare etc, avier från andra myndigheter, registerutdrag från länsstyrelsen, magnetband från andra myndigheter etc)

7. Erhåller eller har andra än myndigheten själv erhållit uppgifter (information) ur registret/filen?

(ex: institutioner, andra myndigheter, privatpersoner, företag el. dyl.)

☐ ja

☐ nej

FRAGORNA 8—12 BESVARAS ENDAST OM JA PÅ FRÅGA 7, FORTSÄTT I ANNAT FALL MED FRÅGA 13

5. Vilka av de inhämtade uppgifterna (informationen) tas in i registret/filen?

8. Vilka utöver myndigheten själv erhåller eller har erhållit uppgifter (information) ur registret/filen?

UTGANGSMATERIALET I REGISTRET/FILEN (OUTPUT)

6. Vilken huvudsaklig karaktär har den registerinformation som vanligtvis tas ut för myndighetens EGEN verksamhet?

- ☐ Detaljerad information om många enheter
(ex: skördeuppgifter, arealuppgifter etc för samtliga jordbruksfastigheter; namn, ålder, yrke, civilstånd, inkomst etc för personer över 16 år ur länsstyrelsens personregister)
- ☐ Detaljerad information om få enheter
(ex: skördeuppgifter, arealuppgifter etc för jordbruksföretag med fler än 10 anställda; namn, ålder, yrke, civilstånd etc för personer över 16 år och med en kommunalt taxerad inkomst överstigande 50 000 kronor/år ur länsstyrelsens personregister)
- ☐ Mindre detaljerad information om många enheter
(ex: endast adressuppgift för samtliga jordbruksfastigheter; ålder- och könsuppgifter för personer över 16 år ur länsstyrelsens personregister)
- ☐ Mindre detaljerad information om få enheter
(ex: adressuppgifter till jordbruksföretag med fler än 10 anställda; ålder- och könsuppgifter för personer över 16 år och med en kommunalt taxerad inkomst överstigande 50 000 kronor/år ur länsstyrelsens personregister)

9. I vilken FORM utlämnas eller har uppgifter (information) ur registret/filen lämnats ut till andra än myndigheten själv?

- ☐ magnetband
- ☐ tryckta blanketter, etiketter el. dyl.
- ☐ datalista
- ☐ annan form, ange vilken

10. Vilken huvudsaklig karaktär har den registerinformation som lämnas eller har lämnats ut till andra än myndigheten själv? (Jämför fråga 6)

- ☐ detaljerad information om många enheter
- ☐ detaljerad information om få enheter
- ☐ mindre detaljerad information om många enheter
- ☐ mindre detaljerad information om få enheter

11. Lämnas eller har information lämnats ut till andra än myndigheten själv i den FORM de begärts?

☐ ja ☐ nej

Om nej: uppgifterna har begärts i form av

☐ magnetband ☐ annan form, ange vilken

☐ tryckta blanketter, etiketter el. dyl.

☐ datalista

och lämnats ut i form av

☐ magnetband ☐ annan form, ange vilken

☐ tryckta blanketter, etiketter el. dyl.

☐ datalista

12. Lämnas eller har informationen till andra än myndigheten själv lämnats ut i den OMFATTNING som begärts?

☐ ja ☐ nej

Om nej: vilka inskränkningar i utlämnandet görs eller har gjorts?

13. Har information ur registret/filen begärts men ej utlämnats?

☐ ja ☐ nej

Om ja: ange vilka som begärt men ej erhållit information

FRAGORNA 14 OCH 15 BESVARAS ENDAST OM JA PÅ FRÅGA 13:

14. På vilken grund har framställning om utlämnande av information ur registret/filen avslagits?

15. Vilken huvudsaklig karaktär har den information som begärts men ej utlämnats? (Jämför fråga 6)

- ☐ detaljerad information om många enheter
☐ detaljerad information om få enheter
☐ mindre detaljerad information om många enheter
☐ mindre detaljerad information om få enheter

LAGRING AV INGANGS- (INPUT) RESP. UTGANGSMATERIALET (OUTPUT) I REGISTRET /FILEN

16. Lagras ingångsmaterialet till registret/filen på annat sätt än i datamaskinpassat medium?

(dvs i annan form än hålkort, hålremsa, magnetband, skivminne el. dyl.) Med ingångsmaterial avses här det för registret/filen specifika primärmaterial, exempelvis stansunderlag framställt ur blankettmaterial.

☐ ja ☐ nej

Om ja: i vilken annan form lagras ingångsmaterialet?

17. Lagras utgångsmaterialet från registret/filen på annat sätt än i datamaskinspassat medium?

(dvs i annan form än hålkort, hålremsa, magnetband, skivminne el. dyl.)

☐ ja ☐ nej

Om ja: i vilken annan form lagras utgångsmaterialet?

20. Kan registret/filen lätt förändras så att samkörning eller ytterligare samkörning med andra register/filer kan ske (exempelvis genom förändring av integrationsnyckel/nycklar)?

☐ ja ☐ nej

Om ja: med vilka andra register/filer kan samkörning ske efter en mindre förändring av registret/filen?

SAMKÖRNINGSMÖJLIGHETER MELLAN OLIKA REGISTER/FILER

18. Registrets/filens identifikationsbegrepp (Integrationsnyckel/nycklar)

(ex: personnummer, internt löpnummer, fastighetsnummer, anställningsnummer, artikelnummer etc)

AVGIFTSPOLICY I SAMBAND MED UTTAG UR REGISTRET/FILEN

21. Sker uttagen av information ur registret/filen för andra än myndigheten själv helt eller delvis mot avgift?

☐ ja ☐ nej

FRAGORNA 22—24 BESVARAS ENDAST OM JA PÅ FRAGA 21:

22. Tillämpas samma avgiftsregler för samtliga kundkategorier?

☐ ja ☐ nej

Om nej: vilka skillnader förekommer i avgiftspolicyn?

19. Förekommer samkörning (Integrering) av registret/filen med andra register/filer?

☐ ja ☐ nej

Om ja: med vilka andra register/filer förekommer samkörning?

23. Tillämpas samma avgiftsregler oavsett uttagens omfattning?

☐ ja

☐ nej

Om nej: vilka skillnader förekommer?

26. Har frågan om offentlighetsprincipens tillämplighet aktualiserats i samband med uttag eller begärt uttag ur registret/filen?

☐ ja

☐ nej

Om ja: beskriv kortfattat de fall då offentlighetsprincipen aktualiserats i samband med uttag eller begärt uttag ur registret/filen

24. Hur beräknas avgifterna?

27. Har för myndighetens del besvär rörande utlämningsbeslut förekommit?

☐ ja

☐ nej

Om ja: ange vad besvären avsåg samt utgången av besvärspövningen

OFFENTLIGHETS- OCH SEKRETESSREGLER

25. Innehåller registret/filen uppgifter (information) som av myndigheten betraktas som sekretessbelagda?

☐ ja

☐ nej

Om ja: vilka uppgifter anses vara sekretessbelagda?

28. Har avgörande av prejudicerande karaktär förekommit då det gäller offentlighetsprincipens tillämpning vid registeruttag?

☐ ja ☐ nej

Om ja: vilka avgöranden har förekommit

30. Övriga synpunkter

ÖVRIGA UPPGIFTER

29. För myndigheten aktualiserade problem och frågeställningar i samband med offentlighets- och sekretessreglernas tillämpning i ADB-sammanhang

TACK FÖR HJALPEN!

OFFENTLIGHETS- OCH SEKRETESS-
LAGSTIFTNINGSKOMMITTÉN
BOX 383
751 06 UPPSALA 1
Tel. 018 - 15 47 07

--	--	--	--

PLANERAT DATAMASKINANPASSAT REGISTER

OBS! Ett enkätsvar för varje register/fil
Uppgiftslämnande myndighet eller motsv.

Datum _____

Kontaktman (titel och namn) _____

Telefonnummer _____

Insänds senast 15.3 1971 till Offentlighets- och sekre-
tesslagstiftningskommittén, Box 383, 751 06 Uppsala 1

PLANERAD DATAMASKINTILLÄMPNING

1. Registrets/filens beteckning eller namn _____

2. I registret/filen kommer att ingå följande "delregis-
ter/filer" med beteckning eller namn _____

INGANGSMATERIALET I REGISTRET/FILEN (INPUT)

3. Varifrån skall myndigheten i huvudsak hämta upp-
gifterna (informationen) till registret/filen?

(ex: från lokal skattemyndighet, pastorsämbete,
länsstyrelsens uppbördssektion, socialnämnd, från

allmänheten i anslutning till ansökan om bostads-
bidrag, studielån, socialhjälp etc, från allmänheten
genom enkät som genomförs i egen regi etc)

4. I vilken form skall myndigheten i huvudsak in-
hämta uppgifterna (informationen)?

(ex: ansökningsblanketter från allmänheten, arbets-
givare etc, avier från andra myndigheter, register-
utdrag från länsstyrelsen, magnetband från andra
myndigheter etc)

5. Vilka av de inhämtade uppgifterna (informationen)
skall tas in i registret/filen?

UTGANGSMATERIALET I REGISTRET/FILEN (OUTPUT)

6. Vilken huvudsaklig karaktär kommer den register-
information att ha som skall användas i första hand
för myndighetens EGEN verksamhet?

☐ Detaljerad information om många enheter
(ex: skördeuppgifter, arealuppgifter etc för
samtliga jordbruksfastigheter;

namn, ålder, yrke, civilstånd, inkomst etc för personer över 16 år ur länsstyrelsens personregister)

- ☐ Detaljerad information om få enheter (ex: skördeuppgifter, arealuppgifter etc för jordbruksföretag med fler än 10 anställda; namn, ålder, yrke, civilstånd etc för personer över 16 år och med en kommunalt taxerad inkomst överstigande 50 000 kronor/år ur länsstyrelsens personregister)
- ☐ Mindre detaljerad information om många enheter (ex: endast adressuppgift för samtliga jordbruksfastigheter; ålder- och könsuppgifter för personer över 16 år ur länsstyrelsens personregister)
- ☐ Mindre detaljerad information om få enheter (ex: adressuppgifter till jordbruksföretag med fler än 10 anställda; ålder- och könsuppgifter för personer över 16 år och med en kommunalt taxerad inkomst överstigande 50 000 kronor/år ur länsstyrelsens personregister)

7. Kommer andra än myndigheten själv att ha tillgång till uppgifter (information) ur registret/filen?

(ex: institutioner, andra myndigheter, privatpersoner, företag el. dyl.)

- ☐ ja ☐ nej

FRÅGORNA 8—10 BESVARAS ENDAST OM JA PÅ FRÅGA 7, FORTSATT I ANNAT FALL MED FRÅGA 11

8. Vilken utöver myndigheten själv kommer att ha tillgång till uppgifter (information) ur registret/filen?

9. I vilken FORM beräknas utlämnande av uppgifter (information) ur registret/filen ske till andra än myndigheten själv?

- ☐ magnetband ☐ annan form, ange vilken
- ☐ tryckta blanketter, etiketter el. dyl.
- ☐ datalista

10. Vilken huvudsaklig karaktär kommer den registerinformation som skall lämnas ut till andra än myndigheten själv att ha? (Jämför fråga 6)

- ☐ detaljerad information om många enheter
- ☐ detaljerad information om få enheter
- ☐ mindre detaljerad information om många enheter
- ☐ mindre detaljerad information om få enheter

LAGRING AV INGÅNGS- (INPUT) RESP. UTGÅNGSMATERIALET (OUTPUT) I REGISTRET / FILEN

11. Planeras lagring av ingångsmaterialet till registret/filen på annat sätt än i datamaskinpassat medium?

(dvs i annan form än hålkort, hålremsa, magnetband, skrivminne el. dyl.) Med ingångsmaterial avses här det för registret/filen specifika primärmaterial, exempelvis stansunderlag framställt ur blankettmaterial.

- ☐ ja ☐ nej

Om ja: i vilken annan form kommer ingångsmaterialet att lagras?

12. Planeras lagring av utgångsmaterialet från registret/filen på annat sätt än i datamaskinpassat medium?

(dvs i annan form än hålkort, hålremsa, magnetband, skrivminne el. dyl.)

- ☐ ja ☐ nej

Om ja: i vilken annan form kommer utgångsmaterialet att lagras?

SAMKÖRNINGSMÖJLIGHETER MELLAN OLIKA REGISTER/FILER

- [illegible]

- ☐ ja ☐ nej
- Om ja: med vilka andra register/filer kommer samkörning att kunna ske?

- ☐ ja ☒ nej
- Om ja: med vilka andra register/filer kommer samkörning att kunna ske efter en mindre förändring av registret/filen?

**AVGIFTSPOLICY I SAMBAND MED UTTAG
UR REGISTRET/FILEN**

- ☐
- ja
- ☐
- nej

[illegible]

- ☐ ja ☒ nej
- Om nej: vilka skillnader kommer att föreligga?

- [illegible]

OFFENTLIGHETS- OCH SEKRETESSREGLER

20. Kommer registret/filen att innehålla uppgifter (information) som av myndigheten betraktas som sekretesbelagda?

☐ ja ☐ nej

Om ja: vilka uppgifter betraktas som sekretesbelagda?

ÖVRIGA UPPGIFTER

22. Problem och frågor vid planeringen av registret/filen i samband med offentlighets- och sekretesreglernas tillämpning i ADB-sammanhang

21. Har frågan om offentlighetsprincipens tillämplighet aktualiserats vid planeringen av registret/filen?

☐ ja ☐ nej

Om ja: beskriv kortfattat i vilket sammanhang offentlighetsprincipens tillämplighet aktualiserats vid planeringen av registret/filen

23. Övriga synpunkter

TACK FÖR HJALPEN!

Offentlighets- och sekretess-
lagstiftningskommittén
Box 383
751 06 Uppsala 1

Till företag, organisationer,
föreningar, m.fl.

EN UNDERSÖKNING AV ADB-ANPASSADE PERSONREGISTER

Offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén (OSK) skall enligt sina direktiv utreda bl.a. frågan om vilka speciella behov av sekretesskydd som ADB-tekniken för med sig.

Kommittén har i en tidigare enkät kartlagt de ADB-anpassade personregistren vid statliga och kommunala myndigheter. Kommittén har sedermera fått i uppdrag att behandla även den privata sektorn. Syftet med föreliggande enkät är således att ge en allmän beskrivning av de ADB-anpassade personregistren inom företag, organisationer, föreningar m.fl.

Enkäten är av konventionell typ, dvs huvuddelen av frågorna besvaras genom kryssmarkering i aktuell ruta, övriga genom en kort beskrivning.

I enkäten talas om register/filer. Dessa begrepp är som bekant svårdefinierade. Vi avser emellertid i detta sammanhang att t. ex. olika sorteringsordningar av ett register inte skall betraktas som enskilda register, utan önskar endast uppgift om huvudregistren.

Undersökningen avser företagets eller motsvarandes samtliga befintliga eller planerade ADB-anpassade personregister, oavsett om registervården och/eller bearbetningen sker inom den egna organisationen eller ej. Med personregister avses såväl register innehållande personuppgifter som register med uppgifter knutna till personer.

Enkäten avser förhållandet hösten 1971 och ett frågeformulär skall användas för varje register. Vitt för befintliga register och gult för planerade register.

Svaren som, enligt Kungl. Maj:ts beslut den 1.10.1971 (se bifogad kopia) kommer att behandlas konfidentiellt, bör insändas i bifogade portofria svarskuvert och emotses snarast möjligt, dock senast den 22.11.1971 under adress: Offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén, Box 383, 751 06 Uppsala 1.

På grund av att undersökningen omfattar olika typer av företag, organisationer och föreningar inom den privata sektorn har frågorna och svarsalternativen fått en generell karaktär. Många av frågorna är inte aktuella för alla som fått frågeformuläret. Om en fråga inte berör Er, ber vi Er ange detta i formuläret i stället för att besvara frågan. I de fall tolkningsproblem uppstår kontakta gärna assistent Teet Veertee, tel. 018/154707, som också vid behov tillhandahåller ytterligare formulär. Förfrågningar kan också ställas till kommitténs expert aktuarie Hans-Olof Hansson, tel. 018/149300.

Skulle enkätens frågeställning vara inaktuell ber vi Er trots det att återsända enkätformuläret med en anteckning därom.

Kommittén tackar på förhand för Er medverkan.

Stockholm i november 1971.

OFFENTLIGHETS- OCH SEKRETESS-
LAGSTIFTNINGSKOMMITTÉN

Box 383

751 06 Uppsala 1

Tel. 018-15 47 07

EN UNDERSÖKNING AV
ADB-ANPASSADE PERSONREGISTER
(Register i drift)

Uppgiftslämnade företag (motsv.)

Namn:

Adress:

Kontaktman:

Tel.

Insändes senast den 22.11.1971 till Offentlighets- och
sekretesslagstiftningskommittén, Box 383, 751 06 Uppsala 1.

Obs! Ett enkätsvar för varje register/fill!

I DATAMASKINTILLÄMPNING

1. Registret/filens beteckning eller namn (Om det huvudsakliga användningsområdet icke klart framgår av namnet bör detta anges t ex personregister, lönerregister, rekonstraregister, medlemsregister etc.)

.....
.....
.....

2. Hur många enheter (records) finns i registret/filen?

..... st

3. I registret/filen ingående "delregister/filer" med beteckning eller namn

.....
.....
.....

II. INGÅNGSMATERIAL I REGISTRET/FILEN (INPUT)

4. Varifrån hämtas uppgifterna (Informationen) till registret/filen? (Flera alternativ kan förekomma)

- ☐ Från kund- och leverantörskontakter
- ☐ Från kreditupplysningsföretag
- ☐ Från personal vid anställningstillfället och/eller fortlöpande
- ☐ Från organisations- eller föreningsmedlemmar
- ☐ Från arbetsgivare- och/eller arbetstagarorganisationer
- ☐ Från allmänheten genom enkäter i egen regi
- ☐ Från moder- eller dotterföretag
- ☐ Från tidningar och tidskrifter
- ☐ Från telefonkataloger eller liknande
- ☐ Från offentliga register, ange vilket/vilka (t ex länsstyrelsens personregister, länsstyrelsens skat-

terregister, Statistiska Centralbyråns företagaregister etc.)

.....
.....
.....

- ☐ Uppgifter (information) fås från annat håll, ange vilket/vilka

.....
.....
.....

5. I vilken form inhämtas i huvudsak uppgifterna (informationen)? (Ange ett alternativ)

- ☐ I form av ansökningsblanketter, avier eller annan pappersdokumentation
- ☐ I form av datamaskinanpassat medium (hålkort, magnetband etc.)
- ☐ Såväl i form av ansökningsblanketter, avier eller annan pappersdokumentation som datamaskinanpassat medium

6. Vilken huvudsaklig karaktär har den information som finns lagrad i registret/filen? (Ange ett alternativ)

- ☐ Detaljerad information om många enheter. (Exempel: många variabler om ett stort antal personer ex. personnummer, anställningsnummer, utbildning, civilstånd, antal barn, bilinnehav, etc om samtliga anställda vid ett företag)
- ☐ Detaljerad information om få enheter. (Exempel: många variabler om ett litet antal personer ex. samma variabler som ovan men endast om de högre befattningshavarna vid ett företag)
- ☐ Mindre detaljerad information om många enheter (Exempel: få variabler om ett stort antal personer ex. personnummer, anställningsnummer, utbildning om samtliga anställda vid ett företag)
- ☐ Mindre detaljerad information om få enheter (Exempel: få variabler om ett litet antal personer ex. personnummer, anställningsnummer, utbildning om de högre befattningshavarna vid ett företag)

III. UTGÅNGSMATERIAL I REGISTRET/FILEN (OUTPUT)

Följande fråga, som är en av enkätens huvudfrågor, har fått en relativt detaljerad utformning. Detaljeringsgraden skall ses mot bakgrunden av att enkäten vänder sig till olika typer av företag, organisationer och föreningar inom den privata sektorn. I de fall uppgiften icke förekommer ber vi Er markera detta i därför avsedd ruta.

7. Ange i nedanstående tabell huruvida uppgifterna (variablerna) ingår i registret/filen. Ange vidare, för de i registret/filen ingående uppgifterna (variablerna), för vem eller vilka dessa är avsedda. (Markera ett eller flera kryss för varje uppgift (variabel))

Uppgifter (variabler) i registret/filen	Uppgifterna (variablerna) avsedda för:				Uppgiften förekommer ej
	det egna företagets interna bruk	statliga och kommunala myndigheter	bransch-, arbetsgivare-, arbetstagar-, organisationer	andra utomstående intressenter	
Personnummer	☐	☐	☐	☐	☐
Namn	☐	☐	☐	☐	☐
Postnummer och postutdelningsadress	☐	☐	☐	☐	☐
Civilstånd	☐	☐	☐	☐	☐
Medborgarskap	☐	☐	☐	☐	☐
Telefonnummer	☐	☐	☐	☐	☐
Prenumerationsnummer	☐	☐	☐	☐	☐
Anställningsnummer	☐	☐	☐	☐	☐
Yrkesställning enl. befattningsnomenklatur	☐	☐	☐	☐	☐
Arbetsgivarens namn	☐	☐	☐	☐	☐
Arbetsplatsens adress	☐	☐	☐	☐	☐
Arbetsplatsens telefonnummer	☐	☐	☐	☐	☐
Frånvaro från arbetet	☐	☐	☐	☐	☐
Plikt vid sen ankomst	☐	☐	☐	☐	☐
Personalbedömning	☐	☐	☐	☐	☐
Löneuppgifter	☐	☐	☐	☐	☐
Skattuppgifter	☐	☐	☐	☐	☐
Uppgifter om införsel	☐	☐	☐	☐	☐
Lönspårande	☐	☐	☐	☐	☐
Uppgifter om kreditvärdighet	☐	☐	☐	☐	☐
Uppgifter om inbet. (medlemsavg., fackföreningsavg., hyresinbet., fakturor etc)	☐	☐	☐	☐	☐
Uppgifter om lån	☐	☐	☐	☐	☐
Kontonummer (bank eller liknande)	☐	☐	☐	☐	☐
Köpkontonummer (kredit-, köpkort eller liknande)	☐	☐	☐	☐	☐
Försäkringsnummer	☐	☐	☐	☐	☐
Uppgifter om utbildning	☐	☐	☐	☐	☐
Uppgifter om körkortsinnehav	☐	☐	☐	☐	☐

Militära förhållanden	☐	☐	☐	☐	☐
Hälso- och sjukvårdsuppgifter	☐	☐	☐	☐	☐
Alkohol- och narkotikauppgifter	☐	☐	☐	☐	☐
Uppgifter om kriminalitet	☐	☐	☐	☐	☐
Tillhörighet till politisk org.	☐	☐	☐	☐	☐
Tillhörighet till religiöst samfund	☐	☐	☐	☐	☐
Tillhörighet till nykterhetsorg.	☐	☐	☐	☐	☐
Tillhörighet till arbetsgivareorg.	☐	☐	☐	☐	☐
Tillhörighet till arbetstagarorg.	☐	☐	☐	☐	☐
Annan/andra uppgifter (variabler) ange vilken/vilka	☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 8 besvaras i de fall uppgifterna (information) är avsedd för annan än det egna företags interna bruk.

V. SAMKÖRNINGSMÖJLIGHETER MELLAN OLIKA REGISTER/FILER

8. I vilken form utlämnas eller har uppgifter (information) ur registret/filen lämnats ut till andra än det egna företaget? (Flera alternativ kan förekomma)

- ☐ I form av magnetband
- ☐ I form av tryckta blanketter, etiketter el. dyl.
- ☐ I form av datalista
- ☐ I annan form, ange vilken

10. Registrets/filens identifikationsbegrepp (integrationsnyckel/nycklar)? (Flera alternativ kan förekomma)

- ☐ Namn
- ☐ Personnummer
- ☐ Medlemsnummer
- ☐ Kontonummer
- ☐ Försäkringsnummer
- ☐ Kund- resp. leverantörnummer
- ☐ Fastighetsnummer
- ☐ Branschkod
- ☐ Geografisk kod (zon-, distrikts-, områdeskoder etc)
- ☐ Annat identifikationsbegrepp, ange vilket/vilka

IV. BEARBETNING AV REGISTER-INFORMATION

9. Bearbetas uppgifterna (informationen):

- ☐ i egen, moder- eller dotterföretags datamaskinläggning
- ☐ i datamaskinläggning gemensam med annat/andra företag
- ☐ hos självständigt dataserviceföretag genom särskilt avtal
- ☐ hos annat företag genom särskilt avtal

11. Förekommer samkörning (integrering) av registret/filen med egna eller främmande datamaskinanspassade (hållkort, magnetband etc) register/filer?

☐ ja ☐ nej

Om ja: med vilka andra register/filer förekommer samkörning?

14. Förekommer det att uppgifter (information) ur registret/filen utlämnas med förbehåll för uppgifternas (informationens) vidare användning?

☐ ja ☐ nej

Om ja: ange vilket eller vilka förbehåll

15. Har någon vid insamlingen, registreringen eller användningen av registerinformationen ifrågasatt att den personliga integriteten kunnat kränkas?

☐ ja ☐ nej

Om ja på fråga 15 besvara frågorna 16 och 17!

VI. INTEGRITETS- OCH SEKRETESSFRÅGOR

12. Innehåller registret/filen uppgifter (information) för vilken spridande eller nyttjande särskilda föreskrifter finns?

☐ ja ☐ nej

Om ja: begränsning i spridning eller nyttjande gäller:

- ☐ samtliga uppgifter (hela registret/filen)
☐ endast vissa uppgifter (delar av registret/filen)

Om ja på fråga 12 besvara fråga 13!

13. Vilka har tillgång till de uppgifter (den information) där särskilda föreskrifter om spridning eller nyttjande finns? (Flera alternativ kan förekomma)

- ☐ Endast en bestämt avgränsad krets av den egna organisationens medlemmar
☐ Personalen inom det egna företaget utan begränsning
☐ Myndigheter, organisationer eller annan närmare avgränsad eller bestämt definierad extern dataanvändare
☐ Övriga externa dataanvändare efter särskild prövning
☐ Övriga externa dataanvändare utan särskild prövning

16. Vad har ansetts som integritetskränkande? (Flera alternativ kan förekomma)

- ☐ De begärda uppgifterna (information) i sig
☐ Insamlingsförfarandet
☐ Registreringsättet
☐ Användningen av uppgifterna (information)

17. Vilken/vilka uppgifter (information) har ur integritetssynpunkt ansetts känsliga? (Jämför fråga 7)

	ja	nej
Personnummer	☐	☐
Namn	☐	☐
Postnummer och postutdelningsadress	☐	☐
Civilstånd	☐	☐
Medborgarskap	☐	☐
Telefonnummer	☐	☐
Prenumerationsnummer	☐	☐
Anställningsnummer	☐	☐
Yrkeställning enl. befattningsnomenklatur	☐	☐
Arbetsgivarens namn	☐	☐
Arbetsplatsens adress	☐	☐
Arbetsplatsens telefonnummer	☐	☐
Frånvaro från arbetet	☐	☐
Plikt vid sen ankomst	☐	☐
Personalbedömning	☐	☐
Löneuppgifter	☐	☐

	ja	nej
Skatteuppgifter	☐	☐
Uppgifter om införsel	☐	☐
Lönsparande	☐	☐
Uppgifter om kreditvärdighet	☐	☐
Uppgifter om inbet. (medlemsavg., fac- föreningsavg., hyresinbet., fakturor etc)	☐	☐
Uppgifter om lån	☐	☐
Kontonummer (bank eller liknande)	☐	☐
Köpkontonummer (kredit-, köpkort eller liknande)	☐	☐
Försäkringsnummer	☐	☐
Uppgift om utbildning	☐	☐
Uppgifter om körkortsinnehav	☐	☐
Militära förhållanden	☐	☐
Häiso- och sjukvårdsuppgifter	☐	☐
Alkohol- och narkotikauppgifter	☐	☐
Uppgifter om kriminalitet	☐	☐
Tillhörighet till politisk org.	☐	☐
Tillhörighet till religiöst samfund	☐	☐
Tillhörighet till nykterhetsorg.	☐	☐
Tillhörighet till arbetsgivareorg.	☐	☐
Tillhörighet till arbetstagarorg.	☐	☐
Annan/andra uppgifter (variabler) ange vilken/vilka		

☐ ☐

☐ ☐

☐ ☐

☐ ☐

18. A. Inhämtas den registerades samtycke till registreringen? ja nej

☐ ☐

B. Underrättas den registrerade om registreringen? ☐ ☐

C. Kan den registrerade på begäran bli struken ur registret/filen? ☐ ☐

D. Kan den registrerade på begäran få vissa uppgifter strukna ur registret/filen? ☐ ☐

E. Kan den registrerade få upplysningar om vad som finns registrerat om honom/henne? ☐ ☐

F. Underrättas den registrerade om och när uppgifter (information) om honom/henne vidarebefordras? ja nej

☐ ☐

G. Kan den registrerade på begäran bli underrättad om vem eller vilka som erhållit upplysningar om honom/henne? ☐ ☐

H. Kontrolleras och eventuellt rättas av den registrerade påstådda fel? ☐ ☐

I. Då fel konstaterats i registret/filen, underrättas uppgiftsmottagaren om detta? ☐ ☐

J. Förekommer rutinmässig utgallring av icke aktuella uppgifter (information) ur registret/filen? ☐ ☐

19. Vilken är i övrigt företags allmänna policy vid utlämnande av uppgifter (information) ur registret/filen?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

VII. ÖVRIGA UPPGIFTER (Kan avse flera register/filer)

20. Har företaget haft svårigheter att få begärda uppgifter (information) ur myndigheters register/filer?

☐ ja ☐ nej
Om ja: ange vilka svårigheter

.....

.....

.....

.....

.....

.....

21. Företagets önskemål om ytterligare uppgifter (information) ur myndigheters register/filer? (Ex. öka-
de samkörningsmöjligheter, mera detaljerad infor-
mation etc)

22. Övriga synpunkter

TACK FÖR HJÄLPEN!

OFFENTLIGHETS- OCH SEKRETESS-
LAGSTIFTNINGSKOMMITTÉN

Box 383

751 06 Uppsala 1

Tel. 018-15 47 07

EN UNDERSÖKNING AV
ADB-ANPASSADE PERSONREGISTER
(Planerat register)

Uppgiftslämnade företag (motsv.)

Namn:

Adress:

.....

Kontaktman:

Tel.

Insändes senast den 22.11.1971 till Offentlighets- och
sekretesslagstiftningskommittén, Box 383, 751 06 Uppsala 1.

Obs! Ett enkätsvar för varje register/fill!

I. PLANERAD DATAMASKINTILLÄMPNING

1. Registret/filens beteckning eller namn? (Om det huvudsakliga användningsområdet icke klart framgår av namnet bör detta anges t ex personregister, löneregister, reskontraregister, medlemsregister etc.)

2. Hur många enheter (records) beräknas ingå i registret/filen?

3. I registret/filen beräknas ingå följande "delregister/filer" med beteckning eller namn

teregister, Statistiska Centralbyråns företagsregister etc.)

- ☐ Uppgifter (information) fås från annat håll, ange vilket/vilka

5. I vilken form avses i huvudsak uppgifterna (informationen) inhämtas?

- ☐ I form av ansökningsblanketter, avier eller annan pappersdokumentation
- ☐ I form av datamaskinanpassat medium (hålkort, magnetband etc.)
- ☐ Såväl i form av ansökningsblanketter, avier eller annan pappersdokumentation som datamaskinanpassat medium

6. Vilken huvudsaklig karaktär kommer den i registret/filen ingående informationen att ha? (Ange ett alternativ)

- ☐ Detaljerad information om många enheter. (Exempel: många variabler om ett stort antal personer ex. personnummer, anställningsnummer, utbildning, civilstånd, antal barn, bilnehav, etc om samtliga anställda vid ett företag)
- ☐ Detaljerad information om få enheter. (Exempel: många variabler om ett litet antal personer ex. samma variabler som ovan men endast om de högre befattningshavarna vid ett företag)
- ☐ Mindre detaljerad information om många enheter (Exempel: få variabler om ett stort antal personer ex. personnummer, anställningsnummer, utbildning om samtliga anställda vid ett företag)
- ☐ Mindre detaljerad information om få enheter (Exempel: få variabler om ett litet antal personer ex. personnummer, anställningsnummer, utbildning om de högre befattningshavarna vid ett företag)

II. INGÅNGSMATERIAL I DET PLANERADE REGISTRET/FILEN (INPUT)

4. Varifrån avses uppgifterna (informationen) hämtas till registret/filen? (Flera alternativ kan förekomma)

- ☐ Från kund- och leverantörskontakter
- ☐ Från kreditupplysningsföretag
- ☐ Från personal vid anställningstillfället och/eller fortlopande
- ☐ Från organisations- eller föreningsmedlemmar
- ☐ Från arbetsgivare- och/eller arbetstagarorganisationer
- ☐ Från allmänheten genom enkäter i egen regi
- ☐ Från moder- eller dotterföretag
- ☐ Från tidningar och tidskrifter
- ☐ Från telefonkataloger eller liknande
- ☐ Från offentliga register, ange vilket/vilka (t ex länsstyrelsens personregister, länsstyrelsens skat-

III. UTGANGSMATERIAL I DET PLANERADE REGISTRET/FILEN (OUTPUT)

Följande fråga, som är en av enkätens huvudfrågor, har fått en relativt detaljerad utformning. Detaljeringsgraden skall ses mot bakgrunden av att enkäten vänder sig till olika typer av företag, organisationer och föreningar inom den privata sektorn. I de fall uppgiften icke förekommer ber vi Er markera detta i därför avsedd ruta.

7. Ange i nedanstående tabell huruvida uppgifterna (variablerna) beräknas ingå i registret/filen, ange vidare för de planerade uppgifterna (variablerna) för vem eller vilka dessa är avsedda. (Markera ett eller flera kryss för varje uppgift (variabel))

Uppgifter (variabler) i registret/filen	Uppgifterna (variablerna) avsedda för:				Uppgiften förekommer ej
	det egna företagets interna bruk	statliga och kommunala myndigheter	bransch-, arbetsgivare-, arbetstagar-, organisationer	andra utomstående intressenter	
Personnummer	☐	☐	☐	☐	☐
Namn	☐	☐	☐	☐	☐
Postnummer och postutdelningsadress	☐	☐	☐	☐	☐
Civilstånd	☐	☐	☐	☐	☐
Medborgarskap	☐	☐	☐	☐	☐
Telefonnummer	☐	☐	☐	☐	☐
Prenumerationsnummer	☐	☐	☐	☐	☐
Anställningsnummer	☐	☐	☐	☐	☐
Yrkesställning enl. befattningsnomenklatur	☐	☐	☐	☐	☐
Arbetsgivarens namn	☐	☐	☐	☐	☐
Arbetsplatsens adress	☐	☐	☐	☐	☐
Arbetsplatsens telefonnummer	☐	☐	☐	☐	☐
Frånvaro från arbetet	☐	☐	☐	☐	☐
Plikt vid sen ankomst	☐	☐	☐	☐	☐
Personalbedömning	☐	☐	☐	☐	☐
Löneuppgifter	☐	☐	☐	☐	☐
Skatteuppgifter	☐	☐	☐	☐	☐
Uppgifter om införsel	☐	☐	☐	☐	☐
Lönsparande	☐	☐	☐	☐	☐
Uppgifter om kreditvärdighet	☐	☐	☐	☐	☐
Uppgifter om inbet. (medlemsavg., fackföreningsavg., hyresinbet., fakturor etc)	☐	☐	☐	☐	☐
Uppgifter om lån	☐	☐	☐	☐	☐
Kontonummer (bank eller liknande)	☐	☐	☐	☐	☐
Köpkontonummer (kredit-, köpkort eller liknande)	☐	☐	☐	☐	☐
Försäkringsnummer	☐	☐	☐	☐	☐
Uppgifter om utbildning	☐	☐	☐	☐	☐
Uppgifter om körkortsinnehav	☐	☐	☐	☐	☐

Militära förhållanden	☐	☐	☐	☐	☐
Hälsa- och sjukvårdsuppgifter	☐	☐	☐	☐	☐
Alkohol- och narkotikauppgifter	☐	☐	☐	☐	☐
Uppgifter om kriminalitet	☐	☐	☐	☐	☐
Tillhörighet till politisk org.	☐	☐	☐	☐	☐
Tillhörighet till religiöst samfund	☐	☐	☐	☐	☐
Tillhörighet till nykterhetsorg.	☐	☐	☐	☐	☐
Tillhörighet till arbetsgivareorg.	☐	☐	☐	☐	☐
Tillhörighet till arbetstagarorg.	☐	☐	☐	☐	☐
Annan/andra uppgifter (variabler) ange vilken/vilka	☐	☐	☐	☐	☐
.....	☐	☐	☐	☐	☐
.....	☐	☐	☐	☐	☐
.....	☐	☐	☐	☐	☐
.....	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 8 besvaras i de fall uppgifterna (information) är planerad för annan än det egna företagets interna bruk.

8. I vilken form avses uppgifter (information) att utlämnas ur det planerade registret/filen till andra än det egna företaget? (Flera alternativ kan förekomma)

- ☐ I form av magnetband
- ☐ I form av tryckta blanketter, etiketter el. dyl.
- ☐ I form av datalista
- ☐ I annan form, ange vilken

.....

.....

.....

IV. BEARBETNING AV DEN PLANERADE REGISTERINFORMATIONEN

9. Planeras bearbetning av uppgifterna (information) ske:

- ☐ i egen, moder- eller dotterföretags datamaskinläggning
- ☐ i datamaskinläggning gemensam med annat/andra företag
- ☐ hos självständigt dataserviceföretag genom särskilt avtal
- ☐ hos annat företag genom särskilt avtal

V. SAMKÖRNINGSMÖJLIGHETER MELLAN OLIKA REGISTER/FILER

10. Vilket är det planerade registrets/files identifikationsbegrepp (integrationsnyckel/nycklar)? (Flera alternativ kan förekomma)

- ☐ Namn
- ☐ Personnummer
- ☐ Medlemsnummer
- ☐ Kontonummer
- ☐ Försäkringsnummer
- ☐ Kund- resp. leverantörnummer
- ☐ Fastighetsnummer
- ☐ Branschkod
- ☐ Geografisk kod (zon-, distrikts-, områdeskoder etc)
- ☐ Annat identifikationsbegrepp, ange vilket/vilka

.....

.....

.....

.....

.....

.....

11. Planeras uppbyggnaden av registret/filen på så sätt att samkörning (integrering) med andra register/filer kan ske?

☐ ja ☐ nej

Om ja: med vilka andra register/filer kommer samkörning att kunna ske?

.....

.....

.....

.....

.....

14. Kommer uppgifter (information) ur registret/filen att utlämnas med förbehåll för uppgifternas (informationens) vidare användning?

☐ ja ☐ nej

Om ja: ange vilket eller vilka förbehåll

.....

.....

.....

15. Har vid den planerade insamlingen, registreringen eller användningen av registerinformationen någon ifrågasatt att den personliga integriteten kunnat kränkas?

☐ ja ☐ nej

Om ja på fråga 15 besvara frågorna 16!

VI. INTEGRITETS- OCH SEKRETESSFRAGOR

12. Planeras särskilda föreskrifter beträffande registerinformationens spridande eller nyttjande?

☐ ja ☐ nej

Om ja: begränsning i spridning eller nyttjande gäller:

- ☐ samtliga uppgifter (hela registret/filen)
☐ endast vissa uppgifter (delar av registret/filen)

Om ja på fråga 12 besvara fråga 13!

13. Vilka kommer att ha tillgång till de uppgifter (den information) där särskilda föreskrifter om spridning eller nyttjande planeras?

- ☐ Endast en bestämt avgränsad krets av den egna organisationens medlemmar
☐ Personalen inom det egna företaget utan begränsning
☐ Myndigheter, organisationer eller annan närmare avgränsad eller bestämt definierad extern dataanvändare
☐ Övriga externa dataanvändare efter särskild prövning
☐ Övriga externa dataanvändare utan särskild prövning

16. Vilken/vilka av nedanstående uppgifter (variabler) har ur integritetssynpunkt ansetts känsliga? (Jämför fråga 7)

	ja	nej
Personnummer	☐	☐
Namn	☐	☐
Postnummer och postutdelningsadress	☐	☐
Civilstånd	☐	☐
Medborgarskap	☐	☐
Telefonnummer	☐	☐
Prenumerationsnummer	☐	☐
Anställningsnummer	☐	☐
Yrkeställning enl. befattningsnomenklatur	☐	☐
Arbetsgivarens namn	☐	☐
Arbetsplatsens adress	☐	☐
Arbetsplatsens telefonnummer	☐	☐
Frånvaro från arbetet	☐	☐
Plikt vid sen ankomst	☐	☐
Personalbedömning	☐	☐
Löneuppgifter	☐	☐
Skatteuppgifter	☐	☐
Uppgifter om införsel	☐	☐
Lönsparande	☐	☐
Uppgifter om kreditvärdighet	☐	☐

	ja	nej
Uppgifter om inbet. (medlemsavg., föreningsavg., hyresinbet., fakturor etc)	☐	☐
Uppgifter om lån	☐	☐
Kontonummer (bank eller liknande)	☐	☐
Köpkontonummer (kredit-, köpkort eller liknande)	☐	☐
Försäkringsnummer	☐	☐
Uppgift om utbildning	☐	☐
Uppgifter om körkortsinnehav	☐	☐
Militära förhållanden	☐	☐
Hälsö- och sjukvårdsuppgifter	☐	☐
Alkohol- och narkotikauppgifter	☐	☐
Uppgifter om kriminalitet	☐	☐
Tillhörighet till politisk org.	☐	☐
Tillhörighet till religiöst samfund	☐	☐
Tillhörighet till nykterhetsorg.	☐	☐
Tillhörighet till arbetsgivareorg.	☐	☐
Tillhörighet till arbetstigareorg.	☐	☐
Annan/andra uppgifter (variabler) ange vilken/vilka	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐

17. Kommer företaget för det planerade registret/filen att:

	ja	nej
A. inhämta den registrerades samtycke till registreringen?	☐	☐
B. underrätta den registrerade om registreringen?	☐	☐
C. på begäran stryka den registrerade ur registret/filen?	☐	☐
D. på begäran stryka vissa uppgifter om den registrerade ur registret/filen?	☐	☐
E. på begäran till den registrerade lämna vad som finns registrerat om honom/henne?	☐	☐
F. underrätta den registrerade om och när uppgifter (information) om honom/henne vidarebefordras?	☐	☐

	ja	nej
G. på begäran underrätta den registrerade om vem eller vilka som erhåller upplysningar om honom/henne?	☐	☐
H. rutinmässigt utgållra icke aktuella uppgifter (information)?	☐	☐

18. Vilken blir i övrigt företagets allmänna policy vid utlämnande av uppgifter (information) ur registret/filen?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

VII. ÖVRIGA UPPGIFTER (Kan avse flera planerade register)

19. Har företaget haft svårigheter att få begärda uppgifter (information) ur myndighetens register/filer?

☐ ja ☐ nej

Om ja: ange vilka svårigheter

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

20. Företagets önskemål om ytterligare uppgifter (information) ur myndigheters register/filer? (Ex. öka-
de samkörningsmöjligheter, mera detaljerad infor-
mation etc)

[illegible]

21. Övriga synpunkter

[illegible]

TACK FÖR HJÄLPEN!

Kronologisk förteckning

1. Ämbetsansvaret II. Ju.
2. Svensk möbelindustri. I.
3. Personal för tyg- och intendenturförvaltning. Fö.
4. Säkerhets- och försvarspolitiken. Fö.
5. CKR (Centrala körkortregistret). K.
6. Reklam I. Beskattning av reklamen. U.
7. Reklam II. Beskrivning och analys. U.
8. Reklam III. Ställningstaganden och förslag. U.
(Utkommer senare.)
9. Reklam IV. Reklamens bestämningsfaktorer. U.
(Utkommer senare.)
10. Godsbefordran till sjöss. Ju.
11. Förenklad löntagarbeskattning. Fi.
12. Skadestånd IV. Ju.
13. Kommersiell service i glesbygder. In.
14. Revision av vattenlagen. Del 2. Ju.
15. Ny regeringsform • Ny riksdagsordning. Ju.
16. Ny regeringsform • Ny riksdagsordning. (Följdförfattningar) Ju.
17. Nomineringsförfarande vid riksdagsval • Riksdagen i pressen. Ju.
18. Norge och den norska exilregeringen under andra världskriget. Ju.
19. Uppsökande verksamhet för cirkelstudier inom vuxenutbildningen. U.
20. Läs- och bokvanor i fem svenska samhällen. Litteraturutredningens läsvanestudier. U.
21. Svärvarfartslag. K.
22. Domstolsväsendet IV. Skiljedomstol. Ju.
23. Högre utbildning — regional rekrytering och samhälls-ekonomiska kalkyler. U.
24. Vägfrakttavlet II. Ju.
25. Naturgas i Sverige. I.
26. Förskolan 1. S.
27. Förskolan 2. S.
28. Konsumentköplag. Ju.
29. Konsumentupplysning om försäkringar. H.
30. Bostadsanpassningsbidrag. In.
31. Lag om hälso- och miljöfarliga varor. Jo.
32. Kommunalt samlingastyre eller majoritetsstyre? C.
33. Förhandlingsrätt för pensionärer. In.
34. Familjestöd. S.
35. Skogsbrukets frö- och plantförsörjning. Jo.
36. Samhälle och trossamfund. Slutbetänkande. U.
37. Samhälle och trossamfund. Bilaga 1—19. U.
38. Samhälle och trossamfund. Bilaga 20. Andra trossamfunds ekonomi. U.
39. Abortfrågan. Remissyttranden. Ju.
40. Konkurrens i bostadsbyggandet. In.
41. Familj och äktenskap I. Ju.
42. Vägtrafikbeskattningen. Fi.
43. Utnyttjande och skydd av havet. I.
44. Reformerad skatteutjämning. Fi.
45. Kulturminnesvård. U.
46. Landskapsvård genom täktsamverkan. Ju.
47. Data och integritet. Ju.

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

Ämbetsensvaret II. [1]
Godsbefordran till sjöss. [10]
Skadestånd IV. [12]
Revision av vattenlagen. Del 2. [14]
Grundlagberedningen. 1. Ny regeringsform • Ny riksdagsordning. [15] 2. Ny regeringsform • Ny riksdagsordning (Följdförfattningar) [16] 3. Nomineringsförfarande vid riksdagsval • Riksdagen i pressen. [17] 4. Norge och den norska exilregeringen under andra världskriget. [18]
Domstolsväsendet IV. Skiljedomstol. [22]
Vägfrakttavlet II. [24]
Konsumentköplag. [28]
Abortfrågan. Remissyttranden. [39]
Familj och äktenskap I. [41]
Landskapsvård genom täktsamverkan. [46]
Data och integritet. [47]

Försvarsdepartementet

Personal för tyg- och intendenturförvaltning. [3]
Säkerhets- och försvarspolitiken. [4]

Socialdepartementet

1968 års barnstugeutredning. 1. Förskolan 1. [28] 2. Förskolan 2. [27]
Familjestöd. [34]

Kommunikationsdepartementet

CKR (Centrale körkortregistret). [5]
Svårfartslag. [21]

Finansdepartementet

Förenklad löntagarbekattning. [11]
Vägrafikbeskattningen. [42]
Reformerad skattutjämnning. [44]

Utbildningsdepartementet

Reklamutredningen. 1. Reklam I. Beskattning av reklamen. [6] 2. Reklam II. Beskrivning och analys. [7] 3. Reklam III. Ställningstaganden och förslag. [8] (Utkommer senare). 4. Reklam IV. Reklamens bestämningsfaktorer. [9] (Utkommer senare.)
Uppsökande verksamhet för cirkelstudier inom vuxenutbildningen. [19]
Läs- och bokvanor i fem svenska samhällen. Litteraturutredningens läsvanestudier. [20]
Högre utbildning — regional rekrytering och samhälls-ekonomiska kalkyler. [23]
1968 års beredning om stat och kyrka. 1. Samhälle och trossamfund. Slutbetänkande. [36] 2. Samhälle och trossamfund. Bilaga 1—19. [37] 3. Samhälle och trossamfund. Bilaga 20. Andra trossamfunds ekonomi. [38]
Kulturminnesvård. [45]

Jordbruksdepartementet

Lag om hälso- och miljöfarliga varor. [31]
Skogsbrukets frö- och plantförsörjning. [36]

Handelsdepartementet

Konsumentupplysning om försäkringar. [29]

Inrikesdepartementet

Kommersiell service i glesbygder. [13]
Bostadsanpassningsbidrag. [30]
Färhandlingsrätt för pensionärer. [33]
Konkurrens i bostadsbyggandet. [40]

Civildepartementet

Kommunalt samlingsstyre eller majoritetsstyre? [32]

Industridepartementet

Svensk möbelindustri. [2]
Naturgas i Sverige. [26]
Utnyttjande och skydd av havet. [43]

Allmänna Förlaget

ISBN 91-38-00253-1

Esselte Tryck, Stockholm 1972